Skradł Bolesław Rembowski
w r. 1882. Inny exempl.
odkupiłem w r. 1884,
w lipcu.
za 8. rubli

Estr.

Processus Iuris

BREVIOR IOANNIS
Andr. per Gregorium Shamotulinũ
Iuris põtificij doctorem, Archidiaco-
num Poznañ: pro tirunculis resolu-
tus; cũ practica exemplari in Re-
gno Poloniæ circa strepitũ fori
spiritualis obseruari solita, ter-
tio iterum reuisus &
auctus.

Cracouiæ ex Officina Vngleriana.
Anno Dñi. M. D. XXXVII.

Octastichon in arma R:D: I.Episcopi Cracouieñ:

Magnanimum cernis muro incubuisse leonem
 Cui senum amplexa est infula dia caput
Addubitas quid clara velint insignia: fortem
 Designant gentem presulis atq; piam
Sacra Latalicio decoratur intra leone
 Calcante inuictō menia celsa pede
Presule letatur tali Cracouia: quippe
 Hic murus fidei est, pontificumq; leo

TYPOGRAPHVS VN-gleriane officinæ pio lectori.

Libellum cādide lector, cui Processus Juris, nomen autor dedit, annis ab aliquot bis prȩlo nostro excusum, studiosorūq; ambabus manibus exceptū exosculatūq;, nunc tercio quamplurimis poscentibus (ne non videamur studiosorum publice vtilitati consulere) sub incudem reuocauimus. Quo (me hercule) iuuentuti prima limina Juris Canonici salutāti nihil cōmodius in manus venire potuit. Cū prȩsertim in eo reperias, quo animū quisq; Jurisprudentię iniciatus oblectari queat. Nemoq; profecto operam ludet, qui sincero animo, positoq; liuore legerit. Quāuis non ignoramus quosdam maleuolos (vbi vbi, fortūa is libellus in manus eorum incidit) nonmō despicere & aspernari, sed & velut contēptu quodam insuper insectari. Oblatrent illi, exerāt malignitatis linguas, pergāt sui similes esse nec sperāda ab illis cātilena melior, cum eos Cātharidis vim assecutos certū est Adsunt viri doctissimi emunctęq; naris. Qui libello nostro album calculū addunt, ab hijsq; emulis vindicant. Proinde lector amice, libellū auctiorem, quam antea hilari vultu accipito, nec te quicq; obtrectatiōes, vellicationesq; horū moueant. Illi siquidem in eo operam suam collocant, ad hocq; nati vidētur, vt si quid offenderint, qͦd genio eorum displiceat, iam summo studio agūt, quibusdamq; prȩstigiosis persuasionibus, animos iuuenum ab instituto deterrent reuocantq;

Quid illis stultius ? q̃due nequius reperiri possis ? sane nihil ? Quum de rebus quas ne nouere quidem, verum ne summis labris attigere, temere iudicent. Utinam illi aliquando occipiant sapere, alienoq; bono partius inuideant. Uale lector fœliciter, ipseq;met iudiciū, quam iniq; impieq;, hij zoili, nostrum hoc opusculum, vellicent recto pectore, feras. Cracouię ex officina nostra. Prima Maij. Anno Christi nati. M. D. XXXvij.

PETRVS RISINIVS LEctori candido.

Juris iter quisquis facile se sperat habere
Quod coluit terris liber ⁊ alma ceres.
Threitius vates Thebane ⁊ conditor vrbis
Romulus, ⁊ populi regia Dido sui.
Est lacedemoniū quoq; fama adaperta ligurgū
Jd minus haud cunctis post habuisse viris
Jd coluit nostris, Graccus vir primus in oris
Nunc colit, Eoo nobilis ora polo.
Sed quid ego voluo tam plura exempla virorum
Jam dicam potius candide lector iter.
Ecce libellus adest docti doctoris ad vsum
Scriptus, crassi opibns anteferendus erit.
Scripserat hunc bonitate sua studioq; peracri
Cui nota est omnis iuris vtraq; via.
Qui se non natum sibi sed iuuenilibus annis
Profert ingenio scilicet ipse suo.
Quē pulchrę charites pingūt ğuttasq; loquēdi
Relligiōe frequēs labraq; murmur agūt (est
Gregorio debet meriti nunc gratia tanti
Jmmortale decus posteritatis eat.

PROLOQVVTIO TANgit causam impulsiuã autoris ac operis diuisionem.

QUia futuris diebus instat ꝑ lectiõe publica ⁊ ordinaria per me legẽdũ c. qm̃ contra de proba. famosum, vtile ⁊ practicum, exprimens formam seruandam circa iudiciariũ ordinem, melius quam quodcunq; aliud ius ciuile vel canonicum, ideo pro iuniorum habilitatione aliquali, quoruudam votis deuictus, deo adiutore ⁊ sctõ Juone cooperatore, duxi tria quedam animos nouiter iuri dedicatorũ manuducẽtia, per ordinẽ prosequenda. Primo quedã pręambula cum cautelis premittam. Scdo iudiciarium ordinem quanto breuius fieri poterit ꝑ incipientibus enucleabo. Tercio practicam exẽplarem in causa bñficiali vel decimarũ cum singulorũ terminorũ iudicialiũ obseruatiõe tam corã delegato quã coram iudice ordinario ventilãdã, subijciam.

¶ Primum principale ex tribus ꝓmissis.

¶ Preambulum 1. tangit finem & officiũ legum.

TAmetsi deus gloriosus rex pacific⁹ pia miseratiõe disposuit sibi subditos fore publicos, pacificos ⁊ modestos, tñ effrenata cupiditas, sui prodiga, pacis emula, mater litiũ, materia iurgioꝝ, tot quottidie noua litigia generat vt nisi iusticia conatus eius repmeret ⁊ questio-

nes ipsius implicitas explicaret, ius humani federis, litigatorũ abusus extingueret, ꝛ (dato libello repudij) cõcordia extra mundi terminos exularet. Ideoqȝ lex proditur, vt appetitus noxiꝰ sub regula iuris limitetur, per quam genus humanum, vt honeste viuat, alterũ non ledat, ius suũ vnicuiqȝ tribuat, informatur, vt inqt Greg. ix. in ꝓemio decreta. Facte enĩ sunt leges vt earꝫ metu hũana coherceat̃ audacia, tutaqȝ sit inter improbos innocentia, ꝛ in ipsis improbis formidato supplicio, refrenetur audacia ꝛ nocendi facultas c. facte iiij. dis. Officium aũt tam secularium q̃ȝ ecclesiasticarum legum est quadruplex, vt declaratur in § officium ꝛ c. seq. in dis. i. precipere honestum, prohibere malũ, permittere licitum ꝛ quandoqȝ illicitũ ne deterius contingat ꝛ punire excessum. Uersus.

Quatuor ex verbis virtutes collige legis
Permittit, punit, imperat, atqȝ vetat

ff. de iusti. ꝛ iure l. iusticia iuncta glo. Ex quibꝰ omnibus concludit̃ causa finalis principalis ꝛ ꝑmaria studij iuris, tã canonici quã ciuilis, ꝛ intentio cuiuslibet in iure studere volẽtis, licet pleriqȝ pretendant alias causas finales suorũ studiorum videlicet, honores, diuicias ꝛc. huiusmodi. Que secundario ꝛ per accidens potius etiam inuitos solent comitari. Uersus.

Esurit ars, decreta tumẽt, lex lucra ministrat
Põtificat Moyses: thalamos medicina subintrat
Dat Galenus opes ꝛ sanctio Iustiniana
Ex alijs paleas, ex istis collige grana.

¶ Secũdum preambulum est Guil. spec. in ij. parte post prin. in ti. de ꝑparatorijs iudicioꝝ

¶ Agere volenti consideranda.

P Reparatoria iudiciorum conside-
rant, tam circa partes litigare vo-
lētes, quā circa iudicē. Circa par-
tes, vt videlicet is qui agere vł ac-
cusare intēdit cōsulat amicos & in
iure peritos C. de inge. ma. l. si auiam tuā. Deli-
beret & tractet an expediat agere vel accusare vel
lite mouere iij. q. iij. de inducijs l. dis. ponderet
tñ i. & videat suas probatiōes, an scz posset pro-
bare qđ intendit ij. q. viij. sciant cuncti ff. de p-
ba. l. ei qui dicit. Preparet etiam testes & aduo-
catos, vt in pre. al. c. de inducijs. Et caueat ne de
cipiatur testium vel aduocatorū promissiōe ij q iij
paulum c. statuimus, in fi. de elec. li. vj. Ideoqꝫ
cum peritioribus debet suum tractatū habere,
vt in preal. i. si auiā. Alioquin si cum minus pe
ritis, peribit vt Iudas: qui penitens iuit ad pha
riseos relinquēs apłos, nihil inuenit auxilij, ni-
si augmentū desperatiōis. Dixerunt em̄ quid ad
nos: tu videris Mathei xxvij. & transumptiue đ
pe. dis. vj. c. j. &. Iudas em̄. & &. ister. Et hęc est
causa quare actori non dantur inducię prepara-
torię. Nam ad hoc se debuit prius preparare iij.
q iij. § spacium. &. Ei aūt. ¶ Diligenť itaqꝫ
quis preuideat, an agere vel accusare sibi expe-
diat, & ad premissa se preparet, quia litis euent⁹
dubius est l. qđ debeť ff. de pecu. Velox em̄ iniq-
tas ad nocendū occasionē suggerit, omniaqꝫ pre-
cipitat, lenta aūt virtus & cunctatrix, ante iudi-
cat qꝫ incipiat, quid decorū, quid honestum sit de
pe. dis. iij. inter hęc hyrcym c. magne, de vot.

Et melius est ante tpus occurrere: quam post cau sam vulneratam remedium querere C. in quib9 cau. resti. in inte. non est ne l. fi. Nam ex quo ad- uersariũ cõuenerit: oportet eũ litẽ prosequi, aũt qui semel. C. quõ ꝛ quando iudex sen. profe. de.
¶ Porro: si aliquis vult aliquẽ denunciare vt fratrem suum corrigat a peccato, tũc ꝓcedere de- bet charitatiua admonitio, vt in c. super hĳs ꝛ c qualit ĳ ꝺ accus. ꝛ c. licet heli de sy ĳ. q j. si pec- cauerit ꝛ xj. q. iĳ. precipue in fi. ¶ Si aũt ve- lit agere ciuiliter, vt pote ꝓ fundo vel peccunia vel seruitute, tunc priusq̈ꝫ in causam illum vocet ab eo id ter exigat s. de vrbanitate. Quod si non satis faciet, tunc per iudicem cõpellat ĳ q vĳ. si quis erga. C. de pigno l. debitores. Si vero vult de aliquo crimine accusare, tunc necesse est qꝺ se ad penam talionis ante omnia inscribat, vt in d. c. super hĳs ꝛ c. qualiter ꝛ qñ ĳ. de accu sa. Nam crimen potest deduci in iudiciũ quatu- or vĳs, scꝫ per denunciationẽ, accusationem, in- quisitionem ꝛ exceptionẽ. Uersus.

Quatuor ecce modis agit de crimiẽ Cũ quis
Nunciat, accusat, inquirit ꝛ excipit, Ante
Admonet, inscribit, infamat ꝛ obligat extra
Sic cauet, ꝛ deponit, ꝛ amouet atq̈ꝫ repellit

De quibus vide glo. j. ꝛ pe. in al. c. qualiter ĳ de accusa. quę ista late declarat, ꝛ glo ij. q. v. ĳ. i sum

¶ Iudicis documenta.

¶ Circa iudicem etiam distinguit Spec. vbi s. Nam si agit criminaliter, tunc iudex debet exa- minare personam accusatoris, scꝫ cuius estima- tionis vel opinionis sit, qua intentiõe, qua fide,

qua temeritate, qua vita, qua consciētia, quoue merito, si pro deo, an pro vana gloria, aut ꝓ inimicicia vel odio, aut pro cupiditate accusat ij. q. vij. si qui sunt. Debet etiam examinare cuius cō uersationis ⁊ fidei sit. Quia hij qui non recte fidei ac cōuersationis sunt, ⁊ quorum vitta accusabilis est, quorū fides, vita ⁊ libertas nescitur, ⁊ viles persone non admituntur accusantes, ea q. c. querēdū. Et sic de hijs ⁊ similibus debet examinari. Nam accusatio presumitur fieri malo zelo quia est genus illaudabilis intentionis ij. q. vij. si quis Epūs. Qđ si agatur actione iniuriarum semꝑ debet Judex laborare vt partes cōponat, si pōt, etiā si agatur criminaliter. v. q. ij. si primates; vbi de hoc ⁊ xc. dis. c. j. Uerūtamē si talis laborat infamia, Judex ex officio suo procedat c. j. ⁊ ij de col. dete. ⁊ ij. q. iij. si quem. Si aūt agatur ciuiliter, Judex eodē mō studeat cōponere c. fi. de trāsac. cum suis cōcor. xj. q. iij. iniustū ff. de off. psi. congruit. Et hoc maxime faciat cum sibi sint ignota iura partium, alias cum sibi constat de crimine, etiam si partes inter se cōponant, ipse Judex ex officio suo procedat vt d. c. j. ⁊ ij. de col. dete. Quia crimina vndecunq; claruerint, puniēda sunt xxiiij. q. iij. ecce aūt. ¶ Si aūt postq̄ conclusum est ī causa videt Judex esse ius clarū, ita q̄ debet ꝓnunciare ꝓ altera parte, nunqd tunc debet illum inducere ad cōponēdum. Spec. vbi s̄ relinquid hoc curiosis disputādū Jo. And. ibi in addi. spec. ⁊ Panor. c. fi. de trans. dicunt q̄, nisi alique circūstantie suadeant, abstinere debet a tali cōpositione, quia ex quo sibi liquet de causa

non debet reducere ad cōpositionē, ne videat de iure vnius dare alteri sine causa, quod non licet cum Judex debeat reddere vnicuiqꝫ quod suū est in proemio decreta xij.q.ij.cum deuotissimā. Sed ex circūstantijs posset hoc facere. Ceteris paribꝰ magis debet suadere actori vincenti quā reo absoluendo. Ratio quia sententia ferenda pro actore, est mandanda executioni, ꝛ in exequutionis actu, posset fieri longum litigiū, per binas appellationes, quę racio cessat ex parte rei. Tū etiā in eo posset subesse causa, vt puta, si actor succūbens est litigiosus ꝛ pecuniosus ꝛ paratus per appellationē reū fatigare. Debet ergo Judex hijs ꝛ similibus causis consideratis, abstinere vel reducere ad concordiā, facit ad predic. c. nisi de preb.
¶ Jn summa itaqꝫ nota ꝙ nemini expedit vt sit nimis promptus ad litigandum. Scriptū est eñ Math. v. c. ante fi. Si quis voluerit tunicā tuā tollere ꝛ in iudicio tecum cōtendere, dimitte ei ꝛ palium, xiiij.q.j.§ j. ꝛ Apłus j. Chorin. vj. inqt. Secularia negocia si habueritis, omnino peccatum est in vobis, ꝛ vos contemptibiles facietis. vt ibi. ꝛ xj.q.j.§ ex hijs. Maxime aūt hoc nō expedit clericis xiiij.q. j. c. j. Quia nemo militans deo implicat se negocijs secularibus. vt xj. q. iij. c. j. ꝛ c. j. ne cle. vel mo. cum hęc vix sine nota pecati valeant explicari, vt ꝰ de pe. dis. v. qualitas Hinc est ꝙ litigiosos prohibet apłus ordiari, vt j. ad Thimo. iij. ꝛ dis. lxvj. di. ꝛ c. per tot. Et multominus hoc expedit religiosis xij.q. j. monachi. Quia seruū dei non oportet litigare, vt ij q. vij. sicut ꝛ c. vnico de syn. ¶ Cuilibet ergo

consulimus bona fide (dicit Specu.) q̄ ꝓnior sit ad componēdū q̄ ad contēdendū, vt xc. di. per tot ⁊ c. fi. de trans. v. q. ij. si primates. Nam ⁊ litigans qui iurat ad pacem cum proximo non venire, non tenetur tali sacramento xxij. q. iiij. qui sacramento.

¶ Tertium preambulum ortū processus iudiciarij tam a lege naturę: quam scripta insinuat concludens exercitatōm artis esse necessariam.

Quamuis summus deus, qui opus imperfectiōis non nouit c. maiores § sed adhuc querit. de bap. hominē ad similitudinē sui formatū (xxxv. q. iij. hęc imago) rectum creauit, vt dicit Ecclesiastes vij. aū. fi. ad eius regulationem ius naturale concreādo v. dis. post prin. ita q̄ tale ius naturale ad regimē ipsius creati hoīs scdm̄ conditionē naturę institute, sufficiebat, tn̄ ipse homo a sui status rectitudine lapsus, infinitis se immiscuit questionibus, Ecclesiastes vij. Unde iure gentiū orta sunt bella ⁊ distincta rerum dn̄ia j. di. ius gentium ⁊ ff. de iusti. ⁊ iure l. ex hoc. Quo iure vnus dicit hoc esse meum, alter vero suū. viij. dis. quo iure. De quo Seneca. Homines inquit quietissime viuerent, si hęc duo ꝓnomina, meum ⁊ tuū, de medio tollerēt. Hinc est q̄ post lapsum hoīs, forma litigandi ⁊ ordo iuris ac vsus credit in ꝑadiso exortus. Cū em̄ deus redargueret Adam de inobedientia. Genes. iij. dicens. Quis indicauit tibi q̄ nudus esses, nisi q̄ ex ligno de quo preceperam tibi ne comederes.

comedisti. Adam relationem huius criminis cō-
uertit in coniugem, dicens. Mulier quam dedi-
sti mihi sociam, dedit mihi de ligno: ⁊ comedi.
Et mulier occasionem retorsit in serpentē dicēs.
Serpens decepit me. ⁊c. de pe. dis. ij. c. serpens.
¶ Item ex lege veteri ⁊ Mosayca, ordo ⁊ vsus
iudiciorum cōprobat̄. Nam Moyses interroga-
tus a Jetro suo socero. Exo. xviij. Cur solus se-
des, ⁊ om̄is popl̄us prestolat̄ de mane vsq; ad ve
speram? R̄n̄dit. Uenit ad me populus querens
sententiam dei. Cūq; acciderit eis aliqua disce-
ptatio, veniunt ad me vt iudicem inter eos.
¶ Item Deutro. xvij. In ore duorum vel trium
testium pibit qui interficiet̄. Et sequit̄. Nemo oc
cidatur vno dicente contra se testimoniū.
¶ In nouo etiam testamēto a℘batur iuris vsus
Nam Apl̄us j. Chorin. vj. dt. Audet aliqnis ve
strum habēs negociū aduersus alterum iudicari
apud iniquos ⁊ non apud sctōs ⁊c. Quare fm
statum humanę naturę destitute, non sufficiebat
lex naturę, sed necessaria erat promulgatio legis
positiue, tā in iure canonico q̄z ciuili tradite. Qr
nisi iurgia ⁊ lites per iusticiā reprimerent̄, non
esset in mundo concordia, vt supra dixi in primo
preābulo. Et quāuis super hoc emanauerit ius
positiuū, tn̄ cū hoc exercitiū ⁊ ars placitandi, ac
causas postulandi maxime sunt necessaria xlv.
dis. licet plerumq; l. dis. vt constitueret̄. Nam
per scientiam ⁊ experientiā seu exercitiū omnis
acquiritur noticia vt patet in proemio Metha.
Et omne artificiū per exercitiū recipit incremē-
tum, vt dicitur in l. legatis § ornatricibus ff. de

le. iij. Nam inicia ab arte debent proficisci, cetera facile cōparabit exercitatio, inquit Cicero. ij. libro Rhe. ad Herenniū. Idcirco pauca & breuia pro exercitatione incipientiū in hac arte, subijciam.

¶ Secundum principale.

Non sum nescius quantum viri docti circa iuris processum elaborarint, vt pote Ab. Panor. in suo processu iudiciario, quem pleriq; ascribunt cuiq; Joanni Urbach. Itē M. Ferraricum pluria super hoc cōmentando. Item Lancfrancus de Oriano in sua repetitiōe solēni super c. qm̄ contra de pba. qui omnino & docte & copiose etiam subtilia profectis in iure tradiderunt. Uerum cum mihi cordi sit incipientib⁹ in iure pabula lactea degustanda porrigere, recipiā ad presens Processum Juris breuiorem Joānis An. ex ij. li. decretaliū per eum excerptū, cui paucula breuiter interseram, quia gaudent breuitate moderni. ¶ Antequā tn̄ dicā de processu iudicij, tria premittam. Primo quid sit iudicium Scdō que sint persone que debēt consistere in iudicio. Tertio quot sunt species iudicij.

¶ Iudicium.

¶ Judicium est actus legitimus trium persona rum scz iudicis, actoris & rei in iudicio consistentium ar. c. j. iiij. q iiij. Et debet primo intelligi q̄ sint tres persone substantifice, vere, vel ficte vel saltem representatiue. Ita q̄ de substantia & esse iudicij necessarie sunt tres psone scz, Judex, actor & reus. Nam de bene esse iudicij etiā qn̄q; alie

persone sunt necessarie, vcz consulendo defenden do vel adminiculãdo in causa, vt sunt testes, advocati, assessores, tabelliones, procuratores & auditores. Dixi aũt ficte vel representatiue. Quia licet in iudicio inquisitionis gñalis, quã scz facit prelatus inter suos subditos, non interueniat psona actoris vel rei. de quo in c. bona j. de elec. silr in iudicio inquisitionis specialis, vt qñ Episcopus inquirit contra aliquẽ presbiterũ de crimine infamatũ, vt in c. qualiter ij. de accus. deficit persona actoris veri, tñ infamia precedens fingitur loco actoris vel accusatoris.

¶ Dixi etiam qꝫ est actus legitimus. Nã ad explicationem iudiciarij actus, necesse est per certas partes & actus particulares, certo ordine ꝓcedere. Pro quo noto secũdũ Abba. in c. causam que j. de testi. qꝫ.

¶ Acta Iudicij.

¶ Acta iudicij sunt triplicis qualitatis. Quedã sunt iudicij ordinatoria, vt citatio, libelli oblatio satisdatio i. cautio, & similia. Quedã sunt cause instructoria seu veritatis indagatiua, vt attestationes, instrumentorũ ꝓductiones, cõfessiões &c. Quedã sunt cause seu negotij decisoria, vt sunt sentencie que ferunt in causa, de quibus in c. cũ super. & c. cum inter. & c. de s. re. iud. Et ista acta iudicij seu ordinem & partes eius: tractat liber scđus decretaliũ, & optime ea perstringit, tex. in c. qñ. contra. de proba. & ibi plenius videbimus

¶ Item istarum partium iudicij, alique sunt de substantia processus & ordinis iudiciarij, vt sunt citatio, libelli oblatio, litiscon testatio, cõclusio

⁊ sententia. Et hęc non debent ꝑtermitti, cõfundi vel preposterari: etiam de cõsensu partiũ, alias ex ommissione vel confusione aut ꝑposteratiõe induceretur ⁊ surgeret nullitas iudicij ⁊ ꝓcessus ij. q. vj. § diffinitiua, ⁊ seq. ⁊ c. qualiť ij. de acus. de quo glo. vlt. in cle. sepe de ver. sig. Aliquę vero non sunt de substãtia, sed de solẽnitate, vt sunt recusatiões, dilationes, exceptiões, replicationes, iuramentũ calũnię ⁊c. de quibus infra ꝑ ordinem videbimus in exemplari practica. Nunc redeamus ad personas.

¶ Iudex.

¶ Iudex est qui iudicat de causa. Et diciť iudex quasi ius dans, vel dictans, vel dicens. Diciť aũt a iusticia, quia debet esse iustus, alias nõ mereť dici Iudex, vt c. forus § in omni. de ver. sig.

Species Iudicis.

¶ Tres aũt sunt spẽs iudicis, scʒ ordinariꝰ, delegatus, ⁊ arbiter. ¶ Ordinarij iudices sunt qui habent ptãtem iudicandi a se iure suo i. hoc ipso qđ sunt tales in suo territorio, vt preses ꝓuincię, Eṗs ⁊ similes, de quibus per tot ti. de offi. iudi. ordi. Unde quatuor dant iurisditionem in dubio ordinariã. Primo lex inanimata vel canon. Nisi appareat velle dare delegatã. Secũdo lex animata i. Papa Imperator vľ Epũs suo vicario. Princeps eñ est lex animata in terris. In aut. de cõsul. § si col. iiij. ix. q. iij. Ipsi sũt iũcta glo. Tercio cõsuetudo, vt pastori suꝑ parrochianos de quo iij. c. Cum ab ecclesiarũ, de offi. ordi. Quarto vniuersitas aꝓbata. vt electores in vniuersitate ipsi rectori. Sic alij artifices suo

seniori, vide glo. in l. Et qa ff. de iuris om. iud. Et notatur iij. d. c. Cum ab ecclesiarum.
¶ Delegati seu extra ordinarij iudices sunt, qui vtunt iurisditiōe aliena ⁊ habēt ptātem cognoscendi in causa ab aliquo sibi supiore cōmissam, vt sunt illi iudices qui per rescripta dant a papa vel eius legato aut etiā ab ipso Epō qui delegat causam specialiter alicui personę cognoscendam
¶ Et scias ꝙ delegatus a principe pōt subdelegare, vt in c. pastoralis ⁊ in c. super questionū de off. dele. alius non. vt in l. a iudice. C. de iudi.
¶ Arbitri sunt iudices cōpromissarij i. in quos partes litigaturę cōpromittunt de comuni cōsensu. super re litigiosa. Et a sententia taliū nō pōt appellari ff. de arbi. l. diem proferre § stari. ⁊ l. j. C. co. ti. sed statur eorū sentētie, rōne penę appositę, alias soluta pena pōt pars non parere sentēcię. Dixi aūt super re litigiosa, quia in hoc diferūt arbitri ab arbitratoribus. Arbitri eīn eligunt vt iudices a partibus sup re litigiosa. Arbitratores vero nō super re litigiosa, sed vt cōponant vel diffiniāt int ptes, aliquas diffidentias, vt si duo heredes vel socij velint diuidere hereditatē aut rē comunem ad arbitriū Petri tanꝗ boni viri, tūc Petrus erit arbitrator ar. l. societatem ff. pro so.

¶ Iudicis impedimenta.

¶ Tria sunt quę impediūt aliquē esse iudicē, scȝ natura, lex ⁊ sexꝰ, vt est tex. in c. j. iij. q. vij. Natura prohibet surdum, mutum, perpetuo furiosum, impuberē. Lex prohibet irregularē excōicatū, hereticum, paganū ⁊ eū qui a senatu amo-

tus est. Sexus & mores ꝓhibent mulieres esse iudices, ꝓpter earū inconstantiā & mutabilitatē, de quo tractat in c. dilecti. de arbi. Similit seruí ꝓhibent fungi ciuilibus officijs, eo ꝙ seruitus fere morti cōparat, vt in l. seruitutē ff. de ver. sig. mortuus aūt nō exercet oꝑatiōes legitimas.

¶ Iudicis conditiones.

¶ Conditiones iudicis patent in his versibus.
Justus, veridicus, discretus, eloquiosus.
Cautus, causabilis debet iudex fore talis.
Justus, quia debet iudicare gratis. Non em̄ licet iudici vendere iustū iudiciū: etiam seculare xj. q. iij. nō licet. Discretus quia debet in decidendo sequi comunē opinionē non singularē alicuius doctoris ff. de leg. ij. l. qui solidū § etiam ¶ Cautus quia iudicantem oportet cuncta rimari, nec a certis ꝓ incertis recedere c. si. xxx. q. v. & grauit incedere debet sicut grauida mulier, non currere sicut nūcius vel libardus. Causabilis i. quia debet causas & lites dirimere.

¶ Actor.

¶ Actor est qui agit causam cōtra aliquē in iudicio, petens nomine suo aliquid ab eo ff. de iudi. l. in tribus. Et est regulare ꝙ actore nō probante id quod asseuerat, reus qui cōuenit, etiā si nihil ꝓstiterit, absoluitur l. qui accusare. C. de edē. vj. q. v. accusator c. vt nostrū, vt ec. bene. sine di. con. Fallit hoc in certis casibus quib⁹ actore non probante reus non absoluit, quos enumerat glo. in d. c. vt nostrū, & ibi vide.
¶ Item aliud regulare, ꝙ actor sequit forū rei

x. q. j. experiētie c. si clericus, ⁊ c. cum sit generale de fo. com. ¶ Excipiunt certi casus ī quibus reus laic⁹ cōuenit in foro ecclesiastico, quos enumerat glo. in c. licet ex suscepto de fo. comp.

Hereticus, symō, seuus, piurus, adult. usus
Pax, priuilegiū, violētus, sacrilegusq̧
Si vacat imperiū, si negligit, ambigit an sit
Suspectus iudex, si subdita terra vel vsus
Rusticus ⁊ seruus, peregrinus, feuda, viator
Si quis peniteat, miser aut sit, causaq̧ mixta
Si denūciat ecclesię quis, iudicat ipsa, Uide glo. in d. c. licet ⁊ in d. c. cum sit.

¶ Et nota ꝙ periuri. ⁊ infames aut aliquo simili morbo laborantes, non pñt accusare nec testificari c. fi. de testi. nisi in crimine simonie c. tanta de sy. Item in crimine lese maiestatis c. fi. de ꝯfeb. xv. q. iij. c. pe. Itē in crimine heresis ij. q. vij. sacerdotes. Item cum suā vel suorū iniuriam prosequitur iiij. q. vj. omnibus.

¶ Reus.

¶ Reus est contra quem agit in iudicio. Et dicitur reus, non a reatu, sed a re sup qua agit ⁊ q̄ ab eo petit c. forus de v. sig. ad fi. ¶ Et nota ꝙ actori excōicato non tenet reus in iudicio rñdere c. cum inter priorē, de excep. c. pia. eo ti. li. vj. Licet reus posset se defendere etiā excōicatus, tñ reconuenire non posset d. c. cum inter priorem. Uide c. intelleximus de iudi. ¶ Item reus non tenet actori rñdere si plures habeat personales actiones contra eundē coram diuersis iudicibus delegatis c. ex tenore de rescrip. ⁊ c. dispendia, eo ti. li. vj. de quo dic vt ibi.

¶ Testis.

¶ Testis est qui testimoniū perhibet in iudicio. Et est rei geste probator. ¶ Et nota ꝙ testes antiquitus vocabant̃ supstites, eo ꝙ sup statu cause stabant seu proferebant̃, vt in c. forus de ver. sig. ad fi. ¶ Item nota ꝙ septem sunt quę prohibent aliquē esse testem iiij. q. iij. fere ꝑ tot. vsꝰ

Conditio, sexus, ętas, discretio, fama.
Et fortuna, fides, in testibus ista requires.

¶ Conditio. Si eñ aliquis est seruilis cōditionis, talis non pōt esse testis, maxime in causa criminali, vt vbi de furto, homicidio ꝛc. agitur. ¶ Sexus. Quia mulier non potest esse testis in causa criminali. ¶ Etas. Nam puer non potest esse testis. Discretio. Furiosus eñ vel fatuus nō potest esse testis. ¶ Fama. Infamis nanqꝫ ꝛ viciosus non potest esse testis c. super eo ꝛ c. testimonium, de testibus. ¶ Fortuna. Quia infortunatus seu pauper non admittitur in testē, quia presumitur ob eius paupertatē facile ꝑ munera corrūpi, ꝛ hoc intellige de vili paupe, quia pauper honestus potest esse testis c. pauper xj. q. iij. ¶ Fides. Quia infidelis vt hereticus vel paganus, non potest esse testis contra christianū c. iudei, de testi. ¶ Item cōsanguinei ꝛ domestici seu familiares inter se, ꝛ laici cōtra clericos in causa criminali non possunt esse testes c. personas ꝛ c. in literis, de testi. versus.

Et clericus laicum fugiat, ꝛ viceuersa
Et consanguinei, pariterqꝫ domestica turba.

¶ Testes quæ iurare debent.

¶ Forma iurandi testium ponit in c. quotiens et c. fraternitatis in glo. de testi. Jurabūt eñ q dicent pro vtraqꝫ parte totam veritatem iudici vel examinatori, quam nouerant de re illa super q inducūt, et hoc siue interrogati fuerint siue nō ¶ Jtem q nullam interserāt falsitatē. Nā falsidicus testis tribus personis a se est obnoxius vt dr j. c. j. de cri. fal. Primū deo cuius presentiam cōtemnit. Deinde iudici quē menciēdo fallit. Postremo innocēti quē falso testimonio ledit. Jtē q non precio, odio, amore vel timore nec spe lucri promissi, aut remissi sed solius iusticię et veritatis causa tistimoniū dicent. Jtē q secretū teneāt vsqꝫ ad publicationē vide glo. fi. ij. q. iiij. § vlt. Debēt insuper deponere et testificari de loco et de tpe i. quo tpe, et in quo loco: et quo loco loci factū est id de quo deponūt, et debēt dicere causam sui dicti quō et vnde sciāt id quod dicūt c. cū causam de testi. Versus.

Et locus et tempus anumerātur eis.

¶ Aduocatus.

¶ Aduocatus proprię in iure vocat is: qui in forensibus seu extraneis negocijs peminētibus, pbet litigantibus suū patrociniū. Jnde dicitur aduocare i. postulare: hoc est: pro eo quē defendit corā iudice desideriū exponere. Et aduocati pręstant cōsiliū et auxiliū in causa: per iuris allegatiōes. Hij gloriose vocis cōfisi munimine, laborātiū spē, vitā et posteros defendūt, et ambigua facta causarū dirimūt, vt dr in l. aduocati C. de aduo. diuer. iudi.

¶ Procurator.

¶ Procurator dr is qui in iudicio vel mandato dñi negocia administrat, agendo vel defendendo ꝑ precio l. j. §. j. ff. de ꝓcur. Et nota ꝙ duplex ē ꝓcurator scꝫ: ad iudicia ꝛ ad negocia. de quo vide not. in c. qui generaliter de ꝓcur. li. vj.

¶ Item nota ꝙ multa sunt quę impediūt aliquē esse procuratorem. Uersus.

Surdus, cecus, mutus vł ꝑpetuo furiosus.
Fęmina vel seruus, infans vel minorēnis.
Public⁹ atqꝫ pugil: male credēs vł religios⁹
Pactus ꝛ abnegās nō abnegāda sacerdos.

Nota dr pactus quia de quota litis non licet pacisci i. sumptus ff. de pac. iij. q. iij. § notatur. Item dr abnegans non abneganda. Quia forte procurator est perfidus, ꝛ negat oīa, dñs autē suus est bonę famę, ꝛ melius nouit negocij veritatem l. fi. c. de procura. Uide tex. iij. q. vij. fere ꝑ tot. Itē sacerdos nō pōt procurare seu postulare, nisi in causa propria vel in causa suę ecclesię vel cōiunctę ꝑsonę i. cōsanguinei aut affinis. Item in causa miserabilis personę, vt viduę, orphani vel ceci, ꝛ si. c. ij. ꝛ iij. de postu. Itē monachus nō pōt aduocare, nisi mandato Abbatis. Item isti procurare non possunt.

Testis, assessor, paciscēs, reus ꝛ iudex
Actor ꝛ auditor, comēdator simul ista require
Procuratores, doctores simul ista sociabis
Rusticus ꝛ miles, mulier nocnon minorēnis
Pauper, bannitus, non procurare debent.

Et ratio horum est. Quia non potest quis gerere simul vicē pluriū ꝑsonarū in iudicio iiij. q iiij. c j

¶ Assessor est qui assidet in iudicio & iudicem instruit, si forte est iudex imperitus C. de asses. l. j. & fere per tot. Uide not. in c. statutū § assessorē aūt de rescrip. li. vj.

Auditor.

¶ Auditor est cui aliquis certus articulus causę audiendus vel examinādus a iudice cōmittit vt recipe attestatiōes & similia. Scito quod nec asses sor nec auditor potest ferre diffinitiuā. Quia illa a solo iudice, & non ab alio de scripti recitatione, debet proferri, als nec nomē sententię meret habere, nec ab ea appellare est necesse vt dicit in c. si de re iud. li. vj. exceptis Epis & eorum supioribus

¶ Tabellio.

¶ Tabellio est persona publica habens officium scribendi instrumenta sup cōtractibus vel alijs rebus ad faciendū fidem super eisdem. Et qa hoc officiū est genus negociatiōis, ideo prohibet sacerdotibus, vt not. in c. sicut ne cle. vel mo. Nisi in causa ecclesiastica vel spūali. Et id appellatur notarius Uide no. in di. c. statutum § notariū vero de rescrip. li. vj. Quō aūt tabellio equiualeat duabus personis, videbimus in c. qm̄ cōtra d. pba. quod ppe diē lecturi sumus. Et hęc de personis quę debent interuenire in iudicio, aut vere aut ficte, vel nomine suo vel alieno, aut defendendo aut adminiculādo in causa, dicta sufficiāt

¶ Species Iudicij.

¶ Nunc restat videre de speciebus iudicij. Unde sequendo dicta do. Panor. in rub. de iudi. pono quadruplicē iudicij diuisionem, & quidem breuissime.

¶ Prima diuisio respicit effectū concludēdi iudiciorū alō criminale, aliud ciuile, aliud mixtū. Criminale est quādo agit̄ de crimine criminalit̄ vt in c. at si clerici ꝛ in c. cū non ab homine de iudi. Et dr̄ sp̄ iudiciū criminale, quando finis tē dit ad cōmodū reip. vel fisci. siue pena sit corporalis siue pecuniaria glo. not. in l. pretor in prin. ff. de sepul. vio. ¶ Ciuile est quando non agit̄ de crimine, sed ad aliquā rem tp̄alem: vt puta de feudo. de mutuo ꝛc. vt in c. ceterum ꝛ c. dilecti ꝛ c. causam, de iudi. Et semp̄ dicitur ciuile, dū finis tendit ad cōmodū partis vt glo. not. in dic. l. pretor ff. de sepul. vio. Mixtum est, vt cum agitur de crimine ciuiliter de procura. c. tue ꝛ c. sup̄ hijs d̄ accusa. Illud em̄ dr̄ mixtum, quod participat de natura extremorū, iuxta not. per doc. in § j. in glosa super verbo summa insti. de actio. ꝛ ibi per do. Jazo. ¶ Unde nota ꝓ cōi doctrina Quando pena peccuniaria venit applicanda fisco pro crimine, tunc iudiciū dr̄ mere criminale. Quando vero parti, tunc dicit̄ ciuilit̄ agi, ꝛ per consequens iudiciū non erit mere criminale, sed mixtum i. criminale, ciuilit̄ intentarū, iuxta tex. in al. c. tue, de procura. Hanc doctrinam cōem ponit glo. in l. iij. ff. de sepul. vio. ꝛ ibi Bar. ꝛ sequitur eū. Inno. in c. qualiter ij. d̄. accusa. ꝛ Antho. de butri in rub. de iudi. Item ponit̄ hec doctrina cōis § in summa iūcto § pena. insti. de iniur, vbi clare innuit tex. ꝙ tunc dr̄ agi de iniuria ciuiliter, quādo agitur ad penam pecuniariam parti adplicandam.

¶ Scd̄a diuisio sumitur ex parte forme iudicio-

rum. Aliud ordinariũ, vt c. examinata de iudi. Aliud extraordinariũ, de quo in c. nouit de iudi. Aliud mixtum, quale est (scd̃m Abba. in rub. de iudi.) iudiciũ inquisitiõis, quod ex eo (quia inquisitiõis via est iure principalit̃ introducta ꝛ in ea s̃uatur ordo iuris, licet nõ vsqꝫquaqꝫ) potest dici iudicium ordinariũ ad hoc. d. c. super hijs. ꝛ c. qualiter ij. d̃ accus. Sed alio respectu quia s. procedit non cõparente actore seu accusatore c. accedens de accusa. ꝛ quod not. in l. ij. § si publico ff. de adul. ꝛ quia non vsqꝫquaqꝫ seruat̃ in eo ordo iuris vt in d. c. qualit̃ ij. § debet, ꝛ quia tãta pena regularit̃ non imponitur de iure canonico põt dici extra ordinariũ scd̃m Abba. licet aliqui dicant iudicium inquisitiõis esse simpliciter extra ordinariũ, sed id non est curandum. ❡ Ex hijs sequitur ꝙ in iudicio ordinario, requiritur persona actoris, rei, ꝛ iudicis explicite. Item ꝙ libellus offerat̃, lis cõtestetur ꝛ cetera substãtialia iudicij obseruent̃. In extra ordinario nõ reqrũtur ista, vt in iudicio quod fit per viam denũciatiõis aut inquisitiõis gñalis vel specialis, d̃ quo not. in al. c. nouit.

❡ Tertia diuisio sumitur ex parte materię. Judiciorũ. Aliud spirituale, qd̃ fit super rebus spiritualibus ꝛ ecclesiasticis vt de sacramentis, de causa matrimonij, decimarũ, vsurarũ, vt in cle. dispẽdiosam de iudi. ꝛ in c. exhibita eo ti. in anti. Aliud tp̃ale quod fit super rebus mere tp̃alibus ꝛ prophanis i. quę sunt remote a phano i. templo ꝛ rebus sacris, vt in c. venerabilis, de iudicijs. Aliud mixtum quod fit super annexis

spũalibus, vt dum agiẽ de iurepatronatus. Habet eñ aliquid spũalitatis ⁊ aliquid tẽporalitatis ita ꝙ de vtroqꝫ extremorũ participat, nec precise accedit ad alterũ tñ. Non eñ est mere spirituale cum layco cõpetat ⁊ ad heredes trãseat, vt in c. filijs xvj. q. vij. Tẽporale aũt non est, quia licet sequatur vniuersitatẽ rerũ venditarũ c. ex litteris de iurepa. tñ vendi non põt, ita declarat glo. in c. pie mentis xvj. q vij. Pro tanto aũt diciẽ spirituali annexũ, quia parat viam ad obtinendam ipsam institutionẽ, quę est ius spirituale, secundũ Ab. in rub. de iudi. ⁊ in c. quanto eo ti. Et quia mixtum sequitur naturam simplicis dignioris (vt dicit Ab. in d. c. quãto) ⁊ spũalitas est dignior tẽpalitate sicut anima corpe c. solite, de ma. ⁊ obe. ideo iuspatronatus censeẽ plus annexum spiritualitati, ⁊ ideo vendi per se nõ potest c. ex literis de iure pat.

¶ Quarta diuisio sumiẽ ex parte quantitatis. Judiciorũ aliud vniuersale, aliud generale, aliud singulare. De hijs habetur glo. in c. ij. de li. ob. ⁊ per. Spec. de iudi. in fi per to. ¶ Judicium vniuersale seu actio vniuersalis est: quãdo actio daẽ ad aliquid qđ de sua ꝓcatiõe multa in se vniuersaliẽ cõtinet, tanqꝫ vniuersum ius, vt est petitio hereditatis familie herciscũde i. hereditatis diuidende, actio ex testamẽto, q̃ daẽ pro hereditate ex trebelliano restituẽda: actio ex empto quę datur quotiens tota hereditas emiẽ. Item quãdo petitur villa seu castrum cum suis ptinentijs. Item quando petitur ecclesia cum suo iure ⁊ omnibus prouentibus ꝓm Inno. in c. cõquerente de

Processus Iudiciarius.

off. ordi. ⁊ melius ſm Ab. in d. c. ij. de li ob. Generale iudicium ſeu actio generalis dicitur, que cōpetit ad id quod ſub ſe continet plura capitula non tñ vniuerſum ius, vt eſt actio tutele, negotiorũ geſtorũ, pro ſocio, ⁊ ſi. Nam potuit fuiſſe in ſocietate vel tutela adminiſtratio ſalis, vini, olei, frumenti ⁊c. ¶ Judiciũ ſingulare ſeu actio ſingularis, datur ad res pticulares ſeu ſingulares, non aũt ad aliquod vniuerſum vel generale, vt ſi peto librum vł veſtem, ⁊ ago rei vendicatiōe, ſeu peto x. que tibi mutuaui, ⁊ ſic de aliis Que omnia lacius vide in glo. ⁊ ibi per doc. in d. c. ij. de. li. ob.

Processus Iuris.

¶ Hiis ſic premiſſis, reſtat dicere de ordine ⁊ pceſſu iudicij, qui habet hiis verſibus.

Primo reũ dicet actor, poſt fert illi libellũ
Inducie dant poſt hoc, de req̃ petita
Lis cōteſtatur, ſequit calũnia partis
Querũtur teſtes ac inſtrumēta ſequunt.
Producti manifeſtant, ſuper hiis placitet.
Diffinitiua poſt hec ſententia fertur
Que mala ſi fuerit: dat appellatio parti.

¶ Primo ergo reus citari debet a iudice ad inſtantiam actoris. Et reo veniente ad iudiciũ: libellus (i. copia libelli) ei offerat ab actore. Quo oblato, inducie deliberandi dant ipſi reo, in quibus deliberare debet, an velit cōtendere, vel liti cedere. Finitis inducijs reus venire debet ad iudicium, ⁊ ſi ei non cōpetant exceptiōes per q̃s poſſet declinare (i. effugere) iudiciũ, rñdere tenetur actori ſuper petitiōe ſua, affirmando vł ne

gando illud quod actor cōtra eū ꝓposuit siue ꝓponit in libello. Et ista rei affirmatio vel negatō dr litis cōstestatio, eo ꝙ per eam testat̃ se velle litem suscipere cū ad aduersario. Lite aūt contēstata, prestandū est iuramētū calūnię a partibus i. actore ꝛ reo. Quo prestito, partes (i. actor ꝛ reꝰ) interrogāt̃ a Iudice super causa principali. Deinde ptes debent ꝓducere testes ꝛ instrumēta ad probanđ intentionē suam. Post hoc publicanda sunt dicta testiū in iudicio pn̄tibus partibꝰ. Sup quibus dictis disputat̃ quid ꝓbent, ꝛ quid non Quibus publicatis ꝛ instrumētis editis ab vtra ꝗ partiū ꝛ allegatiōibus iuris factis ab aduocatꝭ partiū; seu etiā ab ipsismet ptibus Iudex debet motum animi sui informare ꝭm dicta testium ꝛ instrumentorū, ꝭm ratiōes ꝛ allegatiōes aduocatorū. Deinde cū Iudex discusserit merita causę plenissime, debet ipsum negotiū terminare per sententiā diffinitiuā. A qua si iniqua vel iniusta fuerit, poterit cōdēnatus aut grauatꝰ appellare.
¶ Scias aūt ꝙ ordo iudiciarius ꝓprie dr in hijs consistere, quę agunt̃ inter litē con. ꝛ sententiam cum litis cō. sit exordiū litis c. ex pte ij. de x. sig. Nam an̄ litis cōtestationē quis ꝓprię nō dicitur agere, sed agere velle, vn̄ omnia quę litis contestationē precedunt; dicunt̃ ꝑparatoria iudicij, vt supra dixi.

¶ Citatio.

¶ Primo videnđ est de citatiōe. Est aūt citatio rei ad iudiciū vocatio. Et est principiū causę; ita ꝙ per ipsam citationē causa dr incepta ꝭm ius canonicū, vt in c. gratū, de off. dele. Idcirco oīa

que fiunt sine citatiōe, in preiudiciū absentium sunt inualida c. oīa ꝛ c. caueant iij.q. ix. Unde si iudex citet aliquē, ꝛ citatus pēdente citatione transfert se ad aliud domiciliū ꝛ ad aliā iurisdictionē, tñ nihilominus nō pōt declinare iurisditionē primi iudicis, quia preuentus est citatiōe c. proposuisti de fo. cō. ¶ Pro quo aduertendū qꝫ in pluribus iudicibꝰ ordinarijs, qñqꝫ est gradualitas, ꝛ qñqꝫ accumulatio fori. vt not. in c. cū ab ecclesiarū de off. or. ꝛ in c. cum cōtingat, de fo. com. Ubi est pluralitas Judicū per moꝺ accumulationis, locus est preuentiōi, vt qui primo citat sit Judex: alias secus. Ut scholaris habet iudices accumulatos tres, iuxta aūt habita. C. ne fi. pro. pa. videlicet magistrum suū, dñm suū, ꝛ epm loci. Item ista preuentō habet locū in delegato ꝛ ordinario, vt in c. vt debitus. de ap. Et ista preuentio fit per citatiōm. Unde.

¶ Effectus citationis.

¶ Tres sunt effectus citatiōis. Primus. Quia facit litē pendere, ita ꝙ nihil possit innouari in causa. Et hoc si est talis citatio, per quā pars citata potuit instrui, super quo conueniebat, vt in cle. ij. vt lit. pen. Scđus. Quia facit locū preuentioni, etiam post domicilij mutatiōm, vt s̄ dixi. Tercius. Quia post citatiōm executā, aduersariꝰ corā alio iudice te cōuenire non pōt, not in al. c. vt debitus, vide glo. in al. c. qm̄ cōtra in ver. citationes: de proba.

¶ Sciat iunior, ꝙ citatio pōt fieri multipliciter ſm Spec. in ti. de citatiōe § sequit̄ videre, circa prin. Aut viua voce aut per literas aut per edi-

ctum aut realiter.

Citatio viua voce.

Uiua voce fit citatio. Qñq; per ipsum iudicē vt si dicat Judex. Cōpareas corā nobis tali die vel tali hora. Quādoq; per tabellionē, & tūc pōt ipse tabellio in actis scribere, se talē de mandato Judicis citasse &c. Qñq; per ipsam ptem in vim tm̄ puocatiōis ad causam c. cū sit romana & c. bone memorię de ap. Qñq; per nūcium, de off. dele. prudētiam & c. cū parati de ap. Jn quibusdā aūt locis fiunt nuncij cum insulis rubeis vel baculis depictis vel alio signo deputati ad citand̄, vt fit Romę, & credit eis pter eorum officiū publicum iuratum, de quo plura. Spec. in loco pxime al. Nota tñ vtile & quasi necessariū esse, q̄ notarius in actis scribat: qualiter Judex mādauit nuncio q̄ talem citaret ad instantiā talis & q̄ nūcius reuersus retulit se eū citasse. Et cautela est vt nuncius citet in presentia testiū scd̄m Jo. An. in d. c. qm̄ cōtra ar. c. sacro de sen. exco.

Citatio per literas.

Si aūt citatio fit per literas Judicis: hoc fit: aut iudicis ordinarij, aut delegati, aut auditoris de quibus supra dixi. Et nota q̄ omnis citatio debet fieri tribus edictis, vel vno peremptorio loco triū, & iste scd̄us modus est in vsu canonico apud nos. Uide not. v. q. ij. in summa, & in c. tū ex literis, de resti. in inte.

Citatio ordinarij.

Judex ordinari⁹ sic citat apud nos. Thomas R. Canonicus & Officialis Craco. gñalis, pro-

uidis & discretis viris executoribus, intra & extra muros ciuitatis Cracouieñ. constitutis, salutē Vobis in virtute sanctę obediētię & sub excōicatiōis pena, mandamus, quatinus ad instantiam Venerabilis Gregorij de S. curati in N. discretum Joannē serifabrū ciuē Craco. personalitē accedētes, vno edicto pro tribus pemptorie citetis: quē & nos p̄ntibus citamus, vt coram nobis tali die, hora terciarū cōpareat, ad queuis obijciēda responsurus. Datū Craco. die Martis xj. Augusti. Anno 1537. Nostro sub sigillo.

Literas reddite debite executas.

Citatio delegati.

¶ Judex aūt delegatus vel auditor, in citatione sua inserit autenticū seu rescriptū & comissionem (c. preterea de dila. & vij. q. ij. c. j. de off. dele. cū in iure) delegantis i. dñi pape aut eius legati vel alterius cōmissarij supioris, in ppria forma ipsius. Hoc modo. Joannes Choienski Archidiaconus & Canonicus ecclesię Cathedralis Cracouieñ. Judex vnicus a sede apostolica, vel eius legato. &c. ad infrascripta partibus delegatus & deputatus, Honorabilibus viris dñis executoribus in tali loco constitutis, salutē in dño. Nouerit nos literas sanctissimi dñi nostri Clementis Pape feliciter moderni &c. sanas, saluas & nullo suspitionis vitio subiectas cum ea qua decuit reuerētia recepisse: quarū tenor sequitē & est talis Clemens Ep̄us, seruus seruorū dei, dilecto filio Archidiacono Ecclesię Cracouieñ. salutē & apl̄icā bñdictōnem. Sua nobis H. Canonicus Cracoui. querela mōstrauit q̄ N. de tali loco, & quidam alij ca-

nonici ꝛ layci talis ciuitatis, in quadā summa peccunię vel possessione, ꝛ alijs rebus iniuriatur eidem, ideoqꝫ discretioni tuę per apostolica scripta mandamus, quatinus partibus cōuocatis, causam huiusmodi audias, ꝛ appellatione remota fine debito diffinias, eamqꝫ decisionē facias ꝛ decernas per censuram eccle. firmiť obseruare. Testes vero si qui citati se gratia odio vel amore vel timore subtraxerint, censura simili cogas veritati testimoniū perhibere. Datū Romę ꝛc. Huius ergo mādati apľici autoritate, in hac pte nobis delegata, in virtute sanctę obedientię: districte precipiēdo mandamus, quatinus dictū N. ꝛ cōcanicos seu cōsocios, ad nostram peremptorie citetis p̄sentiam, vt proxima feria tercia post festum sancti Bartholomei, corā nobis in tali loco legitime cōpareant. p̄dicto N. iuridice responsuri. Datū Craco. in loco residentię nostrę. Anno tali die tali.

Citatio per edictum.

Dixi tercio fieri citatiōes p edictum. Et hee antiquitus sic fiebant. Quotiens coram pretore vel ordinario aliquis de aliquo cōquerebať: p̄tor in albo (q̄ erat quidam locus in muro seu pariete pallacij dealbatus) faciebat tale edictū scribi Talis cōpareat die tali ad rn̄dendum tali in q̄stione. Uerum hmōi edicta ab vsu discesserunt. Erant aūt tria alba. Primum in quo describēbātur citatiōes de quo hic fit mentio. Scōm in quo scribebanť gn̄alia edicta pretorū, ꝛ de isto loqť tex. Si quis id ff. de iuris. om. iud. Tertium in

quo scribebantur nomina decurionū ff. de albo, scri.l.j.ꝛ ij. vide glo.in ver.ad albu l.j.ff.de eden ꝛ Henricū Boijc.in c.proposuisti de fo.com. Hodie vero citationes per edictum aliter fiunt. Nam si reus non inuenitur, aut impedit citationem ad se peruenire, aut se ocultat, vł eius domicilium non potest tute adiri per executorem: tunc citet̄ eius procurator si quē dimisit quē tenetur dimittere, dilectus de procur. Alioquin ad domꝫ citatio fiat ꝛ requirant̄ amici ď quo in c.causam quę de do.ꝛ con.ꝛ ibi glo. ꝛ in c.fi.de co.q mit.in pos. Tandem sufficit publice citationē ad ecclesiā suam in valuis ꝓponi de quo not. in c.fi.ď do. ꝛ cō.ꝛ in cle.j. de iudi. Potest etiam reus citari in tali casu ad totam causam scꝫ ad ꝓcedendū ꝛ ad ꝓcedi videnď in tali causa, ad omnes ꝛ singulos actus, seruatis terminis debitis ꝛ consuetꝫ vsqꝫ ad diffinitiuam inclusiue, vt cōpareat cū omnibꝰ iuribus, actis acticatis, munimētis quibus in hmōi negocio vti intendit ꝛ se iuuare. Et hoc qñ talis causa est in hoc priuilegiata, vt electionis ꝓuisionis, postulatiōis, de quo in c. fi. de elec. li. vj. ꝛ in Spec. de citatiōe § viso. vide tex. ꝛ not. in c. cum dilecti de do.ꝛ con.ꝛ c. auditis de procur. Nota qñ quis citat̄ ad totā causam tunc recipiat̄ informatō summaria a iudice ď citari absentia ꝛ scribat̄ ad acta. Et nihilominus citetur ꝑ edictū publicū, vel in audientia causaꝝ ad singulos actus, ꝛ terminos vsqꝫ ad diffinitiuā ar.c. ij.ď dolo.ꝛ cō.li.vj. a cōtrario sensu.ꝛ ibi glo.pe.

❡ Citatio realis.

❡ Quarto fit citatio realiter, quando ꝑsona rei

realiter capitur ꝛ inuite ducitur ad iudicẽ. De q̃ Joã. Andr. in addi. spec. ti. de cit. §. sequitur, ꝛ i c. romana §. contrahentes. de fo. cõ. li. vj.
¶ Sciend̃ ꝙ Judex non debet aliquẽ citare tem pore feriato, vñ videnđ est de ferijs.

¶ Ferie triplices.

¶ Ferie sunt triplices, scʒ, solennes, rustice, ꝛ re pentine, vt not. in c. fi. de fer.
¶ Solẽnes ferie sunt, quę introducte sunt ob re uerentiam dei ꝛ sanctorũ, vt sunt dies festi quos popłus solet celebrare. Jn hijs ferijs non valet ci tatio facta a Judice: nec processus iudicij habitus nec sentẽtia lata, etiam de cõsensu partiũ. Quia hijs ferijs ꝑtes non pñt renunciare. ¶ Rustice ferię sunt, quę introducte sunt ob necessitatẽ ho minum laborantiũ ꝛ vtilitatem rusticã ꝛ publi cam, vt tẽpus messium vel vindemiarum, ꝛ tũc etiam debet quiescere strepitus iudicij. Judex tñ potest citare ꝛ in causa procedere, si fuerit cõsen sus vtriusqꝫ partis. Quia hijs ferijs partes pñt renunciare, cum sunt introducte in fauorem ho minum. Juri aũt pro se principaliter introducto põt quis renunciare c. ad apostolicam de regula ꝛ l. si quis in conscribendo C. de epi. ꝛ cle.
¶ Repentine ferie vocant̃, quas aliquis prin ceps introduxit propter aliquã rem solennẽ fœli citer ꝛ prospere secum actã, vt ꝓpter natiuitatem filij vel sui, vel quia triũphauit de hostibus. Et hec cõiter non sunt apud nos in vsu. Et dicunt̃ repentine quia repente ꝛ subito inducũt̃, nec sũt certe iudici, quia a nullo iudice induci pñt, nisi

a principe, vt in C. eo ti. l. j. ¶ Sciat iunior quod feria vno modo accipitur pro qualibet die in hebdomada, vt dicimus prima feria, secunda feria &c. Et dicitur feria a for faris i. a fando & loquendo, eo quod singulis ferijs deus loquendo, solo verbo omnia creauit, vt legitur Gene. j. c. Alio modo capitur feria pro die solenni festiuanda. Et dicitur tunc a ferendis seu feriendis victimis, que offerrebantur seu feriebantur, i. mactabantur in ferijs. Et sic capitur hic. Uide tex. in c capellanus, & in c. fi. de feri. & xv. q. iiij. placita.

¶ Unde si Iudex citat aliquem vt compareat tali die dominico vel alio festo iudicialiter responsurus, citatus non tenetur comparere, quia error est in citatione expressus. Si autem citat vt compareat decimo die a die executionis, tunc dies insinuationis seu intimationis ipsi citato excluditur, & si decimus dies venerit in diem feriatum, tunc tenetur citatus prima iuridica comparere, secundum doctrinam Io. An. in c. fi. de fer. Ideo cauti iudices hodie apponunt istam clausulam, vt coram nobis decimo die, si ipsa iuridica fuerit, alioquin prima iuridica compareas &c.

¶ De contumace.

¶ Reus citatus, aut comparet aut non. Si non compareat & contumaciter se citatus absentat: excommunicandus est propter contumaciam, secundum ius canonicum. Et tunc Iudex qui eum excommunicat, taliter apud nos scribit. Tho. R. Canonicus & Officialis Craco: generalis honorabilibus viris in tali loco executoribus salutem in domino. Quoniam N. d. S. ciuis & parochianus vester, ad instantiam C. clerici tal. coram nobis legit.

time citatus compare minime curauit, ideo ipsi⁹ contumatia exigente ipsum cōtumacē reputauimus ⁊ eū excōicauimus ⁊ p̄ntibus excōicamus quē ⁊ vos singulis diebus dn̄icis ⁊ festis in ecclesia vestra publice excōicatū denūcietis ⁊ denūciare curetis, tādiu, donec a nobis aliđ habueritis in mandatis. Datum ⁊c.

¶ Si aūt Judex cōtumacem non vult excōicare aut non potest maxime in foro seculari, tunc procedit contra contumacē alijs penis ⁊ remedijs q̄ ponunt in glo. pe.c.tue vt lit. non cō. ⁊ in c. j. de do. ⁊ con. Uersus,

Judicis officio mulctat, pignus capietur
Diruit ac retinet, ius denegat intereritq̄
Seruat anathema, punitur sic quisq̄ rebell'

¶ Cōtumax aūt fit multiplr vt not. glo. c. ij. đ do. ⁊ cō. xsus.

Non veniēs, nō restituens, citiusq̄ recedēs
Nil dicēs, pignusq̄ tenēs, iurauere ve nolēs
Obscureq̄ loquēs, isti sunt iure rebelles.

Uide tex. in c. qm̄ frequenter §. porro vt lite non contes.

¶ Citatus comparens.

¶ Si vero citatus comparet, ⁊ tūc aut sibi competunt, alique exceptiōes: aut non. Si competunt tūc potest excipere. Unde videndū est quid sit exceptio.

¶ Exceptio.

¶ Exceptio est actoris exclusio. Et est quedam defensio per quā reus intendit se defendere. Exceptionū aūt quedam est dilatoria, quedā peremptoria

ptoria et quedam anomala.

¶ Exceptio dilatoria.

¶ Unde dilatio est tpis in causa prorogatio. Et species dilationum sunt multe. Quedam est dilatio citatoria. quedā restitutoria, quedā deliberatiua &c. de quo magna et clara glo. in cle. quādiu, de appella. ¶ Dilatoria dicit: quia per eā differt causa et impeditur negocium principale, et hec quandoqꝫ proponitur cōtra iudicem, quandoqꝫ cōtra suam iurisditionē, quandoqꝫ cōtra actorē qn̄doqꝫ cōtra procuratorē actoris, qn̄qꝫ contra tēpus quo aliquis citatus est.

¶ Contra iudicem sic excipit reus. Qm̄ res est periculosa, et tristes solet sortiri euentus, sub iudice suspecto subire iudiciū. Ideo ego Titius: audientiam tuā dn̄e R. et tali causa suspecta recuso vel sic: Quia suspecti et inimici esse iudices non debent. Et quodā modo naturale est suspectorū iudicū insidias declinare et inimicorū examē velle refugere, ea de re. ego iudiciū vestrū ex tali causa declino et recuso superqꝫ huiusmōi suspitiōis causa discutiēda talē arbitrū pro pte mea nomino iij. q. v. quia suspecti vide c. suspitiōis de offi. dle. et c. cum speciali de appel. et c. ij. eo ti. li. vj. et ibi Gemi. Uel sic pueriliter. Dn̄e: non potestis esse iudex meus, quia estis seruilis cōditiōis, vel infamis vel excōicatus vel suspectus mihi ex certa causa, eo qꝛ estis inimicus meus, vel consanguineus aduersarij mei &c. de quo aliquid supra. dictum est cum diximus de impedimētis iudicū. Uersus.

Subiectus dn̄s sic cōmensalis: amicus.
Incola, canonicus ac attingens inimicus.

Consimilis causa, prius appellatio facta
Aduocat, affinis, consanguineus sociusq̃.
Casibus hijs merito: iudex suspect⁹ habet.

¶ Et nota ꝙ exceptiones recusatorie iudicis, seu declinatorie fori, sunt in inicio proponēde, vt sūt ille que competunt contra iurisditionē iudicis. Ratio est. Quia si eis scienter omissis ꝓcedatur ad alia sine ꝓtestatiōe: citra aꝓbationē iurisditiōis, tunc cōparens videret in iudicē consentire l. vlti. C. de excep. Unde amplius eum recusare aut eius forum declinare non posset. Quod enī semel approbo. reprobare iterum non possum iiij. q. iij. §. item si quis, vbi glo. ⁊ regula. Quod semel placuit li. vj. Nisi ex noua causa: vel ex antiqua oculta: nouiter mihi pandita in c. insinuante de offi. dele. de sen. ⁊ re. iudi. ad ꝓbandū ⁊ l. fi. C. si a non cōp. iudi.

¶ Item nota ꝙ contra exceptiōes possunt dari replicatiōes: ⁊ iterum contra replicatiōes, pn̄t dari duplicatiōes, ⁊ tertio contra duplicatiōes possunt dari triplicatiōes, ⁊ vltimo contra triplicatiōes possunt dari quadruplicatiōes, ⁊ ibi erit status ff. d̄ exce. l. ij. de quibus videbimus infra in practica exemplari.

¶ Contra actorem sic reus ēxcipiat. Uos nō potestis esse actor contra me, quia estis excōicatus c. exceptionem, de excep. ⁊ ibi glo. ponit varias species exceptionū c. pia eo ti. li. vj. Et eod̄ modo pōt excipi contra procuratorem ꝙ sit excōicatus c. post cessionē, de proba. Item si sit constitutus ab excōicato actore c. fi. de procura. Item si reus fuerit ab aduersario spoliatus: non tenetur cita-

tus respondere, nisi prius fuerit restitutus c. sup spoliatione, de ordi.cog.c.j. de resti. spoli. Item si quis mandauit me spoliare aut spoliationem suo nomine factam ratam habuerit, quia tūc re9 non teneor ei rūdere, nisi ante omnia restituat: vt in c. cum ad sedem, de resti.spo.

¶ Contra iurisditionē iudicis sic reus excipiat Non potestis me citare, quia non sum de foro vestro. Ego em̄ sum diocesis Poznañ. vos xo Cracouieñ. Item ego sum clericus, vos vero estis iudex laicus. Item vestra iurisdicio tanq̄ȝ pedanei iudicis, non extendit se ad tantam summā, vel ad talem causam quam actor extimat ꝛ proponit ergo non potestis se de tali causa intromittere.

¶ Dicit aūt iudex pedaneus ille, cuius officiū ē d causis minimis ꝛ infimis cognoscere. Et dicit a pede qui est extrema pars corpis l.ij. ꝛ ibi glo. C. de peda.iudi. vt sunt isti officiales foranei q constituūtur in certa parte diocesis vel ad certos actus, vel ad certam summā iudicand: vt pote ad x. marcas ꝛ non vltra. Exceptio tn̄ illa qua re9 dicit se non esse de diocesi iudicis, valet ꝛ cōpetit reo contra iudicē ordinarium, sed non cōtra iudicem delegatum pape vel legati eius quia ille potest citare ex aliena diocesi, vt in c. statutum § cum vero ꝛ § cum aūt de rescrip.li.vj.

¶ Contra tps sic excipit. Quo tpe citatus sum non potui iure citari, quia feriatū fuit, vn̄ peto cō demneris partē aduersam in expensis, per l. eū quem temere ff. de iudi.

Exceptio peremptoria.

¶ Peremptoria exceptio est, que probata p̄imit causam ⁊ intentionē actoris c.j.ď lit̄ con.li.vj. c. veniens de accu. Verbi grā. Ut si reus dicat cōtra actorem. Tu petis a me tot marcas q̄s tenebar qđ tū non confiteor, dato vero ⁊ non concesso tū inuisti mecū pactū de non petendo i. promisisti ꝙ non peteres a me tale debitū. Hoc enī ꝓbato, reus absoluitur ab instantia iudicij, ⁊ actori imponit perpetuū silentiū in illa cā. condēnando eū in litis expensis. versus.

Incidens perimit. emergēs questio differt. Vide glo. mag. c.j. de or. cog. Et nota ꝙ exceptiones dilatorie sunt proponende ante litis contestationē, peremptorie vero post vel etiam ante, vt sunt transactiōes pacta, res iudicata cōsanguinitas, ⁊ alia ꝑpetua impedimēta in causa matrimoniali sed non ꝓbant̄ nisi actor fundauerit suā intentionē, vide glo. mag. in c. exceptionē de excep. ⁊ in c. j. ⁊ ij. de lit. con. li. vj.

¶ Exceptio anomala.

¶ Anomala exceptio est illa, quę non sequitur normam ⁊ regulam aliarū exceptiōm, quia scꝫ pōt opponi indiferent̄ tam ante litem con. quam post vt exceptio excōicatiōis: vt i c. pia de excep. li. vj. ⁊ d. c: exceptionē eo ti.. Similis est quodāmodo huic, exceptio falsi ꝓcuratoris, quia ⁊ illa potest opponi qn̄cunq; etiā post sententiā c. in nostram de procur. ⁊ l. licet C. eo. Item exceptō matrimonij. Item non numerate pecunię. Item nō numerate dotis vt not in § appellant̄ insti. de excep.

¶ Si aũt reo citato venienti ad iudiciũ non cõpetant exceptiões predicte rñdere tenetur actori sed prius certificandus est reus super quo conuenitur ⁊ impetitur ab actore. Uñ offerri ei debet libellus, vt dt tex: in c.offeratur iij.q.iij. Offerat ei libellus qui ad iudiciũ est vocatus xx. dierum gaudeat iudicijs, in quibus deliberat an velit cõtendere, an liti cedere. Uidendũ est igit de libelli oblatiõe qd est scdm substantiale iudiciarij processus. Et primo quid sit libellus ⁊ quõ sit formandus ⁊ quid in se continere debeat. Unde.

¶ Libellus quid sit.

Libellus est scriptura breuis continens personam iudicis, actoris ⁊ rei, rem que petitur ⁊ causam petendi, contra aduersariũ necessario inferens ⁊ concludens. vt c.j. ⁊ per tot de lib.ob. Quid aũt continere debeat libellꝰ hijs versibus continet. Uer.

Quis, quid, corã quo, quo iure petat ⁊ a quo
Recte cõpositus quisqz libellus habet.

Uide glo.mag.in c.j.de libel.ob. Et quomõ causa petendi in libello exprimi debeat not.in c.ij.eo ti. Nota qꝛ libellus exigitur in scriptis necessario in causis plenarijs ⁊ magnis, secundũ doc.in c. i. de li.ob. Secus in causis summarijs ⁊ vilibus xj. q. j.c.si quis cum clerico. Uide glo.in v. necessario in cle.sepe d verbo sig. Quõ aũt libellus sit sillogismus iuristarũ. vide j. post xxx. folia. In processu corã ordinario in prima instãtia.
¶ Formatur aũt sic. Coram vobis venerabili patre dño iudice tali (i. ordinario vel delegato)

Ego N. ciuis tal' ꝓpono contra A. talem militē ð tali loco, ꝙ ei mutuaui, vel ex alia causa tradidi xx. flo. in moneta cōis numeri ꝛ monete in regno currentis ꝛc. ꝛ realiter numeraui, quōs mihi soluere promisit proximo festo pasche transacto, quod tñ hactenus non fecit nec curat soluere vnde peto quatinus ipm ad soluendum dictam summā pecunie cōpellatꝭ p vestrā sniam diffinitiuam ac in litis expensis quas ob hoc fieri contigerit condemnetꝭ. Saluo tñ iuris beneficio addēdi, minuendi, corrigendi mutandi, declarandi ꝛ aliū si opus est libellū porrigendi. De hac tñ clausula. Saluo ꝛc. vide tex. ꝛ not. per doc. in. c. inter dilectos post prin. de fi. instru.

¶ Libellus conuentionalis.

Et nota ꝙ alius est libellus conuentionalis. Et est ille per quem conuenit reus ab actore, ꝛ debet hunc libellū actor offerre iudici seu notario apō acta, ꝛ iudex seu notarius, offerat ipm (i. copiā eius) ipsi reo. Quo oblato iudex dabit inducias deliberandi ipsi reo, in quibus deliberet an velit contēdere vel liti cedere, vide glo. in ver. dilationes c. qm̄ contra de probati.

¶ Unde apud nos sic seruat in practica. Quia actor volens offere libellum debet aduertere an fuit terminus per iudicem prefixus ad describēō Et tunc termino adueniente dicat actor vel eius ꝓcurator. Dñe iudex, iuxta exigētiā termini hodierni, vel ad hoc per v. p. limitati produco seu offero libellū in scriptis, contra aduersariū talē petens eū admitti in cōtūaciā partis ad hoc ter-

minum habentis. Et tunc aduersarius vel eius procurator si est presens, potest dicere. Ego peto copias eiusdem libelli ⁊ terminū ad dicendum contra prefigi. Si aūt offertur libellus in primo citatiōis termino, tūc sic dicat actor vel eius ꝓcurator. Pater reuerende, citatus est ad hodie talis, ⁊ hic ꝓduco citatiōm legittime executā ⁊ cōtra eund offero libellū in scriptis, quem peto admitti ꝛc. vt prius. ¶ Et tabellio accepto libello ab actore, taliter scribit a tergo eiusdem libelli. Anno tali: die tali mensis talis oblata ꝑ principalem intro scriptum vel procuratorē principalis intro scripti petentē admitti in contumatiā partis ad hoc legitime citate, vel ad hoc terminum habentis, ⁊ dñs inquantū de iure admisit. Et hoc si est reus absens. Si aūt est pñs, tūc tabellio scribat sic. Anno tali ꝛc. in pñtia talis ex aduerso principalis vel sui procuratoris petētis copiam, ⁊ terminū ad dicendum contra prefigi, ⁊ obtinuit ex decreto dñi iudicis ad octauā.

¶ Libellus reconuentionalis.

¶ Alius est libellus recōuentionalis. Et est ille per quem reus conuentus, actorē suū reconuenit iudicialiť antequā diffiniať causa ⁊ negociū actoris, vt not. in c. j. ⁊ ij. de mut. per. Nam conuētio est ex parte actoris, reconuētio aūt (i. secundaria conuētio) fit ex parte rei. Unde libellus recōuentionalis includit quandā respectiuitatē. Quia reconuentio est dictio respectiua seu relatiua. Nam reconuētio non ꝓcedit, nisi premissa cōuentiōe. Et tunc solum ꝓprie dr recōuentio cum

reus qui est conuentus petit sibi etiam ab actore iustitiam fieri ministerio iudicis. ¶ Et nota quod licet reconuenire actorem ante litis contestationem vel in ipsa contestatione, vel etiã statim post litẽ con. inteligendo anteq̃ procedat in meritis ipsius cause cõuẽtionis, per aut, ⁊ consequent C. de sen. ⁊ inter om. iudi. Ita tenet Andreas de Pomace in c. j. de mut. pet. super glo. vbi de hoc. Et iudex vicissim audiet vtrãq; causam, tam scz cõuentionis q̃ recõuentiõis, ⁊ vna sententia diffiniat, vt in d. c. j. d mut. peti. vide glo. in x. in ipso exordio in cle. sepe de verbo sig.

¶ Vicia libelli.

¶ Nota etiam quod libellus non debet esse obscurus neq; equiuocus neq; amphibologicus. Si eñ fuerit talis, reus petet eum reijci, alias petet sibi declarari eius obscuritatẽ. Sed hoc casu informaret partem. Verbi gratia. Si petat actor a reo xx. marcas, petat reus sibi declarari cuius monete fuerint. Itẽ si petat actor agrũ vel vineam reus faciat aut petat cõpelli actorem declarare quis sit talis ager vel vinea, vel vbi sita sunt. ⁊c. Sed semper melius est vt reus petat libellũ obscurum ⁊ confusum reijci ⁊ lacerari per iudicem vt not. in c. pcantibus de lib. ob. Quia iudex faciet facienda i. inueniet mediũ ⁊ decernet declarandum aut corrigendũ ⁊c.

¶ Effectus libelli.

¶ Item. Nota quod tres sunt effectus libelli oblati ipsi iudici ⁊ parti. Primus quia per eius talẽ oblationẽ actio annalis perpetuat C. quãdo lib.

princi. dat lit. con. fa. l. ij. Scdus quia rem litiosam facit subsequuta per executorē conuentione aute. litigiosa. C. de litig. Ita q talis res in libello petita, amplius ante decisionē cause alienari per reum non pōt. vt in c. ecclesia vt lit. pen. Tertius Quia interrūpit prescriptiōm l. sicut C. de prescrip. xxx. vel xl. anno. De hoc vide glo. not. in c. j. de lib. ob. Quō aūt pscriptio interrūpatur nota in c. illud de prescrip. de actiōe aūt annali quō perpetuet vide instit. de tpa. & perpetuis actio, in prin. Et hęc de libello oblato.

¶ Reo responsuro. videnda.

Finitis inducijs deliberandi, ptes (actor scz & reus) ad iudiciū redeunt. Et si reus conuenitur actione reali, sed ipsam rem ab eo per actorem petitam non possidet nec detinet, veniat in termino statuto in pntiam iudicis dicendo se non possidere nec detinere rem petitā in libello. Et per hoc negotiū erit expeditū, quia dimittet a iudicio l. in rem. ff. de rei ven. c. vl d. excep. Si aūt possidet, sed nomine alieno: euicto rem talem nominet coram iudice, & per hoc se exonerabit: de quo tex. opti. in c. qm frequenter § qd si super. vt lit. non con. ¶ Caueat tn reus si possidet rem petitam, ne neget se eam possidere. Quia si de mendacio conuincit: res petita ab eo auferet & assignat actori donec reus pbet se eius rei dnm esse: vt in l. pe. ff. de rei ven. ¶ Si vero possidet nomine proprio, tunc offerēdo se liti & defensioni, videat si sibi cōpetant alique exceptiones cōtra iudicem vel actorē vel eius procurato-

rem: de quibus supra dictum est. Et si competat sibi alique exceptiones contra libellū: tunc in tali termino constitutus easdem exceptiones ꝓducat realiter ⁊ in scriptis. Unde sic scribat. Ego N. talis. Uel procurator ⁊ nomine procuratorio N talis: contra quandā chartā seu ꝑtensum libellum pro parte talis in causa tali oblatam seu oblatum: coram vobis dn̄e Judex talis proponit allegat ⁊ excipiendo deducit ꝙ tali libello si meretur sic appellari: non venit respondendū nec debet cogi: pro ⁊ ex eo: quia talis libellus est incōgruus, confusus, gn̄alis ⁊ obscurus, non declarans intentionē actoris (⁊ specificet causas quāto meliores pōt) ideo per vos dn̄e Judex memorate venit reijciēd⁹ ⁊ debet reijci ac lacerari partem aduersam in litis expensis cōdemnando. Et tabellio a tergo hmōi exceptionū contra libellū datarum scribat sic. Anno tali: die tali mensis talis oblata iuxta exigentiā termini per talē principalem vel eius ꝓcuratorē: in pn̄tia ex aduerso principalis talis vel eius procuratoris qui petiuit dictarum exceptionū copiam ⁊ terminum ad dicendum contra ⁊ obtinuit ad quindenā vł primam iuris.

¶ Si vero reo defficiunt hmōi exceptiones, tam dilatorie quā peremptorie, nec potest nec vult actorem recōuenire: cogitur in termino statuto libello rn̄dere, ⁊ ad hoc actor vel eius procurator debet contēra in libello proponere ⁊ petere cogi ad rn̄dendum tali libello iamdudū apud acta ꝓducto. Et Judex vel etiam ipse actor debet interrogare reum. Utrum cōtenta ⁊ proposita in libello

credat esse vera ꝛ petita fieri debere. Et sic reo respondente fit litis cõtestatio vt in c. vnico de lit. con. Unde.

¶ Litis contestatio.

¶ Litis contestatio est fundamentũ iudicij per petitionē in iure propositam vel in scriptis porrectam ꝛ cōgruam respōsionē sequutā, animo cõtestandi litem factum: quo omisso (si in figura iudicij ꝑcedit) vexant manibus laboribus ꝛ sumptibus litigantes. Hanc descriptionē declarat late. Jo. Andr. in rub. de lit. con. ꝛ Panor. in c. vnico eo ti. Per hanc eandem descriptiõm dat intelligi, ꝙ tunc dicit fieri litis contestatio, quādo in iudicio oblato libello actor aliqua narrat s. cum cā ꝛ ex narratis petit aliquid sibi fieri a iudice ꝛ reo, ꝛ ipse reus animo litem cõtestandi, rñdet affirmando vel negando narrata ꝓut narrāt, ꝛ petit cõclusiue petita per actorem fieri nõ debere. ¶ Et dicitur litis cõtestatio: quasi simul testatio vel declaratio mentis litigare volentium Et sic litem contestari, non est aliud nisi simul testari ꝙ reus vult cum aduersario simul litigare secundum Jnno. in rub. eo ti.

¶ Fit aũt litis con. cõiter per reum hoc modo. Ego Jo. reus principalis: vel eius procurator, animo ꝛ intentiõe litem contestandi nego narrata prout narrant, petens petita fieri non debere. ¶ Et notarius hanc litis cõtestatiõm ad acta inscribit sic. Anno tali, die tali talis mensis. Honorabilis N. actoris ad libellum summariũ cõuentionalem Joan. talis, animo ꝛ intentione litē con. negauit narrata prout narrantur, vt supra.

Et hoc si tñ libellus cõuentionalis offert.

¶ Si aũt fuerit etiam recõuentionalis oblatus notarius scribit sic. Nicolai ad libellũ conuẽtionalem Joannes: et Joannis ad libellum recõuẽtionalem Nicolaus, hinc inde et respectiue negarunt narrata prout narrantur, animo et intẽtiõe litem contestandi, petentes petita seu contenta in eisdem fieri non debere, et iurabit de calũnia tali die. Et ista litis contestatio fit negatiue. Potest tñ fieri etiam afirmatiue per confesiõm ad ipsum libellũ. Nota scd̃m Jo. An. in c. vno de litis con. Si reus dixerit: nolo litigare: non est litis con. Quia nec confitet: nec negat. Sifr si dixerit volo litigare, oportet eñ q reus detegat animũ suũ ad litem affirmando vel negando: super re: que petitur ab eo.

¶ Unde sciat iunior: q potest Judex ante libelli in scriptis oblationẽ facere et iubere factum pponi verbo per actorem vel eius procuratorem, c. pastoralis de iudi. Quo audito: statim: potest reum interrogare super facto. Et si reus confiteatur, Judex ei precipiat q satis faciat actori. Et per talem confessionem non fit litis con. ex quo datio libelli non precessit. Jta not. glo. in x. respõsionẽ in c. dudum ij. de elec. § licet. Nec eñ tunc fertur sententia diffinitiua sed fit preceptum reo vt soluat debitum infra certum tempus ff. de iudi. l. si debitori. Secus aũt si libellus fuisset oblatus et super illo sequuta fuisset confessio, tũc eñ deberet ferri sententia l. Julianus ff. de confes. et ita seruatur. Et hanc cautelam comendat Guil. spec. de lib. ob. x. licet, quia per eam lites possunt

minui quod fieri debet, ne sint immortales, vt in c. finem de do. ꝛ con. ꝛ in l. properandū, pꝰ prin. C. de iudi. Nota ꝙ post litis con. lis dr̄ pendere i. quasi in dubio esse, ꝛ in suspenso. Nam dubius est exitus litis sicut ꝛ belli ij reg. xj. Quamuis etiam dicatur lis pendere per recusationē cōsultationem appellationē ꝛ relationē vel ꝙ̄ diu sententia diffinitiua non fuerit lata de quo not. in ti. vt lit. pend. per totum.

¶ Effectus litis contestationis.

¶ Effectus aūt litis contestatiōis est multiplex Nam post eam Judex non recusatur, nisi ex noua causa, vt in c. insinuante de off. dele. Item per eam omnis actio temporalis perpetuatur ꝛ vsqꝫ ad xl. annos extenditur, ꝛ postea transit ad heredes vt C. de prescrip. xxx. vel xl. an sepe. Saluo eo quod dicitur de actione de dolo: que non perpetuatur per litis con C. de do. l. de dolo. Item post eam fit vsuraris, quę prius non erat ff. de vsur. l. lite. Item: interūpit quālibet ꝑscriptiōm xvj. q. iij. pōt. Item post eā nulla dilatoria obijcitur, vt in c. inter monasteriū de re iudi. nisi excōis vt in c. pia de excep. li. vj. Item: post eā non potest reuocari mandatum procuratoris, nisi certis ex causis c. ij. de procura. li. vj. ꝛ ff. d̄ procur. l. litem. Item: post eam procurator ꝛ tutor, tanꝙ̄ dn̄i litis procuratorem constituere possunt d. c. ij. de procur. li. vj. ꝛ C. eo neqꝫ. Item post eam delegatus ab alio quam a principe potest alteri causam cōmitere c. cū Bertholdus de re iudi. de quo tn̄ dic vt ibidem in glo. in v. cōmittentibus. Qr corrigit illum tex. Item post eam iuratur ꝛ pro-

bationes recipiuntur, quod ante non fit regulariter, vt lit. con. per tot. Item: per eam clauditur via multis malicijs, ⁊ reus iudici subijcitur ⁊ obligatur actori C. de procura. l. neq; ff. de redhibito l. ediles § item sciēdū hec spec. de litis cō. § fi.

¶ De iuramento calumnie.

Lite cōtestata, actor ⁊ reus regulariter statim iurare debent de calūnia c. j. ⁊ ij. ⁊ c. cum causam. in fi. de iura. calum. Et hoc vocatur iuramentum calumnię, cum quis iurat ꝙ bona fide ⁊ sine dolo agat ⁊ respondeat, vt si est actor, agat, si reus: rn̄deat. Et est calumnia, falsa petitio vel actio. Nam calumniari: est falsa crimina scienter intentare ⁊ alicui imponere ij. q. iij. § notand. Et inde dr̄ iuramentū calūnie ⁊ subauditur vitande: sicut alias dr̄: habeat vnusquisq; suā ꝓpter fornicationē: scz vitandam: non comittendā vt xiij. dis. nerui testiculorū ꝓpe fi. Sensus ergo est iuramentū calumnie vitāde scz, quia partes debent vitare calumniam in actione vel accusatione. ¶ Non est tñ de substātia iudiciarij ordinis ꝙ statim post litem cō. iuretur de calūnia nec annulat̄ processus, licet tacite ommittat̄ iuramentum calūnie, vt dt̄ tex. in c. j. eo ti. li. vj. Expresse tñ remitti non potest C. de iura. cal. l. ij: § sed quia nec valet cōsuetudo de ipso non prestando sic nec quis pacisci potest, vt nō teneatur de dolo vt l. j. § si cōueniat ff. depos. Qr vtrūq; esset contra bonam fidem ⁊ bonos mores ideo non sequendum.

ℭ Forma iuramenti calumnie.

¶ Si est actor, iurabit ꝙ credit se habere iustam actionem: similiter reus. Item iurabit vterqꝫ ꝙ interrogatus a iudice non negabit dicere verum nec dabit scienter falsam probationem nec petet maliciose dilationē friuolam i. inducias friuolas vt causa ꝓteletur ⁊ dilatet. Itē: iurabit vterqꝫ ꝙ nec dedit nec dabit: nec promisit nec promittet aliquid iudici vt ferat sniam pro eo. Et sic iurando: si est clericus ponat indicē cū medio digito super euangeliū, si aūt laicus super imaginem crucifixi flectendo ⁊ mitram aut peplū deponendo. Et id quidem in omni iuramēto seruandum est. Hec forma iurandi de calumnia continetur hijs versibus.

Illud iuretur quod lis sibi iusta videretur.
Et si queretur: verū non inficietur
Nil promittet nec falsa probatio detur.
Ut lis tardetur dilatio nulla petetur.

¶ Si vero actor noluerit prestare hoc iuramentum, pena eius erit, quia cadet a causa i. nō permittet eum iudex agere. Pena vero rei recusantꝭ iurare est vt pro confesso habeat i. reputet ita reꝰ ac si cōfessus esset se debitorē c. fi. de iura. cal.

¶ Hoc iuramentū ideo est inuentū, vt homines huius iuramēti metu: non faciliter litigent, nisi credant se iustam habere litigandi causam. Uñ iuramentū debet habere tres comites, scꝫ: veritatē, iudiciū ⁊ iusticiā, de quo vide in c. etsi Christus de iure iura. Et iuramentū non extendit ad illicita mandata ⁊ statuta vel impossibilia, aut obuiantia ecclesiastice libertati: de quo in c. j. de

iure iur. li. vj. ¶ Sciat iunior quadruplex esse genus iuramenti. Primum est decisoriũ, qđ defertur in defectu probationũ ⁊ decidit causa per illud inter litigantes. De hoc habetur in c. fi. de iureiur. Et tale est triplex. Quoddã eñi est iuramentum cõuentionale seu voluntariũ, super quo partes ipse conueniunt inter se extra iudicialiter vt si petis a me x. ⁊ ego nego tibi debere, tñ defero tibi iuramentum, ꝙ tu suscipis ⁊ iuras me tibi debere. Aliud est necessarium quod necessitate a iudice imposita, defertur vel suscipit iudice deferente nec potest recusari nisi ex iusta causa l. mandante ff. de iure:iur. Quoddã est delatorium ⁊ iudiciale, quod in iudicio a parte parti defertur vel refertur ⁊ manifeste turpitudinis ⁊ confessionis est, nolle iuramentũ delatum suscipere nec relatum subire vt dicitur in l. manifeste ff. de iureiur. vide glo. in al. c. fi. eo ti. ¶ Scđm est iuramentum de malicia, quod prestatur super exceptiõibus vel cum aliquid loco exceptionis proponitur. Et prestatur hoc tam ante ꝙ̃ post litem cõ. semel vel pluries, in ciuilibus ⁊ spiritualibus ac criminalibus causis, quotiens presumptio est contra aliquem ꝙ aliquid maliciose ꝓponat vt ff. ad exib. l. thesaurus de elec. cum dilectus, vbi suspectus est qui post terminum peremptorium dilatoriã ꝓponit, ⁊ ideo ibi iuret, vide tex. in c. ij. de iura. cal. li. vj. ¶ Tertium est iuramentum de veritate dicenda, qđ prestat in spiritualibus vel annexis spũalibus in quibus nõ iurabat de calũnia ẜm antiqua iura: vt in c. literas, de iura. cal. Sed dt Spec. certe cum maius

periculum sit in hĳs calumniari ꝙ̃ in ciuilibus multo fortius videtur in spũalibus ꝺ calumnia iurandum. Et ita hodie seruatur, vt in c.s. § vl: eo ti.li.vj. ¶ Quartum est de calũnia scʒ vitãda de quo supra dixi. Differt aũt iuramentũ de calũnia a iuramento de veritate dicenda, qa in isto rñdetur de scientia quam iurans scit, hoc ẽ, de eo ꝙ iurans scit vel nescit esse verum. Jn iuramento vero calũnie, iuratur de credulitate i. secũndum ꝙ iurans credit ⁊ estimat, taliter tenet respondere.

¶ Jtem iuramentũ calũnię differt a iuramento malicie. Quia iuramentũ de calũnia pr̃estat tm̃ post litem con. vt pat. ex tex: c. qm̃ contra de ꝓba. ex ordine verborum, ⁊ ex serie rubricarũ secundi libri decreta, vbi post rubricã de litis con. ponit rubrica ꝺ iuramẽto calũnie. Juramẽtũ aũt malicię põt prestari ⁊ añ ⁊ post: de elec. cum dilectus c. in causis de testi. ⁊ c. pe. ⁊ vlt. Jtem iuramentum calumnie semel tm̃ p̃statur in causa ⁊ extendit se ad omnes actus cause, vt supra. Juramentum vero malicie p̃statur quotiens aliquid dici vel fieri maliciose presumit, etiã si de calumnia vel veritate iuratũ sit, vt est tex. in c. ĳ. §. si. eo ti. li. vj.

¶ De interrogatiõibus in iudicio faciẽdis

POstꝙ̃ prestitum est iuramentũ calumnie a ptibus, vt dictũ est: interrogande sunt partes per iudicẽ. Et debẽt aduocati partiũ offerre illas interrogatiões. Uerbi grã. Aduocatus actoris rogabit iudicem dicens. Dñe Ju-

dex interrogetis reum quo iure possidet agrum talē vel vineā: Et si reus responderit q iure hereditario, interrogeẗ vlterius quis ille fuit cui successit in tali re tanq̄ heres. Item si reus respō deat q titulo emptiōis rē possideat, interrogetur a quo emit ⁊ pro quāto precio ⁊ vbi ⁊ corā quib⁹ ⁊ pro quali moneta. Et oēs responsiones rei scribende sunt ab aduocato actoris, alias per notarium instante actore. Similiter aduocatus rei dicat iudici. Dn̄e Judex interrogetis actorem quo iure petit rem a me. Si tunc actor respondeat q titulo emptiōis vel donatiōis talē rem petat, similiter interrogetur a quo emerat vel donatā habuit. Et generaliter quicq̄d rn̄deat actor ad interrogata rei scribenđ est ab aduocato rei: alias a notario ađ instantiam aduocati ipsius rei. Si quiđ aūt reus confessus fuerit in iudicio contra seipsum, pro conuicto habebitur, ⁊ feretur sentētia contra eum ex ipsius confessatis. Nec obstat si dicatur q in confessum nulle sunt partes iudicis l. proinde ff. ad l. aqui. ⁊ c. preterea de trāsac. Quia illud verū est in cognoscendo, non in sentenciando. Ita q iudex contra confessum non interponit officiū suū cognoscendi: sed bene sententiam ferendi. Nam contra confitentē ex sua confessione feret sententiā. Predicte vero interrogatiōes non semper fieri solent neq̄ vbiq̄ locorum sed sepius pretermittūtur ab aduocatis.

¶ De positionibus.

¶ Unde positio scđm Jo. An. est breuis verborū formula, mentem ponentis continens ad veritatem eliciendam cōcepta. Uel scđm Uincen. posi-

¶ De positionibus.

tio est assertio alicuius dicti vel facti vt ad ipsam aduersario ponenti rñdeamus. Unde positioni multiplici impertinenti negatiue, captiose, obscure ꝛ gñali, non est pure rñdendum, de quo specul. late in ti. de positio. § septimo videndũ. Quã tum aũt ad pñs attinet. ¶ Sciendũ ꝙ loco interrogationũ successerũt hodie positiões, vt ꝙ olim iterrogatiue fiebat, hodie fit positiue. Uerbi gratia. Dicebat olim actor. Interrogate dñe Judex an reus sit heres ꝛ pro qua parte, hodie dr: seu scribit actor. Pono te esse talem heredẽ. Jtẽ: pono te esse heredem ex asse. i. tota hereditate. ꝛc. Et ex hijs, collige ꝙ positiones ꝛ interrogationes in hoc differunt. Quia positiões fiunt assertiue ꝛ a parte: interrogatiões aũt fiũt interrogatiue ꝛ a iudice. Conueniũt vero quia tam positiões quã interrogatiões debent fieri super contentis in libello, ad hunc finem, vt per confessionẽ aduersarij releuetur ponẽs ab onere probandi c. j. de cõf. li. vj. ff. de interro. acti. l. ij. iij. ꝛ iiij. Nam q positiones vel interrogata confitetur, habet pro cõuicto C. de confes. l: vnica § j. Et positiõibus nõ rñdens, respondere iussus per iudicem habetur pro confesso. c. ij. d confess. li. vj. ꝛ c. fi. d: iura. cal. in fi.

¶ Confessio quando noceat.

¶ Ad hoc aũt vt alicui noceat propria confessio multa requiruntur, que cõplectunt hijs versibus:

Maior spõte: sciẽs: cõtra se: vbi ius sit ꝛ hostis
Certũ: nec natura: fauor: lis: iusue repugnet.

¶ Hec declarant in glo. c. fi. de confes. in antiqs ꝛ ibi Ab. Dicitur maior. Quia si aliquis infra

xxv. annos confessus fuerit contra seipsum, non sibi p̄iudicat ff. de mio l. non omnia. Sponte: Qr confessio per metum extorta non nocet, ꝛ eo min⁹ per torturas: nisi perseueret confitens. Nihil em̄ ratum esse potest quod metu extorquet̄ ff. de q̄sti. l. j. rn̄. j. Sciens. Quia si quis fuerit confessus per errorē contra se ꝛ ꝓbet se errasse non nocet ei Nihil em̄ est tam contrarium consensui q̄ȝ error ꝛ qui errat non cōsentit xxix. q. j. § j. Contra se. Quia confessio pro se non prodest xiiij. q. ij. § j. Jus sit. Quia confessio extra iudicium aut non corā suo iudice facta, non nocet de iudi. at si clerici. Hostis vbi sit. Quia si fiat confessio absente hoste i. aduersario vel ꝓcuratore suo non nocet confitēti ff. de interro. acti. l. vlti. Certum. Quia si ille qui confitetur dat incertam ꝛ obscurā responsionē de aliqua re: non valet cōfessio. Nec natura repugnet. Quia si quis confiteatur quicpiam quod esset contra naturā: non nocet: vt si quis confiteat̄ se occidisse hominē qui adhuc viuit, vel illū esse filium suum qui est senior eo. Nec fauor repugnet. Quia si aliquis ingenuus cōfiteat̄ se esse seruū, non nocet ei si probauit cōtrarium, ꝛ hoc est ꝓpter fauorem libertatis. Nā libertas est res inestimabil̄ ff. de reg. iur. l. libertas. Lis repugnet. Quia si aliquis confitet̄ sup aliqua re de qua non est lis, non nocet ei confessio Uerbi gr̄a. Tu petis a me agrum, ꝛ ego confiteor ꝙ domus mea non est. Jusue repugnet. Quia si cōfessio fiat contra ius: non nocet, vt si christianus cōfiteat̄ se esse seruū iudei, de iude. c. fi. vl̄ cōfiteatur se maritū infidelis xxviij. q. j. caue.

Et nota ꝙ ad positiones debet rn̄dere pars, non aduocatus, imo cauti iudices solent tunc aduocatos expellere, ne doceant clientulū falsum respōdere, alias tenentur tales aduocati ad dāna resarcianda que ob hoc pars aduersa pertulerit ex onere probandi vel amissione cause, de iniur. ca. vlti. l. dis. sepe. Quia qui occasionem damni dat ꝛc. d. c. vlt.

Positiōes & ante litē con. & post.

Item nota, ꝙ qn̄cunq̄ faciende sunt probatōnes, fieri possunt positiones siue ante litē cō. siue post. Uerbi grā. Si reus citatus vult actorē repellere a iudicio ante litē con. eo ꝙ ipse actor sit excōicatus quia percussit clericum, tunc reus sic ponet. Pono ꝙ percusisti talē. Item ꝙ in tali pte corpis. Item pono ꝙ gladio. Item ꝙ in tali loco. Itē pono ꝙ tali die. Item pono ꝙ talibus psentibus. Item ꝙ ex tali causa turbatus percusisti illum. Item pono ꝙ animo iniuriandi. Item ꝙ ille tunc erat clericus. Itē pono ꝙ sciebas illū clericum esse, ꝛ vidisti eum deferre tonsurā ꝛ habitum clericalē. Hijs em̄ per actorem confessatis probata est excōicatio, alias reus hoc tenebitur probare. Unde solet apponi in fine positionum. Hec si negata fuerint, probare intendo vel intēdit, ad superfluam tn̄ probationē se nō astringendo, de quo solenniter protestor vel protestatur. Post litem etiam contestatā fiunt positiōes. Uerbi grā. Peto aliquē ab ecclesia quam cōtra iura retinet remoueri, ꝛ dicam sic. Pono medio iuramento meo ꝙ talis N. habet ꝛ possidet ecclesiam sancti Petri in tali loco. Item pono ꝙ habet ꝛ

possidet ecclesiam sancti Marci. Item q quelibet habet curã animaꝝ. Item pono q eas post cõcilium gñale (de quo in c. de multa: de preb.) acqsiuit. His em̄ cõfessatis succũbit reus, nisi dispensatiõm vł iustã causam oñdat. De huiusmõi positionibus vide op glo. mag. in c. j. de confess. li. vj. ꝛ infra in practica exemplari.

De speciebus probationum.

Dictum est quid iuris sit quando reus in iudicio confitetur ea que actor contra ꝓponit. Uerum quia negante reo incumbit actori probatio vj. q. vlti. c. fi. ideo videndum est de probationibꝰ Est aũt probatio rei dubie in iudicio legitime facta declaratio, ꝛ hoc fit per testes, per instrumenta vel aliis modis, q principales sunt nouẽ. ꝟsus

Aspectus, scriptũ, testes, notaria, sculptũ.
Iurãs, cõfessus, presumptio, fama, ꝓbabũt.

Primus modus est per aspectũ corporis, vt si vir dicat se cognouisse mulierẽ ꝛ illa negat, committitur mulier inspicienda matronis peritis ꝛ probis, an remaneat virgo c. proposuisti de ꝓba. Item probatio fit per aspectũ in atroci iniuria ff. de iniur. l. ij. Atrox em̄ iniuria ponderat̃ ex loco ꝛ vulnere ꝛ coram quibus insti. de iniur. § atrox Unde assertioni medicoꝝ credit̃, an sit vulnus letale nec ne. c. ad aures. de eta. ꝛ qua l. septimo mense ff. de sta. ho. Item probatio fit per aspectũ in etate ff. d mino. l. minor c. puberes, de despon. imp. Scd̃us modus ꝓbatiõis est per scripturã instrumenti publici de quo infra videbimus.

Tertius per testes plures c. licet vniuersis de testi. Quartus per euidentiã facti ꝛ notorie-

tatem, vt si clericus habet animalia bipedia sub terram gradiētia in domo, conuincit per euidētiam facti d incontinentia c. tua et c. clericos d coha. cle. et muli. ¶ Quintus per scripturā antiquorū librorū vel per sculpturā in lapidibus et imaginibus c. cum causam de proba. ¶ Sextus per iuramenti delationē i. quando vna pars alteri defert iuramētum vt iuret q ita sit sicut dicit c. fi. de iureiur. ¶ Septimus per spontaneā propriam confessionē in iure factam ij. q. j. nos in quemq, de quo supra vidimus. vide tex. in c. cum ad sedem de resti. spol. ¶ Octauus per presumptionē violentam vt in c. literas de presum. Ut cum videtur solus cum sola, nudus cum nuda, in loco suspecto presumit q eam cognouit carnaliter. Nonus per famam cum alijs presumptionibus c tertio loco depressum. Et si iudex dubitat de fama, querat a vicinis ff. de magi. conue. l. j. Potest aūt fama probari per duos testes c. in literis de testi. ita q testes iurabūt famā esse sparsam per viciniam de re de qua fama esse dr. Et per famam cum vno teste in causa ciuili fit plena probatio c. sicut de proba. Non tñ debet quis condemnari de crimine per famam et vnū testem, vt in glo. ij. in c. veniens j. de testi. Nam in crimine debent esse probationes aptissime, et clariores luce meridiana, secus ī causa ciuili l. fi. C. de proba. ¶ Nota q si pariter et equaliter probant actor et reus, debet reus absolui. Quia cum sint partiū iura obscura, reo potius fauendū est quam actori c. ex literis de proba. Et hoc verū est, nisi actor fauorabilē causam foueat c. fi. de re iud. versus

Stat testamētum, libertas, cōiugiū, dos
Si sunt equales qui producuntur vtrinq;.

De speciebus presumptionis.

Et quia supra mentio facta est de vehementi presumptiōe, ideo nota ꝙ quatuor sunt species presumptiōis. Quedam enī presumptio est temeraria que consurgit ex causis ꝛ suspiciōibus leuibus ꝛ a malis hōibus. Ut si videro virū cū muliere semel colloquentē ꝛ presumo eos loqui de re illicita: presumptō hec esset temeraria, quia possunt licita ꝛ necessaria tractare, ꝛ talis repellit a ꝓbatiōe vj.q.j.oues c.li.d presum. Nā de quolibet presumendum est bonū: nisi probetur cōtrarium, vt ibidem dr. ¶ Alia est probabilis seu verisimilis, que cōsurgit ex multis causis ꝛ suspiciōibus simul iunctis, vt si vir visus est sepe cū muliere in secreto cōfabulari ꝛ vterq; ē iuuenis presumūtur illicita tractare, ar.lxxxj.dis.clericus solue. Et dr ꝓbabilis, quasi proba ꝛ iusta i. iuste causata ꝛ non temere. Uerisimilis aūt, quia reddit factū verisile, non tn̄ ita violent vt sufficiat ad sententiā, ꝟ iudex procedet scd̄m doctrinam in c.ij.de coha.cle.ꝛ mul.ꝛ not.in glo.fi. c.insinuatū, de simo.ꝛ c.si quis de pur.can.

¶ Tertia est violenta que ꝯsurgit ex causis magis vrgentibus ꝛ vehement probātibus de qua supra in octauo mō ꝓbatiōm exemplificatū est, ꝛ hec reputat sufficiēs ad ꝓnunciand ꝛ ꝯdemnand, vt in c. literas ꝛ c.tertio loco. de presum. xxxij.q.j. dixit dn̄s. ¶ Quarta est necessaria q̄ est iuris ꝛ de iure simul, cū scz ius presumit aut fingit ꝛ statuit de presumto vel ficto ꝯtra q̄ pre-

sumptionē vel fictiōm non admittit in cōtrariū ꝓbatio. Ut si mulier sponte cohabitat viro ⁊ postea dt se inuitam ei nupsisse: non credit ei: imo p̄sumitur ꝙ per talem cohabitatōm in eum consenserit, adeo ꝙ non admittit mulier ad ꝓbandū contrariū, vt in c. ad id. ⁊ c. is qui vbi bo. glo. de spon. Uide glo. in c. ferrū l. dis. ⁊ glo. op. in l. non est verisile ff. quod met. cau. Uide Panor. in c. quanto de presump.

De numero & iuramento testium.

¶ Quia itē dictū est supra in tertio modo probatiōis ꝙ ꝓbatio fit per testes plures. Nota ꝙ i q̄libet causa regularit ad minus duo testes idonei sunt necessarij. Juxta illud Math. xviij. In ore duorū vel triū testiū stat om̄e verbū. c. veniēs ij. ⁊ c. licet vniuersis. de testi. Et hij non sunt introducendi in iudiciū nisi post litem con. vt lit. nō ꝯtest. per tot. Et debēt iurare (cuius iuramēti forma supra posita est cū diximus de personis in iudicio interueniētibus) als non credit eorū depositiōibus quātumcūq; prefulgeāt dignitate vt in c. nuper. ⁊ in c. tuis eo ti. ¶ Item citatio p̄mitti debet tā contra testes q̄ contra partē cōtra quam inducunt, vt videat pars eosō testes induci ⁊ iurare, alias eoꝝ testimoniū non valet. c. ij. de testi. ¶ Et postq̄ testes iducti iurauerint tabellio iuxta stilum nostrū a tergo citatiōis cōtra testes emanate, sic scribit. Anno tali. die tali. mensis talis. oblata per principalē vl eius ꝓcuratorē petentē intro scriptos testes legitime citatos admitti, als prout intro ꝯtinetur, in p̄ntia ex aduerso principal (si aduersarius est p̄sens)

vel eius ꝓcuratoris ꝓtestantis velle excipere vel opponere contra ꝑsonas ⁊ dicta eorundē testium loco ⁊ tꝑe suis oportunis, ⁊ dñs inductionē ⁊ ꝓtestaciōm admisit, pñtibus ibidē notarijs curie, socijs. ¶ Tandē iudex vel de mādato iudicis notarius peritus in secreto examinabit quemlibet testem seorsum, ita ꝙ vnꝰ non audiat alium. Et veniens ad examen testiū, sic scribat. Anno tali die tali ⁊c. testes infra scripti A. de S. H. de P. ⁊c. citati ⁊ iurati per me N. notariū cause, de mandato dñi iudicis R. ꝓ parte nobilis A. de G ꝓducti, sunt examinati ⁊ deposuerūt in hūc qui sequit᷑ modum. ¶ Primus testis talis vel talis ⁊c. Et singulorū rñsiōes vel depositiōes diligenter scribat tam sup̄ causa principali quā super interrogatorijs aduerse ꝑtis, puta an interfuit tali loco facti, vt in c. venerabili de testi. Et si ille dicit ꝙ sic, interrogādus est quo die, quo loco loci. i. an in stuba vel caminata talis domus, ⁊ an domus sit alba vel nigra. Itē in qua parte anni, ⁊ quot anni trāsacti sunt. Item coram quibus hoc factum sit. De hijs ⁊ alijs circūstantijs interrogabit eos examinās: ⁊ diligent᷑ ꝯsideret si testis palleat aut titubet in aliquo dicto suo, quod etiā diligenter scribat ꝓut latius videbimus in practica exemplari.

Nota: ꝙ si coram iudice principali ꝓtestatus es ꝯtra personas testiū velle aliquid excipere, vsqꝫ post publicatiōm testium tuas exceptiōes ꝓpones. Si aūt corā iudice remissario, tūc potes statim post eorum depositiōes, tuas ꝓtestatas exceptiōes ꝯtra eorū ꝑsonas opponere. Uide tex. cū not. in l. iudices, ⁊ in aūt. ibi seq. C. de fi. instru.

⁊ in c. ꝯstitutus de fideiuſ. Et tali ꝓtestatiōe facta ſi quid p̄fati testes ꝓ te depoſuerint nō eis crederur quia p̄ſumit̄ ꝙ ideo deponerēt pro te, ne eos per tuas exceptiōes de aliquo crimine repellas c. p̄ſentiū de teſti.

¶ De publicatione testium.

¶ Dictis testium ſingulorum in ſcripto redactꝭ iudex debet p̄figere terminū ad publicandū vel manifeſtandū dicta teſtium. Et cōit̄ hoc facit ad inſtantiā partiū vel alterius earum que ꝓcurat citari aduerſariū ad videndum ⁊ audiēdū publicari dicta teſtium. Quo termino citatiōis adueniente, publicent̄ dicta teſtiū in iudicio, vtraqꝫ parte p̄nte. Regulare eñ eſt ꝙ publicationes teſtium debēt fieri vtraqꝫ parte preſente vel ſaltē altera per contumaciā ſe abſentante. Et talis publicatio fit per iudicē, cum ꝓnunciat iudex dicens. Decernimus tales atteſtatiōes in tali cauſa, habendas pro publicatis. Alicubi aūt legit iudex vel de eius mandato notarius, partem illarum atteſtatiōm publice in iudicio, ⁊ per hoc vult eas eſſe publicatas. ¶ Facta tali publicatione teſtiū ſiue eorū dictis recitatis in iudicio, petat pars contra quam aut aduocatus eius, vt ſibi iudex det copiam hmōi atteſtatiōm i. teſtimoniorū. Petat etiam alia pars vel eius aduocatus ꝙ iudex p̄figat terminum ad excipiendū contra perſonas ⁊ dicta teſtium. Et oīa iſta tabellio acticet in ſcriptis. Quo die ſeu termino ſibi p̄fixo ad excipiendū aduenīete, pars contra quam accedat ad iudiciū ⁊ excipiat, tam contra perſonas (ſi vult) quā contra dicta teſtiū con-

tra personas in scriptis excipe. ¶ Contra personas sic in scriptis excipiat. Talis non potest esse testis, quia est pater, filius vel frater actoris vel est mulier vel viciosus vel infamis, simoniacus, latro, homicida, fur, piurus ꝛc. Et hmōi exceptiones dicuntur psonales, quia obijciunt cōtra personas testiū de quibus etiam supra dictū est. ¶ Debēt aūt hmōi exceptiōes dari in scriptis, vt sint oculte ꝛ non publicate vocaliter in iudicio, quia als posset aduersarius cōtra te agere de infamia. Uide c. j. de excep. ꝛ quod ibi not. Cōtra dicta testium possunt fieri sic exceptiōes Dñe iudex, dico testimoniū taliū testiū non valere ꝑpter diuersitatem loci ꝛ tpis. Quia vnus asserit ꝙ in eccl'ia actum sit, alius dicit ꝙ in foro Item vnus dicit ꝙ die dñico ꝛ festo, alius die Jouis ꝛ non celebri. Itē vnus dicit ꝙ tali pte anni puta in autūno circa festum s. Michael', alius ꝙ in estate circa festū s. Joannis baptiste. ꝛc'ijs. Cum ergo actor non ꝓbat intentiōm suā p p̄fatos testes quos pro se ꝛ sua parte ac intentione fundanda induxit, peto vt ab impetitiōe ꝛ instātia ipsius me absoluatis, eidem perpetuū silentium imponendo ꝛ in expensis litis eundē mihi cōdemnando, vestra diffinitiua, aut interloquutoria habente vim diffinitiue mediāte. Hec omnia lacius infra in exēplari practica extēdūt. ¶ Sciat iunior ꝙ contra testes inductos, admittunt alij testes induci, qui appellant reprobatorij. Item contra istos scd'os reprobatorios, admittuntur alij tertij, qui appellant reprobatoriorum reprobatorij. Ita ꝙ in vna ꝛ eadem causa

actor admittitur inducere testes duplices reus vero vnicos, de quo in c.ij.de testi.li.vj.ꝛ c.licet dilectus inanti.eo ti. Uersus.

In testem testis, ꝛ in hūc, sed nō dat̄ vltra

¶ De instrumentis

¶ Restat videre de specie ꝓbationis que fit ꝑ instrumēnta ꝛ de exceptiōibus contra instrumēta. Est aūt instrumentum in proposito, scriptura ad assertionem seu ꝓbatiōm alicuius rei facta. Et dicitur instrumentum, quasi instruens mentem scꝫ iudicis. ¶ Instrumentorum autem aliud publicum aliud priuatum. Publicum đr quod publicam habet authoritatem. Eiꝰ plures sunt species. ¶ Uno modo dicitur publicum, quia per manum publicam est scriptum i. ꝑ manum tabellionis seu publici notarij. ¶ Secūdo dicitur publicum, quod est sigillatum sigillo autentico, scꝫ sigillo Episcopi vel capituli vel alicuius notabilis personȩ, de quo not. in c. post cessionē de proba. ¶ Tertio dicitur publicum, quod authoritate iudicis autēticatū est, vł quod in iudicio scriptum est. ¶ Quarto, quod habet subscriptiōm duorū vel trium testium idoneorū. ¶ Quinto dicitur publicū, quod de archiuo i. de publico armario vniuersitatꝭ producitur, sicut liber censualis in quo census ꝛ redditus scribuntur. ¶ Priuatum instrumētū est quod aliquis facit sibi scribi vel alij, vel sibi ꝛ alij simul. De hijs not. do in c. j. de proba.

¶ Nota ꝙ si partes habent aliqua instrumenta per que probare aliquid intendunt, debent illa producere ante publicatiōm testium. Non est tū

precipitandum vt edas instrumenta, siue tua siue aliena, nisi per cōpulsum, i. per literas iudicis monitorias, quibus solent monere vt hij qui habeant aliqua munimenta ad talem causam seruientia inter tales agitatam, ea sub pena excōicatiōis corā nobis tali die reponāt. Et cum ea ꝯtigerit ꝑduci, si non est prefixus terminus ꝯtri aduerse ad videnđ talia ꝑduci, citet̃ eadē pars. Et in termino producti instrumēti recognoscat̃ sigillum per testes idoneos, ⁊ manus notarij.

¶ Potest etiam fieri ꝯpulsio edendi talia instrumenta per ipsum iudicem ad instantiam partis que petit executorem a iudice, vt ipse executor moneat talem vt edat tale vel tale instrumentū: Et hec omnia tabellio signet in actis. De instrumētorum editiōe tractant do. in c. j. de ꝓba.

¶ Et si aliqua partiū voluerit transcribere instrumentū, vel inspicere priuilegiū alterius ꝑtis datur ei copia transcribēdi per notariū: priusq̃ reddat̃ aduerse parti cuius est.

¶ De exceptionibus contra instrumenta

NOtandum q̃ multis modis contra instrumentū excipit̃ scʒ contra formam, stilum, filum, bullam, rasurā. Et hoc maxime fit in lr̃is pape: de quo tractat̃ in c. licet de cri. fal. vsꝰ

Forma: stilus: filū: rasa mēbrana sigillū
Hec sex falsata: dant scripta valere pusillū

¶ Solennitas aūt instrumenti autentici cōsistit in hijs octo puta, vt preponat̃ nomē summi pōtificis, annus dn̄i, inditio mensis, dies, locus,

testes & nomen notarii, de quibus not. glo. in l. generali. C. de tabula li. x.

¶ Terminus ad producendum omnia

POstq̄ publicata sunt dicta testiū in iudicio & instrumēta exibita, vtrique parti ad inspiciendum seu transcribend̄ ꝯcessa. Et tunc si potest pars aduersa aliquid replicare cōtra talia: replicet, & iterum alia duplicet, & econtra iterum prior triplicet: & alia vltimo q̄druplicet, rationes & allegatiōes inducendo pro sue cause informatione hinc inde. Deinde procurator actoris procuret citari aduersam partem ad videndū & audiendum ꝓduci om̄ia & singula iura & munimenta, literas, scripturas, priuilegia & instrumēta sibi in hmōi causa necessaria, ipsumque reū cōpelli ad dicendum ꝯtra ea, si quid habeat, verbo vel in scriptis. Quo termino adueniente, ꝓcurator actoris dicat. Ego ꝓcurator & nomine ꝓcuratorio talis actoris, satisfaciendo termino hodierno, reproduco hec singula & hmōi ꝓducta verbo. Et si habuerit aliqua quę nō sunt prius ꝓducta, illa producat in scriptis. Et procurator rei sic dicat. Ego peto mihi dari copias istorum de nouo ꝓductoꝝ & terminū statui ad excipiend̄ siue dicend̄ verbo vel in scriptis cōtra omnia & singula ꝓducta in hmōi causa. Et tunc si vult actor vel eius ꝓcurator, replicet cōtra illas exceptiones, & reus iterū duplicet contra replicationes, prout supra.

¶ Terminus ad concludendum in causa

Deinde actor vel su⁹ procurator ꝓcuret reum vel ipsius procuratorē citari ad videndum ⁊ audiendum concludi in hmōi causa, vel ad dicendū ⁊ allegandū causas rōnabiles, quare in hmōi causa cōcludi non debeat. Et idem pōt facere reus vł suus procurator si videret actorē deficere ⁊ tepescere in causa. Quo termino adueniente actor vel eius procurator dicat Ego procurator ⁊c. ipsius actoris peto in hmōi causa cōcludi ⁊ mecum ꝓ cōcluso haberi. Ex aduerso aūt reus vel suus procurator si quā habuerit causam rōnabilē: quare in huius causa non sit concludendū, illā proponere debet. Et si illam causam iudex audire recusauerit, reus vel suus procurator ꝓtestari debet de grauamine ⁊ appellando. Qđ semper facere debet, quotiens se grauari pretendit. ¶ Sed si reus vel ipsius ꝓcurator nō habuerit causam rationabilē impediendi cōclusiōm iudex pōt cū ambabus ꝑtibus concludere in hmōi causa ⁊ pro cōcluso habere, ⁊ ex post partibus hinc inde terminū assignare ad videndum ⁊ audiend̄ sententiā diffinitiuam in hmōi causa ferri ⁊ promulgari.

Scito aūt ꝙ apud nos frequēter iudices nō concludunt in causa, nisi dum debent diffinitiuam ꝓnunciare. Unde anteꝗ̄ incipiant legere sententiam, dicunt sic, Concludimus in causa, dilationes ⁊ appellatiōes: si que sunt, resecamus ⁊ refutamus.

¶ Sententia duplex.

De sententia.

QUia tractandum est nobis de sentē tia. Ideo pmittendum est ꝙ sententia. alia est interloquutoria, que est sentētia semiplena ꝑfertur int̄ principium ꝛ finem cause, non sup principali negotio, sed super emergētibus, vel emergenti vel incidētibus quibusdā questionibus vt super libello, per partem offerendo, vel ad eundē libellū respondere partem cogendo, vł dilatiōes in tali ꝛ tali ꝓductiōe testium vel instrumentoꝝ dando. Et hanc reuocare potest iudex, siue ordinarius siue delegatus siue arbiter. Uide glo. ij. q: j. in sum. ꝛ glo. in cle. vnica de seques. pos. ꝛ fru. ¶ Alia est sententia diffinitiua, que ē iudicialis diffinitio, controuersie finē imponens ex ꝓnunciatiōe iudicis, condemnatiōm vel absolutiōm continens, vt l. j. ff. de re iudi. Quā semel latam, iudex reuocare non pōt siue bene siue male tulerit etiāsi sit successor iudicantis C. seu rescin. non pos. l. j. Et iudex esse desinit ꝛ officiō suo fūgi, licet adhuc retineat iurisditōm quo ad exequendū eandem sentētiā, c. in literis ꝛ c. querenti de offi. de le. l. iudex ff. de re iudi.

¶ Ferenda aūt est sententia a suo iudice, qa alias a non suo iudice lata, est nulla, vt in c. at si clerici, de iudi, etiam in foro poli. vt in c. qđ aūt. ꝛ c. omnis de peni. ꝛ remi. ¶ Item quō sentētia sit iniusta tribus modis scꝫ ex causa, ex animo, ꝛ ex ordine. Uide glo. iij. c. sacro. de sen. exco.

¶ Terminus ad videndum & audiendū diffinitiuam ferri.

POstq̃ itaq̃ producta sunt omnia cause munimenta et allegatiões sũt facte ab aduocatis partium, iudex debet motum animi sui informare sm dicta testium et instrumẽtorum, quibus lux veritatis magis assistat c. preterea, de testi. et maxime sm allegatiões et rationes aduocatorũ et iurisperitorũ. Deinde cum iudex inspexerit et discusserit merita cause plenissime, debet ipsum negotium terminare per diffinitiuam postq̃ conclusum est in causa. Et tunc adueniẽtẽ termino quo debet sententia ferri vna pars procuret aliam citari ad videndum et audiendũ sententiam diffinitiuam in hmõi causa ferri. Et in eodem termino pars citans vel eius procurator dicat sic. Ego procurator talis N. produco citationem debite exequutã, et partis aduẽrse nõ cõparentis accuso cõtumatiam, ipsamq̃ contumacem peto reputari et in eius cõtumatiã sententiã diffinitiuã pro me et parte mea et contra partem aduersam, scd̃m formam petitionis per me superius in libello oblate, in scriptis ferri et promulgari. ¶ Et si alia pars vel eius procurator fuerit pñs, potest sic dicere. Ego N. nomine procuratorio talis, protestor de non consenciẽdo in sententiam diffinitiuã ferendam. Ex eo q causas rationabiles proposui et allegaui in causa huiusmodi, et alias ꝓtestor de grauamine et appellãdo Uel secundum exigentiã materie potest sic dicere Ego N. peto etiã sniam diffinitiuã ꝑ me et parte mea, et contra partem in huiusmõi causa aduersam ferri et promulgari. ¶ Et tunc dñs iu

ιex per se ⁊ non per alium: nisi sit Epus: pronunciando ferat sniam diffinitiuā sedendo ꝓ tribunali, in loco ⁊ tpe consueto iudicandi, vt in c. fi. de re iudi. li. vj. non in aliquo loco inhonesto vt coquina, stabulo ⁊c. Et debet eam ferre vtraqꝫ parte pn̄te, vel altera per cōtumaciā absente. Itē in scriptis est ꝓnunciāda, alias nec potest habere nomē sentencię. vt d. c. fi. de re iudi. li. vj. Unde sic in scriptis pronunciatur.

¶ Christi nomine inuocato, ⁊ ipsum solum prē oculis habentes, in causa quę vertitur inter A. talem ex vna parte ⁊ N. talem ex altera sup tali vinea, allegatiōibus ⁊ meritis causę auditꝭ: hinc inde ꝓpositis ⁊ examinatis, ex hijs que vidimꝰ ⁊ in hmōi causa cognouimus de consilio iuris peritorum, dicimus decernimus ⁊ declaramus ipsum N. ab instantia ipsius A. absoluendꝰ prout absoluimus ipsi A. perpetuū silentiū imponēdo in hmōi vinea, ⁊ ipm predicto N. in expensis litis cōdemnādo, quarū taxatiōm nobis in posterum reseruamus, p hāc nostrā sniam diffinitiuā.

¶ Et tabellio subscribit. Lata ⁊ lecta ē talis sententia p talem iudicē. Anno ⁊ die tali, in presentia partium. ⁊c. ¶ Et pars pro qua fuerit lata vel suus procurator pōt sic dicere. Ego procurator ⁊ nomine procuratorio talis, in quantū huiusmodi sententia pro parte mea ⁊ contra partē aduersam facere videtur, ⁊ non aľs, per vos notarium cause hmōi, mihi publicum instrumētū fieri ⁊ confici peto. In quantum vero contra partem meam faceret ⁊ pro parte aduersa: extūc ꝓtestor de grauamine ⁊ appellando. ⁊c.

¶ Ex aduerso alia pars contra quam sententia est lata vel suus procurator dicere debet. Ego procurator vice et nomine procuratorio talis N. dico hmōi sententiam (si sic dici meretur) fore iniustam et iniquam, honore et reuerentia saluis, et protestor de grauamine et appellando. Et tunc infra decem dies ab illo grauamine et sententia sic lata: debet in scriptis appellare alias enī sentētia transiret in rem iudicatam ij. q. vj. biduū. Videndum est igitur de appellatione.

¶ De appellationibus.

Appellatio est prouocatio a minore iudice ad maiorē: ab iniqua sentētia vel iniquo grauamine illato: aut per iudicem cōminato. Si enī iudex inique sentenciat vel grauat aut cōminatur contra aliquā partē: pars taliter grauata potest appellare iudicem superiorē, sup tali snīa vel grauamine. Ex hoc patet effectus finalis appellatiōis: scz vt iniquitas vel imperitia iudicantiū corrigat. Nōnunꝗ tn̄ bene latas sententias superior in peius reformat c. cū specia li § porro de appel. Item vt homines oppressi releuentur ij. q. vj. ad romanam ij. et per tot illam q. ¶ Et semper a minore iudice ad maiorē est ap pellanđ ad quēm spectat et pertinet vt per suā sen tentiā confirmet seu approbet vel infirmet sentē tiam iudicis a quo: et declaret bene aut male fuisse appellatum. ¶ Et regulariter gradatim est appellanđ ab ordinarijs vel eorū viccarijs vt ab Epō ad Metropolitanū: a quo ad legatū pape: et a legato ad papam, vt not. in c. dilecti iij. eo

ti. Uide glo. lon. in c. vt debitus. eo ti. post med. Sed tñ omi medio ommiso: potest immediate a quolibet iudice appellari ad papã ij. q. vj. ad romanam: quia ipse est ordinarius ordinariorũ nõ hñs ꝯparem ix. q. iij. cuncta. Imo etiã ommiso medio potest appellari ad legatũ pape vt est glo. in x. curiã c. romana §: j. de ap. li. vj. ꝛ ibi doct. Item nisi ꝑximus in gradu non esset catholicus vt in c. quia diligẽtia de elec. Item nisi recuset vt suspectus vt not: ij. c. Si is cui de offi. dele. li. vj. Item nisi cõsuetudo disponat cõtrariũ, vt est tex. in d: c. romanã §. j. de ap. li. vj. de quo ibi videte doc. Item nisi omittatur exceptio cõtra appellationẽ ommiso medio interiectam secundum glo. in. c. dilecti filij prior de ap.

¶ Item appellanđ est a die late sententię inclusiue, infra decem dies, ꝛ post decem dies nõ auditur appellans ij. q. vj. anteriorꝫ. Et appellanđ est in scriptis. Et debet causa legitima exprimi, si appellaẗ ab interloquutoria. Si aũt a diffinitiua, põt incontinenti appellari verbo: dicendo. Appello: etiã si non addaẗ a sentẽtia iniqua ꝛ iniusta. Et tanđ infra decẽ dies in scriptis, etiã sine expressiõe causę, vt not. in c. j. eo ti. li. vj. ꝛ in l. ij. ff. de ap. Scias tñ ꝙ si a pluribus iudicibꝰ venit appellanđ appellatio põt interponi coram maiori parte iudicũ, ꝛ apłi peti: etiam seperatim si eorum pñtia simul haberi nõ potest, vt est tex. in cle. i. de ap.

¶ Et appellando in scriptis petat reuerenẗ, instanter, instantius ꝛ instantissime vno contextu (vt in cle. ij. de ap.) apostolos, de quibus ꝛ for-

ma eorum videbimus infra in practica, et est tex. ij. q. vj. §. forma apostolorum.

¶ De apostolis.

¶ Dicuntur aūt apostoli in proposito litere dimissoriales a iudice a quo: ad iudicem ad quem, testificantes de appellatiōe, in quibus continentur allegatiōes appellantis, et ad easdē rñsio iudicis a quo. Et dicuntur apl'i ab epi. quod est supra, et stolon i. missio. Sunt eñi litere ad superiorem misse, vt dixi, vide glo. in ꝟ. petat apl'us c. j. de appel. li. vj. ¶ Debent aūt apostoli siue libellus appellatorius seu litere dimissoriales regulariter continere, quis: a quo, contra quē, super quo et ad quem, coram quibus et quare appellat. Et an is a quo appellatur deferat, vel nō et an appellantē dimittat vel non. Hoc probatur in l. vnica ff. ꝺ li. dimis. que est ij. q. vj. post appelationē, et opti. in c. j. eo ti. li. vj. Uide spec. in iiij. parte ti. de ap. §. sequitur videre ꝺ apl'is. Ad saniorem intelligentiā premissorum, nota ꝙ

¶ Apostoli quadruplices.

¶ Quidam apl'i sunt cōuentionales, quidā testimoniales, quidam reuerētiales, quidā dimissoriales et quidā refutatorij, de quo vide glo. in cle. j. de ap. et Spec. vbi supra.

¶ Conuentionales sunt, qñ pars appellata admittit appellationē, siue in iudicio, iudice refutāte vel tacente, siue extra iudiciū c. sepe et c. oblato, et c. scđo requiris eo. ti.

¶ Testimoniales sunt, qui testificantur de aplatione facta coram iudice, vel facta corā publicis vel honestis personis corā quibus absente iudice

potest appellari c. pastoralis ad fi. de off. ordi. c. vi. de appel. Et isti apostoli sunt quasi idē cum cōuentionalibus scdm Spec. vbi supra.

¶ Dimissorij sunt per quos apparet ꝙ iudex appellationi detulit, ⁊ sic partem a sua iurisditiōe ⁊ potestate dimittit ⁊ causam ad iudicē ad quem remittit ff. de lib. dimis. l. vnica ij. q. vj. post appellationē c. j. eo ti. li. vj. Et tunc si appareat, male appellatum, non reassumit iudex delegatꝰ a quo, iurisditionem, sed per iudicem ad quem, causa finitur.

¶ Reuerentiales sunt, quādo ob reuerentiā superioris, iudex a quo appellatiōi defert. Ut si ad appellantē petentē apostolos dicat iudex. Ego ob reuerentiā sedis apostolice aut talis superioris huic appellationi defero, ⁊ talem tibi terminum prefigo ad ꝓsequendū, ⁊ hoc tibi do loco apostolorū. ¶ Refutatorij sunt, per quos apparet ꝙ iudex non defert appellatiōi, sed eam refutat ex aliqua causa licita. Ut si dicat ad appellantem. Cū ex causis friuolis ⁊ frustratorijs vl' falsis appellas, non defero tuę appellatiōi, cum nec iura talibus deferunt, ⁊ hoc tibi do ꝑ apostolis c. pastoralis, de ap. ⁊ c. cum appellationibus friuolis, eo ti. li. vj. ¶ Aliquando aūt dātur acta ꝑ apostolis refutatorijs, magis tn̄ ꝓprie ꝑ reuerentialibus, vt tenet decisio rote, lxx. in nouis, ⁊ tunc appellās non aliter se debet presentare iudici ad quē: nisi cum actis.

¶ Tempus petendorū apostolorum.

¶ Si appellans non petierit infra xxx. dies, apostolos, talis appellationi, renunciat vt in c. ab eo

de ap. li. vj. Et hij xxx. dies, currunt a die late sententię ij. q. vj. §. fi. in fi. & C. de appel. l. iudicibus. de quo glo. i. in d. c. ab eo, & glo. iij. in cle. ij. eo ti. de cõsuetudine tñ apud nos currunt hij xxx. dies petendorũ apostolorũ, a die interposito appellatiõis & hanc cõsuetudinẽ approbant dñi de rota decis. xxix. in nouis, & iiij. lxxxiiij. in antiq.

Tẽpus ad prosequendũ appellationẽ.

Nota: q̄ qui appellat, debet appellatiõm suam ꝓsequi infra annũ c. cũ sit romana ð ap. & ij. q. vj. ei qui appellat. Nisi iusta causa eũ impediat puta infirmitas vel captiuitas &c. quia tunc haberet inducias biennij ad prosequẽdam appellatiõm: alias si infra id tempus nõ ꝓsequitur, rata manet sentẽtia vel causa redit ad priorem iudicem a quo: si añ sñiam appellatũ est vt not. in d. c. cum sit. ¶ Potest etiam iudex: a quo: appellanti prefigere certũ terminum infra quem appellatiõm suam prosequi non negligat, alias cẽsebitur desertata appellatio, vt in c. personas & c. reprehensibilis eo ti. vbi de hoc.

¶ Quando non est appellandum.

¶ Sunt certi casus in quibus non appellatur nec iuuat appellare. Versus.

Appellare vetant, scelus, excellẽtia, pacta
Contemptus patris, & interdictio facta
Arbitriũ, res que perit, est si longius acta.

Vide ij. q. vj. in sum. & §. sunt quorũ, & C. quorũ ap. non reci. in sex. ll.

¶ Primo non appellatur in crimine notorio c.

cum sit romana §. preterea eo ti. Scd'o: ab excellenti iudice i. a principe nō recognoscēte superiorem ff. a quibus appel. non licet l.j. Et ob id a sententia sortis seu fortune nō appellatur vt si esset diuisio bonorū inter aliquos per sortes vel ꝑ breuia. Quia fortuna non recognoscit superiorē. Sed ratione enormis lesiōis pōt peti snīa sortis in melius reformari, de quo Phil. Franc. in rubrica de appel. li. vj. Tertio, si partes paciscant non appelland', vt ea l.j.§. si quis. Quarto, cōtumax in non comparendo non appellat xxiiij. q. iij de illicita. ⁊ d.§. sunt etiam. Quinto, si princeps interdixit apellare per suum rescriptum d.l. j. §. vl. ⁊ c. pastoralis. ⁊ c. vt debitus, de ap. vbi ponitur not. glo. de illa clausula appellatiōe remota. Sexto, ab arbitro non appellat, sed petit reduci arbitriū seu laudū ad boni viri arbitrium, C. de arbi. l.j. Septimo, si res est tpe peritura, non admittit appellatio in causa huiusmōi rei, ne in mora sit ꝑiculum. Octauo, si lapsum est tēpus appellandi, puta decendiū, vel annus aut ex causa bienniū prosequendi, vt supra dixi, vñ si non appellatur infra x. dies sententia quāuis iniqua transit in rem iudicatā adeo ꝙ de iniquitate illius conqueri nō licet c. cōcertatiōi de appel. li. vi.

TERTIA PARS PRINCIPALIS.

Q[uia] illis plurimum tribuendū est officij, qbus arctiori vinculo cōiūcti sumus, docet Tullius, ideo recte facere videntur qui primū suis quos genere, natione ⁊ lingua con-

iunctos habẽt, prodesse satagunt, deinde ⁊ alijs quos ego imitatus Polonus tyrunculis in iure Polonis principaliter inseruire volens, practicam, in regno Polonie visitatam, premissis subiungere deliberaui in hunc qui seqtur mod.

¶ Processus coram iudice delegato.

Quomodo iudex delegatus sit cum rescripto impetrantis adeundus.

IMpetrans rescriptum vel eius procurator accedat iudicem delegatũ hora congrua in loco honesto c.consuluit.de off. dele cle. quamuis de ap. Assitq͡ʒ ei publicus notarius vel due idonee persone, ⁊ in eorum pñtia, presentet rescriptum apostolicũ dicẽs. Pater reuerẽde, dominus papa vos salutat, ⁊ hoc rescriptũ in psonam vestre paternitatis impetratũ cum sua bñdictione vobis mittit. Unde supplico vt secund eius tenorem, seu ſm eiusdem rescripti continẽtiam procedere dignemini.

¶ Judex aũt ipsum rescriptum seu cõmissionẽ reuerenter birro deposito de capite inclinato suscipiens, si clausim est caute aperiat ne bulla a literis ex toto seperetur, alˢ em̃ nulla rescripto fides relinqueret, ar. c.licet de cri.fal. Post hoc statim ipsum legat, ⁊ totũ tenorẽ ⁊ bullã ⁊ chartam ⁊ stilum ⁊ filum diligenter inspiciat. Et si inuenerit ipsum falsum, put not.in d.c. licet de cri.fal.illud reijciat, nec ei fidẽ adhibeat ix. dis. si ad sacras. Jmo si euidens falsitas est, offerentem capiat vt in c.ad audientiã, de cri. fal. xix.

dis. in memoriam. Si vero de vicio rescripti dubitat, delegantē consulat, c. sup literis ꝓpe fi. ⁊ c. cū cōtingat de rescrip. Si aūt rescriptū sine omni vicio fuerit, iudex ꝑcipiat notario, vł ꝑs eum requirat, vt tam ꝺ ꝑsentatiōe quā receptiōe faciat publicum instrumentū. Uel ꝑsentatio ⁊ receptio ⁊ totus tenor rescripti, scribatur inter acta, iuxta doctrinam c. qm̄ contra de proba.

¶ Forma instrumenti super premissis.

¶ Notarius ergo sup ꝑmissis sic ꝯcipere potest instrumentū. In noīe dn̄i Amen. Anno, mense, die, loco talibus ⁊c. in mei notarij infra scriptiꝫ testium subscriptorū ꝑsentia, talis P. ꝑncipalis vel eius ꝓcurator talis, in pn̄tia talis dn̄i vł canonici ꝯstitutus, quasdam literas apłicas vł imperatoris, aut regis, aut metropolitani, vel Episcopi ⁊c. cum vera bulla ⁊ filo pendentibus, vel cū sigillo cereo, vel cerę albę impꝛſſo ad cordulā de serico pendenti, ⁊ habenti in circuitu sui tales literas, infra circulum vero tale signum vel talem imaginem (⁊ hic exꝑmat formam bulle papalis vel sigilli impꝛialis aut episcopalis) obtulit, presentauit ⁊ dedit eidem, requirens eum sollicite, ꝙ in causa sibi delegata ꝓcederet iuxta ipaꝝ cōtinentiam literarū. Quas quidē literas dn̄s cū ea qua decuit reuerentia, suscepit ⁊ ꝑlegit. Quaꝝ tenor, ꝓut ego notarius vidi ⁊ legi, talis erat. Clēmens Ep̄us: seruus seruorum dei ⁊c. Uł Joannes de Conari Ep̄us Cracouieū. Et inserat notarius totum tenorē rescripti de verbo ad verbum. Et tandem subiungat illam clausulā. Post quarū quidem literarū oblatiōm. ⁊c. talis impe

trator supplicauit, vt supra. Et dñs decreuit citationem contra ⁊ aduersum reum, vel alios in literis rescripti principaliter nominatos ⁊ ad alia pcedi, iuxta eiusdē rescripti cōtinentiā. Actum anno. die ⁊ loco pmissis, psentibus talibus N. ⁊ N. testibus. ¶ Et in fine instrumēti notarius ipe se subscribat more solito sic. Ego N. talis, tali authoritate, notarius psentatiōi pscripte literarum ⁊ earum cum reuerētia susceptioni ⁊ alijs dum sic vt pmittitur fierent ⁊ agerentur rogatus vna cum pmemoratis testibus interfui ⁊ de mādato pdicti iudicis authoritatē pstantis, hec scripsi ⁊ transcripsi, nil addendo vel minuendo vel mutando, ⁊ in hanc publicam formā redegi.

¶ Sit aūt cautus notarius vt ⁊ ipe diligēt rescriptū inspiciat. Nam cum eum oporteat in suo instrumento asserrere se vidisse ipum integrū, illesum, incorruptū ⁊ saluū, si post contrariū apparebit eius instrumentū poterit merito redargui falsitatis, nisi viciū pbetur postea subsequutum. Caueat etiā ne falsum asserat c. inter. de fi. instru. Nec actor vel reus falso instrumēto vti psumat, qa puniret, vt in c. ad falsariorū d cri. fal. Uide de pmis. Spec. in ti. d rescrip. psentatione p tot. ¶ Apud nos aūt circa pscripti psentationem ipi delegato, notarius loco instrumenti, de quo sup pxime facta est mentio, scribit actū cōit a tergo cōmissiōis, in quo actu testificat sic. Anno, die ⁊ loco talibus, talis pncipalis, vel eius pcurator, psentes cōmissiōis literas tali dño obtulit, ⁊ petiuit iuxta illarum intro cōtinentiā pcedi. Et dñs cum ea qua decuit reuerentia, susce

ptis huiusmodi cōmissionis litteris, citatoriū cō-
tra partem aduersam intro contentam decreuit
vt supra presentibus N. & N.

¶ Fiat tandem citatio sub titulo & sigillo cōmis-
sarij seu delegati in qua totus tenor rescripti ip-
sius delegantis inseratur. Et mandetur pars ci-
tari vt compareat legitime ad videndum & audi
endum fundari iurisditiōm seu iudicem se com-
petentem pnunciari, als ad dicendū & allegan
si quas legitimas rationes habuerit contra hu-
iusmodi cōmissionē nobis factam &c. Forma aūt
hmōi citationis iudicis delegati supra posita ē,
vbi de citatione diximus.

¶ Citatus cōparens coram delegato.

Aueniente itaq termino citatiōis iudicis delegati, pcurator rei co-
ram eo pacifice & reuerenter com-
pareat. Et si vult sic verbo dicat.
Ego pcurator & nomine pcurato-
rio talis. A. &c. ante omnia ptestor q in vos ve
nerabilē virū talem &c. tanq in iudicē competē-
tem aut in vestram pñsam iurisditiōm si quā ha
bere pretenditis in hac pte, nō consentio neq cō-
sentire intēdo quouis modo, nisi inquantū de iu
re debeo & astringor. Et si vos venerabilis dñe
&c. vtiq habere ptenditis aliquam iurisditiōm
ex cōmissiōe tūc ego peto nomine pcuratorio quo
supra hmōi cōmissionis & iurisditionis copiam
mihi fieri, & terminum competentem ad dicend
contra statui atq dari, alias ego protestor de gra
uamine & appellando:

¶ Notarius sic scribat. Annō tali, die tali &c.

Honorabilis L. procurator, de cuius procuratorio apud acta constabat, talis A. ad hodie citati cōparuit ꝛ ꝑtestatus est de non ꝯsenciendo in iurisditiōm dñi, nisi inquantū de iure teneat, petiuitq; sibi dari copias rescripti, alias cōmissiōis ꝛ terminum ad dicend contra cōmissionem ꝛ iurisditiōm hmōi assignari. Et dñs iudex rescriptum originale exibuit ipsiusq; copiam fieri decreuit, ꝛ terminū ad dicend contra prefixit ad octauam, ꝑsentibus A. B. ꝛ me notario publico
¶ Si vero actor in hmōi termino absens fuerit citra aprobatiōm iurisditiōis reus facta ꝑtestatione de compitione sua ꝛ de expensis quas fecit eundo ad terminū, ꝛ de absentia actoris accuset contumaciam eius, ꝛ petat actorem sibi in expēsis cōdemnari ꝛ processus contra eum decerni, cum maior sit contumatia actoris q̄ʒ rei. c. causā que de dol. ꝛ con.

¶ Terminus ad dicendū cōtra cōmissionē

¶ Adueniente termino ad dicend contra commissionē ꝛ iurisditiōm delegati: siue reus cōpeat in termino siue non, procurator actoris dicere potest. R̄n̄de pater. Terminus per vestram paternitatem est ad hodie limitatus, vel talis est citatus, ad dandas exceptiōes contra cōmissionem ꝛ iurisditionē vestram in causa tali, contra talē Unde accuso eius contumatiā non cōparentis ꝛ in termino nil facientis petoq; per vos iurisditionē fundari ꝛ se iudicem competentē causę ꝛ ꝑtibus pronunciari.
¶ Si vero reus p̄n̄s fuerit vel eius procurator, potest sic dicere verbo. Reuerende pater, citra

approbatiõm iurisditiõis vestrę iuxta exigentiã termini ad hodie limitati produco exceptiones fori declinatorias. Et easdem offerat in scriptis ꝛ porrigat notario cause. Quę sic pñt concipi ꝛ formari.

¶ Exceptiones contra commissionem & iurisditionem.

COram vobis venerabili viro dño Tho. Ro. Canonico ꝛ officiali generali Cracoui. ꝓcurator ꝛ nomine ꝓcuratorio nobilis A.d.B. diocesis Gnezneñ, citra approbatiõm iurisditionis vestre psonaliter cõparens ꝓtestatur, ꝙ in iurisditionẽ vestram, si quã forte in ꝑfato A. nobili habere pretenditis vigore cuiusd̃ pñsi rescripti aplici sub forma. Ea que de bonis ꝛc. pro pte. P. d̃ S. Plebani diocef. Craco. obtenti, non consentit nec consentire intendit, sed si qua dixerit ꝓposuerit vel allegauerit que iurisditionẽ vestram aliquatenus approbare videantur, illa vult habere ꝑ non dictis ꝛ allegatis de quo solenniter ꝓtestatur. Et ꝓtestatur ꝙ non comparet coram vobis tanꝗ̃ iudice sibi cõpetẽti, sed tanꝗ̃ persona veneranda, cum vobis nulla iurisditio in predicto A. nobili cõpetat ex vi predicti pñsi rescripti, prout ex causis ꝛ rationibus infra deductis in modum exceptionũ clari⁹ apparet. I. Et primo ꝓcurator in modum exceptionũ deducit ꝙ vos venerabilis dñe, in causa pñti iudex esse non potestis, pro ꝛ ex eo quia regulariter ẜm canonicas sanctiões actor forũ seq rei debet, vt habetur in c. cum sit, de fo. com. Et qa

nobilis A. est laicus ⁊ de foro seculari, ideo non debet nec potest trahi per P. clericum aduersam partem in causa, ad iudicem ⁊ iurisdictiõm spiritualem, qualẽ vos esse ⁊ habere pretenditis vigore cuiusdam pñsi rescripti per predictũ P. in vestram psonam vt asseritur impetrati ⁊ obtenti. Unde in presentiã vestri prefatus nobilis A. nõ tenetur nec debet compere, nec vos iudex ei⁹ competens esse potestis.

2. Item p ⁊ ex eo iudex esse non potestis vigore prefati pñsi rescripti. Quia actor existens alteri⁹ diocesis q̃ reus, non põt de iure delegatum impetrare in sua diocesi, vt habetur in c. statutũ §. cum aũt: de rescrip. li. vj. Cum igit memoratus P. in hac causa ps aduersa sit diocesis Craco: Nobilis vero A. qui trahitur diocesis Gnezneñ. Propt quod ad psentiã vestri in diocesim Craco: de iure nõ potuit prefatum atrahere. Et consequenter nec vos iudex esse potestis.

3. Item posito ⁊ non ↄcesso q predicta nõ obstarent, prout in rei veritate obstant, adhuc iudex esse non potestis, p ⁊ ex eo quia pñsum rescriptũ est obtentum ⁊ impetratũ p non pcuratorem. Et huiusmodi rescripta scd̃m iur disposition̄m nulli⁹ sunt mom̄eti, vt habetur de rescrip. c. nõnulli §. cum aũt lites, cũ suis concordan. circa glo. annotatis. 4. Item pro ⁊ ex eo iudex esse nõ potestis, qa cautũ est in iure, q etiam in casibus in quibus iura permittũt aliquẽ trahere extra suã diocesim, de quibus nullus habetur in presenti causa, reus non debet trahi a fine sue diocesis vltra vnam dietam, vt not. de rescrip. c. statutũ

§. cum aũt actor. li. vj. cum alijs quã pluribus iu ris. concor. super ista materia concordantibus. Et quia p̃dictus P. in vim predicti p̄ñsi rescripti traxit dictum A. vltra vnam dietã a fine sue diocesis, ꝓpter quod iudicium nullũ, cum dictũ rescriptum nullã vobis tribuat iurisditiõm propter clausulam irritantẽ que ponitur in fine d. c. statutum. Quod aũt predicta sint vera, prefatus procurator offert se probaturũ legitimis documentis, ꝛ ad ea probanda se petit admitti de quo solenniter protestatur.

¶ Ex premissis igit̃ ꝛ quolibet premissorum p̃fatus procurator nomine quo supra procuratorio salua protestatiõe d̃ non approbanda iurisditiõe vestra dñe venerande, petit per vos ꝛ per vestrã interloquutoriam sententiã, dici, pronũciari, decerni ꝛ declarari vos ex causis supra deduc̄ in exceptiõibus, non potuisse nec posse esse iudicem ꝯpetentem in hac causa rescriptũq; in personam vestram obtentum, fuisse ꝛ esse nullum, vel alias non valere ipso iure, partemq; aduersam ob indebitum tractũ in causam prefato dño A. in expensis in causa legitime factis cõdemnand̃ fore ꝛ condemnari, iustitia mediante.

¶ Has exceptiones causasq; legitimas dictus procurator, dat facit, exibet ꝛ producit omnib⁹ melioribus, modo, via, iure, stilo ꝛ forma quib⁹ potest ꝛ debet, petens: easdem admitti al's protestatur de grauamine ꝛ appellando. Saluo iure addendi, minuendi, corrigendi ꝛc. ꝛ alijs iuris beneficijs sibi semꝑ saluis. Item petit expensas in lite factas ꝛ ꝓtestatur de fiendis.

¶ Ex aduerso actor vel eius procurator petat co piam harum exceptionū ꝛ terminū ad dicendum ꝯtra seu replicand assignari. ¶ Notarius aūt sic scribat, aut a tergo exceptionū aut in actis. Anno tali. die tali ꝛc. S. procurator P. Plebani in S. oblata citatione legitime executa accusauit cōtumaciam rei nihil facientis in termino Ex aduerso L. d. S. procurator nobilis A. d B. citra approbatiōm iurisditiōis dñi Tho. obtulit exceptiones in scriptis: in pñtia S. ꝓcuratoris talis petentis copiam ꝛ terminū ad dicend contra ꝑfigi. Et dñs ꝑfixit ad primā iuris, pñtibus B. D. F. notarijs. ¶ Iubeat aūt reus diligenter notari suam ꝓtestatiōm ꝙ cōparet citra approbationē iurisditionis.

¶ Notet hic iunior duo. Primū: ꝙ dieta vltra alia ſcata scdm phisicos est vnius diei: certa ꝛ determinata comestio. d hac nil ad ꝓpositū. Alio modo dieta dicitur spatiū, seu opatio vel cursus vnius diei. Et sic quedam est dieta legalis que continet xx. miliaria italica l. vicena ff. si quis cautio. Alia est dieta vulgaris, que cōputat secundum ꝯsuetudinē regionis attēta locorū ꝛ temporum qualitate ꝛ diei quantitate ꝛ de hac est hic ad ꝓpositum. ¶ Scdm notet. Sex sunt casus in quibus reus potest trahi extra suam diocesim. Primus si Epus aliquē de sua diocesi debeat conuenire. Scdus ecōtra. Tertius si capitulum. Quartus si vniuersitas alicuius ciuitatꝭ ville vel castri est cōueniend a. Quintus qñ actor non audet ciuitatē vel diocesim rei intrare. Sextus quando actor sui aduersarij potentiā phorrē

rẽscit, de quibus vide tex. in al.c. statutũ §. Cũ vero de rescri. li. vj.

¶ Tenor replicationum.

Contra quandã p̃n̄sam chartã loco exceptionum ꝓ parte nobilis A. nuper in iudicium vestrũ. Venerabilis dñe iudex oblatã: procurator ꝛ nomine ꝓcuratorio discreti dñi P. de S. arguit, opponit, replicat ꝛ replicando dicit, ꝙ dicta p̃n̄sa charta cum cõtentis in ea est friuola, impertinens, vaga, non releuans ꝓducentẽ nec nocens parti contra quã ꝓducit, ꝛ al's est talis ꝙ ipsa nõ obstante vos Venerabilis domine potestis ꝛ de iure debetis ꝓnunciare se iudicem cõpetentẽ vestrã iustam per interlocutoriã non obstantibus p̃dictis friuolis exceptionibus: ꝓ parte predicti A. nobilis ꝓductis ꝛ oblatis, prout ex causis ꝛ ratiõibus in replicando deductis liquide constat.

I. Et primo descendendo ad primam p̃n̄sam exceptionẽ in qua excipiens, salua sui reuerentia, inualide deducit ꝙ vos iudex de iure esse non potestis, cum actor debet sequi forum rei, ꝛ allegat c. cum sit generale de foro com. Ad hoc replicando dicitur, ꝙ dictus procurator p̃fati nobil' A. excipiendo quo ad fori declinationẽ ꝛ allegando d.c. cũ sit g̃nale, principiũ qd̃ videtur esse ꝓ ipso allegat, sed quod cõtra ipsum est in eo c. tacet. Nam in eo c. vlterius deducit, ꝙ clerici suos malefactores possunt trahere ad iudices quos placuerit ipsis. Et sic excipiendo deficit, ꝓut dict⁹ ꝓcurator replicãs: refert se ad d.c. cum sit. Et ga

dictus nobilis est malefactor ecclesię ꝛ clericorū
prout loco ꝛ tpe suis deducetur igit. ꝛc.
2. Item ad hoc vbi dicit, ꝙ actor existēs alteriꝰ
diocesis ꝗ̄ reus non potest de iure delegatū im-
petrare in sua diocesi, ꝛ allegat c. statutū §.cum
aūt. de rescrip. li.vj. Replicando dr ꝙ prefatus
dn̄s P. in casu excepto per iura traxit dictū no-
bilem A. extra ipsius diocesim. Nam memora-
tus dn̄s P. nequit secure cōuenire p̄fatum nobi-
lem A. in diocesi Gneznen̄. sui aduersarij potē-
tiam merito ꝑhorrescens, de quo ip̄e fidem face-
re corā vobis dn̄e iudex paratus est ꝑ ꝓpriū iu-
ramentum quod sibi veniet de iure, vt habetur
in d.c.statu.§.cum vero.
3. Item posito ꝛ non concesso ꝙ p̄dicta memora-
ta partis aduerse pn̄sam exceptionē non repel-
lerentur, ꝓut in rei veritate repellūt ꝛ penitus
annihilant. Adhuc tn̄ ad idem replicando di-
ctus procurator p̄fati dn̄i P. dicit ꝙ nominatus
nobilis A. quo ad hanc causam est de diocesi ꝛ
iurisditiōe Craco: Nam ratiōe delicti efficitur
qs de iurisditiōe alterius vt habetur in c. fi. de
fo.cō. ad quod ibi adducunt̄ mlt̄e cōcor. in glo.j.
Et quia p̄fatus nobilis A. maleficiū in diocesi
Craco. cōmisit, vt tpe ꝛ loco suis ꝛ oportunis ꝓ-
babitur, non potest ergo sua p̄n̄sa exceptiōe qua
se alterius esse diocesis asserit iudiciū ꝛ iurisdi-
tionem vestram domine iudex declinare.
4. Item ad hoc vbi dicit ꝙ rescriptū non valet
tanꝙ̄ obtentū ꝑ non ꝓcuratorē, ꝛ allegat c. nō-
nulli §. cum aūt de rescrip. Ad hoc replicando
dr ꝙ ius per partem aduersam allegatū, est ꝑ cō-

suetudinē cōtrariā abrogatum, que admittit rescripta indifferent siue p pcuratores obtēta fuerint siue non, dum modo alia non obstēt, vt not. glo. in al. c. nōnulli. Et eadem cōsuetudo legittime prescripta cōmuniter seruatur in regno Polonię in practica.

5. Item ad vltimam pñsam exceptionē in q̄ breuiter deducitur q̄ dictus A. fuisset tractus vltra vnā dietā a fine sue dioces. ⁊ allegat. c. statu. in §. cum aūt. d̄ rescrip. li. vj. Ad hoc replicādo dicit, q̄ dictus pcurator nō bene nouit fines dioces. Gnez. ⁊ sic deducit de quibus sibi non constat, cū tñ rei xitas est in ptrariū. Nam p̄dictus P: nō vltra, sed infra vnā dietam a fine dioces. Gneznen: traxit ipm A. in casum. Et hoc sic deducit, q̄a fines dioces. G. eundo. de Craco. sunt in cāpis ville S. cōiter nominate, que villa cū campis suis non distat p vnā dietam a ciuitate Craco. imo infra vnā dietam, put hoc dict9 pcurator offert se pbaturū legitimis documentis.

¶ Ex p̄missis igit ⁊ quolibet p̄missoꝝ, petit dictus pcurator noīe quo supra pcuratorio p vos venerabilem virū dñm Tho. vestrā sñiam p interloquutoriā, dici, pnunciari, decerni ⁊ declarari: replicatiōes, p̄sertim q̄ dictus A. est citat9 infra vnā dietā: fore admittēdas ad pbandum, ipsisq; pbati nō obstantibus pñsis friuolis exceptiōibus, vos iudicē cōpetentē, ⁊ corā vobis ad vlteriora pcedi, ptemq; aduersam ob indebitas dilatiōes p̄fato dño P. plebano in expensis condemnandū fore ⁊ cōdēnari, iusticia mediante.

¶ Has replicatiōes causasq; legittimas dictus

procurator dat, facit, exibet & producit omni meliori modo, via, iure, stilo & forma quibus potest & debet, petens easdem admitti alias protestatur de grauamine & appellando. Saluo iure addendi minuendi, corrigendi & aliis iuris beneficiis semper saluis. ¶ Huiusmodi replicationibus in presentia iudicis oblatis & notario cause porrectis, pars aduersa si vult petat earum copiam, & terminum ad duplicandum assignari, aut duplicet verbo & petat interloqui. ¶ Notarius autem sic scribat a tergo replicationum. Sub anno domini &c. die tali: mensis talis S. procurator P. de G. plebani obtulit in scriptis has replicationes in presentia L. procuratoris nobilis A. prout terminus requirebat. Ex adverso L. predictus procurator duplicauit verbo petens interloqui. Et dominus ad interloquendum terminum prefixit ad vnum diem, presentibus. A & G.

¶ Cautela replicantis.

¶ Circa prefatas replicationes, nota quod replicans non solum debet se referre ad allegationes & producta excipientis, sed etiam pro parte sua debet videre allegationes & deducere, prout melius poterit. Et hoc idem in duplicationibus, triplicationibus & quadruplicationibus fieri debet, hoc seruato vt loco huius quod in exceptionibus dicitur, excipiendo & in replicationibus: replicando: dicatur duplicando, triplicando, quadruplicando, secundum materie exigentiam.

¶ Terminus ad audiendum interloqui.

¶ Nota: quod si iudex non prefixit terminum interloquutorie ferende, actor qui in causam prouocat procurat citari reum ad videndum & audiendum

interloqui super exceptiōibus ⁊ replicationibus hinc inde ꝓductis, ⁊ termino adueniente petant partes vł vna earum in contumaciā alteri⁹ absentis, vt iudex interloquutoriam ferat, que sic poterit pronunciari.

¶ Sedentes pro tribunali, interloquendo ꝓnūciamus, partes, puta A. reum exceptiōes ⁊ P. actorem replicatiōes quo ad dietam ad probanđ hincinde fore admittendas ⁊ admittimus. Sup alijs exceptiōibus ⁊ replicatiōibus alios interloquuturi loco a tpe oportunis inquantum partibus fuerit visum expensas hincinde cōpēsantes

¶ Notarius sic scribit. Anno dñi 1 5 2 4. septima mensis Februarij S. ipsius P. actoris ⁊ L. ipsius A. rei ꝓcuratoribus petentibus interloqui ꝓut terminus requirebat, dñs interloquutus est in scriptis, admittendo partes hincinde ad ꝓbādū, reum exceptiōes ⁊ actorē replicationes quo ad dietam. Et statim post interloquutoriam predictam, partibus hincinde pñtib⁹, terminum ad ponendum ⁊ articulandū. viij. dies ꝑ fixit ⁊ assignauit pñtibus ⁊c.

¶ Nota: ꝙ non oportet ponere annū dñi circa singulos actus qui in librum actorum introducūtur, sed sufficit scribere diem ⁊ mensem. Semp enī post festum Natiuitatis Christi: notarij signant annū dñi, quo acta incipiunt, uno mēsis ⁊ dies in actis premitūtur, sub quibus acta in iudicio cōscribi solēt sine speciali tpis annotatiōe.

¶ Cautela excipienti.

¶ Nota ꝙ per prefatam interloquutoriā alie exceptiones preter exceptionē diete sunt tacite re-

pulse. Unde procurator rei nõ recte peteret terminum ad ponendũ ꝛ articulanđ, sed potius debet protestari de grauamine appellando quo ad repulsionẽ aliarum exceptionũ, vel vnius ex ipsis que magis fuerit efficax, ꝛ interponere appellationẽ in scriptis a repulsione exceptionũ infra decem dies.

¶ Sit ergo cautus procurator vt non ꝓponat simul plures exceptiones dilatorias, quarũ vna admissa, alię repellerentur vt si in ꝓbatiõe vnius defecerit, postea ad alias recurrat. Dilatorie eñ tãdiu possunt ꝓponi, quousq; iudex prefixerit terminum ad ꝓducẽdũ omnes dilatorias, iuxta tenorem c. pastoralis de excep. Quo termino sic ꝑfixo elapso: amplius super dilatorijs nõ audit.

¶ Attñ in casu pñti delegatus potuit per interloquutoriam admittẽdo exceptiões de dieta, suspendere interloquutiõm super alijs exceptiõib⁹ quousq; probaret exceptio đ dieta: ꝛ post eius ꝓbatiõm vel defectũ ꝓbatiõis, super alijs visa oportunitate ad instantiã alicuius partis interloqui. Et sic in fine interloquutorie đ qua sup̃ post verbũ admittimus.: potuit addere. Super alijs sũt exceptiõibus ꝓ parte rei deductis supsedẽtes interloqui ꝓ hac vice, reseruamus nobis saluum ius: si necesse fuerit: interloquẽdi: habitis probationibus siue contentꝭ in presenti interloquutoria.

¶ Terminus ad articulandum.

¶ Si non fuit ꝑfixus terminus ad articulandũ citetur pars ad videndũ produci positiões ꝛ articulos, ꝛ ad ꝓducendum alios pro sua parte, g

articuli vtriusq; partis possunt sic depingi. Ex parte rei sub hac forma.

¶ Tenor articulorũ pro parte rei.

Positiones ꝛ articulos infra scriptos, procurator ꝛ nomine ꝓcuratorio nobilis A. de B. dioceß. Gnezneñ: dat, facit, exibet ꝛ ꝓducit cõiunctim ꝛ diuisim, petens eisdem per partem aduersam medio suo iuramẽto respõderi, qui si negati fuerint, intendit probare, non astringens se ꝛ suam partẽ ad aliquod onus supflue probatiõis, sed duntaxat ad ea probanda q̃ pro intentiõe sua ꝛ victoria pñtis cause sufficere videntur, de quo solẽniter protestaꝛ.

1. In primis igiꝛ ponit, ꝛ si negatũ fuerit, probare intendit, ꝙ in regno Polonię ꝛ in diocesi Gnezneñ: ꝛ pſertim in terra Syradie dicte dioceß. Gnezneñ: fuit ꝛ hodie est, esseq; consueuit: q̃dam villa vulgariter nũcupata B. inhabitata per homines vtriusq; sexus a x. xx. xxx. xl. citra vel vltra annis, ac a tali tp̃e ꝛ per tm̃ tp̃us cuiꝰ inicij memoria hoĩm non existit, ꝛ eandem villã ꝑdictus nobilis A. cõsueuit inhabitare ꝛ nunc inhabitat iam multis annis. Et sic fuit ꝛ est veꝝ tentũ, habitũ, creditũ ꝛ reputatũ, ꝛ hoc tenetur, habetur, creditur ꝛ reputaꝛ, palam, publice, notorie ꝛ manifeste.

2. Item ponit vt supra ꝙ predicta villa de qua supra: distat a villa C. in medio, citra vel vltra miliari polonicali. Et eadẽ villa C. directe trãseundo de villa B. Cracoui. fuit ꝛ est in finibus seu in limitibus dioceß. Gnezneñ; ita videlicet:

q̄ in eadem villa C. est finis dioceß. Gneznen̄. ꝛ inicium Craco. Et sic fuit ꝛ est verum, palam, publicum, notorium ꝛ manifestum.
3. Item ponit vt supra q̄ predicta villa C. vulgariter nūcupata distat a Craco. ad quā p̄fatus nobilis A. de G. trahitur, per viginti miliaria polonicalia, quoꝝ quodlibet miliare facit ꝛ potest facere Italica tria vel quatuor, que miliaria sic cōputata: extendūt se vltra vnā dietā ꝛ verius vltra duos dies. Et sic fuit ꝛ est verum, publicum notorium ꝛ manifestum.
4. Item ponit vt supra, q̄ quilibet homo bn̄ sanus tp̄e estiuali, cōi cursu pro dieta absq̄ lesione sui transeūdo per terras regni Polonię contētatur in septem miliaribus, imo vix poterit septē transire. Et sic fuit ꝛ est verum.
5. Item ponit vt supra q̄ scd̄m dispositionē noui iuris, reus a fine sue diocesis ad instantiā actoris, vigore rescripti apostolici, ad aliam diocesim non debet trahi vltra vnam dietā. vt not. de rescrip. c. statutū §. nullus. li. vj.
6. Item ponit q̄ dictus P. contra iurisdispositionē traxit p̄dictum nobilē A. ad suam diocesim Craco. quā inhabitat, de dioceß. Gneznen̄. quod facere non debuit, vt habetur in c. p̄al. statutum §. cum autem li. vj.
7. Item ponit: q̄ de omnibus premissis publica vox est ꝛ fama.

¶ Tenor articulorū pro parte actoris.

POsitiōes ꝛ articulos infrascriptos, ꝓcurator ꝛ nomine procuratorio: discreti dn̄i P. plebani in O. dioceß. Craco. dat, facit,

exibet et producit coniunctim et diuisim, petens eisdem per partē aduersam medio suo iuramēto responderi. Qui si negati fuerint, probare intēdit, non astringens se et suam partem ad aliquod onus superflue probationis, sed duntaxat ad ea probanda que pro intentione sua et victoria presentis cause sufficere videntur. De quo solenniter protestatur.

1. Inprimis igitur ponit: et si negatum fuerit probare intendit, quod in regno Polonie et in diocesi G presertim in terra Syradien. dioces. Gneznen. fuit et est esseque cōsueuit quoddam opidum cōiter nominatum. U. a xx. xxx. xl. citra vel vltra annis ac a tali tempore et per tantum tempus cuius inicii et contrarii memoria hominum non existit. Et sic fuit et est, verum, tentum, habitū etc.

2. Item ponit vt supra: quod predictum opidū fuit et est in limitibus diocesis G. cum Craco. ita quod dictum opidum in suis cāpis eundo de predicto opido Craco. est finis dioces. Gneznen. et iniciū seu principiū diocesis Craco. et sic fuit etc.

3. Item ponit vt supra, quod predictū opidum U. et presertim cāpi eiusdem procedentes seu extendētes se ad orientem seu ad partē illam vbi est Craco, eundo de U. distat et distant infra vnam dietam a Craco. ita videlicet quod vix predictū opidū distat. vii. vel viii. miliaribus a predicta ciuitate Craco. cōiter nominata Cracouia. Et sic fuit et est verum. etc.

4. Item ponit quod de omnibus premissis publica vox est et fama. ¶ Predictis articulis hinc inde oblatis notarius a tergo vel in actis scribat

sic. Sub anno dñi. 7c. die tali: mens. tal. L. rei 7 S. actoris procuratores, hincinde positiões 7 articulos producentes petiuerunt copias alter alterius ac terminum ad dicend contra. Uel alias ad faciendum ea que iuris fuerint, 7 dñs prefixit terminum ad octauam diem, pñtibus 7c.

¶ Aduenięte aût tali termino, predicti ꝓcuratores offerant in scriptis exceptiones alter cõtra alterius positiones 7 articulos, vel verbo excipiant, 7 notarius sic scribit. Anno dñi. 7c. die tali 7c. predicti L. Andree. 7 S. P. ꝓcuratores hincinde gñaliter verbo exceperũt alter contra alterius positiões 7 articulos, dicentes ipsos de iure inadmissibiles, 7 als non procedentes de exceptiõibus seu ex tenore exceptionũ quas hincinde articulauerũt, petentes hincinde interloq: 7 dñs ad primam diem pfixit terminũ ad interloquẽd.

¶ Quo termino aduenięte, predicti ꝓcuratores cõparentes petant ferri interloquutoriã, que sic potest formari.

¶ Interloquutoria.

¶ Nobilis A. de B. ex vna, 7 honora. P. d G. partibus ex altera, in causa tali coram nobis vertente 7 mota, inter vt sup. in loquendo ꝓnũciamus hincinde articulos, tam pro parte A. de B. q̃ P. de G. coram nobis oblatos, fore admittendos 7 admittimus, terminum ad respondendũ hincinde eisdem, assignantes ad octauam.

¶ Notarius scribit. Sub anno dñi. 7c. die tali 7c. predictis L a A. 7 S. P. ꝓcuratoribus compętentibus 7 petentibus interloqui super exceptionibus ipsorum verbalibus, de quibus sup do-

minus interloquutus est in scriptis, admittēdo hincinde articulos & terminū ad respondendum eisdem prefixit & assignauit ad octauam diem, presentibus A. B.

¶ Tenor responsionum ad articulos.

¶ Responsiões infra scriptas S. ꝓcurator P. de G. ad positiões & articulos A. de B: dat: facit, exibet & producit prout sequit. Et primo respondendo ad primam & secundam positiões, ipsas credit esse veras. Item ad tertiā & quartam non credit. Ad quintam credit. Item ad sextam dubitat. Item ad vltimā de fama quo ad positōnes creditas per ipsum: credit, sed quo ad alia non credit. ¶ Et sub simili forma respondere possit alia pars ad articulos aduerse partis. Itē etiam sic consueuit rn̄deri. Ad positiones & articulos pro parte talis oblatos ꝓcurator talis respondet sub hac forma. Ad primam & secundam credendo credit, &c. Modum aūt qui in aliis seruatur partibus vbi sic rn̄detur. Ad primum & secundum articulos ꝓcurator talis rn̄det per verbum credit, ad alios aūt sequentes rn̄det per verbum non credit, nec approbo nec reprobo.

¶ Notarius acceptis respōsiōib⁹ scribit. Sub anno dn̄i &c. die tali, mensis talis L. An. & S. ipsius P. procuratores hincinde responderunt in scriptis ad articulos. Et procuratoribus approbantibus hincinde rn̄siones, dn̄s ad probandū articulos hincinde negatos prefixit terminū ad octauam diem, pn̄tibus &c.

¶ Nota ꝙ oblatis responsiōibus, procuratores possunt petere copias & terminū ad dicenđ cōtra

⁊ si visum fuerit ipsisq insufficienter est responsum, possunt excipere ⁊ contra exceptiões replicare, ⁊ si sic fuerit, iudex debet interloqui repellendo responsiones tanq̄ insufficientes vel admitendo tanq̄ sufficientes.

¶ Terminus in quo comparent testes citati ad probandum articulos negatos.

¶ In quo quidem termino ipse inducens vl' ꝓcurator eius dicere sic potest. Reuerende pater, hic testes tales sunt legitime citati, super quo offero citationē debite exequutam. Unde peto eos ad iurandum admitti, ⁊ iuratos super negotio examinari. ¶ Notarius sic scribere potest. Sub anno dñi ⁊c. die tali mensis talis p S. ipsius P. ⁊ L. ipsius A. procuratores oblatis citatiōibus legitime exequutis iuxta consuetudinem patrie A. B. C. D. testes: prout terminus requirebat pro prima dilatione (alijs dilatiōib⁹ renunciantes) sunt inducti. Et dñs receptis iuramentis a predictis testibus cōmisit mihi N. notario examen ipsorū ꝓcuratoribus hincinde facientibus ꝓtestatiões de excipiendo contra testes ⁊ dicta ipsorum ⁊ q̄ non examinentur, nisi secundū interrogatoria per ipsos danda, que in continenti obtulerunt, pñtibus A. B. ⁊ C.

¶ Dilationes ad producendos testes

¶ Nota q̄ testes in qualibet causa pñt produci pro tribus dilatiōibus ⁊ productionibus, hoc ē, in tribus terminis successiue ꝓducuntur. Quarta vero dilatio de iure non datur, nisi cum solēnitate legali, ita videlicet q̄ is qui petit dilationem quartam, iurat q̄ nec per se nec per aliū di-

dicerit testificata, ꝛ q̄ non per volum aut artem aliquam, quartam productionē exposcat, sed q̄a testes quos desiderat de nouo producere pri⁹ habere nequiuit, vide c. pe. de testi. ꝛ ibidem not.

¶ Tenor interrogatoriorum.

Interrogatoria infra scripta procurator ꝛ nomine procuratorio discreti dn̄i P. plebani in O. diocesis Craco. dat, facit exibet ꝛ producit ſm que ꝛ quodlibet ipsorum perit testes partis aduerse examinati. Qui si secundū ipsa ꝛ quodlibet ipsorum non fuerit examinati, vult habere pro non examinat̄, de quo solennit̄ protestatur. ¶ Et primo cuilibet testi seorsum reducat̄ iuramentū ad memoriā per ipsum prestitum de veritate dicenda pro vtraq; parte, quā scit ꝛ super qua reqsitus fuerit.

¶ Item exponatur sibi quomodo qlibet testis falsidicus tribus personis est obnoxius, c. j. de cri. fal. Primo deo: cuius presentiam contēnit. Secundo iudici quem menciendo fallit. Tertio innocenti seu proximo quem falso testimonio ledit ꝛ q̄ non absoluetur, nisi prestita satisfactiōe sufficienti cum graui penitentia.

¶ Item inquiratur a quolibet teste cuius etatis sit ꝛ quantum habeat in bonis, ꝛ cuius cōditionis sit, vtrum nobilis an plebeus, ꝛ si sit subditus producent̄. Item vtrum sit consanguineus vel amicus producent̄ vel inimicus contra quē producitur: ꝛ cui fauet seu optat victoriam in presenti causa. Item si scit Pater noster. Aue Maria. Credo. ꝛ si de anno presenti cōicauit. Item

si est excōicatus. Item si condictauit cum suis cō testibus de vnanimi testimonio proferendo.
¶ Item si est instructus per producentē vel amicum ipsius quō debeat testificari: Item requiratur vtrum sibi datum aut pmissum est aliquid p producentē vel amicum eius vt daret testimoniū pro ipso. Uel si sperat se aliquid exinde habiturū
¶ Item inquiratur vtrum scit villam que dicit esse in finibus diocesis Gnez. cum Craco. Et si dixerit ꝙ scit. Inquiratur diligenter de causis scientię. ¶ Hijs generalibus breuit pmissis, veniendo ad positiones ꝛ articulos, ommissis primo ꝛ scdo articulis, tanꝗ per aduersariū confessis ꝛ admissis. Si testis dixerit aliquid ex articulis per aduersam partem negatis, puta 3. 4. ꝛc. esse verum inquirat diligent de causis scientię, ꝛ vnde ꝛ quomodo scit esse verum, ꝛ singula fideliter conscribantur.
¶ In fine aūt interrogatoriorū consueuit poni p procuratores per modum subscriptiōis. Cetera cōmittunt vestrę discretioni dñe notarie. ¶ Notarius eñ cui cōmittitur examē testiū (vel ipse iudex) debet diligenter examinando, prudenter inquirere de singulis circumstantijs, puta loco, tpe, auditu, visu, scientia, credulitate, fama ꝛ certitudine inquirere. Et cuncta fideliter ꝯscribat quicqd testis dixerit. vt in c. cum causa de testi. Et presertim de causis scientię, vt not. iiij. q. iij. §. solam, ꝛ xxiiij. q. iij. si habes. Et diximus aliqua supra in secunda parte, vbi tractauimus de numero ꝛ iuramento testiū.
¶ Item nota ꝙ queādmodū procurator actoris

dedit vł dare debet interrogatoria fm̄ que testes per reum inducti, sunt examinandi, ita etiam ꝓcurator rei, dabit alia interrogatoria scd̄m que testes per aduersam partem inducti, debent examinari. Quia quod licet actori, licet ꝛ reo, regula Non licet de reg. iur. li. vj. Nam ad imparia nō iudicantur c. gaudemus de diuor.

¶ Examē testiū super premissis articulis.

¶ Notarius itaqꝫ habitꝭ interrogatorijs, testes examinando sic scribit. Sub anno dn̄i ꝛc. die tali mensis talis, testes infra scripti d̄ M. ꝛ B. de c. pro parte nobilis A. de B. inducti per me N. notariū cause de mandato dn̄i talis, sunt examinati. ¶ Primus testis nobilis M. de G. citatꝰ iuratus, etatis xl. annorum, habens in bonis vltra centū marcas, nullius partis cōsanguineus nec amicus, fauens parti que habuerit iusticiā, nihil pro testimonio ferendo recepit nec sperat se recepturū sed causa dei ꝛ iusticię deponit. Scit Pater noster. Aue Maria. Credo. Cōicauit de anno pn̄ti ad festū Pasche. Non est excōicatus. Et reducto sibi ad memoriā iuramento per ip̄m prestito de veritate dicenda pro vtraqꝫ parte in causa presenti, ꝛ exposito quō falsidicus testis ꝛc Ommissis primo ꝛ secundo articulis, tanq̄ꝫ ꝑ ꝓcuratorem partis aduerse cōfessis, creditis ꝛ admissis.

¶ Ad tertium articulum qui incipit. Itē ponit vt supra, q̄ꝫ predicta villa vulgarit̄ nūcupata C. ꝛc. sibi vulgariter expositū, interrogatꝰ dixit p̄fatam villā C. solū vij. miliaribus distare a Cracouia, ꝛ causam scientię subiūxit, quia illac tre=

quenter equitabat. Et hunc esse cõnem cõputum asserebat. De aliis aũt contentis in articulo, videlicet ꝙ vnum miliare polonicũ equiualeat tribus vel quatuor Italicis: dixit sibi non constare, ex eo ꝙ nunꝗ fuit Italie.

¶ Item ad quartum articulũ qui sic incipit. Itẽ ponit vt supra, ꝙ quilibet homo ꝛc. sibi vulgarit̃ expositum, interrogatus dixit ipsum esse verum quo ad aliquos hoĩes, maxime cursores, ꝙ absꝗ lesione pñt transire vno die septem miliaria polonicalia. Dixit quidem se vix posse transire ad vnum diẽ septem miliaria, de aliis audiuit ꝙ nõ solum septẽ, sed ⁊ octo ⁊ plus peragrare vno die possunt. Et dixit se nosse vnum kmethonem in eadem villa C. qui vno die viij. miliaria sine lesiõe pagrabat ⁊ plus, ⁊ credit eũ posse ⁊ decẽ trãsire.

¶ Ad quintũ aũt qui incipit. Item ponit ꝙ secũdum ꝛc. ⁊ sextũ qui incipit. Item ponit ꝙ predictus ꝛc. sibi vulgariter ⁊ plane expositos interrogatus, dixit se non nosse iura, ⁊ sic sibi de cõtent̃ in prefatis articulis non cõstare, subiungẽs ꝙ de talibus iurisperiti inquirendi essent.

¶ Item ad vltimũ de fama sibi vulgarisatũ ⁊ expositum, rñdit famam fuisse ⁊ esse de hiis que deposuit. ¶ Scd̃us testis B. de C. citatus ꝛc. prout circa primum visum est: Et supponatur ꝙ deponeret sicut ⁊ primus.

¶ Nota ꝙ notarius examinando scd̃m testem ⁊ alios sequentes debet omnia diligẽter cõscribere de verbo ad verbum quicqd testes dixerint, ⁊ non satis est ꝙ scribat scd̃us testis deposuit precise vt primus, quia huiusmõi examen est inualidum

⁊ nullius momenti. ¶ Item nota q̄ si testis dixerit sibi de contentis in aliquo articulorū nō cōstare, vel dixerit se nescire, non debet ingri amplius super tali articulo ne reddatur periurus.

¶ Examen testium alterius partis.

¶ In nomine dn̄i Amen. Sub anno dn̄i ⁊c. die tali ⁊c. testes infrascripti J. de H. ⁊ J. de M. pro parte discreti P. de G. plebani in Q. citati, iurati, per me N. vt supra.

¶ Primus testis nobilis J. de H. citatus, iurat⁹ ⁊ scd̄m interrogatoria examinatus, reducto sibi iuramēto ad memoriam per ipsum prestito de veritate dicenda pro vtraq; parte, ⁊ exposito quomodo falsidicus testis tribus personis est obnoxius, etatis xl. annoꝝ, habens in bonis ꝓut ipe estimat vltra trecentas marcas. Nullius partis cōsanguineus, amicus vtriusq;, fauens parti habenti iusticiā. Nihil est sibi datum aut promissum pro testimonio ferendo, nec sperat se aliquid habiturū. Scit pater noster. Aue maria. Credo. Confessus in anno pn̄ti ⁊ cōicauit ante festum pasche. Non cōdictauit cum cōtestibus de vnanimi testimonio nec est informatus qualiter debeat testificari. Ommisso primo articulo tanq̄ per procuratorē nobilis A. cōfesso ⁊ admisso.

¶ Super secundo articulo qui sic incipit. Item ponitq; predictum opidum ⁊c. sibi vulgarisato ⁊ exposito, interrogatus dixit articulū per omnia esse verum, causam sciētie reddens: quia vicinus est eiusdē opidi ⁊ sepius ipsum solet visitare: Et fines seu limites dioces: Gneznen̄. cum Craco. scit bene. Et prout in articulo describit ꝺ limiti

bus & finibus, ita dixit esse verum & non aliter, subiungens causam scientię, quia ista est cōmunis fama nec ipse aliter credit.
¶ Super tertio articulo, de dieta sibi vulgarisato: &c. interrogatus dixit ipsum esse verū ꝑut sibi apparet, quia predictū opidum distat a Craco. per viij. miliaria vel modico plus: causam scientię reddens, quia sepius equitabat de C. Craco. & ita etiam audiuit cōit fari a ꝑposito & canonicis Craco. ac etiam vicarijs & cōiter ab omnibus. ¶ Item super articulo de fama dixit esse publicam famam & vocem super depositis p ipm
¶ Nota ꝗ & si mos nr̄e patrie sit vt notarius solus in secreto testes seorsum examinet, tn̄ si esset ardua causa pōt adhibere circa hmōi examē aliquos honestos & idoneos viros, vel alios notarios, vt si postea testis deponens aliquid variare contra suas depositiōes ausus fuerit: facile conuinci possit de falso. Ista est doctrina Ab. in c. qm̄ contra de ꝓba. post glo. iij. per tex. c. vt officium, de heret. li. vj.

Publicatio testium.

¶ Cum renunciatū sit alijs dilatiōibus, restat testium publicatio, vbi vna pars procurat citari aliam ad videndum & audiendum publicari attestationes. Et notarius sic scribit.
¶ Die Mercurij sexta mensis Februarij L. procurator nobilis A. citato S. procuratore P. plebani in Q. per Jo. vicarium ab omnibus sanctis pro executore per dn̄m Tho. sibi deputatū petijt sibi publicari dicta testium in causa, renunciando vlteriori dilatiōi, & hincinde procuratoribus

renunciãtibus vlteriori ꝓductioni testium super eisdem articulis, dñs publicauit ⁊ copias attestationũ partibus fieri decreuit, terminumq; ad dicendum contra seu ad excipiendum xiiij. dies p̄fixit, p̄ñtibus ⁊c. ¶ Hmõi aũt termino adueniente vel si non est prefixus vna partiũ aliam citari procurante, exceptiões in scriptis offerantur vel verbo excipiatur. Et notarius scribit.

¶ Die tali mens. ⁊c. L. nobilis A: ⁊ S. ipsius P plebani procuratores exceperunt generaliter verbo vnus contra alterius attestationes seu dicta testium, dicentes testes esse singulares in suis testimonijs ⁊ aliàs cõtrarios sibipsis ⁊ alijs testib⁹ aduersos, ⁊ aliàs tales q̄ ipsis fides non est adhibenda, petentes hincinde interloqui, ⁊ dñs prefixit terminũ ad interloquẽd ad octãz p̄ñtib⁹. ⁊c.

¶ Interloquutoria.

¶ Sedentes ꝓ tribunali, interloquẽdo dicimus decernimus, ꝓnunciamus ⁊ declaramus, replicationes pro parte discreti P. de G. plebani in Q. q̄ infra vnam dietã a fine dio. G. nobilẽ A. d B. vigore rescripti ap̄lici ad p̄ñtiam nostri traxit in causam fuisse sufficient ꝓbatas. Et ob hoc non obstantibus friuolis exceptiõibus pro parte nobilis A. de B. nos iudicem cõpetentẽ ⁊ corã nobis in causa ad vlteriora ꝓcedi, rõeq; indebite protractiõis cause predictum nobilẽ condemnamus ipsi P. in expensis quarũ nobis taxationẽ in posterum reseruamus.

¶ Notarius vero scribit. Die veneris. ⁊c. L. nobilis A. de B. ⁊ S. ipsius P. plebani in Q. ꝓcuratoribus petentibus hincinde interloqui prout

terminus regrebat, dñs interloquutus est in scriptis, pnunciando replicatiões fuisse pbatas. Et repulsis exceptiõibus nobilis A. pnunciauit se iudicem cõpetentẽ. Et in continenti L. nobilis A. de B. pcurator protestatus est de grauamine & appellando: pñtibus &c.

¶ Appellatio.

Coram vobis venerabili viro Tho. &c. Ego L. de M. procurator nobil' A. de B. diocesis Gnezñ. animo & intentiõe appellandi ppono: allego atq dico, q quãuis corã vobis iudicialiter exceptiões d iure admissibiles produxerim & obtulerim, in quibus deduxi quõ vos de iure iudex esse non potuistis nec potestis vigore rescripti aplici in personã vestri impetrati p P. plebanũ in O. dioces. Craco. aduersarium in hac causa, p & ex eo quia predictus plebanus, prefatum nobilẽ A. vltra vnã dietam a fine sue diocesis ad pñtiam vestri traxit in causam, pdictasq exceptiones sufficient per testes idoneos pbauerim, vos tñ predictis (vestra reuerentia semper salua) non attentis, in fauorem (put presumit) aduerse partis, cõtra iuris dispositiõm predictas meas exceptiones repulistis & reiecistis vestram per interlocutoriã talẽ qualem, si dici meret: quã in scrptis tulistis pnunciando vos iudicem cõpetentem & mãdãtes corã vobis sub penis excõis ad vlteriora in causa procedi, prefatũ nobilem A. in expẽsis pdemnando. Unde ex premissis & quolibet premissorũ senciens pfatũ nobilẽ A. de B. & me fore grauatum, a predictis omnibus, videlicet

repulsione exceptionū cōdemnatiōe expensarum ꝛ interlocutoria vestra cōtentisq; in ea ac a sentencijs excōis per vos cōminatis, fulminatis vel fulminandis, ad sanctissimū in Christo patrem dn̄m Clemen. diuina prouidentia papā vij. ꝛ sacrosanctā Romanā ecclīam sedemq; aplīcam in hijs scriptꝭ prouoco ꝛ appello: ꝛ apostolos primo instanter, scdo instantius, tertio instantissime a vobis dn̄e Tho. vel si est qui mihi eos dare velit ꝛ possit ꝛ mihi super eadem appellatiōe rn̄deri, vel saltem a te notario publico literas testimoniales, aut instrumenta publica in fidem ꝛ testimonium oīm premissorū mihi dari peto, subijciens prefatum nobilē ꝛ me procuratorē ipsius cū omnibus mihi adherentibus ꝛ adherere volentibꝰ tuicioni ꝛ ꝓtectioni sedis antedicte: Saluo iure addendi, minuendi, corrigendi, alijsq;, iuris beneficijs remedijsq; semper saluis.

¶ Notarius scribit a tergo appellatiōis vel in actis. Anno dn̄i ꝛc. L. nobilis A. de B. procurator dn̄o Tho. ꝛc. ꝓ tribunali sedente interposuit appellatiōm in scriptis ab interloquutoria pro parte discreti dn̄i P. ꝛ cōtra ipsum lata. Et lecta appellatiōe factaq; insinuatiōe eiusdē appellatiōis S. procuratori P. plebani, petijt sibi apostolos dari, ꝛ dn̄s infra terminū iuris, vel aīs in termino promisit se daturum, vel alias super ipsis responsurum.

¶ Doctrina appellanti.

¶ Nota q cum quis duxit appellādū, debet appellare in scriptis infra decem dies a grauamine illato, vt superius diximus. Si tn̄ alicui termi-

nus arctatur ꝛ precipitur sub pena excōis vt infra certum tpus (puta tres dies) aliquid faciat (puta vt cedat de possessione decime vel alterius rei) appellare volens, ante tpus sibi prefixū, in scriptis ex causis sibi ad hoc deseruientibus appellet, nec expectet decendiū ne incidat in excōicatiōm c. preterea ij. de ap. Appellatio em̄ excōicatū non releuat ita vt suspendat excōicationem. Nam sentētia excōis trahit post se executiōm c. pastoralis añ fi. de ap. ¶ Custodiat aūt diligēter ipse appellās vt appellatiōe interposita petat infra xxx. dies apłos instanter, instantius instantissime in pn̄tia notarij ꝛ testiū. Et facta per iudicem rn̄siōe sup appellatiōe, notari⁹ scribit.

¶ Anno dn̄i ꝛc. die tali, mensis talis. L. procurator nobilis A. personaliter cōparens corā dn̄o Tho. exposuit coram eod quō iam pluries accessit ipsum cum debita instantia sup apłis sibi dādis. Et facta expositiōe, petijt vltimate sibi dari apostolos vel als rn̄deri super ipsis. Et dominus refutando appellationē suam ad petitiōm S. procuratoris aduerse partis taxatis expensis litis ad vnam marcam, decreuit processus censurarū pro apostolis contra p̄dictū nobilē A. predicto L. ꝑtestante de grauamine ꝛ quō velit cum appellatione sua stare ꝛ eā ꝑsequi, pn̄tibus ꝛc.

¶ Nota ꝙ appellans seu procurator appellātis metu censurarum potest a sua appellatiōe non recedendo citare aduersariū ad videndū satisfieri sibi pro expensis cōdemnatis, citra tn̄ approbationem iurisditiōis iudicis a quo appellauit.

¶ Et notarius scribere posset. Die Veneris pe-

in ultima mensis ꝛc. L. procurator nobilis A. oblata citatiōe qua citauit S. ꝓcuratorem ipsius P. ad videndum sibi satisfactiōm fieri pro expēsis compendo citra approbationē iurisditionis dn̄i, facto satis pro expēsis, protestatus est ꝙ per hūc actū ꝛ alios si quos faciet, non intendit approbare iurisditiōm dn̄i nec recedere a sua appellatiōe sed quecunqꝫ fecit aut faciet, illa metu censurarū excōis facit. Pn̄tibus ꝛc.

¶ Appellans excipit.

¶ Nota ꝙ appellatiōe refutata iudex non obstāte ꝓtestatione de qua supra potest mādare appellanti coram se ꝓcedēdi ad vlteriora. Appellans aūt ꝓtestatiōe facta ꝙ non vult recedere ab appellatiōe per eum interposita ꝛ citra approbationem iurisditiōis, posset adhuc aliquas exceptiones dilatorias opponere contra iurisditionē vel contra ꝑsonam delegati. vt sic.

Citra approbationem iurisditionis vestrę dn̄e venerande, ꝓcurator nobilis A. de B. diocef. Gnez. personalit̄ cōparens ꝓtestatur ꝙ in iurisditionē vestrā (si quā forte in prefato nobili A. habere pretenditis vigore cuiusdam pn̄si rescripti apostolici per P. plebanū in Q. in personam vestram obtēti) non cōsentit nec consentire intēdit, sed si qua dixerit, ꝓposuerit vel allegauerit que iurisditionē vestrā approbare aliquatenus videant̄, illa vult habere pro non dictis ꝛ allegatis, de quo solenniter ꝓtestat̄ cum vos nullo modo iudex prefati nobilis A. esse potestis ex causis violentarū suspicionū prout ex

infra deductis in modum articulorum clarissime constabit atq; constat.

1. Inprimis si quidem ponit, asserit ꝛ dicit, ꝛ si negatum fuerit probare intendit ꝙ prefatus P. plebanꝰ in O. dioceȝ. Craco. fuit ꝛ est vester domine Tho: ꝛc. filiaster seu nepos ex fratre progenitus ex strēnuo milite C. camerario Sandomirieñ. fratre vestre paternitatꝭ reuerēde. Quē etiā P. tanq̄ʒ cōsanguineū speciali affectiōe ꝛ charitate ꝑsequimini. Et d̄ isto habeť apud homines graues ꝛ leues, status ꝛ sexus vtriusq; fama cōmunis, assercio ꝛ opinio. Et sic fuit. ꝛc.

2. Item ponit, asserit ꝛ dicit, ꝛ si ꝛc. ꝙ cōmunis opinio, assertio ꝛ fama habetur, ꝙ predictus P. plebanus in O. anteq̄ʒ rescriptum in ꝑsonam vestram obtinuit, habuit a vobis consilia super impetratiōe rescripti ꝛ meritis cause: Et sic per vos informatus predictū rescriptū in personā vestrā impetrauit. Et vt p̄sumitur a vobis (vestra reuerentia sꝑ salua ꝛ absq; aliqua iniuria loquēdo) informatiōes hucusq; in eadem causa recipit ꝛ recepit. ꝛc.

3. Item ponit vt supra, ꝙ cōmunis opinio hominum, assertio ꝛ credulitas ꝛ vera reputatio, communeq; dictū ac publica vox ꝛ fama fuit ꝛ est, ꝙ vos venerabilis dn̄e Tho. ex singulari affectiōe charitatis qua prosequimini ipsum plebanū de O. cōmunicatꝭ sibi secreta consilioꝝ vestrorū, ꝛ pro secretario vestro eund̄ P. plebanum teneris ꝛ habetis.

4. Item ponit ꝙ de omnibus p̄missis, fuit ꝛ est publica vox ꝛ fama, quod p̄dictus procurator as-

ferit se ꝓbaturum legitimis documentis.

¶ Ex premissis igit̃ ꝛ quolibet premissoꝝ, salua ꝓtestatiõe de nõ approbanda iurisditiõe vestra, petit procurator p̃dictas exceptiões suas articulatim deductas ſm iuris dispositiõm coram arbitris eligendis ad probanď admittẽdas fore ꝛ admitti, ꝛ predictũ P. ď G. prefato nobili A. ď B in expensis ob indebitũ tractũ in causam condẽnandum fore ꝛ condemnari, ab impetitiõeq; sua nobilem A. absoluendũ ꝛ absolui, iusticia mediante. Has exceptiones ꝛc. vt supra.

¶ Notarius acceptis exceptiõibus scribit. Anno ꝛc. die tali mens. L. nobilis A. facta protestatione de non approbanda iurisditione dñi, obtulit exceptiões contra iurisditiõm in personã dñi deducens ipm sibi ꝛ parti sue suspectũ, ex aduerso S. procuratore P. petente copiã ꝛ terminũ ad dicendum cõtra al's ad replicanď. Et dñs ad octauam diẽ prefixit. Et in eodem termino dicto L ꝓcuratori omnes al's dilatorias exceptiões peremptorie mandauit ꝓponere, al's nollet ipsum audire super dilatorijs.

¶ Quis cognoscit de causa suspitionis.

¶ Nota ꝙ iudex recusatus ex causa suspiciõis non assignat terminũ ad ꝓbandum causam suspiciõis coram se, sed coram arbitris a partib⁹ electis, vt est tex. in. c. scďo requiris de ap. ꝛ not. in c. suspicionis de off. dele. Et si arbitri recusarẽt recipere in se onus arbitrij ꝛ cõuenire in vnũ, iudex poterit eos compellere ꝑ censurã ecclesiasticã ꝛ terminum prefigere infra quem conueniant, vt in c. legitima suspitiõis §. volentes de appel. li.

vj. Et q plus est iudex suspectus a quolibet etiã excõicato poterit recusari. Quia periculosum est coram suspecto iudice litigare. vt in c. cum inter priorem. de excep. cum concor.

Replicationes.

Coram vobis Venerabili viro dño Tho. Canonico ꝛ Dñi. Craco. iudice cause pñtis per sedẽ aplicam deputato, ꝓcurator ꝛ nomine ꝓcuratorio, discreti P. plebani in Q. contra quandã pretensam chartã loco exceptionũ pro parte nobilis A. de B. Gnez. dioces. nuper in iudiciũ vestrũ causa diffugij ꝛ iusticię supprimẽde maliciose oblatam, arguit, opponit, replicat ꝛ replicando dicit q predicta pñsa ꝛ friuola charta, est inepta, impertinens, vaga obscura, concepta cõtra stilum ꝛ modum prouincie Gnez. ꝓut verius inspiciẽti liquide apparet, ꝛ als est de iure inadmissibilis, non nocẽs pti contra quã: nec releuãs ptem pro q̃ ꝓducit, prout ex causis ꝛ ratiõibus in vim replicationum deductis manifeste constat.

Et primo descẽdendo ad primã ꝛ scdam exceptiões, quasi imo potius ficte deductas, in quib⁹ breuiter tãgit excipiens q obstãte cõsanguinitate ꝛ ex eo q dictus dñs P. habuisset consilia a vobis pro rescripto impetrãdo in personã vestrã ꝛ cõicaret sibi ꝯsilioꝝ vestroꝝ secreta ex affectiõe quã ad ipm haberetis, iudex esse non potestis. Ad hoc replicando dr q dictus excipiẽs non est audiendus nec exceptiões suę sunt admittẽde de iure, cũ non specificat in dictis suis pñsis exceptionibus gradum ꝛ lineã cõsanguinitatis vcꝫ in quo gradu, primo vel scdo ꝛc. vobis attineat seu con-

sanguinitate sit iunctus.c. licet ex quadam de te-
sti.⁊c. tua de consan.⁊ affi.
¶ Ad hoc aūt vbi excipiendo allegat cōicationē secretorum ⁊ ꝙ de consilio vestro sit impetratum in ꝑsonam vestrā, replicādo dr̄, ꝙ dictus excipiens: malicia sibi innata (loquendo absqꝫ omni iniuria) excogitauit dictas exceptiones longe a veritate, sicut cœlum a terra, distantes. Et absurdum est ꝙ vir tante reputatiōis audet talia excogitare, que non tm̄ dissonāt veritati, sed etiā piarum auriū sunt offensiua. Et sic non est audiendus nec exceptiōes admittēde tanqꝫ causa diffugij ⁊ ꝓtractionis cause excogitate.
¶ Ex premissis igit̄ ⁊ quolibet premissorū petit dictus procurator nomine quo supra procuratorio per vos venerabilē virū dn̄m Tho. ꝓnunciari decerni ⁊ declarari (non obstantibus predict̄ pn̄sis ⁊ friuolis exceptiōibus de iure inadmissibilibus) vos iudicē cōpetentē, prout al's fecistis, predictumqꝫ nobilē A. prefato dn̄o P. in expensis litis cōdemnand̄ fore ⁊ cōdemnari, vestra interloquutoria iusta mediāte. Vas igit̄. ⁊c.

Terminus ad ꝓponēdū oēs dilatorias

¶ Termino itaqꝫ ꝓponendi omnes dilatorias exceptiones ipsi L. ⁊ replicandi ipsi S. procuratoribus, adueniente illis cōparentibus ⁊ factis fiendis, notarius scribet secundum exigentiam materie, vt sic.
¶ Die Veneri vigesima mensis Februarij L. ꝓcurator nobilis A. de B. dioces. Gnez. iuxta exigentiā termini personalit̄ cōparens, renūciauit oīibus alijs exceptiōibus dilatorijs, saluis ex-

ceptionibus vltimo ꝓductis per ipsum super recusatiōe dn̄i ex causis suspicionis. Et statim eodē iudicio durante S. procurator P. plebani in Q. obtulit replicatiōes in scriptis pro parte dn̄i P. ex aduerso L. predicto procuratore nobilis A. duplicante gn̄aliter verbo ⁊ petente interloqui ⁊ dominus prefixit terminum ad interloquendum. Presentibus. ⁊c.

¶ Alia forma replicationum.

¶ Nota ꝙ hic replicans, in replicando impertinenter ꝓcessit. Debuit em̄ aliter replicare in forma meliori. Sed quia intellexit ꝙ replicando ꝑtinenter, admisisset implicite exceptiōes aduersarij ad probandū, quare consulto sic fecit, plus aures iudicis demulcendo q̄ʒ rem ipsam prosequēdo. Forma vero ⁊ stilus rectior, potuit esse talis. Premisso principio. Coram vobis ⁊c. tandē subiungeretur.

1. Primo descendendo ad primam pn̄sam exceptionē articulatim deductam que sic incipit. In primis siquidem ponit. ⁊c. in qua breuiter deducit excipiens ꝙ obstante cōsanguinitate (ex eo ꝙ idem P. plebanus in Q. sit vobis filiaster alias nepos ex fratre ⁊ affectione speciali ac charitate astrictus) iudex esse non posseris. Ad hoc replicando dicitur ꝙ dictus excipiens quo ad hoc nō est audiendus, ex quo gradus consanguinitatis non specificat, videlicet in quo gradu consanguinitatis, an primo vel secundo ⁊c. vobis prefatus P. plebanus attineat. Et posito ⁊ non cōcesso ꝙ ista hic adducta non obstarent, adhuc dictus replicans in replicando nō credit deducta in excep

ptione esse vera, nisi ꝓbarent legitimis documētꝭ

2. Item ad secundā pñsam exceptiōm: que incipit. Item ponit ꝙ cōis opinio ꝛc. in qua breuit deducitur ꝙ dictus P. de consilio vestro per vos informatus predictū rescriptū impetrasset in personam vestram, replicando dr, ꝙ dicto excipiēti non est credend nisi ꝓbauerit legitimis documētis, cum false ꝛ causa diffugij excipiat.

3. Item ad tertiam que similiter incipit. Item ponit ꝙ cōis opinio ꝛc. in qua breuiter deducit excipiens ꝙ dicto dño. P. secreta cōsiliorū vestrorum cōicaretis ꝛ ipsum ꝓ secretario habueritis replicando dicitur ꝙ dictus excipiens in excipiendo imaginabatur chimereas statuas, ꝛ alias sibi non est fides adhibenda, nec est sibi credendum, nisi probauerit legitimis documentis. Ex premissis igitur ꝛc.

¶ Terminus ad interloquendum.

¶ Nota ꝙ delegatus adueniente termino ad interloquendū ex replicatiōibus occasione capta, que sibi mulcent aures, licet sint inefficaces ꝛ solum euasiue, posset de facto in fauorē partis repellere exceptiones, sed iniuriam faceret excipiēti, ꝛ appellatio a repulsione exceptionum haberet locū. Si tñ voluerit iusticiam facere, tūc admittendo exceptiōes, mandabit eas probare coram arbitris, ꝛ preciperet partibus vt eligāt arbitros. Et ipsis discordātibus, poterit ex officio arbitros solus dare ꝛ assignare, non tñ alicui ꝑtium suspectos. Si itaqꝫ exceptiones repulse fuerint, notarius scribere posset sic.

¶ Die Veneris L. ipsius A. d B. ꝛ S. ipsiꝰ P.

de G. procuratoribus in pñtia dñi Tho. rc. cōparentibus ꝛ peteñ. interloqui prout terminꝰ requirebat, dñs interloquendo verbo repulit exceptiones pro parte nobilis A. oblatas. Et incontinenti L. ꝓcurator dicti nobilis A. protestatus ē de grauamine ꝛ appellādo. Pñtibꝰ ꝛc. vñ sequitur.

¶ Appellatio.

¶ Coram vobis venerabilibus ꝛ discretis viris dñis hic pñtibus ꝛ attestātibus ac te publico notario tanq̄ persona autentica ꝛ fideli, ego L. de N. procurator ꝛ nomine procuratorio nobilis A. de B. dioces. Gnez. animo ꝛ intētiōe appellādi propono, allego atq̄ dico, q̄ quāuis in causa quā discretus dñs P. de G. plebanꝰ in Q. vigore rescripti aplici prefato nobili A. intentauit, coram venerabili dño Tho. Ro. off. Cra. citra approbationē iurisdictiōis ipsius dñi T. comparendo exceptiones de iure admissibiles iudicialit̄ produxerim, in quibus inter cetera fuit deductum quō ipse dñs T. de iure in vim dicti rescripti iudex esse non potest, ꝑter causas suspiciōis vehementes, pro ꝛ ex eo, quia dictus P. plebanus in Q. fuit ꝛ est sibi filiaster ꝛ cōsanguineus, quē maxima affectiōe charitatis prosequitur, secreta cōsiliorū suorū sibi cōicando ꝛ in pñti causa consilia sibi dando, offerendo me predictas meas exceptiones coram arbitris iuris probaturū, ipse tñ dñs T. in fauorem predicti P. de G. pronūciauit se iudicē cōpetentē contra iuris dispositiōm: cōminādo ꝑdicto nobili A. de B. sententiā excōis, nisi corā ipso ꝓcederet in eadem causa. Unde ex premissis ꝛ quolibet premissorum sentiens prefatū nobilē

A. de B. fore grauatum, timensq; in posterũ pl9 posse grauari, a predictis omnibus grauaminibus illatis ⁊ inferendis, vcz repulsiõe exceptionũ p̃dictarum, cõminatiõe sententiarũ excõis fulminandarum, ⁊ quouis alio grauamine quod exinde sequi posset, ad sanctissimũ in Christo patrẽ dñm Cle. diuina ꝓuidentia papã vij. ⁊ sacrosanctam Romanã eccłiam sedemq; apłicam in hijs scriptis prouoco ⁊ appello, apłosq; primo instanter, secundo instantius, tertio instantissime peto, si est qui mihi eos dare velit ⁊ possit, vel saltem a te notario publico literas testimoniales in fidẽ testimonij omniũ p̃missorũ, subijciens prefatum nobilem, tuitioni protectioni sedis apłice añ dicte. Saluo iure addendi, minuendi, corrigendi, ⁊ alijs iuris beneficijs.

¶ Notarius scribit. Die Veneris ⁊c. ꝓcurator nobilis A. de B. appellatiõm parti aduerse insinuatam, dño T. interposuit ⁊ apostolos petijt, ⁊ dñs rñdit se velle deliberare ad xiij. dies super apłis, recepta copia appellatiõis, p̃ñtibus ⁊c.

¶ Restitutio in locum grauaminis.

Adueniente aũt termino dandorũ apłorum seu responsiõis super appellatiõe iudex potuit restituere partem appellantem in locũ grauaminis. Et notarius sic scriberet. Die Lune ⁊c. L. procuratore nobilis A. de B. in p̃ñtia dñi. T. cõparente ⁊ petente apostolos ꝓut terminus requirebat, dñs ad ꝓnunciandũ voluntatẽ suam sup̱ apostolis, mandauit incontinenti citari S. procuratorem discreti dñi P. plebani in O. Et ipso citato cõparente, reposuit nobilem A. de B. in pristinũ

statum z locum grauaminis, reuocando suam interloquutoriã a qua fuit appellatũ, z interloquutus est denuo admittẽdo exceptiones de quibus supra ad probanđ corã arbitris eligẽdis p partes Et partibus discordantibus assignauit arbitros Uene. Grego. de Sha. z Lau. de Slup, decre. docto. prefigendo terminũ duorum mensium ad pbandas dictas exceptiones, als in defectu pbationũ, dixit se velle procedere in causa. Et L. pcuratore nobilis A. petente vt dñs in scriptis comiteret dictis doctoribus recipere probationes, vt receptis pbationibus, facerent quod iuris est, dñs rñdit q de iure hoc facere nõ deberet, ad importunam tñ instantiã dicti pcuratoris predicti nobis A. de B. decreuit in forma meliori.

¶ Nota quecunq; notarius circa huius modi scribit processum illa intelligunt facta fuisse in iudicio. Unde ex huiusmodi actis facile quis doctrinam elicere potest, quid opus facto sit, simili casu eueniente.

¶ Subdelegatio arbitris.

¶ Tho. Ro. Canonicus z Offi. Craco. gñalis, iudex cõmissarius cause partibus infra scriptis per Sanctissimũ in Christo patrem dñm Clemẽ. diuina puidentia papam vij. specialiter deputatus. Uenerabilibus viris dñis G. de S. z L. de S. decretorũ doctoribus, salutem in dño. Literas sanctissimi in Christo patris z dñi: dñi Cle. diuina puidentia pape pdicti p parte discreti dñi P. đ G. plebani in Q. dioces. Craco. coram notario z testibus in actis nostris descript, nos cũ ea qua decuit reuerentia recepisse noueritis, huius-

modi sub tenore Cle. Epus seruus seruorū dei, dilecto filio T. Cano. et Officiali gnāli Craco. salutem et apl̄icam bn̄dictiōm. Dilecti filij P. plebani in O. dioces. Craco. precibus inclinati, presentium authoritate tibi mandamus, quatinus ea que de bonis etc. Vigore quarū literarū, vocato et citato nobili A. de B. dioces. G. ad instantiā predicti P. plebani in O. dioces. Craco. ad p̄ntiā nostri, pcessimus ad nōnullos actus iudiciarios successiue, et tandem p L. d. N. pcuratorē predicti nobilis A. de B. exceptū extitit contra iurisditiōm et de suspectiōe persone nostre ac alijs in exceptiōibus cōtentis. Et quia s̄m iuris dispositiōm in proprio facto iudex esse non possumus, cum iuxta decreta legū nullus sibi ius dicere potest. C. ne quis in sua ca. iudi. pres. per tot. Indignum est eñ aliquē sue rei iudicem fieri l. Julianus ff. de iudi. ꝓpter quod admisimus predictas partes per nostram interloquutoriam, ad eligendum arbitros idoneos, qui fideles in dictis exceptiōibus valeant pbatiōes recipere testiū, et ipsis receptis, quod iustū esset decernerent. Et quia p̄dicte partes super electiōe arbitrorum dictorū discordes fuerunt et discordabāt, nos litibus finē imponere volentes et de vestris, legalitate et industria in dn̄o plurimū cōfidentes, ex officio nostro, vestras venerabilitates ipsis partibus in arbitros elegimus et ad premissa assignauimus et assignamus, mandantes vobis in virtute sancte obedientie et sub excōis pena, quatenus receptis actis coram nobis acticatis, que vobis p notariū cause ꝓpter loci vicinitatē dirigimus, a die date pre-

sentiũ, ꝓbationes testiũ, ⁊ alias quibus dictus excipiens voluerit vti infra duos menses recipe curetis, ⁊ quod iustum fuerit, vestram per interlocutoriã, vt pote si visum fuerit causam predictã ad nos remittentes vel nos iudicẽ ꝯpetentẽ non posse pronunciando, sine debito decidatis. Testes vero qui nominati fuerint, si se gratia, timore, odio vel amore subtraxerint, censura simili, appelatione cessante, cõpellatis xitari testimoniũ ꝑhibere. Datũ ⁊c. ❡ Nota ꝙ iudex qui recusatur, potest statuere terminũ arbitris ad finiendam causam recusatiõis, quo termino elapso, si causa non fuerit finita, procedet in causa principali, vt est tex. in c. legitima de appel. li. vj.

❡ Pñtatio subdelegatiõis corã arbitris.

❡ Huiusmodi subdelegatiõe arbitris presentata, notarius scribit. Anno dñi ⁊c. die tali, mẽsis. In collegio Canonistarũ studij Craco. gñalis in caminata venerabilis dñi G. de S. decre. do. L. de N. ꝓcurator nobilis A. de B. ⁊ N. de J. imperiali authoritate: notarius: personalit̃ cõstituti, in pñtia venerabiliũ dñoꝝ Grego. d̃ Sham. ⁊ Lauren: de Slu. decretoꝝ doctoꝝ, cõmissionem ⁊ acta coram prefato venerabili dño T. acticata, in octo folijs conscripta, p̃sentauerũt: prefatiq; domini doctores receptis p̃dictis cõmissiõe ⁊ actis, cũ debita reuerẽtia, tanq̃ filij obedientes, citatiõm contra testes, predicto L. de N. ꝓcuratori nobilis A. per ipsum nominandos decreuerũt ad octauã diem. Presentibus ⁊c.

❡ Testes inducuntur.

❡ Testibus citatis in termino cõparentibus, ꝑ

curator petat, vt ſupra. Notarius vero ſcri-
bat. Die Martis decima, Menſis Februarij L.
procurator nobilis A. de B. dioceſ. Gnez. in p̄-
ſentia venerabiliū doctoꝝ Grego. ꝑ Sha. ⁊ Lau-
rē. d̄ Slu. oblata citatiōe legitime exequuta iux-
ta morē patrie, ꝓduxit teſtes infra ſcriptos H, de
D. ⁊ M. de F. heredes ꝓ prima dilatiōe (renū-
ciando alijs dilatiōibus) a quibus predicti dn̄i
doctores receptis iuramētis, mihi notario examen
eorundē cōmiſerūt. S. ipſius P. ꝓcuratore pro-
teſtante de excipiēdo ꝯtra perſonas teſtiū ⁊ di-
cta ipſorū, ⁊ ꝙ non examinent, niſi ſcd̄m interro-
gatoria ꝑ ipſum danda, que prefati dn̄i doctores
ſtatim peracto prādio iuſſerūt dare, alias in con-
tumaciā ipſius non dantis interrogatoria, decre-
uerunt teſtes examīnari.

Interrogatoria.

Interrogatoria infra ſcripta, procu-
rator ⁊ nomine procuratorio diſcre-
ti dn̄i P. plebani in Q. dat facit,
exibet ⁊ ꝓducit, ſm̄ que ⁊ quodli-
bet ipſorum petit teſtes partis ad-
uerſe examinari, qui ſi ſcd̄m ipſa ⁊ quodlibet ip-
ſorum nō fuerint examinati vult habere pro non
examinatis, de quo ſolenniter ꝓteſtatur.

Et primo notarius recepto quolibet teſte in ſe-
cretiorem locū, reducat ſibi ad memoriā iuramē-
tum per ipſum preſtitum de veritate dicenda in
preſenti cauſa pro vtraqꝫ parte. Itē exponat ſibi
quō falſidicus teſtis in tribus eſt obnoxius, vt
ſupra. Item inquirat vtrū ſcit Pater noſter. Aue
Maria. Credo. ⁊ ſi cōmunicauit de anno pn̄ti.

Item si est excōmunicatus. Item cuius etatis sit ꝛ quantū in bonis habeat, ꝛ vtrum sit ꝯsanguineus vel amicus vel inimicus alicuius partium Et si dixerit ꝙ sit cōsanguineus, inquirat in quo gradu cōsanguinitatꝭ, ꝛ oīa fideliter cōscribat. Item quem vellet esse victorē in causa pñti ꝛ cui plus faueret de victoria cause. Item vtrū condictauit cum suis contestibus de vnanimi testimonio ferendo. Item si est informatus qualiť debeat testificari: ꝛ per quē. Item vtrum habeat noticiam parentum venerabilis dñi Tho. canonici ꝛ officialis gñalis Craco. Et signanter si nouit patrem vel matrem ꝛ alios consanguineos prefati dñi Tho. videlicet strennuū C. camerarium Sandomi. vel alios eius genologie. Et si dixerit ꝙ sic interrogeť de causis noticię ꝛ scientie diligenter. Generalibus sic expeditis.

¶ Ueniendo ad exceptiōes articulatas, ꝛ primo ad primam que sic incipit. Inprimis ꝛc. Si testis dixerit esse verum, inquiratur diligenter de causis scientie ꝛ gradibus cōsanguinitatꝭ, videlicet in quo gradu cōsanguinitatis discretus dominus P. plebanꝰ in O. attineat prefato dño Tho. seu in quo gradu cōsanguinitatis sit sibi iūctus. Et omnia diligenter cōscribantur, per notarium cum singulis circūstantijs prout ipse testis deposuerit. ¶ Item circa alias sequētes si testis dixerit aliquas ex ipsis esse veras, inquirat diligenter de causis scientię ꝛc. vt supra circa priora interrogatoria dictum est.

¶ Examen testiū.

¶ Notarius itaqꝫ habitis interrogatorijs: testes

examinaturus scribit. Sub anno domini 1524. Die Martis penultima Februarij, testes infra scripti pro parte nobilis A. de B. dioces. Gnez. videlicet J. de Q. & D. de H. heredes, per me N. notarium de mandato dominorum doctorū sunt examinati.

¶ Primus testis nobilis H. de D. citatus, iuratus & scdm interrogatoria examinatus, reducto sibi in memoriā iuramento per ipsum prestito de veritate dicenda, & quomodo falsidicus testis &c. Scit Pater noster, Aue Maria. Credo. Cōmunicauit de anno pñti in festo Pasche. Non est excōicatus etatis quadraginta annorū, habens in bonis vltra trecentas marcas vt ipse estimat. Consanguineus & frater dñi P. plebani in Q. cōtra quem pducitur, fauens parti habenti iusticiam. Non cōdictauit cum suis cōtestibus, nec informatus est qualiter debeat testificari. Deponit non causa odij, amicicie vel fauoris, sed pure propter deum. Nihil est sibi datū nec sperat se aliqd habiturū pro testimonio per ipsum ferendo.

¶ Super prima exceptione articulata: sibi vulgarisata, que sic incipit. Inprimis siquidem ponit &c. interrogatus, dixit ipsam esse verā ex ppria scientia, causam sciētie reddens, quia nouit parentes vtriusqȝ, videlicet dñi T. &c. strennuū S. palatinum Sandomi. & dñi P. plebani in Q. strennuū C. Camerariū Sando. qui dum vixit in humanis, fuit frater patruelis germanus dicti domini T. &c.

¶ Super secunda sibi vulgarisata interrogatus dixit sibi non constare.

¶ super tertia, que sic incipit. Item ponit vt supra, q̄ cōis rc. interrogatus, dixit ipsam esse p̄ omnia veram, causam sciētię reddēs. Quia quotienscunq̄ predictus P. habeat aliqua ardua facere, sine ɔsilijs prefati dn̄i T. nō facit, r ecōuerso

¶ Item super quarta vzt q̄ consanguinei inter se iudices esse non possunt, sibi vulgarisata interrogatus, dixit sibi non constare, quia non est iurista, sed laicus, solū literas missiles dixit se scire légere, sed non scribere.

¶ Super vltima de fama interrogatus, dixit famam fuisse r esse sup̄ depositis per ipsum. rc.

¶ Causa breuitatis committitur scd̄i r tertij testium examen, r pone casum ꝓpter sententiā interloquutoriam, q̄ precise eodem modo deponant sicut primus. Si tn̄ examinarent̄, necesse est cuiuslibet dicta seorsum diligent̄ conscribere nihil ommittendo, vt supra, circa simile examē diximꝰ

Preparatio ad interloquutoriam.

¶ Quid demum faciend̄ sit, sequētes actus edocent. Notarius scribit. Die Iouis scd̄a mensis Marcij ꝓcurator nobilis A. de B. citato L. procuratore discreti dn̄i P. de G. plebani in Q. renūciando vlteriori ꝓductiōi testiū, petijt per dn̄os doctores interloqui. Ex aduerso S. ꝓcurator plebani, pecijt sibi publicari dicta testiū. Et prefati dn̄i doctores publicatis attestatiōibus, decreuerunt fieri copias ꝓcuratoribus p̄tium hincinde r terminū p̄dicto S. ad dicend̄ ɔtra seu ad excipiendum ad octām diem assignauerūt. P̄n̄tibꝰ rc

¶ Die tali: mensis rc. L. procurator nobilis A. de B. personaliter cōparens, accusauit cōtuma-

ciam S. ꝓcuratoris P. plebani in Q. nihil facientis in termino seu non excipiẽtis ꝓut terminus requirebat, ⁊ contumaciã ipsius nihil faciẽtis petiuit interloqui: Ex aduerso ꝓcurator dicti P. plebani, satis faciendo termino, excepit gñaliter verbo ꝯtra depositiones ⁊ dicta testiũ nobilis A de B. dicẽs ipsas de iure inadmissibiles ⁊ testes similiter tanq̃ singulares, diuersos ⁊ aduersos sibi inuicẽ ⁊ cum suis cõtestibus. L. aũt procurator nobilis A. replicando verbo gñaliter, dixit ipsos optime deposuisse ⁊ suam intentiõm sufficiẽter ꝓbauisse. Et hicinde peteñ. interloqui, domini doctores p̃fixerũt terminũ ad octauã diem ad interloquenđ ⁊ pronuncianđ voluntatẽ ipsoꝝ Presentibus. ⁊c.

Interloquutoria habens vim diffinitiue.

¶ Nos G. de S. ⁊ L. de S. decretorũ doctores arbitri per venerabilẽ dñm Tho. ⁊c. authoritate aplica deputati, sedẽtes ꝓ tribunali, interloquẽdo ꝓnunciamus exceptiões pro parte nobilis A. de B. dioceß. Gnezneñ. oblatas iudicialiter coram prefato dño. Tho. cõtra iurisditiõm suã in personam ipsius de suspicione ⁊ alijs cõtentis in eisdem exceptiõibus fuisse ⁊ esse sufficient probatas, ⁊ ob hoc obstãtibus dictis exceptiõibus prefatum dñm Tho. non potuisse nec posse esse iudicẽ cõpetentẽ in causa quã discretus dñs plebanꝰ in Q. dioceß. Craco. p̃dicto nobili A. de B. intẽtauit authoritate añ dicta coram p̃fato dño Tho. predictumq; dñm P. plebanũ in Q. prefato nobili A. de B. in expẽsis in lite factis a principio cause, cõdemnanđ fore ⁊ cõdemnamus, quarũ ex-

pensarum taxatiōm, nobis in posterū reseruam⁹
Lata ⁊ lecta est hec snīa interloquutoria per me
G. de S. decretorum doctorē de cōsensu dñi L. d
S. decretorū doctor] de consensu dñi L. de S. decretorū doctoris coarbitri pñtis cause.
¶ Notarius ⁊c. Die tali: mensis ⁊c. in Collegio Canonistarū in camera venerabilis G. de S. decretorū doctoris L. ꝓcurator nobilis A. de B. in pñtia dñorum doctoꝝ personalit̄ cōparens, ꝑ eosdem dños doctores interloqui petiuit. Et hinciñ petentibus, p̄fatus dñs G. de S. de consensu ⁊ voluntatē dñi L. de S. doctoris sui coarbitri interloquutus est in scriptis pronūciando exceptiones pro parte nobilis A. de B. super suspiciōe domini Tho. fuisse sufficient̄ ꝓbatas, ⁊ ipsis obstātibus prefatum dñm Tho. ⁊c. nō potuisse nec posse esse iudicē cōpetentē in causa predicta, cōdemnantes dñm P. plebanum in Q. in expensis predicto nobili A. de B. in lite factis, reseruātes ipsarum taxationē in posterū. S. procuratore p̄dicti P. de G. plebani in Q. protestante de grauamine ⁊ appellando. Presentibus ⁊c.
¶ Nota circa predicta illa interloquutoria dicit̄ habere vim diffinitiue: que quāuis non diffiniat negotiū principale, ad quod principalit̄ in iudicio est actū, tñ post se non expectat aliam snīam a iudice, eam ꝓferente fm Anth. de Butr. ⁊ sicul. in c. j. de reiud. Unde snīa super exceptiōe perēptoria, habet vim diffinitiue scdm glo. ij. in cle. fi. d ap. vt si iudex ꝓnunciet electū, pati defectū in scientia etate, moribus vel natalibus, iuxta c. cū in cunctis de elec. vel si in causa matrimoniali,

ꝑnunciet actorem seu petentē, esse cōsanguineum vel affinem ꝛc. ipsius rei c. literas de resti. spoli. cum simili, vel si ꝑnunciet iudex, sibi iurisditionem non cōpetere c. ſcantibus de off. dele. vel si ꝑnūciet supur desertatiōe appellatiōis: a diffinitiua, interposite, vt tenet decis. rote. 4 3 z. vel si ꝑnunciet super taxatiōe expensarū aut ꝑnūciet tertio appellari non posse ij. q. vj. si quis in quacunqȝ ꝛ. c. sua de appel. C. ne liceat in vna ea causa tertio ap. l.. vna. Et talis interlocutoria, hñs vim diffinitiue, non pōt reuocari per iudicē vt tenent doct. in c. Cum cessante de ap. ꝛ in l. qđ iussit ff. de reiud. sicut ꝛ diffinitiua. Nam eam semel latam: siue bene siue male, iudex tulerit: reuocare non potest, cum suo sit functus officio etiamsi sit iudex successor, tñ sui antecessoris diffinitiuā reuocare non potest l. j. C. senten. rescin. non posse vbi de hoc vide glo. ij. q. j. in summa.

¶ Appellatio.

Coram vobis Venerabilibus ꝛ honorabilibus viris dñis hic pñtibꝰ ꝛ astantibus, ꝛ te notario publico tāqȝ persona authētica ꝛ fideli, ego S. procurator discreti P. plebani in Q. animo ꝛ intentiōe appellandi, ꝓpono, allego atqȝ dico, ꝙ quāuis venerabilis T. ꝛc. venerabilibus G. de S. ꝛ L. de S. decretorū doctoribꝰ per ipsum arbitris deputatis super quibusdam pretensis friuolis exceptiōibus pro parte nobilis A. de B. Contra iurisditionē suam in personam ipsius coram ipso iudicialiť ꝓductis, in quibus quedam de suspectiōe ipsius dñi T. quō esset su-

spectus ratiōe ↄsanguinitat̄, cōsiliorū admissiōe ⁊ aliis in eadem pn̄sa exceptiōe deductis p̄dicto nobili A. de B. in causa vertente inter discretū dn̄m P. plebanum in Q. actorem ex vna ⁊ p̄dictum nobilem A. d̄ B. reum ptibus ex altera auchoritate ap̄lica non plus quā nudam ⁊ singularem exceptiōm testiū, super causis suspiciōis in dictis exceptiōibus cōtent̄, ⁊ ꝓnunciatiōm an ipse possit esse iudex cōpetens in p̄dicta causa aut non, ex ꝓbatiōe dictaꝝ pn̄sarū exceptionū commiserit vel al's subdelegauerit, p̄fati tn̄ dn̄i doctores (ipoꝝ reuerentia sp salua) excedentes metas dicte cōmissionis, al's subdelegatiōis, exceptiōes fuisse ꝓbatas, ⁊ obstantibus ꝓbatiōibus dictarū exceptionū, p̄fatum dn̄m T. nō potuisse nec posse esse iudicē tanq̄ȝ suspectum nobili A. de B. ꝓnūciauerūt, p̄fatum dn̄m P. plebanū in Q. in expēs̄ predicto nobili A. de B. cōdemnātes, quod nūq̄ȝ fuit eis cōmissum. Un̄ ex premissis ⁊ quolibet p̄missorū sentiens prefatū dn̄m P. plebanū in Q. fore grauatum, timensq̄ȝ in posterū plus posse grauari, cum ex preteritis mal' verisimilit̄ presumēd̄ est de futuris, a predictis om̄ibus grauaminibus illatis ⁊ inferendis, ⁊ quolibet ipoꝝum, condemnatiōe expēsarū ⁊ interloquutoria pn̄sa, sine alio grauamine quod exinde sequi possit, ad Sanctissimū in Christo patrē dn̄m: dn̄m Cle. diuina ꝓuidentia papā vij. ⁊ sacro sanctā Romanā ecclesiam sedēq̄ȝ ap̄licā in hijs script̄ ꝓuoco ⁊ appello, ap̄losq̄ȝ primo instant̄, scd̄o instantius, tertio instantissime peto, si est qui mihi eos dare velit

⁊ possit, vł saltem a te notario publico literas te-
stimoniales in fidē ⁊ testimoniū oīm premissorum
subijciens prefatū dn̄m P. de S. plebanum in Q.
cū omibus sibi adhereñ. ⁊ adherere volentibus,
tuitiōi ⁊ protectiōi sedis ante dicte. Saluo iure
addēdi, minuendi, corrigēdi ꝛc. Et alijs iuris be
neficijs semper saluis.

¶ Notarius ꝛc. Die tali, mensis tał. S. procu-
rator discreti dn̄i P. plebani in Q. in caminata
venerabilis dn̄i G. de S. decretorū doctoris, in
Collegio Canonistarū, in p̄ntia venerabilium do
minorū doctorum predicti G. de S. ⁊ L. de S. in
sinuauit ⁊ notificauit ipsis appellationē, inter-
positam ab interloquutoria ipsorum lata pro pre
nobilis A de B: ⁊ contra predictum P. plebanū
in Q. petens apostolos. Et prefati dn̄i doctores
rn̄derunt velle deliberare super eisdem infra ter
minum iuris. Presentibus ꝛc.

¶ Quod aūt supra in appellatiōe est dictum ꝙ ī
expensis cōdemnare, non fuit arbitris cōmissum
Illud est verū, ꝙ non fuit explicite ⁊ expresse cō-
missum. Sed bene implicite, tacite, ⁊ interp̄tati-
ue. Quia cui cōmittiť principale, eidem ⁊ acces-
soriū c. de prudentia de dote post di. resti. cū simi-
li, at expense litis sunt accessorie vide tex. in c. Cū
appellationibus de ap. li. vj. Notandum pro se-
quenti processu ꝙ quatuor requiruntˀ in appella-
tione ab interlocutoria, vł a grauamine extra iu-
diciali. Primo ꝙ appellās appellet in scriptis.
Secundo ꝙ exprimat causam in speciesue appel-
latiōis, cle. appellanti de ap. ⁊ c. j. eo. li. vj. Tertio
ꝙ illa causa sit rationabilis ⁊ legitima i. talis q̄

si esset vera: ꝯcluderet ipm appellantē fuisse grauatum. Quarto appellans requirat iudicē a quo vt sibi det apłos, qui apostoli dicunt̃ pars appellatiōis, adeo ꝙ si infra xxx. dies non fuerint legitime petiti perinde censebitur, ac si nō fuisset appellatum, vt in c. ab eo de ap. li. vj: ⁊ in cle. ij. eo. de quo not. in c. cordi de ap. li. vj. Vñ iudex appellatiōis: antequā appellanti decernat citatiōm contra appellatū. Primo debet animaduertere, vt sibi constet ꝙ fuerint obseruata oīa predicta per ipsum appellantē, quia illa requirunt̃ ad deuolutiōm cause, de quo ipse appellans tenet̃ iudicē appellatiōis informare. Ita ꝙ cautū immo necessariū est, ꝙ appellans portet secū sententiā interloquutoriam vel diffinitiuā, ⁊ instrumentū appellatiōis, ostendatq; ea iudici ad quē: vt illis simul collatis appareat: infra x. dies, ex causa legitima fuisse appellatū, ⁊ apłos petitos ⁊c. scdm Phil. Fran. post gemi. in c. Romana §. cum aūt ⁊ §. seq. de appel. li. vj. alioquin iudex appellationis non debet inhibitiōm facere, iudici a quo nisi primo citet appellatū, ad opponēdū cōtra ipsam appellatiōnē, vt in al. c. romana §. ꝙ si obijciat̃. Et si iudex appellatiōis cognouerit esse appellatum ex causa legitima, tunc incipiat cognoscere de eius veritate, puta admittēdo testes vel instrumenta, per quę possit probari veritas cause Quibus sic precedentibus, statim potest inhibere iudici a quo: ⁊ non ante vt tenet gemi. in al. §. ꝙ si obijciat̃, ⁊ ita tenent dñi de rot. decisi. 412. que incipit. Item si manifeste friuole, in nouis decis. alioquin his omissis, non erit inhibitio le-

gitime & canonice facta, nec operabitur effectũ re-
uocatiõis attentatorũ de quo videre latius, si pla
cet Phil. Frãc.iij d.§. q̃ si obijciat. & in al. deci-
si. ccccxij. Si aũt fuerit a diffinitiua appellatum
primo optet q̃ cõstet bñ appellatũ, & intra.x.dies
etiam nulla causa expressa, dum tñ appellatio, nõ
sit inhibita a iure vel ab homine. Nam his con-
currẽtibus, statim inhibere potest iudici a quo:
de quo late gemi. in al.§.q̃ si obijciatur, addẽs,
q̃ attentata post interlocutoriã, & ante inhibitio-
nem, non reuocantur per iudicẽ appellatiõis ꝑ-
modum attentatorũ, sed atentata post diffinitiuã
bene reuocantur c.non solum de ap.li.vj. Notan-
dum etiam q̃ iudex appellatiõis, ab interlocuto-
ria, debet duas proferre sentẽtias. Primo debet
ꝓnunciare ex legitima causa fuisse appellatum, &
ob id sibi iurisditionẽ in causa appellatiõis com-
petere seu causam ad se esse legitime deuolutam.
Scdo debet ꝓnũciare bene aut male in prima in-
stantia per iudicẽ a quo fuisse sententiatũ, & ob id
bene aut male fuisse ad se appellatũ, de quo infra
latius in processu scde instantię.

¶ Declarationes expensarum.

DEclarationes expensarũ infra scri-
scriptas L. procurator nobilis A.d
B. dat facit, exibet & ꝓducit secũ-
dum quas petit expensas per ipsum
factas in causa, taxari. Et primo id
nobilis A.de B. marcas dedit ꝓcuratori pro sa-
lario tres, pro mercede obligando se adhuc satis-
facturum, quam satisfactiõm adhuc ad quinq̃
marcas estimat, vltra predictas tres. Item nota-

rio vedit marcam salariando ipm pro notis, copijs ꝛ literis citationū. Item pro regestro in causa vnā sexagenā. Itē pro constitutiōe ꝓcuratoris j. gro. Item quinqꝫ vias fecit per se metscdus in equis per viginti miliaria de domo Craco. Item ꝓcurando testes expensis super duplicibus exceptiōibus, exposuit quinqꝫ marcas. Item pro examine testiū a quolibet teste dando ij. gro. exposuit x. gro. Item ꝓ poculēto a lata sniā dn̄is doctoribus ad malmaticum exposuit marcā. Item pro salmonib⁹ tres fertones. Saluis alijs q̄ ommittit

¶ Taxatio expensarum.

¶ Notarius scribit. Die tali: mensis talis, procurator nobilis A. de B. citato S. procuratore discreti dn̄i P. plebani in O. declaratiōes expensarum cōscriptas in charta papiri, in p̄ntia prefatorum dn̄orum doctorū S. de S. ꝛ L. de S. cōparendo obtulit, petiuitqꝫ ipsas taxari. Ex aduerso S. procuratore P. plebani dicente ipsas non debere taxari, cum adhuc penderet terminus ad dan̄dum apostolos. Et prefato L. ꝓcuratore nobilis A. petente sibi dari apostolos, domini doctores ambo rn̄derunt sibi, quomō iam functi essent officio, ꝛ iurisditio ipsorum expirauit, ꝛ nihil amplius haberent facere in causa predicta. Et facta hac rn̄sione super apostolis, taxauerūt expensas ipsi nobili A. de B. ad septē marcas, recepto iuramento a dicto L. procuratore nobilis A. q̄ tm̄ necesse habuit exponere in causa, alias non expositurus. Et processus censurarū decreuerūt super eisdem. Et ibidem statim dictus S. parendo mādatis dn̄oꝝ doctoꝝ, petiuit sibi terminum prefigi

ad soluendum, protestando quod solutionem quam facturus est, illam non facit nisi metu sententiarum excōis asserens se propter hoc grauatum. Et domini doctores secundum iuris dispositiōm prefixerunt sibi terminum quadrimestre. Presentibus etc.
¶ Intra quod tempus sententia est executiōi demandanda, vt notatur infra post 36. folia, alias in fine vltime instantie ipsius cause.

PROCESSVS CORAM IVdice ordinario in prima instantia.

Cassata delegati iurisditiōe, amplius coram eo non proceditur. Que si cassata non fuisset, puta si arbitri eum iudicē cōpetentē cause et pribus pronunciarēt, vel si partes in eum mutuo consensu cōsentirēt, idē processus in causa seruaretur coram illo, qui coram ordinario iudice obseruari solet. Unde optio iure post premissa: processum coram ordinario iudice subiungimus. in hoc exemplo. ¶ Casus figuratio.
¶ M. plebanus in L. dioces. Craco. intentauit actionem S. plebano in N. eiusdem dioces. occasiōe decime, quā prefatus S. occupauerat in parochia et infra limites parochie pdicti M. Actor fundat intentionē suam in iure cōi, reus vero sese defendendo fundat suā intentionē in prescriptōe. Et ventiletur causa coram Epo Craco. vel eius vicario aut offi. ¶ Parte itaque citata corā iudice cōparente, actor contra reū iudicialiter proposuit, hec que notarius, sic conscripsit. Sub anno dñi etc. xv. mēsis Februarij F. de L. oblata ci-

tatione legitime exequuta pposuit contra dominum S. plebanum in N. verbo quō decimā predialem ꝛ post agros kmethonū in villa G. sue parochie, que de iure cōi ad ipm dñm M. ꝛ suā parochiam pertinet, occupauit ꝛ detinet occupatam, nullo sibi iure in eadem cōpetente, spoliando suā ecclesiam, petens sibi eandē decimā adiudicari, ipsumq; in pceptis fructibus ꝛ expensis condemnari, offerens se predicta latius daturū in scriptis, ꝛ dñs prefixit terminū ad octauā diē ad describendum. Pñtibus. ꝛc.

¶ Notandū ꝙ de iure cōi, oñes decime intra fines alicuius parochialis ecclesie, sitte, sunt eiusdē ecclesię, c. cum homines c. tua nobis de deci. Uidete tex. cum not. in c. j. de prescri. li. vj. ꝛ in c. ad decimas de resti. spoli. eo li.

¶ Notandum etiā. Quod prescriptio i. diuturna possessio rei, continuata bona fide, dat iustam causam acquirendi dñium rei, dum tñ concurrāt quinq; versus. Non vsu: capies nisi sint tibi talia quinq;. Recta fides, iustus titulus: res non viciosa. ꝙ res tradat: possessio cōtinuet. videte glo. summe xvj. q. iij. cum concord.

¶ Tenor libelli cōuētionalis summarij.

Coram vobis venerabili dño T. canonico ꝛ Officiali generali Craco. procurator ꝛ nomine pcuratorio discreti dñi M. plebani in L. ecclesie tituli sancti J. diocesis Craco. suo ꝛ ecclesie sue nominibus, contra ꝛ aduersus discretum S. de B. plebanum in N. dicte diocesis Craco. ꝛ contra quamcūq; personā pro ipso vestro in

iudicio legitime interueniente, graui cum querela proponit atque dicit quod: Quamuis omnes et singule decime manipulares campestres, diuersi grani seu seminis, videlicet tritici, siliginis, auene, pise, ordei, ceterorumque frugum seu sementorum, post agros omnes et singulos tam prediales nobilis P. quam sculteti et kmethonum in villa G. infra et intra limites parochie ecclesie predicte in L. sita et locata a x. xx. xxx. xl. l. lx. citra vel vltra annis, et a tali tempore et per tantum tempus cuius inicij et contrarij memoria hominum non existit, et presertim a tempore erectionis et fundationis dicte ecclesie in L. ad predecessores prefati domini M. et ipsius ecclesiam parochialem in L. pertinuissent et spectassent, et nunc pertinent et spectant tam de iure communi quam de consuetudine legitime prescripta, hominesque vtriusque sexus in predicta villa G. a temporibus supra descriptis perceperunt et percipiunt ecclesiastica sacramenta tam voluntaria quam necessaria a plebanis et ipsorum ministris seu vicarijs pro tempore existentibus ibidem in L. ac ab ipso M. domino plebano a temporibus quibus predictam ecclesiam fuit et est assecutus, fuerintque nonnulli predecessores prefati domini M. plebani et sua ecclesia in possessione pacifica et quieta, vel quasi predictarum omnium et singularum decimarum, in predicta villa. G. dictas decimas manipulares et campestres percipiendum. leuandum. colligendum. ac eas sepe et sepius collegerunt et leuauerunt et de ipsis secundum libitum et voluntatem ipsorum disposuerunt, in vsus proprios conuertendum. prout etiam ipse dominus M. deberet percipere et leuare et de ipsis disponere. Nihilominus tamen predictus dominus S. aduersarius predicti

M. plebani in hac causa, de ꝛ super predict̄ decimis se opposuit ꝛ opponit impediuit ꝛ impedit fecitq ꝛ facit quominus idem dn̄s M. dictas decimas percipere ꝛ colligere possit, ipsasq nescit quo duct⁹ spū, vsurpauit ꝛ intrusit se ꝛ intrudit ad easdem, ac ipsas pretextu intrusiōis ꝛ vsurpatiōis a xxx. annis citra vel vltra detinuit ꝛ detinet indebite occupatas ꝛ minus iuste, in anime sue periculū dictiq dn̄i M. ꝛ sue ecclesię preiudicium non modicum ꝛ grauamen.

¶ Petit igit̄ dictus procurator nomine quo supra ꝓcuratorio per vos venerabilē virum dominum Tho. cano. ꝛ offi. Craco. vestramq sentētiā diffinitiuam dici, decerni, pronunciari ꝛ declarari om̄es ꝛ singulas decimas manipulares ꝛ campestres ex quibuscunq granis vel seminibus infra fines ꝛ limites predicte ville S. in parochia seu infra parochiā ecclesie parochialis sancti J. in L. site, tā post agros prediales nobilis A. excrescentes, quā etiā omniū ꝛ singulorū sculteti ꝛ kmethonū eiusdem ville S. ad predecessores prefati dn̄i M. ꝛ suam ecclesiā a tp̄ibus legitime, prescriptis, ꝛ supra deductis, pertinuisse ꝛ ad ipsum dn̄m prefatum M. a tp̄e quo assecutus est ecclesiam predictam in L. pertinuisse ꝛ spectasse, ꝑtinereq ꝛ spectare, tam de iure communi quā de cōsuetudine legitime prescripta, predictoq domino M. predictas decimas cum om̄ibus iurib⁹ ꝛ pertinētijs suis adiudicañ, fore ꝛ per vos adiudicari, predicto S. aduersario in dictis decimis manipularibus ꝛ earum occasione iniurias ꝛ dāna prestitas ꝛ prestita fuisse ꝛ esse temerarias, il-

licitas ⁊ iniustas, temeraria illicita ⁊ iniusta ⁊ de facto presumptas ⁊ presumpta, ipsiq; dño S. de ⁊ super occupatiõe ⁊ detentione dictarũ decimarum oppositiõibus, intrusiõibus, vsurpationibus, detentiõibus ⁊ impedimentꝭ, ac decimis manipularibus predictis, ꝑpetuũ silentiũ imponendum fore ⁊ per vos imponi, dictumq; dñm S aduersariũ ab occupatiõe ⁊ detentiõe dictarum decimarum ammouend fore ⁊ ꝑ vos ãmoueri, p̃fatumq; M. plebanũ in L. in ⁊ ad realẽ actualẽ ⁊ corporalem possessionẽ dictarum decimarꝫ inducendum fore ⁊ per vos induci, dictumq; dñm S. aduersariũ, in decimis predictis manipularibus ⁊ cãpestribus a tpe dicte intrusiõis perceptꝭ, ⁊ in expensis in hac causa coram vobis ꝑterea legitime factis, cõdemnand fore ⁊ ꝑ vos condemnari iustitia mediante.

¶ Predicta ⁊ quodlibet predictorũ petit dictus ꝓcurator nomine quo sup̃. tam cõiunctim q̃ diuisim aliisq; omnibus melioribus, modo, via, iure stilo ⁊ forma quibus melius ⁊ efficacius peti possunt ⁊ debent. Saluo iure addendi, minuẽdi, corrigendi, ⁊ aliis iuris beneficiis semꝑ saluis. Item ꝓtestatur de expensis in lite factis. Item protestatur vt est moris atq; stili huius consistorij Circa predicta scito q sacramenta necessaria seu necessitatꝭ sunt quinq; scz. baptismus, cõfirmatio penitẽtia, eucharistia, ⁊ vnctio extrema. Et dicũtur necessitatꝭ quia sine his homo saluari nequit si ex cõtemptu õmittantˀ, dum haberi possunt. Sacramenta aũt voluntaria seu voluntatꝭ sunt: ordo ⁊ matrimoniũ quia ea õmittere non est peccatũ

de quo not. i. q. i. §. sed notandum, et glo. ordinaria in c. veniens de transactio.

¶ Nota quod in primo termino citatiōis potest indifferenter offerri libellus summarius vt premissum est, vel articulatus vt sequitur.

¶ Libellus cōuentionalis articulatus.

¶ Coram vobis venerabili viro dño Tho. etc. procurator et nomine procuratorio discreti M. rectoris ecclesie in L. dioces. Craco. cōtra et aduersus discretum S. et contra quācunque personam pro eo vestro in iudicio legitime interuenientē dat, facit, exhibet et producit positiōes et articulos infra scriptos per viam et modum libelli ac summarie petitiōis coniunctim et diuisim narratiue et dispositiue aliisque melioribus modo et forma, quibus potest et debet, petens eisdem singulariter singulis per partē aduersam, medio iuramēto rñderi, qui si negati fuerint, petit se et partem suam ad probādum admitti, non astringens propter hoc se ad aliquam superfluā probatiōm, sed duntaxat ad ea que sibi ad presentis cause victoriā sufficiant obtinenū: De quo solenniter protestatur.

I. Inprimis igitur ponit et probare intendit, quod a x. xx. xxx. xl. etc. annis preteritis et cōtinue citra vel supra ac a tanto tempore et per tm̄ tempus cuius inicii seu contrarii memoria hominū non existit in regno Polonie et intra ipm̄, fuit et est esseque cōsueuit et hodie est quedā solennis ciuitas Craco. cōiter vocata et appellata, habens Ecclesiam Cathedralem siue Episcopalē, ac ipm̄ Episcopū pro tempore vt caput, prelatos et canonicos velut membra, capitulū facientes et representantes longam et limi

tatam diocesim. Quod si fuit ꝛ est ver. De hoc articulo videte c.nouit ꝛ c. ꝛ si membra de his que fiunt a prela.sine cō. ca.

2. Item ponit quod a dictis tpibus ꝛ per ipsa tēpora in dicta diocesi Craco. ꝛ infra ipām fuit esseqꝫ cōsueuit quedā ecclesia parochialis vocata cōiter ꝛ appellata ecclesia parochialis sancti J. in L. dioces. Craco. habens cāpanas, cāpanile, fontem baptismalē, cimiteriū pro corporibus suorum parochianorū tumulādis ac hominib⁹ vtriusqꝫ sexus. certā ꝛ limitatā parochiā a finibus ꝛ limitibus aliarū parochiarū circūiaceñ. separatim ꝛ distincte, ꝛ alia insignia ecclesiā parochialem representañ. Quod sic ꝛc. De hoc articulo videte tex.in c. sicut antiquitus: ꝛ in c.si quis in atrio xvij.q.iiij.iuncto c.patētibus de priuil.

3. Item ponit ꝙ a tpibus in primo articulo descriptis ꝛ per ipsa tpa, necnō a tpe fundatiōis siue erectiōis dicte parochialis ecclesię in L.oñes ꝛ singule decime manipulares ꝛ cāpestres diuersi grani, excrescentes post agros ꝛ araturas prediales nobilis A. ac omniū ꝛ singulorū incolarū sculteti ꝛ kmethonū ville predicte annuatim ꝓuenientes spectauerūt ꝛ pertinuerūt, spectareqꝫ ꝛ pertinere cōsueuerūt ac hodie spectāt ꝛ pertinēt ad dictam Ecc̄iam parochialē in L. ꝛ ad rectorem eiusdem ecclesię pro tēpe existentē insolidū absqꝫ requisitiōe siue cōsensu alterius cuiuscūqꝫ: hodieqꝫ spectant ꝛ pertinēt ad ipsum dñm M. rectorem modernū, rectoresqꝫ pro tpe existentes, ac ipsa ecclesia a dictis tpibus ꝛ per ipsa tpa, citra vel vltra fuit in possessiōe iuris percipieñ: leuañ.

exigeñ. colligeñ. ⁊ habeñ. supra dictas decimas manipulares ⁊ campestres post araturas predictorum, nobilis A. incolarumq; ⁊ kmethonũ vsq; ad tpus spoliationis infrascriptum. Qd sic fuit.
4. Item ponit q͂ cõis opinio, assertio, credulitas ⁊ vera reputatio cõeq; dictum ac publica vox ⁊ fama fuit ⁊ est, q͂ decime manipulares ⁊ campestres diuersi grani, excrescẽtes post agros ⁊ araturas prediales nobilis A. predicti omniumq; ⁊ singulorũ incolarũ ⁊ kmethonũ ville supra dicte G. de vsu, more ⁊ cõsuetudine legitime prescript ⁊ inuiolabiliter obseruatis, spectauerũt ⁊ pertinuerũt, spectareq; ⁊ pertinere cõsueuerũt ⁊ hodie spectant ⁊ pertinẽt ad predictam eccl'iam in L. ⁊ eius rectorem pro tpe existeñ. quodq; p̃dicta eccl'ia ⁊ eius rector qui p tpe existebat, fuit ⁊ erat presertim ante mẽsem Augu. de anno p̃nti, in pacifica possessione, habens ius decimãdi ac deciãs hmõi singulis annis leuandi ⁊ percipiẽdi, ac habẽdi palam ⁊ publice. Quod sic fuit ⁊ est verum.
5. Item ponit q͂ p̃dictus S. iuri xo ⁊ optimo dicte eccl'e parochialis in L. ⁊ rectori eius in dictis decimis ⁊ possessione earũ temere ⁊ de facto se opposuit ⁊ opponit, ip̃amq; eccl'iam L. hmõi decimis de anno dñi. 1531. Mense Augu. eiusdem anni temere spoliauit, ip̃amq; eccl'iam ⁊ eius rectorẽ a dicto anno Millesi. ⁊c. citra cõtinue detinuit prout ⁊ hodie detinet spoliando preter voluñtatem dicti rectoris, huiusmõiq; decimas sibi appropriauit ⁊ appropriat idebite: ⁊ al's dictũ dñm M. ⁊ eius eccl'iam super huiusmõi decimis multiplicit̃ molestauit ⁊ impediuit ac molestat ⁊ im-

pedit, quo minus hmoi decimas recuperare valeat ꝛ ad eas restitui in anime sue periculũ ꝛ dicte eccl'ie parochialis ꝛ eius rectoris, preiudiciũ non modicum ꝛ grauamen.
6. Item ponit q̄ hmoi decime siue fructus decimarum predictarũ, vt premittit̄ spoliatarum xx. marcas annis singulis valuerũt ꝛ hodie valēt si venditiōi exponerent̄. Et ita fuit ꝛ est verũ.
7. Item ponit q̄ idē dn̄s M. ab j. ij. iij. ꝛ iiij. ꝛc. annis proxime preteritis citra ꝛ supra fuit ꝛ erat ꝛ hodie est rector eccl'ie in L. ac in ipsius pacifica ꝛ quieta possessione, ꝛ talis fuit habitus tētus ꝛ reputatus: Quod sic. ꝛc.
8. Item ponit q̄ dictus dn̄s M. rector ꝛ sui antecessores, sepe ꝛ sepius dictum dn̄m S. spoliatorem ac occupatorē decimarũ p̄dictarũ, monuit ꝛ interpellabat, monuerũtq; ꝛ interpellauerũt, q̄tinus hmoi decimas spoliatas seu earũ valorē prefato dn̄o M. ꝛ eius eccl'ie restitueret cum effectu, ac se de huiusmōi decimis decetero nullatenus intromittere deberet.
9. Item q̄ predictus S. spoliator decimas ꝛ eaꝝ valorē dicto dn̄o M. rectori ꝛ eius Eccl'ie soluere ꝛ restituere recusauit ꝛ cōtradixit, prout ꝛ hodie recusat ꝛ sic cōtradicit. Quod fuit ꝛc.
10. Itē ponit q̄ de om̄ibus premissis fuit ꝛ est publica vox ꝛ fama. ¶ Petit igit̄ dictus procurator nomine quo s̄. procuratorio per vos venerabilē ꝛc. vr̄amq; sn̄iam diffinitiuā dici p̄nũciari ꝛ declarari, predictas om̄es ꝛ singulas deciās tam prediales post araturas nobil'is A. quā etiā omnium ꝛ singulorum sculteti, incolarũ ꝛ kme-

thonum in villa G. cōiter nominata ad predecessores dicti dñi M: ⁊ eccliaꝫ suā pertinuisse ⁊ spectasse, ⁊ nūc pertinere ⁊ spectare, ac ad ipm dñm M. modernū rectorē ecclīāqꝫ suam predictā hodie ptinere ⁊ spectare ipsasqꝫ decimas omnes ⁊ singulas s. descriptas oīns grani seu seminis, ipsi dño M. ⁊ ecclie suę adiudicañ. fore ⁊ adiudicari, ipsumqꝫ dñm S. detentorē ⁊ occupatorem dictarum decimaꝝ: a detentione ⁊ occupatione amouendum fore ⁊ per vos amoueri, ac ipsum dominū M. ⁊ dictam suam ecclīam in ⁊ ad realē, corporalē actualemqꝫ possessionē iuris percipiēdi decimas s. scriptas restitueñ. reintegrañ. et reinduceñ. fore et per vos restitui reintegrari et reinduci, oppositiōesqꝫ, cōtradictiōes et recusationes ac impedimenta fuisse ⁊ esse temerarias, illicitas ⁊ iniustas, ac temeraria, illicita ⁊ iniusta, ⁊ de facto dūtaxat presumptas ⁊ p̄sumpta, ipsumqꝫ S. in dict decimis a tpe occupatiōis, spoliationis ⁊ detentiōis, perceptisqꝫ fructibus, necnō in expensis ꝓpterea corā vobis legitime factis condemnandum fore ⁊ per vos cōdemnari, ⁊ alias inde ⁊ super premissis omnibus sibi fieri iusticię cōplementū, vestrū benignum officiū ad hoc hūiliter implorañ.

¶ Premissa ⁊ quolibet p̄missorū petit dictus ꝓcurator nomine quo s. ꝓcuratorio, cōiunctim ⁊ diuisim, oīnbus melioribus, modo, via, iure, stilo ⁊ forma, quibus meli⁹ ⁊ efficatius potest ⁊ debet. Saluo iure.

¶ Notarius. Die Lune. xv. mensis ⁊c. U. de L. ꝓcurator M. plebani in L. obtulit libellū in scri

ptis in causa decimarũ ecclie eiusdem, ⁊ exaduer so A. de D. procurator S. plebani in M. petiuit copiam ⁊ terminũ ad deliberandũ, alias ad dicẽdum contra. Et dñs prefixit octauã diẽ. Pñtibꝰ. Nota circa predictã petitiõm, ꝙ non solũ possunt peti fructus rapti seu percepti, sed etiam qui a p̃mo possessore diligentius percipi potuerũt sed raptor per suam incuriã, nõ omes percepit vt not. in c. grauis de restit. spolia.

¶ Theorica in materia libelli notanda & quomodo libellus est syllogismus iuristarum.

¶ Ex premissis formulis elicere promptũ est ꝙ libellus est veluti syllogismus iuristarũ. Nam in eo interuenit maior, minor ⁊ conclusio quẽadmodum ⁊ in silogismo. Plerunq; tñ tacetur in libello maior premissa tanq̃ de se nota. Unde iuriste sic implicite arguunt. Omis qui recipit pecuniã mutuo, tenet illã restituere. Titius a me accepit decem. Ergo debet mihi cõdẽnari ad restitutiõm Sepius tñ iuriste vtuntur entimematico argumẽto sic, Mutuaui Titio decẽ, quare peto ip̃m condemnari. Quia lex habet maiorẽ ꝓpositiõm ommissam pro nota ſm Lanc. in c. qm̃ contra ð ꝓba. ¶ Et nota vt s. dixi, ꝙ libellus exigit in scriptis necessario i causis plenarijs ⁊ magnis ſm Card. ⁊ Ab. in c. j. ð lib. obed. ⁊ Paul. ð Eleas. in cle. sepe. de ver. sig: secus in causis summarijs ⁊ vilibus xj. q. j. si quis cum clerico. Uide glo. in ꝟ. necessaria in d. cle. sepe. Item quia sententia debet esse conformis libello vt in c. qualiter ij. ð. accus. c. licet heli ð si.

¶ Quõ sñia debet esse cõformis libello.

¶ Sed dices si iudex iuxta formam et petitiõm libelli debet formare sentẽtiã, ergo omĩs sñia erit condẽnatoria. Omnis eñ actor cõclusiue petit in libello reum cõdemnari. Sol. Lant. in d.c. qm̃ dicens q̃ sentẽtia debet esse cõformis libello quo ad modum decidendi, nõ quo ad modũ cõcludendi seu petendi per actorem. Ita q̃ sentẽtia debet esse cõformis libello nõ quo ad eius cõclusionẽ, s3 quo ad modum decidendi, et hoc quo ad tria, vz quo ad rem, quo ad causam et quo ad actionẽ, hoc est per sententiam res debet terminari deducta in libello, s3m causam ex qua est petita et s3m modũ deductũ in iudicio. Et sic poterit etiam esse sententia absolutoria, cum talis poterit in se cõtinere rem: causam, et actiõm in sui decisione.

¶ Exceptiones cõtra libellum premissum

Contra quandã p̃ñsam chartã loco libelli pro parte discreti M. plebani in L. cõtra discretũ S. plebanũ in N. nuper in iudiciũ vestrũ oblatam et productã ꝓcurator et nomĩe ꝓcuratorio prefati dñi S. excipit, opponit, arguit et excipiendo dicit, q̃ dicta p̃ñsa charta cũ cõtẽtis in ea est impertinẽs, vaga, obscura, inintelligibilis, et al's est talis q̃ nõ meretur habere nomen libelli, prout ex eius inspectione cuilibet intuenti liquide apparet.

1. Et primo excipiendo dicit q̃ ipse pretensus libellus seu charta libelli est de iure inadmissibilis, peccans in modo et forma, et al's incongruus peccans in cõgruitatibus et in orthographia grãmatice, ita q̃ non meret̃ dici libellus, nec meret̃

dici verus vel falsus, quia incongruus, cum verū ꝛ falsum presupponūt ꝯgruū. Et cum hoc nō est debite specificatus. Nam licet in eodem adducitur nomen ville ꝛ nomē proprium heredis, nō tñ specificant nomina ꝓpria, sculteri ꝛ kmethonum ꝓut dictus ꝓcurator refert se ad tenorē predicti pñsi libelli.

2. Item ꝓ ꝛ ex eo dictus libellus est inadmissibilis, quia in eodem licet deducat tpus pñse spoliatiōis, non tñ specificat annus, mensis ꝛ dies: cum oīa in libello specificari ꝛ absqȝ omni ambiguitate debeant deduci, prout ex descriptione libelli ꝛ hijs que debeant contineri in libellis clarissime elicitur.

3. Itē pro ꝛ eo predictus libellus est de iure inadmissibilis quia diffusus in materia ꝛ confuse ꝛ indebite conceptus, in constructiōe suspēsus, ac talis ꝙ etiam ad debitū intellectū non potest reduci, ꝛ alias est male narrans, peius ꝛ pessime cōcludens, ita ꝙ etiam conclusio seu petitio non ꝓcedit ex narratis. Et posito ꝛ non cōcesso ꝙ procederet ex narratis, nihilominus tñ est ð iure inadmissibilis, quia narrata in petitione nō concludunt, ꝓut dictus procurator refert se ad dictū pñsum libellū, si dici meret, ꝛ alias est talis ꝙ obstañ. predictis exceptionibus venit de iure repellendus.

¶ Ex premissis igit ꝛ quolibet premissorū petit dictus ꝓcurator nomine quo s. ꝓcuratorio, per vos venerabilē dñm ꝛc. ꝛ vestram interlocutoriā obstantibus deducꝭ exceptiōibus dictū pñsum libellū repelleñ. fore ꝛ per vos repelli, dictumqȝ

M. plebanum in L. predicto dño S. in expensis
litis condemnandũ fore ⁊ per vos condemnari,
iusticia mediante, has exceptiones ⁊c. Saluo iu-
re addendi, minuendi, corrigendi.

¶ Notarius. Die Martis sexta mensis ⁊c. A. d
D. ꝓcurator discreti dñi S. plebani in N. obtu-
lit exceptiones in scriptis contra libellũ pro pte
dñi M. plebani in L. super decimis oblatũ. Ex
aduerso V. de C. peteñ. copiam ⁊ terminũ ad di-
cendum contra, alias ad replicanđ, dñs ad octa-
uam diem prefixit. Pñtibus ⁊c. Nota circa pri-
mam exceptionẽ supra scriptam. Qđ vitium lati
nitatis in congruitate ⁊ cõstructiõe viciat rescri-
ptum imo ignorans grammaticam, deijcit a be-
neficio obtento. c. fi. de eta. ⁊ quali.

¶ Replicationes.

Contra quandam pñsam chartam
loco exceptionũ ꝓ parte dñi S. ple-
bani in N. ⁊ contra libellũ discre-
ti dñi M. plebani in L. nuper in
iudicium vestrum oblatã ⁊ produ-
ctam, ꝓcurator ⁊ nomine ꝓcuratorio discreti M
replicat, arguit, opponit ⁊ replicando dicit ꝙ di-
cta pñsa charta cũ cõtentis in ea est friuola, im-
pertinens, causa diffugij ⁊ indebite ꝓductionis
data ⁊ concepta, non releuãs ꝓducẽtẽ, nec nocẽs
parti cõtra quã producit, ⁊ alias est talis ꝙ ipsa
non obstante predictus libell⁹ per vos venerabil
dñe: tanq̃ in bona ⁊ optima forma ꝯcept⁹: est ad-
mittendus, ⁊ debet admitti ꝓut ex infra deduct
I. ¶ Et primo descendendo ad ꝑmam (patebit.
⁊ scđam exceptiões: in quibus breuiter đducitur

confuse z false quō dictus libellus peccaret in materia z in forma z in cōgruitatib9 grāmaticalibus Ad hoc replicando dr. q dictus excipiens fortassis non nouit materiā z formā libellorū. Quia si intellexisset: nunq̄ excepisset: quū dictus libell9 sit optime concept9: nullum predictorū vitiorū in se cōtinens. Quantum aūt ad congruitatē grāmaticalem: replicando dr: q dictus excipiens non est audiendus: quia non specificat loca z capitula dicti libelli in quibus esset vel videretur esse incōgru9
2. ¶ Item ad hoc vbi dictus excipiēs false deducit libellum nō esse specificatum in ꝓprijs nominibus sculteti z kmetonū. Ad hoc replicando dr: q quotienscūq̄ actio dirigit contra vniuersitatē seu cōitatem ciuitatis, ville vel castri zc. nunq̄ personę sub ꝓprijs nominibus debent specificari, als mutatis vel extinctis personis actio extingueret de quo no. in l. ꝓponebatur ff. de iudic. z in c. qm abbas de off: deleg.
3. Item quo ad hoc vbi dicit non esse specificatū annū, mensem z diē spoliatiōis. Ad hoc replicādo dicit. Quantū ad annū sufficient est specificatum, quia a xx. annis. Quantū aūt ad mensem z diē. Replicādo dr. quia in articulis specificabitur Nam gn̄aliter deducta in libellis, in articulis d̄ bēt specificari, als essent articuli supflui, si omia specifice deberēt deduci in libello. Et tn̄ ad conuincendam maliciā excipienṫ, dictus replicans specificādo tpus spoliatiōis, dicit ipsam fuisse z esse factā sub anno dn̄i zc. die: mensis talis zc. Et istam specificatiōm dictus replicans, repetit in libello petens eam reponi in actis.

4. Item descendendo ad alias pñsas exceptiões in quibus excipiens non intelligens dicit libellũ diffusum ⁊ indeterminatũ ⁊ in constructiõe suspẽ sum, ⁊ cum hoc deducit, licet false, ꝙ narrata nõ concluderent in petitiõe. Ad premissa omnia re- plicando dicit, ꝙ dictus excipiẽs, fortassis gram- maticã nõ studuit, aut in domo non fuit cõcipien- do dictas exceptiones. Et breuiter dicendo false- singula deducit, salua sui reuerẽtia, fortassis li- bellũ nõ intellexit. Et vt intelligat: vadat ad scho las vt sibi declaret. Et sic breuiter sufficient est replicatũ ad predictas suas exceptiões imperti- neñ. ⁊ de iure inadmissibiles.

¶ Ex premissis igit ⁊ quolibet premissorũ petit dictus ꝓcurator nomine quo s. ꝓcuratorio, per vos venerabilẽ ꝛc. non obstantibus dictis friuol ⁊ pretensis exceptiõibus, libellũ ꝑ parte dñi M. plebani in L. oblatum, in oĩbus punctis ⁊ ca- pitulis admittendũ fore ⁊ per vos admitti, vestra sentẽtia interlocutoria mediante. Has replicatio- nes dictus ꝓcurator. vt s.

¶ Notarius. Die men: ꝛc. V. de G. ꝓcurator M plebani in L. pñte A. de D. obtulit replicatiões in scriptis in causa decimali. Et V. predicto du- plicante verbo ⁊ hincinde peteñ interloqui, dñs ad interloqueñ. ꝑfixit primã diẽ iuridicã. Pñtib⁹ Nota circa primã replicatiõm supra dictã. Q8 cõmunitas seu vniuersitas cum sit quid inanima tum, mori nõ potest, immo nec excõicari debet tã- quam quid inanimatũ, sed primi. d vniuersitate, vt est tex. in c. Romana §. in vniuersitatẽ de sen. exco. li. vj. de quo dic. vt ibi.

¶ Aduersariorum pñsa dicuntur.

Libelli forma.

¶ Nota ex premissis q̄ que contra nos sunt: p̄n̄sa ideo appellamus, vt ea per hoc extenuemus. Cautela em̄ est ne aduersarii ꝓducta per nostrā simplicem assertionē approbemus sicuti cauendū est ne aduersariū nomine bn̄ficii super quo litigamus, prelatū appellemus vel sibi aliquē honorē ratione huiusmōi bn̄ficii litigiosi exibeamus, ne per hoc videamur iuri nostro cedere c. ex ore. de hiis que fi. a ma. parte. ca.

¶ Facta interloquutoria.

¶ Notarius scribit. Die Veneris, decima mensis Marcii. V. de C. ipsius M. ⁊ A. de D. ip̄ius S. ꝓcuratoribus peteñ. interloqui super ip̄orum exceptiōibus ⁊ replicatiōibus in causa decimali, dn̄s interloquutus est verbo, admittendo libellū M. salua specificatiōe de tp̄e spoliationis, ꝯpensando hincinde expēsas. Et statim V. de C. specificādo libellum quo ad tp̄us spoliatiōis dixit ip̄sam fuisse de anno dn̄i ⁊c. die prima mēsis Augusti ⁊ petiuit ip̄am in actis reponi, dicto V. protestañ. de reconueniendo ⁊ peteñ. sibi dari terminū ad reconueniend. Et dn̄s ad octauam diem prefixit. Presentibus. ⁊c.

¶ Libellus reconuentionalis.

COram vobis venerabili dn̄o T. ⁊c. A. de D. ꝓcurator ⁊ nomine ꝓcuratorio discreti S. de G. rectoris ecclesie parochialis sancti P. in N. diocesis Craco. contra ⁊ aduersus discretum dn̄m M. rectorē ecc̄lie parochialis sancti J. in L. prefate diocesis Craco. ⁊ contra quācunqꝫ personā pro eo vł eius nomine vestro in iu-

dicio interuenien̄. grau cū querela, recōuenien̄. ꝓponit atq̄ dicit, ꝗ Quāuis a x.xx.xxx.xl. ⁊c. citra vel vltra annis, ac a tali tēpore ⁊ per tm̄ tp̄us cuius inicij ⁊ cōtrarij memoria hominū non existit, om̄es ⁊ singule decime manipulares ⁊ campestres diuersi grani seu seminis, videlicet tritici, siliginis, auene, pise, ordei, scruti, ceterorūq̄ frumentorū post om̄es ⁊ singulos agros, tam prediales nobilis A. quā etiā omniū ⁊ singulorū sculteti, ⁊ kmethonū ⁊ incolarū in villa S. cōmuniter nominata: dicte dioceß. Craco. ad predecessores p̄fati dn̄i S. ⁊ eccl'iam suam ꝑtinuissent ⁊ spectassent, prout ⁊ hodie pertinent ⁊ spectāt de consuetudine legitime prescripta ac a temporibus fundatiōis ⁊ erectiōis predicte eccl'e in M. ac ad ipsum dn̄m S. a tp̄e assecutiōis eiusdem eccl'e, fuerūtq̄ omnes ⁊ singuli sui predecessores in pacifica possessione iuris ꝑcipien̄. tollen̄. leuan̄. ⁊ in vsus ꝓprios iuxta placitū ⁊ libitū, ipsorumq̄ voluntatem conuerten̄. ⁊ per tp̄a descripta inconcusse ⁊ inuiolabiliter cōuerterūt absq̄ aliqua interruptiōe ac ipse dn̄s S. a tp̄ibus quibus cepit esse plebanus similiter in possessione predictarū decimarū fuit prout ⁊ hodie est, saluis impedimētis de quibus infra: nihilominus tn̄ predictus M. p̄n̄sus plebanus eccl'ie predicte parochialis in L. perturbauit ⁊ ꝑturbat, molestauit ⁊ molestat, impediuit ⁊ impedit prefatum dn̄m S. in possessione predictarū decimarū de anno p̄n̄ti, opposuitq̄ se ⁊ opponit, contradixit ⁊ cōtradicit, impedimētaq̄ prestitit ⁊ prestat dn̄o S. quominus possit atq̄ valeat gaudere pacifica ⁊ quieta possessiōe predictarꝫ decima

rum: in periculū animę suę ꝛ in preiudiciū nō modicū ꝛ grauamē prefati dñi S. ꝛ sue eccłie ꝑdicte.
¶ Petit igit̃ dictus ꝓcurator nomine quo s̄. per vos venerabilē ꝛc. vestramqꝫ sententiā diffinitiuā cōstito. d̄ assertis dici: ꝓnūciari ꝛ declarari predictas omēs ꝛ singulas decimas, tā prediales pꝰ araturas nobilis A. quā etiam omniū ꝛ singulorꝫ incolarū sculteti ꝛ kmethonū in prefata villa G. ad predecessores dñi S. ꝛ suam eccłiam in N. pertinuisse ꝛ spectasse, ꝛ hodie pertinere ꝛ spectare, omnesqꝫ ꝛ singulos predecessores prefati dñi S. in pacifica ꝛ quieta possessione dictarū decimarum fuisse ꝛ extitisse, ꝑdictasqꝫ decimas manipulares ꝛ campestres prefato dño S. ꝛ eccłie sue predicte: adiudicaā. fore ꝛ per vos adiudicari, predictoqꝫ dño M. ꝛ eccłie sue in L. in ipsis decimis ꝛ ad ipsas nullū ius cōpetisse nec cōpetere, oppōnesqꝫ ꝛ ꝯtradictiōes ac impedimēta prefato dño S. ꝛ ecclesie sue per ꝑdictū dñm M. prestitas ꝛ prestita temerarias ꝛ iniustas, temeraria ꝛ iniusta fuisse ꝛ extitisse, ꝛ ob hoc predicto dño M. ꝛ ecclesie sue de ꝛ super predictis decimis ꝑpetuū silentiū imponend̄ fore ꝛ per vos imponi: prefatumqꝫ dñm S. ab impetitione dicti dñi M. absoluend̄ fore ꝛ per vos absolui, occasioneqꝫ indebiti tractus in causam predictā prefato dño S. in expēsis in causa legitime factis ꝯdemnand̄ fore ꝛ per vos condemnari, iusticia mediāte, ꝛ alias de ꝛ super premissis sibi fieri iusticie cōplementū, vestrū benignum officium ad hoc humilit̃ imploraā. ꝓut s̄.
¶ Notarius. Die Ueneris x. mensis ꝛc. A. d̄ D ꝓcurator dñi S. de G. plebani in N. obtulit libel-

lum reconuentionalē in scriptis, ex aduerso V. de C. procuratore dñi M. plebani in L. peteñ. copiam & terminū ad deliberand, alias ad dicendum cōtra, & dñs p̄fixit termin ad octauā diē. P̄ntib9

¶ Exceptiones verbales.

¶ Notarius scribit. Die Mercurij xj. mensis &c V. de C. p̄curator discreti M. de P. plebani in L excepit gñalit verbo contra libellū reconuentionalem pro parte dñi S. plebani in N. iudicialiter productū dicens ipsum de iure inadmissibilē tanquā impertinentē. &c. Ex aduerso A. de D. p̄curatore dñi S. replicañ. verbo. Et hinciñ. peteñ. interloqui, dñs ad primā diē iuridicā prefixit terminum ad interloquendū. Presentibus.

¶ De mutuis petitiōibus.

¶ Dictum est supra folio xix. vbi notauimus de libello reconuentionali.

¶ Interlocutoria verbalis.

¶ Notarius. Die Lune x. mensis &c. A. de D. plebani in N. & V. de C. plebani in L. p̄curatoribus peteñ. interloqui super libello recōuentionali et exceptiōibus verbalibus cōtra dictū libellū recō uentionalē, dñs non obstantibus exceptiōibus p̄ parte M. de P. plebani in L. & ipsis repulsis, admisit libellū, & p̄curatoribus p̄dictis ad rñdendū hincinde libellis terminū ad octauā diem p̄fixit & assignauit. Presentibus.

¶ Responsiones ad libellos.

¶ Notarius. Die Lune. xvi. mensis &c. A. de D. procurator plebani in N. ad cōuentionalē & V. d C. plebani in L. ad recōuentionalē libellos super

decimis productos, rñderũt hincinde, negantes narrata ,put narrãt fore vera, ⁊ peteñ. petita fieri non debere animo litem contestandi. In suis xo libellis quilibet ipsoꝝ diceñ. narrata fore vera ⁊ petita fieri debere. Et hincinde procuratorib⁹ terminũ ad ponendũ ⁊ articulandũ, dñs ad xij. diem prefixit. Pñtibus.

¶ Nota ꝙ ad articulandũ Romana curia xij. dies prefigere cõsueuit, ⁊ iste terminus est essencial: verũ apud nos arbitrio iudicis relinquitur.

¶ Articuli pro parte actoris.

POsitiões ⁊ articulos infra scriptos: ꝑcurator ⁊ nomine ꝑcuratorio discreti dñi M. rector ecclẽie parochialis in L. dat, facit, exibet ⁊ producit, coniunctim ⁊ diuisim, narratiue ⁊ dispositiue, petens eisdem per partẽ aduersam medio suo iuramẽto rñderi: qui si negati fuerint petit se ⁊ suam partẽ ad probanđ admitti.

I. In primis igit̃ ponit, ⁊ si negatum fuerit probare intendit, ꝙ a x. xx. xxx. xl. citra vel vltra annis, ac a tali tpe ⁊ per tantũ tẽpus cuius inicij ⁊ contrarij memoria hominũ non existit ꝙ in regno Polonię ⁊ in diocesi Craco. fuit ⁊ est esseq; cõsueuit ⁊ hodie est ecclẽia parochialis cõiter nominata ⁊ appellata sancti J. in L. habens campanas campanile, cimiteriũ pro tumulandis ⁊ sepeliendis corpibus parochianoꝝ suorũ, fontẽ baptismalem, ceteraq; insignia ecclesiam parochialẽ repsentãtia, parochiã amplã ⁊ latã, limitatã ⁊ separatam ab alijs parochijs circũiacentibus. Et sic fuit ⁊ est veꝝ, tentũ: habitũ, creditũ, reputatũ ⁊c.

2. Itē ponit vt s. q a tempibus s. descriptis in pximo articulo, in parochia ꝛ intra parochiam predicte eccl'ie parochialis in L. preter alias villas eiusdem parochie, fuit ꝛ est esseqꝫ consueuit ꝛ nunc est quedam villa S.cōiter nūcupata, inhabitata per homines vtriusqꝫ sexus, hominesqꝫ ꝛ incole oēs ꝛ singuli eiusdem ville S.tam nobilis A.heres in ibidem cum sua curia quā etiā scultetus ꝛ incole ac kmethones ville predicte perceperunt ꝛ percipiūt ecclesiastica sacramēta, tam voluntaria quam necessaria, a rectore predicte eccl'ie in L. ꝛ suis viccarijs a tpibus s. descript. Quod sic fuit ꝛ est verum.

3. Item ponit vt s. q a x.xx. ꝛc. centum.citra ꝛ vltra annis ac a tali tpe ꝛ per tm̄ tpus cuius inicij ꝛ cōtrarij memoria hominū non existit, omes ꝛ singule decime manipulares ꝛ cāpestres diuersi grani ꝛ seminis, vcꝫ.tritici, siliginis, auene, ꝛc ceterorūqꝫ fructuū post omes ꝛ singulos agros ꝛ araturas,tam prediales nobilis A.predicti, quā omniū ꝛ singulorū incolarū,sculteti ꝛ kmethonū in villa predicta cōiter nominata ꝛ vocata S. dicte parochie in L.ad predecessores prefati dn̄i M. ꝛ eccl'iam suā in L.predictā, per tpa supra descripta, ac a tpibus supra descriptis ptinuerūt ꝛ spectauerūt ptinereqꝫ ꝛ spectare cōsueuerūt ꝛ hodie pertinent ꝛ spectāt, fueruntqꝫ nōnulli predecessores pfati dn̄i M.in pacifica ꝛ quieta possessiōe iuris pcipien. tollen.leuan.haben.predictas deciās tuleruntqꝫ ꝛ leuauerūt ac in vsus proprios cōuerterunt iuxta placitū ipoꝝ.Quod sic fuit ꝛ est.

4. Item ponit vt s. q cōis hominū opinio ꝛ cre-

dulitas ꝛ vera reputatio fuit ꝛ est, ꝙ omnes ꝛ singule decime predicte, tam post araturas prefati nobilis A. ꝙ̄ omniū ꝛ singulorū incolarū sculteti ꝛ kmethonū in villa predicta S. excrescen̄. pertinuerūt ꝛ spectarūt ad p̄decessores p̄fati dn̄i M. ꝛ ecclesiam suam in L. a tpibus s. in proximo articulo descriptis, rectorq̧ pro tpe existens ꝛ eccl'ia predicta fuit in possessiōe pacifica predictaꝝ decimarū ante mēsem Aug. Anno dn̄i ꝛc.

5. Item ponit ꝙ a tpibus s. descriptis in articulo proximo predictus dn̄s S. iuri vero ꝛ optimo p̄fati dn̄i M. ꝛ eccl'ie sue quod sibi cōpetit in decimis predictis, se opposuit ꝛ opponit, contradixit ꝛ cōtradicit ac predecessores suos ac ecclesiam ab Anno dn̄i. ꝛc. die decimo mensis Aug. de predictis decimis in predicta villa S. spoliauit ꝛ ad ipsas se intrusit ꝛ est intrusus in easdem, occupauitq̧ ipsas ꝓpria temeritate ꝛ occupat, detinuit ꝛ detinet spoliatas vsq̧ ad pn̄s tpus, videlicet. Annum domini. ꝛc. Quod sic fuit. ꝛc.

6. Item ponit vt s. ꝙ decime siue fructus decimarum predictarū spoliatarū, scd̄m cōem hominum reputatiōm, valuerūt ꝛ valere potuerūt xx. marcas quolibet anno a tpe spoliatiōis, si venditioni exponerentur. Quod sic fuit. ꝛc.

7. Itē ponit ꝙ de omībus premissis fuit ꝛ est publica vox ꝛ fama.

¶ Articuli super reconuētionali libello.

Positiones ꝛ articulos infrascriptos ꝓcurator ꝛ nomine procuratorio discreti dn̄i S. rectoris eccl'ie parochialis in N. diocesis Craco. dat, facit, exibet ꝛ ꝓducit coniunctim ꝛ diui=

sim narratiue ⁊ dispositiue, petens eisdem ꝑ partem aduersam medio suo iuramēto rn̄deri, qui si negati fuerint, probore intendit, non astringens per hoc se nec suam partē ad aliquod onus superflue probatiōis, sed dūtaxat ad ea ꝓbanda, que ꝓ intentione sua ⁊ victoria pn̄tis cause optinenda sufficere videantur, de quo solenniter ꝓtestaṫ.

1. In primis igitur ponit, ⁊ si negatū fuerit, ꝓbare intendit ꝙ a x. xxx. lx. ⁊c. citra vel vltra annis ac a tali tpe ⁊ per tm̄ tpus cuius inicij ⁊ contrarij memoria hominū non existit: oēs decime manipulares ⁊ campestres diuersi grani seu seminis vꝫ tritici, pise. ⁊c. ceterarumqꝫ frugum post omnes ⁊ singulos agros ⁊ araturas, tam prediales nobiꝉ A. ꝙꝫ omniū ⁊ singulorū incolarū, sculteti ⁊ kmetonum in villa G. excrescen̄. diocesis Craco. ad predecessores prefati dn̄i S. ⁊ suam ecclesiā pertinuerūt ⁊ spectauerūt. ⁊ hodie ꝑtinēt ⁊ spectāt. Qꝺ

2. Item ponit vt supra, ꝙ omnes predecessores p̄fati dn̄i S. ⁊ eccl̄ia sua fuerūt i pacifica possessiōe dictarum decimarū a tpibūs s̄. descriptis inconcusse ⁊ inuiolabiliꝉ absqꝫ interruptiōe aliqua, ac prefatus dn̄s S. a tp̄ibus quibus cepit esse plebanus, semper ⁊ absqꝫ alicuius contradictiōe, saluo impedimento pn̄ti, fuit in quieta ⁊ pacifica possesione dictarū decimarū a tp̄ibus supra descriptꝭ tolen̄. leuan̄. deciman̄. ⁊ in vsus ꝓprios iuxta placitum conuerten̄. Quod. ⁊c.

3. Item ponit vt s̄. ꝙ predictus dn̄s M. rector ecclesie parochialis in L. predicte dioceṡ. Craco. nescitur quo ductus spiritu aut qua temeritate inflatus (loquendo absqꝫ omni iniuria) pertur-

badiit & molestauit, perturbatqꝫ & molestat predictum dñm S. & ecclesiam suam in possessione predictarum decimarũ, opposuitqꝫ se & opponit prefato dño S. quominus prenominatus dñs S. & ecclesia sua posset & valeat gaudere pacifica & quieta possessione predictarũ decimarũ, in periculum anime sue & in preiudicium non modicũ & grauamen ipsius dñi S. & sue ecclesie. Et sic. &c.

4. Item ponit quod de omnibus premissis publica vox est & fama.

¶ Oblata.

¶ Notarius. Die Veneris. &c. V. de C. ipsius M. plebani in L. & A. de B. ipsius S. plebani in N. procuratores, hincinde oblatis positionibus & articulis in causa decimarũ ville S. petiuerũt copias & terminũ ad dicendum, contra alios ad respondendum. Et dñs ad viij. diem prefixit. Presentibus

¶ Exceptiones verbales.

¶ Notarius. Die Mercurij. &c. A. de D. ipsius S. de G. plebani in N. & V. de C. ipsius M. plebani in L. procuratores hincinde verbo generaliter exceperũt alter contra alterius articulos, dicentes ipsos de iure inadmissibiles tanquam nõ proceden. ex libellis, non bene specifican. & alias negatiuos peten. hincinde interloqui. Et dñs ad primã diẽ terminum prefixit. Presentibus.

¶ Interloquutoria verbo.

¶ Notarius in actis scribit. Die Veneris xx. &c. V. de C. ipsius M. de P. plebani in L. & A. de D. ipsius S. de G. plebani in N. procuratoribus peten. interloqui super exceptiõibus ad articulos verbo factis, dñs interloquutus est verbo, admit-

tendo hincinde articulos, ⁊ terminum ad octauã diem ad respondendũ prefixit. Pñtibus.

¶ Responsiones pro parte L.

¶ Responsiones infrascriptas ad positiões ⁊ articulos pro parte discreti S plebani in M. oblat. ⁊ product. procurator discreti dñi M. plebani in L. dat, facit, exibet ⁊ producit in forma vt seq̄r Salua ꝓtestatiõe q̄ si alicui articuloꝝ rñderit cui de iure rñdere non debeat, vult habere pro nõ responso. ¶ Et primo ad primã ⁊ scdam positiones responden. non credit ipsas esse veras. Itẽ ad tertiam credit q̄ dñs M. opposuit se pro iure suo ⁊ ecclesię suę, ⁊ non aliter, nec alio modo credit. Item ad quartã ⁊ vltimã non credit esse verã ¶ Solet etiam sub alia forma respõderi sic. Salua ineptitudine ⁊ impertinẽtia non admittẽdaꝝ. Procurator ⁊ nomine ꝓcuratorio ipsi⁹ M. de P. plebani in L. ad positiões ⁊ articulos ipsius S. plebani in M. rñdet sub hac forma ⁊c. vt s̄.

¶ Sub simili forma posset altera pars responderere in scriptis positiõibus ⁊ articulis aduerse partis s̄m materie exigentiã. Et oblatis rñsionibus pro vtraq; parte, vel pro vna tm̃. Notari⁹ scribit.

¶ Oblata.

¶ Die Martis xx. mensis. ⁊c. U. de C. procurator ipsius M. plebani in L. oblatis responsiõib⁹ ad articulos, ipsius S. plebani in M. in scriptis accusauit cõtumatiã ipsius A. de D. ꝓcuratoris dicti S. non respon. suis articulis ⁊ in termino nil facientis, dicto x.o A. peten. copiã ⁊ terminum ad dicendum cõtra, dñs ad octauam diem statuit Et statim in incontinenti ad positiões ⁊ articu-

los ipsius M. rñdit verbo sic. Primũ et secundũ articulos credo esse veros. Ad alios aũt omnes sequẽtes responden. dixit q̄ nõ credit eos esse veros ¶ Solet et sic sub alia forma notari responsio A. procurator rñdendo ad positiones et articulos pro parte M. plebani in L. oblatos. Ad j. et ij. positiones respondẽdo credit ipsas esse veras. Alias aũt sequen. omnes non credit.

¶ Respondetur libello.

¶ Nota q̄ si a principio produxisti libellũ articulatum, ad illũ eodem modo rñderi debet sicut ad libellũ summariũ, et facta rñsione, debet peti terminus ad ponend et articulandum, quo veniẽte is qui produxit libellũ articulatũ, debet reproducere libellũ loco articulor verbo sic. Venerabilis domine in causa tali reproduco verbo libellũ articulatũ al's per me productũ loco articulorũ. Et hoc facto is qui debet rñdere, petat terminũ sibi dari ad rñdendum. Et in termino respondeat sub forma premissa tanq̃ ad articulos seorsum productos ex libello simplici non articulato proceden.

¶ Exceptiões verbales cõtra rñsiones.

¶ Notarius. Die Lune. x. mensis. etc. A. de D. ipsius S. plebani in N. et V. de C. ipsius M. plebani in L. procuratoribus hincinde verbo excipiẽtibus gñaliter alter cõtra alterius respõsiões, dixerunt insufficient fuisse rñsum ad articulos, referendo se ad eosdem. Et peten. interloqui, dñs ad primã diem iuridicã, terminũ ad interloquendum prefixit. Pñtibus. etc.

¶ Interloquutoria super premissis.

¶ Notarius. Die Mercurij ix. mensis etc. V. de

C. ipsius M. plebani in L. & A. de D. ipsius S. plebani in N. pcuratoribus peten. interloqui super ipsorū exceptiōibus contra rñsiones & articulos, dñs verbo interloquutus est, admittendo & approbando responsiones. Et pro prima dilatiōe prefixit terminum ad octauam hincinde ad probandum. Presentibus.

¶ Citatio contra testes.

¶ Tho. Ro. Cano. & Offi. gñalis Craco. pvidis & discretis viris vicarijs in L. alijsq̃ pñtib⁹ requiren. salutem in dño. Vobis in virtute sancte obedientie & sub excōis pena mandamus, quatinus ad instantiā discreti M. plebani in L. personaliter accedentes nobiles H. & F. heredes in G. testes ad perhibendū testimoniū veritati in causa decimarū inter prefatum M. ex vna & discretum S. plebanum in N. partibus ex altera corā nob̃ verten. & mota. Et nihilominus personalit̃ acceden. dictum S. ad viden. & audien. hmōi testes induci, iurari, & ad examen admitti: vno edicto p tribus pemptorie citetis, quos & nos pñtibus citamus, terminū ipsis coram nobis Craco. fer. sexta post festum sancti S. proxima, hora terciarum peremptorie assignan. Datum Craco. &c.

¶ Forma iuramenti testium.

¶ Ego N. iuro dicere totā veritatē in causa vertente inter M. & S. litigan. pro vtraq̃ parte mihi cognitam. Et hanc veritatem non celabo, amicicie, odij vel timoris aut alicuius muneris dati: pmissi vel remissi, sed eam dicam solius iusticie & veritatis gratia, nullamq̃ intermiscebo falsitatem, sic me deus adiuuet & eius scrūm euāgeliū

Et hoc si iurat clericus. Si aũt laicus, post prefa-
tum iuramentum addat. Sic me deus adiuuet ⁊
eius sancta passio seu crux.

Inductio testium.

Notarius. Die Jouis xx. mensis ⁊c. V. de C. ipsius M. ⁊ A. de D. ipsius S. procuratores oblatis citatiõibus legitime exequutis, testes vꝫ. A. de G. ⁊ P. de N. pro parte plebani in L. ⁊ B. de R. ⁊ P. de F. pro parte S. pro prima dilatione produxerũt. Et dominus receptis iuramẽtis, cõmisit mihi P. notario examen eorundem, procuratoribus predictis ꝓtestañ. de excipieñ. cõtra testes ⁊ dicta ipsorũ, ⁊ ꝙ non examinarent, nisi secundum interrogatoria per ipsos danda, que dominus statim post prandium fecit dari, alias iussit testes examinare in contumaciam non dañ. Presentibus. ⁊c.

Interrogatoria.

Interrogatoria infrascripta procurator ⁊ nomine procuratorio discreti dñi S. plebani i N. dat, facit, exhibet ⁊ producit, ſm que ⁊ quodlibet ipsorum petit testes partis aduerse examinari, qui si scdm ipsam ⁊ quodlibet ipsorũ non fuerint examinati, vult habere pro non examinatis. De quo solenniter ꝓtestatur.

Et primo notarius recepto quolibet teste seorsum ad locum secretũ, reducat sibi iuramentũ ad memoriam per ipsum prestitũ de veritate dicẽda in tali causa pro vtraqꝫ pte. Itẽ exponat sibi quõ falsidicus testis ⁊c. Item inquirat cuius status aut conditiõis sit, vtrũ nobilis vel subditus: siue

kmetho. Et si dixerit, quia subditus: inquiratur cuius. Item inquiratur vtrum scit Pater noster. Aue Maria. Credo. Utrum scit villam S. vulgariter nominatã. Et si dixerit ꝙ sic. Inquiratur in quo districtu est, ⁊ in quo loco, ⁊ in qua parrochia. Item si scit quis percipiebat decimam a xl. annis de predicta villa S. Et si dixerit ꝙ plebanus pro tempore existens in N. inquiratur quo iure percipiebat. Et si dixerit ꝙ sibi non constat de iure, inquiratur per quē modum venit ad possessionem predictarũ decimarũ. Et si scit quis plebanorũ habuit primus possessionem predictarum. Et omnia fideliť cõscribat quecũꝙ testis dixerit.

¶ Expeditis generalibus, venieñ. ad articulos, ommisso primo tanꝙ generali, procedendo ad ẜm ⁊ sequeñ. oēs, si testis interrogatus dixerit ita esse vt in articulo contineť, inquiratur de causis scientie ⁊ alijs circumstantijs ad hoc requisitis. Si aũt testis dixerit sibi nihil constare de conteñ in articulo, amplius non interrogeť ne reddatur periurus. Cetera cõmittunť vestre discretiõi domine notarie. ¶ Eodem modo ꝓcurator actoris debet dare interrogatoria ẜm que testes rei debēt examinari, ⁊ interrogatoria actoris possunt depingi in forma premissa mutatis mutandis.

¶ Examen testium actoris.

¶ Notarius examinans scribit. Sub anno dñi. ⁊c. die mēsis talis, testes infra scripti pro pte M. plebani in L. citati ⁊ iurati, per P. notariũ sunt examinati pro. t sequitur.

¶ Primus testis nobilis A. de S. villa cõiť nominata, ð par ochia ecclẽie parochialis in L. etatꝫ

prope l. annorũ, citatus, iuratus ꝛ ſm interrogatoria examinatus, reducto ſibi ad memoriam iuramento per ipſum preſtito de dicenda veritate ꝑ vtraq; parte, ꝛ expoſito ſibi quō falſidicus teſtis. ꝛc. Scit Pater noſter. Aue maria. Credo. vt ſup̄ Omiſſo primo articulo tanq̄ȝ per partem aduerſam admiſſo ꝛ conceſſo venieñ. ad ſm. dicto teſti vulgariſatũ et expoſitũ de verbo ad verbũ, dixit ipſum eſſe verum, cauſam ſcientię reddens, quia in eadem villa eſt genitus ꝛ pater ſuus ſepultus, ꝛ ſemper pertinuerũt ꝛ ſpectauerũt ad eccłiam parochialem in L. ꝛ ibi eſt baptiſatus, ꝛ pater ſuus ꝛ ſui predeceſſores qui in eadem villa manebant, ꝛ ibidem cum curia ſua ſemper cōfitetur ꝛ cōicat ad feſtum Paſche, ꝛ omēs kmethones eiuſdē ville. Nec aliũ habuerũt pro plebano ſuę memorię niſi plebanũ in L. pro tpe exiſtentē, ꝛ ita etiā audiuit a pluribus, vcȝ patre, matre, auo, nec aliter

¶ Item ad tertium ꝛ quartũ articulos (credit. tanq̄ȝ condependeñ. ſibi vulgariſatos ꝛ expoſitos interrogatus dixit ipſos eſſe veros, ꝛ ſic audiuit a ſuis predeceſſoribus, patre ꝛ auo, q̄ decime pri nebant ad eccłiam predictā in L. ꝛ q̄ quidā p̄deceſſores plebani moderni, recipiebāt ipſas, ſed annum, diem ꝛ menſem non recordat̄, quia a tpib⁹ iuuentutis fuit in vngaria in ſeruitijs ꝛ ibi creuit Sed poſtq̄ȝ de Ungaria venit: ꝑ plebano in M. recipiebantur. Interrogatus quo iure recipiebant̄: dixit ſibi nō cōſtare de iure ꝛ titulo.

¶ Item ſuper quinto articulo ſibi vulgariſato, interrogatus dixit ſibi nō conſtare vtrũ opponit ſe iuri ipſius M. plebani in L. q̄a de iure ſuo ſibi nō conſtat.

¶ Item super sexto sibi vulgarisato dixit q̄ aliquando vendebatur pro xx. aliqñ pro xvj. aliqñ. pro xviij. sm exigentiā annorum ꝛ diligentiā decimatorum.
¶ Item super articulo vltimo de fama interrogatus, dixit fuisse ꝛ esse famā publicā de depositis ꝑ ipsum. ¶ Secundus testis.
¶ Scd̄us testis nobilis P. heres de N. xl. annorum citatus, iuratus, reducto sibi iuramento ad memoriam de veritate dicēda, ꝛ exposito sibi quō falsidicus testis ꝛc. Scit Pater no. ꝛc. cōicauit ō anno pn̄ti ad festū Pasche, non excōicatus, nullius partis consanguineus, amicus vtriusq̄ non deponit causa inimicicie, fauoris vel odij, sed pure ꝓpter deum, fauet de victoria habenti iusticiam non est informatus per producentē qualit̄ debeat testificari, non condictauit cum suis cōtestibus ō vnanimi testimonio, nec aliquid est sibi datū aut promissum pro testimonio ferendo.
¶ Veniendo ad articulos, ōmisso primo tanq̄ ꝑ aduersariū credito ꝛ cōfesso, super scd̄o articulo q̄ incipit. Item ponit q̄ a tpibus s̄. descriptis ꝛc. sibi vulgarisato, interrogatus dixit ipsum esse verū in toto. Quia in eadem parochia natus est, ꝛ in eadem villa N. que est in quartali vnius miliar] ab eccl̄ia parochiali in L. Et homines vtriusq̄ sexus a tpibus sue memorie ibidem a plebanis pro tpe existentibus in L. percipiebāt ꝛ percipiūt sacramenta ecclesiastica ꝛ paruuli ipsorum baptisantur, ꝛ adulti habentes annos discretiōis confitentur ꝛ cōicant, ꝛ infirmi a vicarijs cum sacramentis visitantur ꝛ procurant.

¶ Super tertio et quarto articulis tanquam praedepen. sibi vulgarisatis dixit esse veros in causam scientie reddens, quia recordatur quod decime totius ville predicte de qua in articulis pertinebant ad ecclesiam in L. iure coi et parochiali. Et plebani fuerunt in possessione. Et signanter quidam P. plebanus qui ipsam patri suo bina vice vendiderat pro xx. marcis. Sed post mortem ipsius, archidiaconus Lub. eas impetrauerat, impetratasque occupauerat, et super eisdem cum quodam B. plebano in L. successore prefati P. per multos annos litigabat. Et ipsis litigan. dictam decimam quidam plebanus in N. cuius nomen ignorat, recipiebat pro impetrante, quo mortuo in curia Romana, pro se vsque ad mortem: easdem decimas recipiebat. Nam prefatus B. collitigans ipsius impetrantis premortui, in redeundo de curia Romana fuit captiuatus in Austria et per multos annos tentus et impeditus Et postea cum fuit liberatus de carcere, infirmitatibus pedum laboran. per multos annos, mortuus est multis debitis inuolutus, que contraxit multa exponen. ad medicos et medicinas volen. recuperare sanitatem. Annum, mensem et diem, prout in dictis articulis deducitur de possessione et spoliatione dixit se non recordare.

¶ Item super articulo sexto qui sic incipit. Item ponit vt s. quod decime siue fructus etc. sibi vulgarisato, interrogatus dixit (vt credit) posse in articulis fieri verum, non tamen annis singulis. Quia annis fertilibus vix solueret xij. marcis.

¶ Item ad articulum vltimum de fama interrogatus dixit fuisse et esse famam publicam de depositis per ipsum.

¶ Alij testes.

¶ Item ponatur causa breuitatis, quod alij testes inducendi et inducti vario modo deponant quo ad articulos de possessione. Ut quidam dicant se audiuisse, quod plebani fuerunt in possessione. Alij dicant fuisse in possessione, sed tempus non recordari. Et tertij dicant sibi nil constare.

¶ Examen testium rei.

¶ Sub anno domini etc. testes infrascripti pro parte plebani in N. videlicet B. de R. P. de F. citati et iurati, sunt per me notarium de mandato domini examinati, prout in forma.

¶ Primus testis B. de R. kmetho. citatus, iuratus etc. vt supra. Ueniens. ad articulos. Et primo ad primum qui sic incipit. Inprimis igitur etc. et secundum dependen. sibi vulgarisatos et expositos de verbo ad verbum dixit ipsos esse veros. Causam sciētie reddēs, quia a xl. annis et vltra recordatur quod predicta decima in villa S. pertinebat ad ecclesiam parochialem in N. et rectores eiusdem fuerunt in possessione predictarum decimarum predialium et ipsas decimabant colligebant et vendebāt, in vsus proprios conuerten. Et nouit duos plebanos scilicet P. et B qui ipsas colligebant et vendebant.

¶ Item ad tertium articulum qui incipit. Item ponit vt supra. quod predictus dominus M. etc. sibi vulgarisatum et expositum, interrogatus dixit ipsum esse verum prout sibi apparebat quod iniuste ipsum molestaret et opponeret se, subiungēs quod nō constaret sibi quod aliquando plebani in L. habuissent ius ad predictas decimas nec credit aliquādo fuisse in possessione a temporibus sue memorie.

¶ Item ad vltimū de fama interrogatus: dixit fuisse ⁊ esse famā publicā apud omnes homines ⁊ vicinos dicte parochie: nec aliter credit.

¶ Alij testes.

¶ Ponat casus ꝙ oēs alij testes inducti ꝯformiter deponerēt sicut primus, quorū etiam dicta seu attestatiōes conscriberent de verbo ad verbū. Ut aūt melior sit informatio iudicis pro sentētia ferenda, ponat adhuc vnus actus pro secūda dilatione. Testibus itaq; citatis inductis, notarius scribat.

¶ Testes ꝑ secūda dilatiōe ipsius rei.

¶ Die Lune x. mensis. ⁊c. A. de D. procurator dn̄i S. plebani in N. oblata citatiōe legitime exe cuta, pro parte dicti plebani in N. produxit testes infra scriptos pro scd̄a dilatiōe citato V. ꝓcuratore plebani in L. ad videñ. ⁊ audieñ. induci iurari ⁊ admitti testes infra scriptos vꝫ P. de B. ⁊ F. de H. ⁊ dn̄s receptis iuramētis: cōmisit mihi P. notario examen dictorū testiū, prefato V. procuratore dicti plebani in L. protestante de excipieñ. ꝯtra personas testiū ⁊ dicta ipsorū, ⁊ ꝙ non examinarent nisi ſm interrogatoria per ipsum data.

¶ Examen testium.

¶ Anno dn̄i. ⁊c. vt s̄. Primus testis P. de B. etatis xl. annoꝝ citatus ⁊ iuratus ⁊ scd̄m interrogatoria examinatus. ⁊c. Exposito sibi quō falsidicus testis. ⁊c. Scit Pater nr̄. Habens in bonis xl. marcis. ⁊c. vt s̄. Expeditis gn̄alibus veniendo ad articulos, ⁊ p̄mo ad primo ⁊ ſm ꝯdepeñ. sibi vulgariter expositū, interrogatus dixit, ꝙ a tp̄ibus a quibus recordat sp̄ decime in articulo

descripte pertinebant ad eccl'iam parochialem in N. interrogatus quo iure pertinebāt, dixit sibi non constare, sed recordat a xl. annis q̄ predecessores dn̄i S. quorum duos recordat, vcz E. & B. fuerunt in possessiōe predictarū decimaꝝ, ipsas vēdeñ. & ꝑ libito ipsorum in vsus suos cōuerteñ. & dictus S. modern⁹ plebanus similit in possessiōe ipsarum fuit quieta, nec recordatur q̄ aliquis p̄decessores suos ac ipsum dn̄m S. impediuisset, excepto dn̄o M. moderno plebano in L. qui ipsum traxit in causam presentem.

¶ Item ad tertiū articulū qui incipit. Item ponit vt supra sibi vulgarisatū interrogatus dixit ipsum esse verū prout sibi apparet, q̄ iniuste dict⁹ dn̄s S. molestatur per prefatū M. ex quo nullum ius competit sibi.

¶ Ad vltimū de fama sibi vulgarisatū & expositum, interrogatus dixit publicā vocē & famā esse super om̄ibus per ipsum depositis.

¶ Alij testes.

¶ Ponatur casus q̄ alij omnes in toto cōformit deponant ꝓut iste immediate precedēs deposuit.

¶ Testes ꝓ sc̄d'a dilatiōe ipsius actoris.

¶ Notarius. Die Ueneris. ij. mensis. &c. U. d̄ C. ꝓcurator M. plebani in L. citato A. procuratore plebani in N. ad videndum testes induci iurari & admitti, oblataq̄ȝ citatiōe legitime exequuta, testes infra scriptos pro parte dicti M. pro secūda dilatione produxit vcz A. & B. &c. peteñ. eos ad iuramentū & ad examen admitti. Et dn̄s recept̄ iuramēt̄is a testibus, mihi P. notario examē eorundem commisit A. procuratore S. plebani i N.

protestante de excipiẽdo cõtra testes ꝛ dicta ipsoꝝ quodq; nõ examinarẽt, nisi iuxta interrogatoria.

¶ Ponatur aũt amore breuitatis vt hij testes cõformiter primis deponãt, vł vtcunq; cõtingat.

¶ Publicatio testium.

¶ Die tali. mensis talis. ꝛc. U. de C. plebani in L ꝛ A. de D. plebani in N. procuratoribus peteñ. publicari dicta testium, dñs publicatis attestatõnibus, decreuit copias peteñ. ꝛ terminum ad dicẽdum contra ad diem x. prefixit. Pñtibus.

¶ Exceptiões contra dicta testium.

Contra quosdam pñsos testes ꝛ dicta ipsorum pro parte discreti M. de P. plebani in L. ꝛ contra discretum S. de G. plebanum in N. productos, procurator ꝛ nomine ꝓcuratorio prefati dñi S. ꝓtestatur, ꝙ si aliqua sunt aut contineant̄ in dictis pñsis attestatiõibus seu dictis testiũ que faciunt aut facere videant̄ ꝓ pte sua, ꝛ contra partẽ aduersam, illa in ea parte impugnare non intẽdit nec impugnat sed approbat ꝛ admittit saltẽ per modum tacite admissionis ꝛ approbatiõis. Inquantũ vero faciũt aut facere videantur pro parte aduersa ꝛ contra suam partem extunc dictus ꝓcurator excipit, opponit, arguit ꝛ excipiendo dicit, ꝙ dicti pñsi testes sunt friuoli inepti ꝛ inefficaces, in tãtum ꝙ ipsis fides nõ est adhibenda in iudicio ꝛ extra, ꝛ al̄r sunt tales ꝙ non nocent parti contra quã nec releuant partẽ pro qua producunt̄, cum in testimonijs ipsorum sint singulares, diuersi ꝛ aduersi sibimetipsis ꝛ suis cõtestibus contrarij ꝛ contradiceñ. Et bre=

niter dicendo, sunt tales q ipsis nō obstantibus vos venerabilis dñe potestis ꝛ de iure debetis sententiam diffinitiuā pro parte dicti S. ꝛ sue eccl'ie in N. contra predictū M. ꝛ suam eccl'iam pnunciare ꝛ ferre iuste ꝛ sancte, prout ex infra deducēdis clarius apparebit.

1. Et primo predicti testes sunt inualidi ꝛ penitus nil facieñ. quia scdm interrogatoria p parte dicti S. data non sunt examinati, prout dict9 pcurator refert se ad predicta sua interrogatoria ꝛ quodlibet ipsorum.

2. Item pro ꝛ ex eo predicti pñsi testes sunt inualidi ꝛ nulli ita q eis nulla est adhibenda fides, quia non sunt examinati ieiuni. Et sic eorum testimoniū non valet, vt habet in c. j. de testi. ꝛ attes. circa fi.

3. Item pro ꝛ eo predicti pñsi testes sunt inualidi ꝛ non faciunt aliquā fidem nec etiam presumptionem, quia sunt singulares, diuersi ꝛ aduersi in suis testimonijs. Et hoc sic deducitur. Nā primus testis nobilis A. de G. examinatus, ad tertium ꝛ ad quartum articulos, primo dixit articulos posse esse veros, ex post tñ ad tercium dixit, q plebani in L. pro tpe existeñ. recipiebant decimā ad eccl'iam illā. Et hoc dixit sibi cōstare. Et sic pmo dubium deposuit ꝛ scdo certum ad idem respōdeñ. Talis aūt contrarius est sibijpsi, cum articuli sint cōdepedeñ. Item super quinto examinatus dixit sibi non cōstare de iure plebani in L. in hoc iterum contrarius sibipsi vt s.

¶ Scd'us etiam testis nobilis P. de N. In tertio ꝛ quarto articulis examinatus, dixit ipsos simpli

citer veros cum causis scientię. Et iste est singularis ꝛ vnicus in suo testimonio. Suū etiam testimonium quo ad quintum articulū vacillat, quia dixit articulum posse esse verū, ꝛ sic dubitat vtrum dn̄s S. opposuit se iuri dn̄i M. ꝛ eccl'ie sue in L. cū de iure eiusdem eccl'ie quo ad decimas sibi nō constat ꝛ sic sibipsi est cōtrarius, diuersus ꝛ aduersus, quia prius ad predictos articulos iij. ꝛ iiij de pertinentia ꝛ possessione decimarū ad predictā eccl'iam in L. responden̄: dixit ipsos veros, super quinto aūt examinatus dixit sibi de iure non cōstare. Cum itaqꝫ sit ꝛ singularis ꝛ sibipsi cōtrarius, diuersus ꝛ aduersus suis cōtestibus eius testimonium nō est validum vt habet̃. c. licet §. quāq̄ꝫ de proba. ij. q. ix. nihilominus iiij. q. iij. qui falso de ap. sollicitudinē. xxiij. q. vij. quod ꝺ aūt. ele. bone §. ꝛ ꝺ accu. cum dilectus.

4. Tertius testis N. de P. ꝛ quart⁹ E. de F. quātum ad tertium ꝛ quartum articulū examinati, licet videantur aliquid facere, sunt tn̄ famę male ꝛ leuis opiniōis, ꝓpter q̄ eorum dictis nulla vel modica fides est adhibenda, vt in cc. ꝺ. al. cū alijs q̄ꝫ plurimis iuris concor. ibidem circa glo. anno.

5. P. de R. ꝛ A. de B. examinati ꝛ iuratis. (rati ad tertium ꝛ quartum articulos licet videant̃ aliquid facere, non tn̄ in rei veritate aliquid faciunt, quia nec sunt citati nec iurati nec de singulis circūstantijs interrogati ꝫm que debeant examinari. Hmōi aūt testes non valent vt habet̃ de testi. ꝛ atte. c. cum causam ꝛ xx. ij. q. viij. occidit. cū alijs q̄ꝫ pluribus iuris cōcordātijs super hac materia concordan̄.

¶ Testes aũt pro parte prefati dñi S. producti optime deposuerunt ꝑ ipso in petitorio ⁊ possessorio ꝓbañ. prescriptionẽ legitimã xl. annoꝝ absq; aliqua interruptiõe, proui. dictus ꝓcurator refert se ad depositiões ⁊ dicta ipsoꝝ. Et cum hoc sunt absq; omni suspiciõe ⁊ omni exceptione maiores. Et breuiter dicendo, omnes cõditiões correquisite ad sufficiens testimoniũ ⁊ ad hoc vt testibus credatur dictis testibus competunt.

¶ Ex premissis igitur ⁊ quolibet premissoꝝ petit dictus ꝓcurator nomine quo s. ꝓcuratorio ꝑ vos venerabilis dñe ⁊ vestram sententiã diffinitiuã dici, pronũciari, decerni ⁊ declarari: non obstantibus dictis pñsis ⁊ friuolis testiũ probatiõibus ꝑ parte discreti M. plebani in L. productis: prefatum dñm S. ab impetitiõe prefati M. absoluẽdum fore ⁊ absolui, sibiq; super vlterioribus impedimentis, opposítiõibus ⁊ cõtradictiõibus perpetuũ silentiũ imponeñ. fore ⁊ imponi iusticia mediante, vestrum benignũ officiũ ad hoc humiliter imploñ. Has exceptiones. ⁊c. vt s.

Oblata.

¶ Notarius. Die tali. ⁊c. A. de D. ꝓcurator discreti S. plebani in N. produxit quasdam exceptiones in scriptis contra testes seu dicta testiũ ꝑ parte M. plebani in L. productoꝝ, accusañ. contumaciam productoris dicti M. nil facieñ. in termino, ex aduerso U. de C. procuratore prefati M. peteñ. copiam ⁊ terminum ad dicẽdũ contra: aľs ad replicañ. dñs ad octauam diem prefixit. Presentibus. ¶ Simile in actore.

¶ Notandum ꝙ sicut reus contra testes actoris

excipit ꝛ excipere poteſt, ita etiam actoꝛ cõtra teſtes ꝛ atteſtationes ſeu dicta teſtium pꝛo parte rei pꝛoductoꝛũ excipere poterit, cum ad imparia nõ iudicantur, ꝛ quod licet actoꝛi, licet ꝛ reo, vt habetur de reg. iur. non licet l. vj. Cauſa tñ bꝛeuitat̃ exceptiones actoꝛis omittunt. Nam ſub eadem foꝛma actoꝛ poteſt excipere, ſubqua exceptiões rei pꝛemiſſe ſunt. Et poſtea vnus contra alterius exceptiones replicarent: pꝛocedeñ. ſi voluerint ad duplicationes, triplicatiões, quadruplicationes de quibus ſupꝛa.

¶ Cautela.

¶ Hic nota: poſtq̃ induxeris teſtes, ꝛ poſt eoꝛum depoſitiones, non curat pars aduerſa, petere publicari dicta eoꝛũ, nec copias habere atteſtationũ vel repꝛobare dicta eoꝛũ. Tu pꝛocura citari partẽ ad videndũ in cauſa cõcludi ꝛ ſententiã feri, vel ſaltem concludi. Quia ſic aduerſarij negligẽtiam vel cauſe ꝓtelatiõm poteris excludere.

¶ Tenoꝛ replicationum.

Contra quandam pñſam chartã loco exceptionũ contra atteſtationes ꝛ dicta teſtium pꝛo parte dñi M. d N. plebani in L. ꝛ contra diſcretũ S. de G. plebani in N. nuper in iudicium veſtrum oblatã, pꝛocurator ꝛ nomine ꝓcuratoꝛio diſcreti dñi M. plebanũ in L. ante omnia pꝛoteſtatur, q̃ ſi que exceptionũ ſint aut cõrineantur in dicta pñſa charta, que faciat aut facere poſſint pꝛo parte pꝛefati dñi M. ꝛ contra ptem aduerſam, illa in ea parte non impugnat nec impugnare intendit, ſed admittit ꝛ appꝛobat ſaltem

per modum tacite admissiōis. Inquantū vero faciunt aut facere videntꝰ pro parte aduersa ꝛ cōtra suam partem, dictus ꝓcurator replicat, opponit ꝛ replicañ. dicit, ꝙ dicta pñsa charta cum contētꝭ in ea est de iure inadmissibilis, tanq̄ inefficacem inutilemq̄ cauillatiōm in se cōtinens, prout dictꝰ procurator refert se ad dictā pñsam chartam: Et al's est talis ꝙ ipsa non obstañ. vos venerabilꝭ domine iudex potestis ꝛ de iure debetis procedere ad sententiā fereñ. pro parte dñi M. ꝛ ecclesie sue ꝛ contra dictum S. ꝛ suam ecc̄liam in N. cū ius cōe interpellat pro ipso dño M. ꝛ sua ecc̄lia in L. Nec obstat prescriptio pro parte aduersa sine iusto titulo deducta ꝛ que vt apparet prima facie, videtur probare cum in rei veritate attentis omnibus vtrobiq̄ factis non est probata. Prescriptio eñi sine iusto titulo aduersus habentē ius cōe pro se: nō releuat, cum prescriptio ius creatū aduocat, nouum aūt non creat. vt xciij. dis. illud. Quod aūt prescriptio sine titulo non preiudicet ius cōe habenti pro se, habetur de prescrip. c. si diligenti, in glo. super v. iustus titulus prope medi. v. vt ergo scias; ꝛ in c. j. eo ti. li. vj.

1. Ommissis alijs gñalibus descēdeñ. ad primā pñsam exceptionē, in qua deducitꝰ breuiter, ꝙ testes producti ꝛ dicta ipsorū pro parte dñi M. plebani in L. non valent, quia scȝ non sunt examinati ſm interrogatoria pro parte dñi S. oblata. Ad hoc replicando dicitꝰ, ꝙ dictus excipiens in excipien. falsum (absq̄ eius iniuria loquendo) deduxit, prout dictꝰ ꝓcurator refert se ad examē testiū.
2. Item descendeñ. ad secundam pñsam excep-

tionem in qua deducit ꝙ testimoniū dictorū testium sit nullum, ex eo ꝙ non sint examinati ieiuni. ⁊ al.c.j.de testi. ⁊ atte. circa finem. Ad hoc replicando dicitur, ꝙ illud c. quo ad testes ꝙ ieiuni debeāt examinari, intelligit̄ de honestate tm̄. vt xxij q.v. honestum, ⁊ maxime ex quo testes ieiuni iurarunt, ⁊ postea sobrij, licet non ieiuni deposuerūt
3. Item quo ad tertiam pn̄sam exceptiōm in qua breuiter excipiens (licet false ⁊ inepte) deducit ꝙ testes (per ipsum specialit̄ nominati) inducti ꝓ parte dn̄i M.plebani in suis testimonijs sint inualidi ⁊ testimoniū ipsorū non valeat ex eo ꝙ sint singulares, diuersi ⁊ aduersi ⁊ cōtrarij sibipsis ⁊ suis cōtestibus. Ad hoc replicañ. dicit̄, ꝙ dictus excipiens non bene legit attestatiōes testium, ꝙ si legisset: inuenisset dicta ipsorū cōcordia, per que sufficienter probat̄ ius cōmune ⁊ petitoriū cū possessorio pro parte dn̄i M. prout dictus procurator refert se ad depositiōes dictorū testiū. Ad allegationes aūt iuriū per excipientē adductas de predicta diuersitate ⁊ singularitate ficta, replicādo dicitur ꝙ hic locum non habent ⁊ impertinēter deducunt̄, cum testes per excipieñ. nominati sint cōcordes in sensu, licet alicubi aliqui ipsorū videantur discordare in verbis. Et posito ⁊ non cōcesso ꝙ aliqui predictorū testium videāt̄ discordes esse vl̄ singulares quo ad verba, tamē benigna interpretatione iudicis sunt cōcordandi, quo ad sensum seu intellectum, vt habetur de testi. cum tu ⁊ xj.q. iij. antecessor. ⁊ viij. q.j. in scripturis. Nam ⁊ euāgeliste reducunt̄ ad concordiam de pe. dis. j. picu. lose. Et omnia testimonia sequēda sunt. iiij.q.iij.

si testes, prout hic optime sequi possunt, qa omnes concorditer probant ius cōe pro plebano in L. Et licet in possessorio videantur quo ad verba modicum diuersi, non tamen aduersi cum ad petitoriū omnes vnanimiter concordāt. Et sic quo ad hoc sufficienter est replicatum.

4. Item ad quartā pñsam exceptionē in qua excipiens deducit quō terti⁹ ꝛ quartus testis sint leuis opinionis ꝛ male famę. Ad hoc replicādo dicitur, ꝙ dictus excipiens non intelligit quis dicitur male famę aut leuis opinionis. Replicādo aūt ad formam dicit̄, ꝙ dictus excipiens false deducit, cum dicti testes sint bonę famę ꝛ optime opinionis ꝛ approbati apud homines vtriusqꝫ sexus graues ꝛ leues. Et posito ꝛ non concesso ꝙ dicti testes sint pauperes, prout non sunt, probitas tñ in ipsis preeminet. Et cum de quolibet presumit̄ ꝙ sit idoneus, nisi probetur cōtrariū c. fi. de presum. de ipsis est presumeñ. ꝙ sint idonei. Et etiam dictus excipiens non specificat in quo sint leuis opinionis, propter quod non est audiendus.

5. Item ad quintam pñsam exceptiōm in qua excipiens videtur confiteri articulos pro parte dñi M. probatos, sed dicit testimonia testium in eadē pñsa exceptiōe nominatorū nō valere ex eo ꝙ nō sunt examinati scd̄m interrogatoria de singulis circūstantijs. ꝛ allegat c. causam de testi. cum alijs iuris concor. Ad hoc replicādo dicit̄, ꝙ dict⁹ excipiens in excipieñ. deficit: aut non bene legit attestatiōes dictorum testiū, cum dicti testes optime sunt examinati de singulis circumstantijs ad hoc requisitis, prout dictus ꝓcurator refert se ad depositiōes ꝛ examē dictoꝝ testiū.

¶ Et sic sufficienter est replicatum ad dictas p̄tensas exceptiones sigillatim ad singulas.

¶ Non tñ obliuioni est relinquendũ q̄ testes p̄fati dñi M. pro sua eccl'ia ⁊ ipso optime singulariter ad singulos articulos deposuerũt, put in replicatiōibus est aliqualiter tactũ. Et cũ hoc sunt digniores ⁊ valentiores quã testes prefati S. q̄a nobiles ⁊ numero plures, ꝓpter quod ipsorum testimonia sunt sequenda vt habetur de testi. c. in pñtia. Testes aũt pro parte dñi S. ⁊ sua eccl'ia in N. sunt pauciores ⁊ minus digni, quia kmethones ⁊ subditi. Exceptis duobus, qui licet videãt̃ aliquid probare, non tñ fundamentalit̃ probãt: q̄a non probant titulũ, seu quo iure dictas decimas ipse S. percipit, immo veri⁹ occupat, ꝓpter quod ipsorum testimonia non sunt sequenda, prout in allegatiōibus paulo ante adductis, aliqualiter est deductũ, ad quas se dictus ꝓcurator refert.

¶ Ex premissis igit̃ ⁊ quolibet premissorũ petit dictus procurator nomine quo s̄. procuratorio, nō obstañ. dictis pñsis exceptionibus pro parte. S. plebani in N. ⁊ contra prefatum dñm M. ⁊ suam eccl'iam ꝓductis ⁊ iudicialiter coram vobis oblatis ad sententiã diffinitiuã pro parte dñi M. ⁊ sue eccl'ie per vos procedeñ. fore ⁊ procedi, iusticia ſctã mediante. Has replica. ⁊c.

¶ Oblata.

¶ Die tali ⁊c. U. de C. plebani in L. procurator obtulit replicatiōes ꝑut termin⁹ requirebat. Et A. de D. procuratore S. plebani in N. peteñ. terminum ad duplicañ. dñs ad diem octauam prefixit. Presentibus. ⁊c.

¶ Possent tandem pduci duplicatiões, triplicationes z quadruplicatiões, secundum partiū libitum z materię exigentiam.

¶ Productio instrumentorum actoris.

¶ Nota q instrumenta producens iudicialit pro sua parte, z contra partem aduersam potest simul articulos offerre in hunc qui sequitur modum.

¶ Positiones & articuli.

Ad eliden. z excluden. intentionē z ius discreti dñi S. de G. plebani in N: diocef. Craco. qd pretēdit se habere in decimis tam predialib' q̄ etiam incolarū z kmethonū in villa G. cōiter nūcupata dicte diocef. Craco. pcurator z nomine procuratorio discreti dñi M. de P. plebani in L. prefate diocef. Craco. deducēdo materiam priuilegiorū dotationis Serenissimi principis B. olim Regis Polonię, z Reuerendissimi in Christo patris dñi S. quondam Epi Craco. cum patentibus sigillis predictorū appēden, dict priuilegijs, positiones z articulos infrascriptos, dat, facit, exibet z producit, petens partem aduersam compelli ad sigillorū recognitiōm medio suo iuramento, que si negata fuerint probare intēdit, non astringens se nec suam partē ad aliquod on' superflue pbatiōis, sed dūtaxat ad ea pbāda que pro intentione sua z victoria pñtis cause sufficere videbuntur: De quo solenniter ptestatur.

1. In primis igit ponit, z si negatum fuerit, probare intendit legitimis documētis, q de anno domini. 1101. in festo beati Michae. archan. Serenissimus princeps B. fœlicis recordatiōis Rex

Poloniæ pro tpe existens eccliam parochialem in L. sancti J. de nouo fundatam & erectam certis bonis & possessionibus, puta agris, prediis, censibus & villis circumiacentibus, locatis & que locari incipiebant ac decimis certis dotauit & priuilegiauit priuilegio, de quo supra, & sigillo suę maiestatis maiori corroborauit. Quod sic fuit & est verum.

2. Item ponit vt s. q predictum priuilegium de quo s. prefati Serenis. principis B. sic incipit.

In nomine &c. Cum memoria hominum. &c. Data vero predicti priuilegii fuit & est talis. Datum & actum in castro nostro Lublinen. in Lub. sub anno dñi 1 5 0 1. in festo sancti Mich. archan. in cuius rei fidem, sigillum nostrę maiestatis maius est appensum. In quo priuilegio inter cetera dotationis suę maiestatis continetur villa. G. coĩe nominata cum decimis tam predialibus quam omnium & singulorum kmethonum, put dictus procurator refert se ad contenta in dicto priuilegio per ipsum iudicialiter actu producto ad proban. intentionem suam & eliden. intentionem partis aduerse eius quod pretendit se habere false & iniuste in predictis decimis predialibus & post araturas kmethonum, quas predictus dñs S. occupauit & occupat, detinuit & detinet iniuste occupatas.

3. Item ponit q de omnibus premissis fuit estque publica vox & fama.

4. Item ponit, q principium priuilegii incorporationis opidi predicti L. & villarum cum agris, censibus & decimis pro predicta eccłia in L. Rñdissimi in Christo patris dñi S. fœlicis recordationis Epi prefati Craco. & sui capituli fuit & est tale.

In nomine dñi Amen. Nos S. &c: finis vero talis. Datũ & actũ Craco. in loco capitulari añ thesaurũ dictę ecclesię cathedralis Craco. sub Anno dñi. 1 5 0 1. die 11. mensis Nouembr. in festo s. Martini. presẽt. In cuius rei testimoniũ. &c. In quo quidem priuilegio inter decimas, predicte decime prediales & post araturas omniũ & singulorũ kmethonũ de mensa prefati in Christo patris dñi S. quondã Epi Craco. sunt incorporate pro dicta ecclesia parochiali in L. in villa G. pdicta cõit nũcupata, ac ipsa villa G. pro parochia predicte ecclesie parochialis sancti J. in L. fuit & est incorporata prout dictus pcura. refert se ad tenorẽ predicti priuilegij per ipsum iudicialit produceri.

5. Item ponit vt s. q predictus S. non attentis predict. vcz dotatiõe ecclesie in L. & incorporatiõe pdictar decimar in villa G. predicta pro pdicta ecclesia in L. a tpe pmeue sue fundatiõis & erectionis, cõtra suam cõscientiã & in periculũ animę suę easdem decimas occupauit & occupat, detinuit & detinet in preiudiciũ non modicũ & grauamẽ predicti dñi. M. & sue ecclesię in L. faciẽs, palã, publice & manifeste.

6. Item ponit, q de premissis omnibus fuit & est fama & vox publica. Has positiones. &c.

¶ Oblata.

¶ Die tali, mensis &c. V. de C. procurator ipsius M. plebani in L. oblatis quibusdam positiõibus & articulis produxit quedam priuilegia, vnũ dotatiõis sub titulo B. olim regis Polonię, & aliud fundatiõis & incorporationis parochie & decimar cuiusdam Reuerẽ. patris dñi S. Epi Craco. cũ sigillo eius & capli dicte ecclesie Craco. sub datis

Positiones & articuli.

Anno do. &c. ad probandū positiōes ꝛ articulos per ipsum productos, peten. partem aduersam cōpelli ad recognoscend signa ꝛ sigilla medio suo iuramento, ex aduerso. A. ꝓcuratore S. plebani in N. peten. copiā ꝛ terminū ad dicen. cōtra, ꝛ ad videndum seu cōspiciendū sigilla. Et dominus ad diem octauam prefixit, pn̄tibus.

¶ Recognitio sigillorum.

¶ Die tali. &c. V. de C. ꝓcurator dn̄i M. plebani in L. petiuit A. de D. ꝓcuratorē discreti dn̄i S. plebani in N. ipso dn̄o S. presen. medio suo iuramento cōpelli ad recognoscendū sigilla priuilegiorum de quibus s. ꝛ predicti A. ꝛ S. ad mādatum dn̄i per iuramētum dixerūt ꝙ non haberent noticiā sigillorū predictorū tactis sacrosanctis euāgeliis. Et incontinēti V. de C. quantū ad sigillū Regis produxit nobiles A. de G. ꝛ C. de D. ad ꝓbandum, qui iurati recognouerūt predictū sigillū ꝛ per iuramentū dixerunt ipsum fuisse predicti regis B. plurаq; similia exhibuerūt ad maiorē certitudinē. Item ad recognitiōm sigillorū Reuerendis. in Christo patris dn̄i S. olim Epi Craco. ꝛ sui capituli duos canonicos B. ꝛ S. eiusdem ecclesie idem V. produxit, qui iurati dixerūt esse sigilla Epi predicti ꝛ capituli, asseren. quō plura ꝓuilegia sub hmōi sigillis eccl̄ia Craco. haberet, ꝛ similiter de signis dixerunt, ꝛ dn̄s habuit pro recognitis. Et statim ex aduerso post recognitionē sigillorum predictus A. ꝓcurator obtulit exceptiones contra predicta priuilegia ꝛ articulos. Et dominus decreta copia, ad replicandū ad diē octauam terminum prefixit. Pn̄tibus. &c.

Contra quasdam chartas loco priuilegiorũ sub titulis vnius (vt deducitur) B. Regis Polonię dotationis, et alterius S. Episcopi asserti Craco. incorporationis ac quorundam articulorũ, procurator et nomine procuratorio discreti dñi S. plebani in N. excipien. protestatur q si qua sunt aut contineãtur tam in predictis chartis priuilegiorũ, si dici merent, quam etiam positionũ et articulorũ que faciũt aut facere vident pro parte sua et cõtra partẽ aduersam, illa in ea parte dũtaxat non impugnat, sed admittit et approbat, saltem tacite. Inquãtum aũt facerent aut facere viderẽtur pro parte aduersa, dictus procurator excipit, opponit, arguit et excipien. dicit q dicte pñse charte loco priuilegiorum pducte: sunt impertinen. et inefficaces et de iure inadmissibiles vetustate cõsumpte, cum per abusum si aliqd valuissent est ipsis renũciatũ, et als extra terminum sunt producte, contra stilum et obseruantiã curię Romanę. Nam adducte sunt pbatiões et recognitiões sigillorũ anteq admissio facta est et terminus prefixus sit ad probandũ, prout postea latius deducetur verbo et in scriptis, ex quibus apparebit clarius nullitas dictarũ chartarũ loco priuilegiorum productarum.

1. Et primo pro et ex eo dicta priuilegia, si dici merentur, non releuant pducentẽ nec nocent parti contra quã pducunt, quia per abusum longi tpis et signanter spaciũ non solum xl. annorũ sed etiã a centum et vltra annis est ipsis renunciatũ, qa nũquã predecessores prefati M. fuerunt vsi priuile-

gijs predictis. Ex eo quia in possessiõe predictarũ decimarũ tam predialiũ q̄ etiam incolarũ ꝛ kmethonum non fuerũt: nec ipse M. a tpibus quibus cepit esse plebanus. Et quod plus est spacio xxx. annorũ derogat priuilegio, ita q̄ per xxx. annos abutens ipso, iuri suo renũciat, vt habetur ð priuil. c. si de terra, ꝛ sic non solum spacio xl. annorũ vt habetur c. accedentibus, eo ti. sed etiã xxx. vt ꝫ allegatum est. Et etiam priuilegiũ meret ammittere, qui concessa sibi abutit potestate, vt habetur eo ti. c. tuarũ. Quod aũt predecessores prefati dñi ꝛ ipse M. sunt abusi priuilegijs predictis, dictus ꝓcurator refert se ad attestatiões ꝛ dicta testium: ad positiões ꝛ articulos libelli recõuentional ꝑ ipso dño S. productorũ ꝛ etiam ad testes ipsius dñi M. partis aduerse in hac causa si debite depositiões dictorũ testium intelligantur.

z. Item posito ꝛ non concesso q̄ predicta priuilegia releuarẽt vel releuare viderent aduersam ptẽ prout in rei veritate non releuãt, adhuc replicañ: dicit q̄ dictus ꝓducens fundando suam intẽtionem vltimatã in eisdem priuilegijs, renũciauit iuri cõmuni in quo suam intẽtiõm principalit fundauerat, vt patet in ꝓcessu eiusdem cause. Et sic neutrũ ipsum poterit releuare, quia vnũ aliud inficit, eo q̄ priuilegiũ dr priuata lex. iij. dis. priuilegia. Et priuilegiũ cõiter dat, contra aut preter ius cõe, ideo quis non potest simul inniti priuilegio ꝛ iuri cõi. vt xvj. q. j. hinc est. ꝛ l. j. ff. ad muni. de quo not. in c. contra morẽ. c. dis. Vide etiam c. cum persone de priuil. li. vj. Nam quod meum est ex vna causa, ex alia causa meum fieri nõ põt.

c. inter dilectos §. sed contra. ad fi. cum multis cō. cor. ibi annotatis, de fide instru. Si ergo decime fuerunt sue ex iure cōi: ergo non ex priuilegio vel etc. Ex premissis igit̄ ꝛ quolibet premis (ecōtra. so petit dictus ꝓcurator nomine quo s. procuratorio, non obstā. dictis pñsis chartis priuilegioꝝ pro parte discreti M. plebani in L. productis per vos venerabilē virū. ꝛc. ad sententiā diffinitiuā pro parte prefati dñi S. procedeñ. fore ꝛ procedi iusticia mediante. Has exceptiōes. ꝛc.

¶ Replicationes.

Contra quandam pñsam chartā loco exceptionum pro parte discreti dñi. S. plebani in M. ꝛ contra priuilegia ꝛ articulos discreti dñi M. iudicialiter oblatam ꝛ productam, procurator ꝛ nomine procuratorio prefati domini M. replicat arguit, opponit ꝛ replicādo dicit, ꝙ predicta pñsa charta cū cōtentis in ea est friuola, impertinens, nō releuās produceñ. nec nocens parti contra quā producit̄, prout ex infra deductis clarius apparet.

1. Et primo desceñ. ad primam pñsam ꝛ cauillosam exceptiōm, in qua breuiter inter cetera (licet sub alijs verbis) deducit̄ allegañ. ꝛ impertinent̄ deducendo quomō predictis priuilegijs ꝑ abusum longi tpis ꝛ signanter. xxx. lx. xc. citra vel vltra spacium annorū sit renūciatum, ꝛ ꝙ ratione tam longi tpis priuilegia amitterent vigorē. Ad hoc replicando, dicit̄ ꝙ hoc est falsum ꝙ vnq̄ contra predecessores prefati dñi M. transiuisset tam lōgi tpis prescriptio, prout dictus procurator refert se

ad depositiones testium pro parte prefati dñi. M. in hac causa ad articulos ex libello proceden. inductorum. Et posito ꝛ non concesso ꝙ tanta prescriptio transiuit, prout in rei veritate non transiuit, adhuc non releuaret aduersam partẽ, cũ male fidei possessor nunq̃ prescribit, vt habet de prescri.c.fi. ꝛ eo ti.c. si diligenti, in glo. super v. iust⁹ titulus ꝓ emedi.v. vt ergo scias. Ubi inter cetera deducitur ꝙ prescriptio sine iusto titulo contra habentẽ ius cõe pro se, nõ releuat prescribentem nec ei aliquid prodest. Ratio ibidem, quia prescriptio ius creatũ aduocat, nouũ aũt nõ creat, vt c. dis. p. morem ꝛ xciij. dis. illud. In casu aũt pñti ꝓ prefato dño M. ius cõe interpellat, vt supra ꝓbatum est sufficienter, ad quas probationes dictus procurator se refert, facit optime ad predicta c. j. d̃ prescri. li. vj. ꝛ c. q. j. de resti. spoli. eo. li.

z. Ad secundam ꝛ vltimam pñsam exceptionẽ in qua breuiter deducitur quomodo prefatus dominus M. producen. priuilegia in quibus fundauerat suam intentionem vltimam, renunciaret iuri cõi. Ad hoc replican. dicitur, ꝙ hoc est falsum: q̃a tenor predictorũ priuilegiorũ ostẽdit vnde ius cõe sumpsit exordium quo ad predictas decimas prediales, ꝛ post araturas omniũ incolaꝝ in dicta villa G. quia ex incorporatiõe eiusdem ville G. pro parochia in L. eo ꝙ est in parochia ipsi⁹. Ad hoc eñi ꝙ acquirat̃ alicui eccl'ie parochiali ius cõe in sua parochia quo ad decimas, requiritur ꝙ ville in quibus decime cõsistũt tpe fundatiõis dicte parochie incorporent̃ per loci ordinariũ ꝓut in casu pñti factum est. Ad hoc vero vbi excipiẽs sub-

fungeñ. rõe deducit. Qđ meum est ex vna causa. ꝛc. replicando dicitur, ꝙ hoc dictũ non habet locum in casu pñti, sed in illis casibus vbi vnũ preiudicat alteri. Ut si alicui prouideatur de beneficio authoritate ordinaria ꝛ etiã authoritate apostolica, ꝛ ille cõtra aduersarium primo incipiat se defendere iure ordinarij ꝛ vidẽs illud deficere haberet recursum ad ius quod sibi cõpetebat authoritate apl̃ica, tunc em̃ vnum impediret aliud. Sic in alijs pluribus casibus. In casu vero pñti, quia per incorporatiõm ordinarij ius cõe probat̃ ꝛ adiuuatur, incorporatio non tollit nec impedit ius cõmune. Et sic sufficient̃ est replicatum ad prefatas pretensas exceptiões.

¶ Ex premissis igitur ꝛ quolibet premissorũ petit dictus procurator nomine quo supra ꝓcuratorio, non obstantibus dictis pñsis exceptiõibus ꝓ parte prefati S. ꝛc. oblatis ꝛ ꝓductis, per vos venerabilem virũ ꝛc. ad sententiã diffinitiuã ꝓ parte dñi M. plebani in L. ꝛ eccl̃ie sue ꝓcedeñ. fore ꝛ procedi iusticia mediante. Has replicationes. ꝛc. vt s. Oblata. ¶ Die tali. ꝛc. U. de C. ipsius M. plebani in L. procurator obtulit replicatiões in scriptis, ex aduerso A. de D. procuratore discreti S. plebani in N. peteñ. copiam ꝛ terminũ ad dicendum contra alias ad duplicañ. ꝛ dñs ad diem octauã prefixit. Presentibus.

¶ Duplicationes verbo.

¶ Die Lune. j. mensis Maij. A. procurator dñi S. plebani in N. pñte U. de C. ꝓcuratore M. plebani in L. partis aduerse, duplicauit gñalit̃ verbo contra replicatiões prefati M. ꝛc. Citatoq; di-

cto U.per S. nunciū iuratum, petiuit cōcludi in causa ꝛ sententiam ferri. Et prememorato U. simi liter peteñ, concludi, dñs cum dictis procuratori bus conclusit in causa hincinde habeñ. pro cōclu so. Presentibus.

¶ Sententia diffinitiua.

Christi nomine inuocato, pro tribu nali sedeñ. ꝛ solum deum pre oculis habeñ. de iurisperitorū consilio ꝛ assensu matura deliberatiōe prehabita ex hijs que vidimus ꝛ videm⁹ cognouimus, cognoscimus, in causa que inter discretos M. in L. actorem ex vna, ꝛ S. in N. partibus ex altera rectores ecclesiarū parochialium verteñ. de ꝛ super decimis manipularibus ꝛ cāpestribus post agros ꝛ araturas tam prediales nobilis A. quam omniū ꝛ singulorū incolarū ꝛ kmethonum in villa G. coiter nominata in districtu Lub. dioceƀ. Craco. per hanc nostram sententiā diffinitiuam quā ferimus in hijs scriptis, dicimus, decernimus, ꝓnunciamus ꝛ declaramus, omnes ꝛ singulas decimas manipulares ꝛ campestres, tam post agros ꝛ araturas dicti nobilis A. quam etiam omnium ꝛ singulorū incolarū ꝛ kmethonū in predicta villa G. ex prescriptiōe legitime prescripta pertinuisse ꝛ spectasse ꝛ hodie pertinere ꝛ spectare ad predecessores prefati dñi S. ꝛ eccl'iam suam in N. eosdemq́ꝫ predecessores dicti S. in possessione dictarū decimarū per tpus legitime prescriptū fuisse ꝛ extitisse absq́ꝫ aliqua interruptiōe ꝛ ipsum S. a tpibus quibus assecutus est dictam eccl'iam easdem pacifice possedisse, Et ob hoc pre-

fato dño S. adiudicañ. fore et adiudicamus, prefatoque dño M. et eccl'ie sue in L. in decimis predict' et ad ipsas, nullũ ius cõpetisse nec cõpetere, oppositionesque et contradictiões ac impedimẽta prefato dño S. et eccl'ie sue in N. per predictum dominũ M. in predictis decimis de iure ipsarũ prestitas et pstita temerarias et iniustas, temerariasque et iniusta fuisse et extitisse, pfatoque dño M. et eccl'ie sue in L. de et super predictis decimis perpetuũ silentium imponeñ. fore et imponimus, prefatumque dominum S. et suam eccl'iam predictam ab impetitione dicti dñi M. absolueñ. fore et absoluimus, cõdemnañ. predictũque dñm M. prefato dño S. in expensis in causa coram nobis legitime fact', quarum taxationẽ nobis in posterũ reseruamus lecta lata et in scriptis pnunciata est hec sentẽtia diffinitiua per me. etc.

¶ Notarius.

¶ Die x. mensis Maij. U. de C. procurator discreti M. de P. plebani in L. citato A. procuratore dñi S. plebani in N. per M. nunciũ iuratũ apd acta, petiuit sñiam diffinitiuã ferri in causa decimarum, et dicto A. similiter peteñ. dñs tulit sentẽtiam in scriptis, adiudicañ. decimas in villa G. prefato dño S. et sue eccl'ie in N. et super eisdem perpetuũ silentiũ imponeñ. dicto M. et eccl'ie sue in L. ipmque M. in expensis cõdẽnañ. prefato S. in lite legitime factis. Et ibidem U. pcurator dicti M. appellauit verbo a sententia dñi tanque ini qua, ad sedem metropolitanã Gnez. petiuitque sibi cum debita instan. apl'os dari. Et dñs ob reuerẽtiam sedis Metropolitane detulit sue appellatiõi dãdo aplos rñciales. Pñtibus, etc.

¶ Appellantis documentum.

¶ Nota: q̄ a diffinitiua sentētia potest, vt s. diximus, appellari verbo ⁊ hoc incontinēti, ⁊ ibidē possunt peti apostoli: sic. Dn̄e iudex: ego appello a vestra sentētia tanq̄ iniqua, ⁊ peto apostolos. Et si tunc iudex incōtinenti dederit apostolos maxime reuerentiales, dabit literas remissoriales ad iudicem ad quem sub hac forma.

¶ Apostoli venerabiles.

Reuerendo in Christo patri dn̄o J. Archiepis. sanctę eccl'ię Gnez. vel eius officiali generali. T. R. canonicus ⁊ officialis gn̄alis Craco. deuotas oratiōes cum debita reuerentia Reuerendis. pater ⁊ dn̄e gratiose, mota corā me materia questiōis authoritate ordinaria inter discretos M. sancti J. in L. actorem ex vna, ⁊ S. in N. reum partibus ex altera eccl'iarum parochialiū rectores, de ⁊ super decimis manipularibus ⁊ campestribus tam predialibus quā etiam omniū ⁊ singulorum incolarū kmethonū in villa G. cōiter nominata in districtu Lub. in eadem causa rite ⁊ rationabiliter ꝓceden. suatis, seruan. iudiciariū ꝓcessum cōtinentibus, premissa citatiōe cōtra predictum S. ad instan. prefati M. ⁊ tandem successiue oblatis libellis conuen. ꝑ parte M. p̄fati actoris, ⁊ reconuen. pro parte S. rei ⁊ eccl'iarū suarum super eisdem litem legitime cōtestatā ⁊ post litis cō. dato ⁊ assignato termino predictis ꝑtibus ad ponen. ⁊ articulan. ⁊ expost prout terminus reqrebat, oblatis nōnullis positiōibus ⁊ articulis tā ꝑ parte actoris q̄ rei, ex libellis ipsorū ꝓceden. ⁊

hincinde facta rn̄sione ad predictas positiones ꝛ articulos, receptaq; ꝓbatiōe sufficienti pro vtraq; parte tam testium quā literarū siue priuilegiorum quibus dicte partes vti volebant, ꝛ publicatis at testatiōibus testiū: ꝛ ad petitiōm dictarū partium copijs eorundē decretis ac per partes recept̄ hinc- inde, ꝛ termino ipsis ad dicen̄. cōtra prefatas at- testatiōes per me assignato, demum contra atte- stationes ꝛ dicta testium per nōnullas exceptiōes replicatiōes ꝛ duplicatiōes extitit disputatū, tā- dem partibus vtrisq; citatis ad viden̄. ꝛ audien̄. concludi, in p̄ntia ꝓcuratorū dictarū partium cō clusi cum ptāte reuocandi. Expost in alio certo ter mino citatis procuratoribus partiū, ꝛ peten̄. ferri diffinitiuā sententiā, ipsam ad petitiōm dictarū partium tuli ꝛ ꝓmulgaui adiutore deo, hmōi sub tenore. Christi nomine inuocato. ꝛc. vt s̄. (ꝛ pona tur totus tenor sententię de verbo ad verbū) post cuiusquidē sentētie prolatiōm ꝛ pronūciationē, ꝑ parte discreti dn̄i M. plebani in L. mox ꝛ incon- tinenti extitit verbo appellatū ad vestrā sanctam sedem Metropolitanā G. ꝛ apl̄i cum debita in- stan̄. petiti. Et licet crediderim me iustā ꝛ sanctā sententiam tulisse ꝛ promulgasse, ob reuerentiam tn̄ p. v. ꝛ sedis authoritatem, eidem appellationi humiliter detuli dan̄. apl̄os reuerentiales ꝛ lite- ras eorundem apl̄orū remissoriales decreui dan̄. cum subscriptione notarij cause: ꝛ sigilli officiala- tus appen̄. Datū ꝛ actū Craco. Anno dn̄i. ꝛc. die tali, p̄ntib⁹. ¶ Et ego N. clericus dioces. Cra- co. authoritate apostolica: notarius publicus, pre- dictis, sententię prolationi, appellatiōis interpo-

sitioni, apl'orum petitioni, eorumq; dationi & alijs omnibus & singulis p̄ns interfui.

¶ Nota q̃ apl'i possunt interdū dari tantū sub sigillo iudicis absq; subscriptiōe notarij. Cauti⁹ tñ est vt notarius se subscribat.

¶ Quomodo in scriptis appellatur.

¶ Nota: q̃ si non appellat mox & incontinēti verbo a sentētia diffinitiua vel appellanti nō dantur statim apostoli, debet tandē infra decendiū (vt diximus) in scriptis appellari si pars pretēdens se grauari, appellare voluerit, que appellatio pōt cōcipi sub hac forma.

¶ Appellatio diffinitiua.

¶ Coram vobis venerabili viro T. &c. Ego U. d C. procurator discreti dñi M. plebani in L. Craco. dioces. animo & intētione appelañ. propono, allego atq; dico, q̃ Quāuis corā vobis verteñ. causa inter prefatum M. in L. actorem ex vna, & S. in N. reū partibus ex altera, ecclesiarū parochialium rectores de & super decimis tam predialib⁹ nobilis A. q̃ omniū & singulorū incolar sculteti & kmethonū in G. villa vulgarit nūcupata in districtu Lub. dioces. Craco. ad ipm dñm M. iure cōi pertineñ. & spectañ. Et quāq; prefatus dñs M intentionem suam & ius ecclesie sue sufficienter probauit, vos tamen venerabil' dñe (vestra reuerētia semper salua) non attentis probationibus prefati domini M. iuris ordine non seruato, vt presumitur, in fauorem partis aduerse vestrā sententiam diffinitiuam, si dici meretur pro prefato domino S. & ecclesia sua in N. & contra prefatū dñm M. & ecc'iam suā tulistis & pmulgastis

absoluen. prefatum S. ab impetitione, et prefatu M. in expensis in lite factis eidem S. condemnan. vnde ex pmissis et quolibet pmissorum, senciens predictum dnm M. et ecclesiam suam fore grauatos, timensque in posterum plus posse grauari, a predictis omnibus, vez a sentencia vestra tanque iniqua et iniusta, ac codemnatioe expensarum et quouis alio grauamine quod exinde sequi vel colligi possit. Ad reueren. in Christo patrem dnm J. dei gratia Archiepm et primate sancte ecclie Metropolitane Gneznen. in hijs scriptis prouoco et appello, et apostolos primo instanter, scdo instantius, tertio instantissime a vobis venerabilis dne, vel si est qui mihi eos dare velit et possit, vel salte a te notario publico literas testimoniales in fide et testimonium omnium premissorum mihi dari peto, subiciens predictum dnm M. cum omnibus sibi adheren. et adherere volen. tuitioi et protectioni sedis ante dicte. Saluo iure adden. minuen. corrigen. et alijs iuris beneficijs semper saluis.

Fatalia peten. apostolorum.

Sunt scripta de folio 35. Dicunt aut fatalia iuris seu dies fatales. Quia eis fatum i. mors seu terminus cause imponit. Vide tex. in autenti. ei q appellat c. de tempi: et tempa. appel.

Instrumetum appellationis a diffinitiua:

Innomine dni Amen. Sub anno natiuitatis domini etc. pontificatus sanctissimi in Christo patris. etc. et in domo habitatiois Venerabilis dni T. canonici et official general Craco. in platea canonicorum sita et stuba cois audientie, in mei notarij publici testiumque infra scriptorum ad hec vo-

catorum specialiter ꝛ rogatorum, presentia, corā pfato domino T. cano. ꝛ offi. Craco. ad iura redden̄. pro tribunali sedente ꝛ in audientia publica cōstitutus personalit̄ circūspectus magister U. de C. procurator ꝛ nomine ꝓcuratorio M. rectoris parochialis eccl'e in L. tenens ꝛ habens in suis manibus quandā appellatiōm in charta papiri conscriptā a quadam sententia diffinitiua, vt dicitur lata, a prefato venerabili T. pro parte dn̄i S. plebani in N. ꝛ cōtra ipsum dominū M. vt dr. ꝓnunciata, ꝛ quibusdam alijs grauaminibus in dicta appellatiōe expressis, ipsam animo ꝛ intentione prouocandi ꝛ appellandi, pn̄te A. de D. procuratore prefati dn̄i S. interposuit ꝛ per me legi fecit: lectāq; insinuauit. Cuius appellationis tenor fuit ꝛ est talis. Coram vobis venerabili ꝛc. (ꝛ sic inseratur totus tenor appellatiōis de verbo ad verbum ꝛ tandē cōtinuando subiungitur) Post cuius quidem lectionē ꝛ interpositionem ac insinuatiōm, prefatus magister U. petijt sibi a p̄fato venerabili T. ꝛc. apostolos dari, vel saltē sup eisdem responderi, qui quidem dominus ob reuerentiam sedis Metropolitanę, incontinēti eius appellatiōi detulit, dan̄. apostolos reuerentiales Super quibus omnibus predict⁹ magister U. petijt sibi a me notario publico confici publicū instrumentum. Acta sunt hęc Anno. ꝛc. inditiōe ꝛc. pontificatus. ꝛc. Pn̄tibus. A. B. C.

¶ Et ego M. de G. clericus diocesis Craco: authoritate apostolica notarius, interpositioni ꝛ insinuatiōi appellatiōis predicte, ac apostolorū petitioni ꝛ super hijs responsioni, alijsq; dum sic vt

premittitur fierent ꝛ agerentur, rogatus vnacum prenominatis testibus interfui, ꝛ premissa in hāc publicam formam redegi.

ℭ PROCESSVS IN SECVNda instantia.

Appellans itaqꝫ accedeñ. iudicē appellatiōis infra iuris fatalia vel tēpus sibi per iudicem a quo, prefixū offerat literas apłoꝝ vel instrumētum appellatiōis ꝛ petat sibi decerni citatiōm contra appellatū vna cum inhibitiōe contra iudicem a quo, notarios, partē aduersam ꝛ ꝓcuratores partis aduerse, ne quid in eadem causa attentare presumant. Quem actum petitionis prefate notarius scribat.

ℭ Actus petitionis.

ℭ Anno dñi. ꝛc. die tali. In domo venerabilis dñi A. Archidia. ꝛ Offici. Gnez. F. de G. asserēs se procuratorem discreti dñi M. plebani in L. ꝑsonaliter cōstitutus, in pñtia prefati dñi V. oblatꝭ apłis venerabilibus appellatiōis interposite (vł oblato appellatiōis instrumēto d manu notarij talis) a sentētia diffinitiua venerabił dñi T. cano. ꝛ offi. Craco. lata pro parte S. plebani in N. contra dictū dñm M. super decimis ꝑdialibus ꝛ kmethonū in G. petijt sibi decerni citationē cum inhibitiōe cōtra partē appellatā. ꝛc. Et dñs decreuit iuxta petita: Pñtibus. ℭ Hic reuoca in mentē ea que dicta sunt s. folio 61. que debet obseruare iudex appellatiōis anteqꝫ decernat citationē cum inhibitione.

¶ Citatio cum inhibitione.

¶ U. de L. archi. Reuerendissimiq in Christo patris et dñi dñi J. dei gratia sanctę ecclie Gnez. Archiepi. legati nati et primatis viccarius in spiritualibus et officialis gñalis Gnezneñ. Honorabilibus et discretis viris ebdomadarijs chororũ Metropoli. G. prefate et cathe. Cra. parochialiũq ecclesiarũ intra et extra muros G. et C. ac in N. rectoribus et eorum viccarijs, ceteris presbyteris curatis et non curatis, beneficiatis et non bñficiatis, titulatis et non titulatis, vicarijs perpetuis, altaristis, gratialistis, notarijs, tabelliõibus et publicis scribis quibuscunq per et infra ciuitates et dioces. predictas, ac als vbilibet ↄstitutis pñtiũ tenore requireñ. salutẽ in dño et pñtibus fidẽ indubiam adhibere. Hodie pñtato nobis et per nos recepto publico appellatiõis instrumẽto, signo et subscriptiõe discreti M. Joãnis de G. sacra apostolica authoritate notarij publici subscripto et ↄsignato huc ad nos, sedem Metropolitanã ecclesiamq G. pro parte honorabilis dñi M. plebani in L. dioces. Craco. et cõtra S. plebanũ in N. a quadam sentẽtia diffinitiua per Reuereñ. patrem dñm T. in fauorem dicti S. et contra prefatũ M. lata et ꝓmulgata, ac ab alijs grauaminib⁹ in eađ appellatione latius expressis et designatis. Fuit itaq nobis pro parte dicti M. debita cum instãtia supplicatũ, quatinus sibi nostras citationis literas contra et aduersus prefatũ S. plebanũ de N. ex aduerso principalẽ dare et decernere dignaremur. Nos vero attendeñ. hmõi petitiõm fore iustã et ratiõi cõsonã preperitas nostras citatiõis

literas decrevimus sibi dandas damusq;, decernimus & cõcedimus pñtium per tenorẽ. Quocirca vobis dñis executoribus s. scriptis in virtute sãcte obediẽtie & sub excõis pena (quã in vos & vestrum quelibet, trina, triũ dũtaxat dierũ monitiõe premissa, si neglexerit seu distulerit cõtumaciter adimplere, ferimus in hijs scriptis) districte precipientes mãdamus, quatinus psonalit accedeñ. domibus habitationũ suarũ, si tutus ad ea vobis pateat accessus, sinunt ex tunc in eccl'ijs vestri publice ꝓponeñ. vno edicto pro trib⁹ & peremptorie ceteris prefatũ S. plebanũ in M. ac oĩes & singulos sua cõiter vel diuisim interesse putañ. in executione pñtium nominañ, quos & nos tenore presentium citamus vt coram nobis Gnez. in domo nostre solite residentie xij. die a die exequutiõis pñsentium, si ipsa dies iuridica fuerit, al's prima die iuridica extũc immediate sequenti, per se aut per ꝓcuratores suos ad causam hmõi sufficiẽt instructos cõpareãt legitime ad diceñ. & opponeñ. quicquid verbo vel in scriptis contra hmõi nobis pñsentatam appellatiõm nostramq; iurisditiõm dicere siue excipere voluerint ac impugnañ. & iustificañ. easdem, nec non ad proceden. & per nos procedi videñ. ad oĩes & singulos actus, & terminos iudiciarios, gradatim & successiue vsq; ad nostre senẽtentie diffinitiue prolatiõm inclusiue, certificañ. eosdem talit citatos, q sitie in dicto citatiõis nostre termino ꝯparere curauerit siue nõ, nos nihilominus ad partis cõparentis & causam hmõi prosequi curantis instantiã, ad premissa omnia & singula ac ad ea que iuris & ratiõis fuerint dante

dño pcedemus, cõtumacia siue absentia dictorũ citatorum non obstante. Et insuper attenden. q lite ꝛ causa huiusmõi taliter coram nobis penden. indecisis, nihil sit per quẽpiã attentañ. siue innouandum. Uobis igitur exequutoribus s. dict sub penis prescriptis mandamus. quatinus post legitimam dicte citatiõis exequutionẽ, personalit ac ceden. s. dicto dño T. ꝛc. ac dicto S. plebano in M exaduerso principali ac alijs om̃ibus ꝛ singulis quorum interest inhibeatis, quibus etiã nos presentibus inhibemus ne ipsi seu illorum alter, per se vel per alium, directe vel indirecte, oculte vel manifeste vel quouis quesito colore, in causis huiusmõi in vilipendiũ ꝛ leuitatẽ iurisdictiõis, ꝛ sedis Metropolitane cõtemptũ, dictiq M. plebani in L. principalis preiudicium, damnũ ꝛ grauamen, attentare siue innouare presumãt seu presumat. Quod si secus factum fuerit, nos id totum cassare, anulare ꝛ in pristinũ statum reducere curabimus iusticia mediante. Diem vero citatiõis ꝛ inhibitiois vestrarũ hmõi, ꝛ quicqd in premissis feceritis nobis per vestras pateñ. literas aũt instrumentũ publicum harũ seriem seu designationẽ in se cõtinentes seu cõtinens remissis presentibus quanto citius poteritis fideliter intimare curetis. In quorũ omniũ ꝛ singulorũ fidẽ ꝛ testimonium premissorum, presentes nostras literas, siue hoc presens publicum instrumentũ per notarium publicũ nostrũ ꝛ facti hmõi corã nobis scribam infra scriptũ, scribi ꝛ publicari mãdauimus nostriq sigilli iussimus ꝛ fecimus appensione legitima cõmuniri. Actum ꝛ datũ Gnez. in domo

habitationis nostrę Anno dñi. &c. Inditiōe xj. pō
tificatus sanctissimi in Christo patris & domini
nostri, dñi Cle. diuina prouidētia pape vij. Anno
ipsius primo. die vero xij. mensis Martij. Presen
tibus nobilibus & discretis A. B. C. D. testibus
Circa premissa &c. ¶ Notet iunior circa premis-
sa. Qd̄ diocesis dicitur distinctio vel diuisio epi-
scopatuū, qua vna gubernatio ecclíarū vnius epi
scopatus, distincta est a gubernatiōe alterius epi-
scopatus, de quo videat c. j. & ij. vj. q. iij. & xvj. q.
iij. quicunq;. &c. eos de tempor. ordi. li. vj. Et di-
citur a dia i. due: & cesio i. seperatio, quia separat
duas iurisditiōes.

¶ Terminus citationis.

¶ Die Lune. &. mensis &c. F. procurator dñi M.
plebani in L. oblata citatiōe legitime exequuta
que emanauit ab auditorio dñi, accusauit cōtuma
ciam partis citate non cōparentis nec in termino
aliquid facientis peteñ. terminū sibi prefigi ad li-
bellandum, in cōtumaciā partis aduerse, vel alis
processus cōtumacie sibi decerni contra predictā
partem aduersam. Ex aduerso magister P. pdu-
cto instrumēto pcuratorio de manu N. de S. no-
tarij publici authoritate imperiali, pro parte dñi
S. plebani in N. citra approbatiōm iurisditiōis
petijt copiam productorū per partem aduersam &
terminū ad dicendū cōtra, & dñs decretis copijs
prefixit terminū ad diē octauā. Pñtibus. &c.

¶ Exceptiones citra approbationem Iurisditiōis.

¶ Coram vobis venerabili viro U. vi. & offi. G.
pcurator & nomine pcuratorio discreti S. pleba-

ni in N. Craco. dioces. citra approbatiōm iurisditionis vestre personalit̃ cōparens, protestatur ꝙ per hūc actū ⁊ per alios actus sequētes, si quos ipsum attentare cōtigerit, iurisditionē vestrā nō approbat nec approbare intendit, nec comparet coram vobis tanꝗ iudice cōpeteñ. sed tanꝗ persona veneraũ. Protestatur etiā ꝙ si aliqua dixerit ꝓposuerit vel allegauerit que iurisditiōm vestrā aliquatenus approbare videant̃, illa vult habere pro non dictis ⁊ allegatis, cum iudex in causa p̄senti vigore appellatiōis interposite pro parte dñi M. plebani in L. a sententia diffinitiua venerabililis dñi T. ⁊c. lata pro dño S. ⁊ eccl'ia sua in N ⁊ contra dictum M. ⁊ ⁊ eccl'iam suam in L. dicte Craco. dioces. esse non potestis ex causis ⁊ rōibꝰ in modum exceptionũ infra deductis.

I. Et primo pro ⁊ ex eo dictus procurator excipit opponit, arguit ⁊ excipiē do dicit, ꝙ iudex esse nō potestis. Quia dictus appellans infra decē dies a die late sententie, non appellauit, ⁊ sic appellatō sua censetur dici desertata, cum post decēdiũ aditus non pateat appellandi, vt habetur c. cōcertationi de ap. li. vj. cum alijs iuris concor. ibid an. z. Item pro ⁊ ex eo iudex esse nō potestis (notatꝗ. quia posito ⁊ non concesso ꝙ dictus appellans infra decem dies a die late sententię appellasset, ꝓut in rei veritate non appellauit. Adhuc appellatio sua censetur desertata, quia appellatiōm suā infra xxx. dies seu infra mensem, iudici a quo ⁊ parti appellate nō insinuauit nec notificauit nec in pñtia ipsius eandem interposuit infra tempus sibi a iure concessum. Et sic appellationi sue renũ-

ciauit, sicq̃ appellatio sua est deserta ꝛ cassata, vt habetur in cle. causam de elec. cũ alijs concor. in 3. Item pro ꝛ ex eo iudex esse nõ pote= (glo. an. stis vigore dicte pretense appellatiõis, quia dict⁹ appellans, si dici meretur, infra eosdem xxx. dies apostolos non petiuit nec recepit. Et sic appellatiõi sue renunciauit, vt in c. ab eo qui de ap. li. vj. cum alijs quãpluribus iuris concor. ibidẽ in glo. annotatis. Ex premissis igitur ꝛ quodlibet premissorum petit dict⁹ ꝑcurator nomine quo s. procuratorio, salua protestatiõe de non approbanda iurisditione vestra dñe veneran. per vos ꝛ vestram sententiam interloquutoriã, obstañ. predictis exceptiõibus, dici ꝑnunciari, decerni vos non potuisse nec posse esse iudicem cõpeteñ. in causa pñtis appellatiõis partem aduersam in expensis ob hoc factis condemnañ. iuxta c. cum appellationibus friuolis de ap. li. vj. iusticia mediante.

Has excep. ❡ Oblata.

❡ Die Lune. xj. ꝛc. P. de B. procurator dñi S. plebani in N obtulit exceptiones contra iurisditionem domini citra approbationẽ iurisdicionis ex aduerso F. procuratore dñi M. plebani in L. peteñ. copiam ꝛ terminum ad dicendũ contra, ꝛ dñs decreta copia prefixit terminum ad diem octauam. Presentibus. ꝛc,

❡ Replicationes.

Contra quandam pñsam vanã inefficacem ꝛ friuolam (quasi fere valentem obolum) chartam loco exceptionum nuper pro parte dñi S. plebani in N. ꝛ contra iurisditiõm

veſtram venerabilis dñe ꝛc. in iudicio veſtro oblatam ꝛ productam, procurator ꝛ nomine procuratorio diſcreti dñi M. plebani in L. arguit opponit, replicat ꝛ replicando dicit, ꝙ predicta pñſa charta cum contentis in ea eſt friuola: impertinẽs vaga, cauſa diffugij ꝛ iuſticie ſupprimende data ꝛ producta, non releuans producentẽ, nec nocens parti contra quam producitur, ꝛ alias eſt talis ꝙ ipſa non obſtante, vos venerabilis dñe ꝛc. poteſtis ꝛ de iure debetis pronunciare cauſam predictam ad vos per appellatiõm legitime deuolutam ꝛ vos iudicem cõpetentem ex cauſis ꝛ ratiõibus infra deductis pronunciari.

1. Et primo deſceñ. ad primam pñſam exceptionem in qua breuiter deducitur ꝙ appellatio pro parte predicti dñi M. plebani in L. infra decem dies a die late ſententię non fuiſſet nec eſſet interpoſita, ꝛ alle. c. concertationi de ap. li. vj. Ad hoc replicando dicitur ꝙ dictus excipiens in exceptioñ. ꝛ allegan. deficit, cum non ſolum infra x. dies ſed etiam eodem die quo lata eſt ſententia pdicta diffinitiua, ſi dici meretur, ſtatim ꝛ incontinẽti fuit ꝛ eſt appellatum, prout dictus procurator refert ſe ad inſtrumenta deſuper confecta ꝛ literas remiſſoriales que ad probañ. ſuam replicationem coram vobis reproducit.

2. ꝛ 3. Item deſcendeñ. ad ſecundam ꝛ tertiam pretenſas ꝛ friuolas exceptiones, in quibus breuiter deducitur quomodo appellatio iudici a quo ꝛ parte appellate non fuiſſet nec eſſet inſinuata ꝛ notificata infra xxx. dies, ꝛ infra eoſdem dies apoſtoli non fuiſſent petiti per appellañ. nec cum eſ-

fectu recepti. Ad hoc replican. d͛r q̄ dictus exci-
piens: in suis exceptiōibus quas solum causa di-
fugij et indebite ꝓtractionis ꝓduxit: longe disces
sit a veritate: cū nō solū infra xxx. dies a die late
sentētię appellatio est insinuata et notificata iudi-
ci a quo et pti appellate apostoliqȝ petiti infra ter-
minū iuris: sed oīa et singula quę appellationi et
appellanti incūbunt: fuerūt et sunt facta et disposi
ta eodem die quo lata est sententia: put dictus ꝓ-
curator se refert ad instrumēta seu literas aplorū
tpe decretę citationis coram vobis venerabil̄ do-
mie oblata et ꝓducta. Et sic quo ad hoc sufficiēter
est replicatū. ¶ Ex premissis igit̄ et quolibet p̄-
missorū dict⁹ ꝓcurator petit nōie quo s. ꝓcura-
torio p vos venerabilē virū dnm V. vicariū et offi
cialem gn̄alem G. nō obstan̄. dictis friuolis pn̄sis
exceptiōib⁹: dici: ꝓnūciari: decerni ad vos causā
predictā eccl̄iam Metropolitanā legittime deuo-
lutā, vosqȝ iudicē ꝯpeten̄. vestra īterloquutoria sē-
tentia mediāte: ptemqȝ aduersā eidem dn̄o M. in
expen̄. ꝯdēnan̄. fore et cōdemnari, has replica. etc.

¶ Oblata.

¶ Die prima mēsis etc. F. ꝓcurator dn̄i M. ple-
bani in L. obtulit replicatiōes in cā appellationis
decimarū: ex aduerso P. ꝓcuratore S. plebani in
N. peten̄. copiā et terminū ad duplican̄. et dn̄s de-
creta copia terminū ad octām: diem prefixit. Pre-
sentibus. etc. ¶ Actus.

¶ Die tali etc. P. de B. ꝓcurator dn̄i S. duplica
uit generaliter verbo: et hincinde ptibus peten̄. in
terloqui dominus ad primam iuris prefixit termi
num. Presentibus.

¶ Interloquutoria.

¶ Sedentes pro tribunali interloqueñ. pronūciamus non obstañ. friuolis exceptionibus pro parte dñi S. plebani in N. causam appellatiōis ꝑ parte M. plebani in L. interposite a sententia diffinitiua ven. dñi T. ꝛc. lata pro parte dicti S. ad sedē Metropolitanam G. esse legitime deuolutā ꝛ nos iudicē cōpeteñ. prefatum dñm S. ipsi M. in expēsis litis cōdemnā. quarū taxatiōm nobis in posterum reseruamus ¶ Uel sic.

Honorabilis dñi M. de P. rectoris ecclīe parochialis in L. ex vna ꝛ discreti S. de B. curati in N. partibus ex altera in causa decimarum campestrium tam predialium ꝙ̃ sculteti ꝛ kmethonū ville G. coram nobis in scđa instantia vigore appellatiōis vertente, decernimus ꝛ ꝓnunciamus interloqueñ. non obstañ. ꝛc. vt s̄. ¶ Notarius.

¶ Die. ꝛc. F. dñi M. in L. ꝛ P. dñi S. in N. plebanorum. procuratoribus peteñ. interloqui, dominus interloquutus est in scriptis, appellationis causam legitime deuolutam ad sedem Metropolitanam G. ꝛ se iudicem ꝯpeten. ꝓnuncian. dictūꝙ̃ dñm S. prefato M. in expenſ. litis ꝯdemnan. P. ꝓcuratore dñi S. protestā. de grauamine ꝛ appellan. Presentibus. ꝛc.

¶ Documēta.

¶ Nota: ꝙ caute facier ꝓcurator si infra decē dies a die interloquutorie pro se late nil attentabit. Nam si aduersarium statim citasset ad terminum sequentem, poterit eum excitare ad appellandum qui alias dormiuisset. Et id semper seruandū est quando pars aduersa pretendit se grauari per ali-

quam interloquutoriã. Unde et cauti iudices qñ vident qp per interloquutoriam alicui partiũ grauamen intulerint, infra decem dies ab hmõi interloquutoria non procedunt in ea causa propter predictam rationem.

¶ Nota si appellans obtulit iudici appellatiõis apl'orum seu remissoriales literas iudici a quo vl' acta prime instantie, tunc replicando referet se ad illas literas vel ad illa acta pro legitimañ. et iustificañ. sua appellatione. Hmõi eñ litere vl' acta dant testimoniũ qp omnia sint rite facta que incumbunt appellantibus.

¶ Si vero appellans obtulit tm̃ instrumentũ appellationis, vt fit cum appellatur in scriptis, replicando oportet vt se referat ad acta prime instãtie, et tũc loco eius qp in fine replicationũ ponebat Prout dictus procurator refert se ad instrumenta seu literas apl'orum, dicet prout dictus pcurator offert se probaturum legitimis documẽtis, loco et tempore oportunis. Uel sic replicabit.

Replicationes.

¶ Contra quandam. etc. vt s. Premissis gñalib9 tandem subiungat. Et primo descendeñ. ad primam pñsam et friuolam exceptionẽ, in qua breuit' deducitur qp pro parte dñi M. infra decem dies a die late sententie non fuerit nec sit appellatum et alias duas sequeñ. vcz qp insinuatio dicte appellationis non sit facta infra xxx. dies: et apostoli nõ sunt petiti infra eosdem xxx. dies et ibidem quedam allegationes iuris impertinent' adducuntur Ad premissa omnia replicando dicitur, qp pro pte predicti dñi M. omnia que appellantibus incũ-

bunt fuerunt et sunt legitime facta et disposita, videlicet quod appellatum est infra x. dies, a die late sententie predicte et ab eodem die interposite dicte appellationis apostoli infra xxx. dies sunt petiti et recepti cum effectu, prout dictus procurator offert se probaturum legitimis documentis loco et tempore oportunis. Ex premissis. ¶ Et in tali casu iudex non feret interlocutoriam pronunciando causam esse per appellationem ad sedem Metro. legitime devolutam et se iudicem competentem. sed interloquetur admittendo replicationes ad probandum, que probabuntur ex actis prime instantie per notarios iudicis a quo ex eius actis extractis, et ad iudicem appellationis, vt moris est, reportatis.

¶ Item nota quod si appellatus viderit omnia que appellantibus incumbunt esse rite facta et disposita, poterit ommisso articulo appellationis approbare iurisditionem iudicis ad quem est appellatum. Et hoc maxime intelligendum est quando appelatur a diffinitiua, vt colligitur ex c. cordi. de appel. li. vj.

¶ Item nota circa premissa.

¶ Si ipse appellans post fundatam iurisditionem non curat vel negligit causam prosequi. Extunc ipse appellatus vel procurator suus, procuret citari ipsum appellantem, ad videndum et audiendum causam ipsam ad iudicem prime instantie remitti, ob negligentiam prosequendi ipsam appellationem, aliis ob negligentiam procedendi in causa, post iurisditionem fundatam vt notatur in c. ad hec et infra de appel. Si vero pars appellans post fundatam iurisditionem, aliquos actus fecit, vt pote quia obtinuit literas compulsoriales pro actis prime instantie vel

aliquid simile. Tum in termino citationis, comparens, dicat, ecce doceo de diligentijs quas feci, et facio in tali causa. etc.

Item circa omnia premissa quod alibi est ommissum.

Nota: replicationes sunt exceptiones actori competen. contra rei exceptiones. Et replicationes semper opponit actor, duplicationes autem, sunt exceptiones seu defensiones reo competen. contra replicationes actoris. Sed iterum contra duplicationem rei, datur triplicatio actori, unde triplicatio est exceptio seu defensio actori competens, contra duplicationem rei. Postremo contra triplicationem actoris, datur quadruplicatio reo. Unde quadruplicatio est exceptio reo competens, contra actoris triplicationem, et ibi fit status ut l. ij. ff. de excep. et C. eo l. non exceptionibus. ubi dicit Bal. Sicut reus iuvatur exceptionibus, ita actor replicationibus, suple et triplicationibus. Exemplum omnium predictorum Peto iudicialiter a te centum, que tibi mutuavi. Tu excipis, dicens te habere a me pactum de non petendo, vel te esse absolutum a solutione per acceptiliationem, hoc enim probato, absolueris a mea petitione. Sed ego possum replicare, quod tale pactum de quo tu excepisti, fuit per metum vel per dolum, vel contra leges, extortum vel ei renunciatum per aliud pactum posterius. Quo probato obtinebo. C. de pac. l. licet, et l. pacta novissima verum rursus contra meam replicationem, tu potes duplicare, de alio pacto tertio. Vel quod dolus, me sciente et volente intervenit. C. de transactio l. cum donationis et ff. de reg. iuris. Regule. Nemo videtur fraudare eos, q

sciunt ꝛ cõsentiunt. Uel ꝙ meus expost accessit ꝯsensus c. si qui cleri. vel vo. ꝛ c. ad id quod de spõsa. Et sic vlterius vsqꝫ ad quadruplicatiõm procedendo, ꝛ vsqꝫ ad vltimũ pactum, hęc habentur institu. de replica. ꝛ in l. pacta. preal. Uidete specul. in ti. de exceptiõibus ꝛ replica. §. Nunc dicẽdum restat de replicatiõibus. ꝛc.

❡ Cæterum ad sequentia nota.

❡ Queadmodum apud logicos ꝓpositio ypothetica cõstruitur ex duabus kathegoricis. Sic libellus appellatorius, seu scđe instantię, tam conuentionalis ꝙꝫ reconuẽtionalis cõstituitur ex duobus vꝫ ex libello prime instantię cõuentionali vel recõuẽtiõali, nam in prima instantia cõcludendo libellum, vnũ petebat, hic aũt i. in secunda instãtia, duo petunt vꝫ id quod in primo libello, prime instantię fuit petitum. Item ꝙ pronunciaret bene appellatum ꝛ male sententiatũ adiuncta semper expensarũ ꝛ fatigarum petitiõe, de quo sequit exemplũ statim in sequenti libello appellatorio.

❡ Libellus appellatorius cõuentionalis.

Coram vobis venerabili viro U. de L. vicario ꝛ officiali gñali G. iudice cause ꝛ partibus infra scriptꝭ vigore appellatiõis a sententia diffinitiua venerabilis dñi T. R. canonici ꝛ officialis gñalis Craco. pro pte discreti dñi M. ad sedem Metro. interposite, procurator ꝛ nomine ꝓcuratorio predicti dñi M. rectoris ecclesię in L. dioceß. Craco. appellantis, contra ꝛ aduersꝰ discretum S. in N. plebanũ ꝛ cõtra quãcũqꝫ personam pro ipso vestro in iudicio legitime interue-

nientem graui cum querela proponit, quod Quãuis mota materia questionis inter prefatum M. actorem ex vna et dictum S. reum partibus ex altera coram venerabili dño T. R. cano. et offi. generali Craco. de et super quibusdã decimis tam predialibus post araturas nobilis A. quam omniũ et singulorum incolarũ et kmethonũ in villa G. cõmunit nominata dioces. Craco. in districtu Lub. ad predictum M. et ecclesiam suam iure cõi spectañ. et pertinentibus a tẽpibus fũdatiõis et erectiõis prefate eccl'ie parochialis in L. prefatusque dñs M. intentiõm suam et ius sufficient in petitorio et possessorio tam testibus quam priuilegijs probasset et fũdasset. Nihilominus tñ prefatus dñs T. etc. in prefata causa procedẽs, iuris ordine nõ seruato nec attentis pbatiõibus et iure predicti M. et eccl'ie sue sententiam suam diffinitiuam (si dici meretur) tulit et pnunciauit, pro parte dicti dñi S. et eccl'ie sue in N. et contra prefatũ dñm M. et eccl'iam suã in L. ad iudicã. prefato S. et eccl'ie sue decimas supra dictas tam prediales quam omniũ et singulorum incolarum in dicta villa G. excrescentes: et absoluẽ. dictum S. ab impetitiõe prefati M. et eidem M. perpetuũ silentium super eisdem decimis imponeñ. eundemque in expensis in causa factis cõdemnañ. a qua quidem sententia diffinitiua tanquam iniqua, pro parte prefati dñi M. fuit et est appellatũ et ap'li petiti, infra terminum iuris, et omnia que appellantibus incũbunt, fuerunt et sunt facta et di

¶ Petit igit dictus pcurator nomine (sposita. quo s. procuratorio p vos venerabilẽ virũ U. d L. viccariũ et officia. gñalem G. et vestrã sententiam

diffinitiuam dici, pronunciari, decerni, omnes et et singulas decimas tam post agros et araturas nobilis A. quam omnium et singulorum sculteti et kmethonum in villa G. cōiter nominata in terra L. dicte diocesis Craco. ad predictū dñm M. et ecclīā suam iure cōi pertinuisse et spectasse, et nunc pertinere et spectare, predecessoresque predicti dñi M. et ecclīam suam in possessione ipsarum fuisse et extitisse, ipsasque sibi et ecclīe sue adiudicañ. fore et adiudicari, prefatoque dño S. et ecclīe sue in predictis decimis ius non cōpetisse nec cōpetere, predictūque dñm T. etc. in dicta causa male et inique et perperam processisse, sententiasse et diffiniuisse, sententiamque diffinitiuā per ipsum taliter qualiter latā: iuris ordine pretermisso, pro parte dicti S. et ecclesia sua in N. quatinus de facto processit cassañ. anihilandam reuocandam et infringeñ. fore cassarique reuocari, anihilari et infringi, pro parteque predicti dñi M. ad predicta sententia tanquam iniqua et iniusta, bene appellatū fuisse et esse, omniaque que appellantibus incūbunt faciendo disposuisse et disposita fuisse, predictumque S. predicto M. et ecclesie sue in fructibus perceptis a tēporibus occupationis predictarū decimarū, in expensis in lite tam coram iudice prime instantie quam coram vobis factis et fiendis cōdemnañ. fore et per vos cōdemnari: iusticia mediante. Saluo iure addendi, minuendi, omnibusque melioribus modo, via, iure, stilo, etc.

¶ Oblata.

¶ Die tali, mensis. etc. F. de G. procurator domini M. plebani in L. citauit P. de B. procuratorem S. plebani in N. ad videndum offerri libellū, ip-

socꝫ oblato dictus P. petiuit copiam ipsius ꝛ terminum ad deliberandum, ꝛ dñs decreta copia ꝑfixit terminum ad octauam diem. Pñtibus. ꝛc.
¶ Die tali, mensis. ꝛc. P. de B. ꝓcurator discreti S. plebani in N. deliberatus, petijt sibi dari terminum ad reconueniendū presente ꝛ consentieñ. ꝑ procuratore M. ꝛ dñs terminū ad octauā prefixit Presentibus. ꝛc.

Libellus reconuentionalis.

Coram vobis venerabili viro dño U vicario ꝛ officiali gñali G. iudice appellatiōis, ꝓcurator ꝛ nomine ꝓcuratorio discreti S. rectoris eccl'ie parochialis in N. dioceſ. Craco. contra ꝛ aduersus discretum M. rectorem eccl'ie in L. dicte Craco. dioceſ. ꝛ cōtra quācūqꝫ aliam personā pro ipso vestro in iudicio legitime interuenientem proponit ꝛ dicit, ꝙ licet causa que coram venerabili viro T. ꝛc. inter predictum dñm M. actorem ex vna ꝛ predictum S. reum partibus ex altera: dꝫ ꝛ super decimis predialibus excrescentibus post araturas nobilis A. omniumqꝫ ꝛ singulorū incolarum ꝛ kmethonum in villa G. cōiter nominata seu vulgariter dicta in terra Lub. dicte diocesis Craco. fuisset ꝛ esset solenniter acta ꝛ tractata, ꝑfatusqꝫ dñs T. ꝛc. in prefata causa bene ꝛ rationabiliter ac solenniter iuris ordine in omnibus seruato processisset sententiāqꝫ diffinitiuā in ipsa causa pro parte dñi S. ꝛ eccl'ie sue in N. ꝛ contra dictum dñm M. ꝛ eccl'iam suam in L. tulisset, promulgasset, ꝛ pronunciasset, easdem decimas dicto S. ꝛ eccl'ie sue predicte in N. adiudicañ. Nihilo-

minus tñ pro parte eiusdem dñi M. ab ipsa sententia fuit & est (vt dicitur) temere & iniuste ac de facto dũtaxat ad sedem Metro. S. appellatum & male cum ea que appellãtibus incũbunt non fuerunt nec sunt facta & disposita.

¶ Petit igit̃ dictus ꝓcurator nomine quo s. procuratorio per vos venerabilem virũ dñm V. vestramq; sententiam, dici, pronunciari & decerni ac declarari in causa predicta prefatum T. &c. bene & iuste ac sancte fuisse & esse ꝓcessum, sententiatum & diffinitum, ipsiusq; sententiam cum cõtentis in ea confirmandam, approbandam & ratificandã fore & per vos approbari, cõfirmari & ratificari, ꝓ parte dñi M. ab ipsa sententia diffinitiua male, inique & de facto duntaxat fuisse & esse appellatũ: prefatumq; dñm M. predicto dño S. in expẽs. in causa legitime factis & in posterũ facieñ. condemnañ. fore & per vos cõdemnari, & als de & super pmissis sibi fieri iusticię cõplementũ vestrum benignũ officium ad hoc hũiliter imploranñ. Saluo iure &c.

¶ Terminus ad respondendũ libello.

¶ Die tali: mensis. &c. F. de G. procurator domini M. plebani in L. citato P. procuratori dñi S. plebani in N. petijt responderi libello oblato pro parte dicti M. offerens se esse paratum ad respõdendum libello reconuentionali. Et domin9 hincinde prefixit terminũ ad respondendum ad diem octauam. Presentibus. &c.

¶ Responsio super libellis.

¶ Die tali: mensis. &c. P. ipsius S. in N. & F. ipsius M. in L. plebanorum procuratores ad libellos hincinde per ipsos productos, rñderũt verbo

animo contes. litem super eisdem, negan. narrata prout narrantur fore vera, saluo eo q̄ cōfessi sunt fuisse processum in prima instantia coram dño T. &c. & q̄ tulit sententiā contra predictum dñm M. & ecclesiam suam & pro parte discreti S. & de mandato dñi, hincinde prestiterūt iuramentū calūnię super omnibus articulis in eodem iuramento contentis, & vtrisq; procuratoribus peten. terminum prefigi ad ponen. & articulandū, dñs ad xij. diem prefixit. ¶ Nota q̄ iuramentum calūnie, nedū in prima instantia: sed etiam in scda pōt & debet prestari si exigit, vt habetur c. in appellatiōis: de iura. cal. li. vj. Et potest exigi & prestari in quacūq; parte litis, cum non sit de substātia ordinis iudiciarij q̄ statim post litem contestatam (vt debet) iuretur de calumnia, vt habetur c. j. eo ti. & li.

¶ Articuli super libello conuentionali.

¶ Positiones & articulos infra scriptos, procurator & nomine procuratorio discreti M. plebani in L. diocesis Craco. in causa appellatiōis que inter predictum M. actorem ex vna & discretum S. plebanum in N. partibus ex altera, vertitur & vertebatur, de & super decimis predialibus post agros & araturas nobilis A. & omniū & singulorū sculteti & kmethonum in villa G. cōit nominata in terra Lub. diocesis Craco. dat, facit, exibet & ꝓducit cōiunctim & diuisim, petens eisdem per partē aduersam medio suo iuramento responderi, qui si negati fuerint, petit se ad proban. admitti, nō astringens se & suam partem ad aliquod onus supflue probatiōis, sed duntaxat ad ea proban. que ꝓ intentione sua & victoria presentis cause obtinenda

sufficere videant. De quo solenniter protestatur.
1. In primis igit ponit et si negatum fuerit pba-re intendit q a x.xx.xxx.xl. citra vel vltra annis in parochia et intra parochiam eccle sue parochialis s.J. in L. fuit et est quedam villa S. vulgarit nominata, que consueuit inhabitari et inhabitat per homines vtriusq sexus a tpibus supra descriptis, et q predicti homines eiusde ville vtriusq sexus percipiunt et perceperunt a rectore dicte ecclesie in L. pro tpe existente et suis vicarijs ecclesiastica sacramenta, tam volutaria q necessaria vez q paruuli predictoru hominu seu incolaru in predicta villa S. baptisant et adulti venientes ad annos discretionis, confessi corpe Christi tam sani q etiam infirmi et alijs sacramentis procurantur a prefato rectore dicte eccle parochialis in L. et suis vicarijs. Quod sic fuit et est verum. etc.
2. Item ponit vt s. q a tpibus supra descriptis omnes et singule decime manipulares et capestres post omnes et singulos agros et araturas, tam nobilis A. q omnium et singuloru sculteti et kmetonum, in predicta villa S. coiter nominata pertinuerut et spectauerut ad predecessores predicti dni M. et ecclam suam et hodie pertinet et spectat, fueruntq nonnulli predecessores prefati M. et ecclesia sua in L. in pacifica et quieta possessioe vel quasi iuris percipien. prefatas decimas, leuan. collige. deciman. et in vsus proprios easdem couertendo. Quod sic fuit et est verum.
3. Item ponit vt s. q predictas decimas manipulares et campestres, tam prediales post omnes agros et araturas nobilis A. q omniu et singuloru

sculteti & incolarum in villa G. coiter nominata, predictus dñs S. plebanus in N. dioces. Craco. nescitur quo spu ductus, contra deum & iusticiam pro se & ecclia sua vsurpat & occupat, spoliãdo pre dictum dñm M. & ecclesiam suam in L. in graue periculũ anime sue & in scandalũ non modicum & grauamen, damnificãdo eundẽ dñm M. & ecclesiam suam a tpe spoliatiõis & occupatiõis, anno quolibet ad viginti marcas. Quod sic fuit. &c.

4. Item ponit vt s. q predictus M. volens defendere iura ecclie sue predicte in L. de anno dñi. Millesimo. &c. die x. mensis Augusti, predictum dñm S. plebanum in N. traxit in causam ad presentiam venerabilis T. R. canonici & officialis gñalis Craco. & litem ei de predictis decimis nouam intentauit. Quod sic fuit. &c.

5. Item ponit vt supra, q predictus dñs T. officialis predictus: proceden. in causa iuris ordine pretermisso & probationibus prefati M. non attend necq cõspectis, sententiam diffinitiuã (si dici meretur) pro parte dñi S. predicti & ecclesia sua in N. tulit & pnunciauit & contra predictũ dñm M & eccliam suam in L. decimas prefatas eidẽ S. & ecclie sue in N. adiudicañ. perperã & inique, & eundem dñm M. in expensis dicto S. cõdemnañ. silentiumq perpetuũ, quantum in eo fuit, predicto domino M. super eisdem decimis imposuit. Et sic fuit & est verum.

6. Item ponit vt s. q pro parte predicti dñi M. & ecclie sue in L. a tali sententia diffinitiua (si dici meretur) tanq iniqua iniusta, infra terminũ iuris fuit & est appellatum, apliq petiti & cũ effe-

ctu recepti, ⁊ omnia que appellationi incumbunt fuerunt ⁊ sunt disposita. Quod sic fuit. ⁊c.

7. Item ponit ⁊ dat propositiõibus ⁊ articul' acta acticata in prima instantia, vcz libellorũ, articulorũ ⁊ alias ꝓbatiões inquantũ faciũt ⁊ facere possunt pro parte sua ⁊ cõtra partẽ aduersam ⁊ non aliter nec alio modo.

8. Item ponit ꝙ de omnibus premissis est publica vox ⁊ fama.

¶ Articuli ex libello reconuẽtionali.

¶ Positiões ⁊ articulos infra scriptos, procurator ⁊ nomine procuratorio discreti dñi S. plebani in N. diocesis Craco. in causa appellationis que inter predictum S. tanꝗ͂ reum ex vna ⁊ M. rectorem eccl'ię parochialis in L. actorem, partibus ex altera de ⁊ super decimis quibusdã manipularibus ⁊ cãpestribus in villa G. vulgariter nominata in terra Lub. dictę dioceß, Craco. vertitur, dat, facit ⁊ producit cõiunctim ⁊ diuisim, petens eisdem per partem aduersam medio suo iuramento rñderi. Qui si negati fuerint probare intendit, non astringens se ⁊ suam partem ad aliquod onus superflue ꝓbatiõis, sed dũtaxat ad ea probañ. que pro intentione sua ⁊ pñtis causę victoria obtinenda, sufficere videãtur. de quo solenniter protestatur.

1. Inprimis igitur ponit ⁊ dat pro positionibus libellum in prima instantia ꝓductũ ⁊ oblatũ in causa pñti ⁊ omnia singula in eo cõtenta, narratiue ⁊ dispositiue de quolibet.

2. Item ponit ⁊ dat pro positiõibus ⁊ articulis, positiones ⁊ articulos, alias datos ⁊ productos.

coram iudice a quo extitit appellatum.

3. Item ponit q̄ prefata omnia cōtenta in libello ⁊ in dictis positiōibus, fuerunt ⁊ sunt vera, ⁊ de h ijs in consistorio Craco. ⁊ Gnez. ⁊ alias vbilibet fuit ⁊ est vox publica.

4. Item dat pro positiōibus ⁊ articulis omnia ⁊ singula producta ⁊ in posterū producen̄. in presenti causa, inquantū faciunt seu facere possunt ꝑ pte sua ⁊ contra partem aduersam, ⁊ non aliter nec alio modo.

¶ Predictas positiōes ⁊ articulos dat dictus ꝓcurator nomine quo supra procuratorio predicti dn̄i S. ⁊ eccl̄ie sue in N. saluo sibi iure declarādi ⁊ predicta omnia in melius reformandi, nō astringens se ⁊ suam partem ad probandū sup̄flua, sed duntaxat ea que sibi sufficiunt in causa presenti pro victoria obtinenda. ¶ Oblata.

¶ Die tali. ⁊c. F. ipsius M. plebani in L. ⁊ P. ipsius S. plebani in N. ꝓcuratores, hincinde obtulerunt positiōes ⁊ articulos prout terminus requirebat. Et hincinde petentibus copiam ⁊ terminū ad dicendum contra, dominus ad octauam diem prefixit. Presentibus. ⁊c.

¶ Exceptiones ipsius S.

Contra quandam pn̄sam charthā loco articulorū pro parte discreti M. plebani in L. ⁊ contra discretū dn̄m S. plebanum in N. nuper in iudiciū vestrum oblatā ⁊ productā venerabilis dn̄e ⁊c. ꝓcurator ⁊ nomine procuratorio dicti dn̄i S. arguit, opponit, excipit ⁊ excipien̄. dicit: q̄ predicta pn̄sa charta cum cōtentis in ea, est friuo-

la, impertinens non releuans producentē, nec nocens parti contra quam ꝓducitur, ⁊ al's est talis ꝙ de iure est inadmissibilis ⁊ repellenda ⁊ debet repelli, prout ⁊ ex infra deducēs clarius apparebit ⁊ ex post verbo ⁊ in scriptis si necesse fuerit.

I. Et primo pñsa charta quantū ad tres primos articulos vez j. ij. ⁊ iij. non est admittēda nec ď iure debet amitti, immo contra ius scriptum esset si admitteretur. Et hoc sic deducit. Nam materia predictorum articulorū, est in articulis prime instantie sufficienter inducta, super quibus articulis, testes fuerūt ⁊ sunt sufficienter inducti ⁊ examinati, ⁊ dicta eorum publicata, copieq; attestationū recepte, ita ꝙ prefatus dñs M. in pñti causa aduersarius, sufficienter didicit prefatas attestatiōes. Et sic si prefati articuli admitterent ad probandum, esset presumptio violenta de subornatiōe ⁊ corruptiōe testium inducendorū. Unde ⁊ iura disponūt ꝙ post publicatiōm attestationū, testes super eisdem articulis vel directe cōtrarijs vt in cle. ij. de testi. vel super materia eorundē articulorum non sunt admittendi, vt habetur in c. intimauit ⁊ c. de testibus, de testi. ⁊ c. fraternitatis eo ti. vbi glo. adducit multas concor. Unde ⁊ secūdum Gof. quatuor sunt que tollunt copiam ꝓducēn. testes seu quibus obstantibus prohibet ꝓductio testium. Primo publicatio testium vt in c. ꝯ. alle. Secundo renūciatio siue cōclusio, vt in d. c. fraternitatis. Tertio: productio quarta. vt in c. in causis de testi. Quarto numerus testium effrenatus: hoc est vltra xl. vt eo ti. c. ꝑcauerūt ⁊ c. cū causam, cum alijs plurimis iuris cōcor.

2. Item pro et ex eo dicta pn̄sa charta quantū ad prefatos tres articulos non est admitteñ. quia si admitteretur esset cōtra hoc dictū de corpore iuri excerptum et in causis appellationū cōiter allegatum vcȝ non allegata allegabo et non probata ꝓbabo. Admissis em̄ dictis pn̄sis articulis, allegata allegarentur et probata probarentur, et sic sequeretur confusio ꝓcessus in causa, immo cōmitteretur nugatio, cum esset vnius et eiusdem inutilis repetitio, et absurdum est eandem materiā N. eodem modo et sub eadem forma in iudiciū deductā, sepius repetere et resumere. Et sic premissis obstantibus dicti articuli non sunt admitteñ. nec debent de iure admitti.

¶ Ex premissis igitur et quolibet premissorum petit dictus procurator et nomine quo supra ꝓcuratorio, obstantibus exceptiōibus supra deductis et de iure admissibilibus, predictos pretensos articulos tres de quibus supra repelleñ. fore et per vos repelli, vestra interloquutoria sentētia mediante, prefatumq̄ dn̄m M. ipso dn̄o S. in expēsis cōdemnañ. fore et cōdemnari, et aliis de et super premissis sibi fieri iusticię cōplementū, vestrū benignum officium ad hoc humiliter implorando.
Has exceptiones. Oblata.

¶ Die tali. mensis talis. P. de B. ipsius S. plebani in N. procurator, obtulit exceptiōes contra articulos pro parte discreti M. plebani in L. productos et oblatos, ex aduerso F. procuratore dicti M. peteñ. copiam et terminū ad dicendū contra, aliis ad replicañ. Et dominus. etc.

¶ Replicationes.

Replicationes

Contra quandam pn̄sam chartā loco exceptionū pro parte discreti dn̄i S. curati in N. ⁊ contra pósitiōes ⁊ articuols discreti dn̄i M. plebani in L nuper in iudicium vestrū venerabil' dn̄e. ⁊c. oblatam ⁊ productā, procurator ⁊ nomine pcuratorio prefati discreti dn̄i M. plebani in L. arguit, opponit, replicat, ⁊ replicādo dicit q̄ dicta pn̄sa charta cum contentis in ea fuit ⁊ est impertinēs ⁊ friuola ⁊ breuiter dicen̄. de iure inadmissibilis, cum non releuat producentē nec nocet parti contra quam producitur, ⁊ alias est talis q̄ ipsa non obstan̄. vos venerabilis dn̄e. ⁊c. potestis ⁊ de iure debetis admittere articulos eiusdē dn̄i M. ad proban̄. put ex infra deductis clarius apparebit.

I. Et primo descen̄. ad primam pn̄sam exceptionem in qua breuiter in summa deducit', q̄ si post publicatiōm attestationū in prima instantia, articuli conformes seu materiā primorum articulorū cōtinentes producātur in secunda instantia, tūc nec illi articuli nec testes super eisdem debēt admitti. Et excipiens videtur adducere causam q̄ postq̄ pars producens vidicit attestatiōes, habetur violenta presumptio de subornatione ⁊ corruptiōe testium producendorū, ⁊ allegat dictus excipiens p intentione sua c. fraternitat', ⁊ c. intimauit, de testi. cum aliis iuribus per ipsum impertinenter adductis: Ad hoc replicando dicit', q̄ dictus excipiens in excipien̄. ⁊ presertim in allegando (salua sui reuerētia) fuat astutiā Sathane, qa sicut Sathanas cū Christum tentauit dn̄s. Mat.

iiij. Si filius dei es. &c. in ea parte illa que pro ipso facere videbantur allegauit dicens. Scriptum est ps. 90. Angelis suis. &c. que vero cōtra ipsum in mente continebantur, tacuit vz. Super aspidem et basiliscū ambulabis. &c. sic et ipse excipiēs cc. predicta in quantū videbantur facere pro ipso, in ea parte allegauit et adduxit. In ea vero parte in qua in toto contra ipsum sunt, maxime in glo. d. c. fraternitatis, tacuit, vbi cōtinetur quod in eadem causa et materia si noua capitula seu noui articuli oriuntur, testes noui pnt induci, et etiam super nouis articulis depēdentibus ex veteribus articulis et que possunt oriri ex ipsis testes noui et alij prius producti in prima instantia super eisdem possunt produci, vt in d. c. fraternitatis, et in glo. eiusdem c. super x. super nouis manifestissime et expresse cōtinetur et deducitur, prout dictus procurator refert se ad d. c. et ad glo. per ipsum alle. vbi predicta sufficienter deducuntur. Et licet in glo. al. legiste videantur sentire cōtrariū, vltimate tn̄ cōcludit in fine eiusdem glo. quod super nouis articulis pendeñ. ex primis siue ex veteribus optime testes producuntur Et sic constat quod dictus excipiens in excipiēdo deficit. Et vbi videbatur pro se allegare, allegat contra, vt patet cuilibet dictā glo. legenti et intelligēti, cum alijs multis iuris concor. ibidē annotatis.

z. Itē ad vltimam pn̄sam exceptiōm in qua breuiter excipiens deducit in effectu, quod admissis dictis articulis contrarium illius dicti quod cōiter allegatur vz non allegata allegabo, nō probata probabo admitterentur, si probata vel allegata iterū allegarentur vel probarentur in causa appellationis.

Ad hoc replicando dr, q dictus excipiens non intelligit illud dictum cõe, quia hũc locũ in iure cõtentum non vidit, sed si vidisset: non adduxisset. Nam quãuis illud dictum intelligendũ est, q omnissa in prima instantia possum allegare & probare, tñ nõ sequitur q probata vł allegata sub alijs mõ & forma melioribus non possem allegare vel probare, quia ex supra deductis apparet, q datis nouis articulis pendeñ. ex veteribus, possum supplere in scda instantia per nouas ꝓbatiões neglecta in prima instantia, vt in preal. c. fraternitatis in tex. rotundo. & in glo. eiusdem c. super verbo sup nouis, de testi. cum alijs pluribus iuris concor. ibidem annotatis, & in l. per hanc. C. de tempo. & repara. appel. vbi de hoc.

¶ Ex premissis igił & quolibet premissorũ petit dictus ꝓcurator nomine quo supra ꝓcuratorio, p vos venerabilẽ dñm U. &c. & vestram sententiam interloquutoriã, dici, pronunciari, decerni & declarari articulos pro parte dicti dñi M. oblatos ex libello suo procedentes, non obstañ. dictis friuolis exceptiõibus, admitteñ. fore & per vos admitti, iusticia mediante. ¶ Circa premissa sciat iunior, q subornare est de veritate tacenda & falsitate dicenda testem informare scdm Guilb. in cle. ij. de testi. ¶ Oblata.

¶ Die tali. mensis talis. F. de G. ipsius M. plebani in L. ꝓcurator, obtulit replicatiões in scriptis P. procuratore S. curati in N. peteñ. copiã & terminum ad dicendum contra, als ad duplicañ. & obtinuit ad octauã diem. Presentibus.

¶ Duplicationes verbo.

Die tali mensis talis P. de B. procurator S. plebani in N. duplicauit generalit verbo. Et hinc-inde procuratoribus peteñ. interloqui, dñs ad primam diem iuridicam terminũ ꝑfixit. Pñtibus.

¶ Interloquutoria.

¶ Sedeñ. pro tribunali interloqueñ. ꝓnunciamꝰ non obstañ. friuolis exceptiõibus pro parte discreti S. plebani in N. contra positiões ꝛ articulos M. plebani in L. oblatis ꝛ productis, eosdem articulos admitteñ. fore ꝛ admittimus, eundem S. dicto M. in expensis occasione premissorũ legitime factis cõdemnantes, quarũ taxatiõm nobis in posterum reseruamus. Lecta ꝛc.

¶ Notarius.

¶ Die tali, mensis talis. ꝛc. F. ipsius M. ꝛ P. ipsius S. procuratoribus peteñ. interloqui prout terminus requirebat, dominus interloquutus est admitteñ. articulos M. plebani in L. ꝛ ad responden. hincinde articulis terminũ ad octãm diem prefixit. Presentibus. ꝛc.

¶ Responsiones rei.

Salua ineptitudine ꝛ impertinentia positionũ ꝛ articulorũ pro parte domini M. plebani in L. oblatorum ꝛ productorũ, protestatur ꝓcurator domini S. plebani in N. ꝙ si alicui vł aliquibus cui vel quibus de iure non esset respõdeñ. responderit, vult habere pro non rñso, d quo solenniter protestatur. Qua protestatiõe solenni sic premissa, ad positiões ꝛ articulos ꝓdictos ineptos, satis faciendo termino (si ꝛ in quantũ ipis de iure esset respondendũ, rñdet, vt sequitur sub hac forma.

¶ Et primo ad primam positiõm rñdendo, credit ipsam esse veram. Item ad secundam non credit. Item ad tertiam non credit ꝙ predictus S. vsurparet, vel occuparet, sed credit ꝙ iuste de iure possidet decimas, quas etiam non credit tanti valoris prout in articulo describunt. Itẽ ad quartam credit. Item ad quintam credit, ꝙ sententia lata est pro ipso S. ⁊ eccł'ia sua iuste ⁊ iuris ordine seruato. Item ad sextam credit ꝙ appellauit, sed non credit, ꝙ fecisset ea que incumbũt appellationibus. Ad septimam ⁊ octauam non credit.

¶ Responsiones actoris.

SAlua ineptitudine ⁊ impertinentia positionũ ⁊ articulorũ non admittẽdorum, pro parte dñi S. plebani in N. productorũ, protestatur ꝓcurator ⁊ nomine ꝓcuratorio dñi M. plebani in L. ꝙ si alicui ex ipsis vel aliquibus per ipsum esset responsum cui vel quibus de iure nõ esset rñdendũ, vult habere ꝓ non rñso, de quo solẽniter protestatur. Et premissa hac protestatiõe, respondet sub hac forma vt sequitur.

¶ Et primo descendeñ. ad primum ⁊ secundum articulos, respondendo credit ipsos esse veros. Itẽ ad tertium non credit. Item ad quartũ non credit nisi actu fuerint data ⁊ producta.

¶ Oblata.

¶ Die tali: mensis talis. P. ipsius S. in N. ⁊ F. ipsius M. in L. plebanorũ ꝓcuratores hincinde produxerunt responsiones ⁊ articulos in scriptis. Et dominus decretis copijs, prefixit terminum ad octauam diẽ ad dicendũ cõtra. Presentibus.

☞ Exceptiones verbales.

¶ Die tali: mensis talis. P. ipsius S. in N. ⁊ F. ipsius M. in L. plebanorũ ꝓcuratores, hincinde contra responsiões per ipsos datas gñaliter verbo exceperunt, ⁊ dñs incontinenti ⁊ statim visis rñsionibus admisit rñsiones hincinde. Et ibidẽ eodem iudicio durante dictus F. citato P. ꝓcuratore ipsius S. per M. cursorem nunciũ iuratum, obtulit quasdam positiões ⁊ articulos in scriptis Ex aduerso P. peten. copiam ⁊ terminũ ad dicẽd contra. Et dñs ad octauã diem prefixit. Pñtibus

¶ Circa premissa de hac clausula saluo iure impertinentiũ, vel non admittendorũ. Uide glo. pen. ordinariã in ꝟ. legitime, in cle. constitutiõm ď elec. ⁊ in c. cum contingat circa fi. de offi. de leg. ⁊ Gemi. in prohemio sexti, post princi. Quid aũt operetur hęc protestatio, dicendo, saluo iure impertinẽtium. ⁊c. Uide si te delectat, lancfranthũ in c. qm̃ contra, de ꝓba. in ꝟ. exceptiones.

¶ Item circa premissa omnia.

¶ Nota: ꝙ positioni obscure ⁊ incerte non est respondenď. Quia positio habet vim ꝓbatiõis, sed incerta vel obscura ꝓbatio, non releuat ꝓbantem c. in presentia de proba. Item impertinenti. Quia positio debet fundari ⁊ extrahi de libello. Sed positio impertinens, non pertinet ad causam, nec ad libellum ergo. ⁊c. vt si litigatur de vinea ⁊ positio formatur de equo, vel pellicea. ⁊c. Item captiose. Item criminose. Quia positio captiosa ⁊ criminosa, non potest fieri affirmando vel negando, quin rñdens ad eã, sibimet preiudicet. Verbi gratia pono ꝙ tu es vsurarius. Si dicas ꝓpter iura,

mentum q sic detegis tuam turpitudinē. Si dicas q non sic eris periurus, cum sis vsurarius. Item nec positioni multiplici est rñdendū. Quia omne multiplex est distinguendū, & sic in vno sensu concedendū. In alio vero negandum, de quo plura Lancfrancus in al.c. qm̄ contra de proba. & spec.late in titulo de positioib9 §. septimo vidēd.

Articuli actoris.

¶ Ad elidendum & excludendū intentionē & ius dñi S.plebani in N.dioceſ.Craco. q pretendit se falſe habere in decimis predialibus post araturas nobilis A. & omniū & singulorū sculteti & kmetonum in villa G. vulgariter nominata excrescen. sita & locata in parochia & intra parochiā eccl'ie parochialis sancti J.in L.dicte dioceſ.Craco.procurator & nomine procuratorio dñi M.rectoris ecclesię p̄dicte in L.positiōes & articulos infra scriptos, dat, facit, exibet & pducit, cōiunctim & diuisim, petens eisdem per partem aduersam medio suo iuramento rñderi, qui si negati fuerint: petit se admitti ad probandū, non astringens se & suā partem ad aliquod onus superflue probationis, s duntaxat ad ea probanda que pro intentiōe sua & victoria obtinēda sufficere videantur. De quo solenniter protestatur.

1. Inprimis igitur ponit.&c.q sub Anno domini. 1451. & vsq ad annum dñi. 1481. Honorabilis dñs P.fœlicis recordatiōis fuit & erat verus plebanus & pacificus, in eccl'ia parochiali sācti J. in L. & pro tali tentus, habitus & reputatus

2. Item ponit vt s. q de anno dñi 1482. prima mensis Septembr. Predictus honorabilis dñs

P. fœlicis recordatiõis, rector predicte ecclesie in L. clausit suam diem extremã ibidẽ in domo sua propria penes cimiteriũ ad partem aquilonis respectu dicte eccl'ie, et in eadem ecclesia fuit et est sepultus.
3. Item ponit ut s. q vacante predicta ecclesia parrochiali in L. modo predicto, fœlicis recordationis S. Archidiaconus Craco. qui in eadem parochia iuspatronatus obtinebat discreto dño B. ibidem de L. de eadem eccl'ia providit: ipsumq; Rñdissimo in Christo patri dño S. ptũc Epo Craco. per suas pateñ. literas pñtavit instituendum et investieñ. quẽ prefatus rñdissimus in Christo pater, dñs S. Epus, premissa crida i. citatione, canonice instituit et investivit de et super eccl'ia, et per certos executores ad predictã ecclesiã et ad possessionẽ eiusdẽ introduci mandavit et precepit, precipiendo omnibus eiusdem eccl'ie parochianis eidem obedire, sibiq; de omnibus fructibus et proventibus ac decimis integralit' rñderi. Qui quidem dñs B. vigore literarum predicti Rñdis. in Christo patris ad eandem eccl'iam in L. fuit introductus et ad possessionẽ ipsius actualẽ et realẽ, dictamq; eccl'iam in possessione pacifica per unũ mẽsem, citra vel ultra, possedit cũ omnibus decimis, proventibus et obventiõibus. Et sic fuit. etc.

¶ Circa premissum articulũ sciat iunior, q crida in italico: appellatur pclama. Inde litere cride appellant' ille: que per edictum fiunt publice in eccl'ia, ut si qui velint se opponere iuri presentãdi aut eligendi in favorem talis pñtati vel electi. etc. facto cõpareant in termino cride i. in termino citationis facte per proclamatiõm publice in eccl'ia

per executorem talis cride, de qua crida videte c. si. de elec. li. vj.

4. Itē ponit vt s. q̄ de anno dn̄i. 1482. die xxvj mens. Octobris quidam J. Petri capitanei Sā. do. Archi. Lub. dicte dioces. Craco. veniens de curia Romana accepit predictā eccl'iam in L. authoritate ap'lica, & predictum B. rectorē eiusdem eccl'ie de possessione eiecit & spoliauit violent, & signanter in decimis predialibus post araturas nobilis A. & omnium & singulorū incolarū & kmetonum in villa G. cōiter nominata excrescen̄. Quod sic fuit. &c.

5. Item ponit vt s. q̄ predictus J: postq̄ apprehendit possessionem decimarū, fructuū & prouentuum dictę eccl'ię in L. modo predicto prefatas decimas cuidam T. in N. tunc tp̄is plebano, quem pro notario, circa acceptatiōm eccl'ię habebat, dedit & assignauit, q̄ ei assisteret & possessiōm eccl'ię predictę secum defenderet, cum quo idem T. semp̄ continuus fuit defendendo possessionē decimarū eiusdem eccl'ię in L. Quod sic. &c.

6. Item ponit q̄ dictus B. rector eccl'ię predicte in L. interposita appellatiōe a p̄cessibus monitorijs quibus fuit ad instantiam dicti J. monitus, ac a penis & censuris in eisdem contentis, dicta appellatione prefato J. insinuata & notificata, se ad curiam Romanā transtulit & cum eodem J. septem annis litigando, triumphū reportauit, & in redeundo de curia Romana, de anno dn̄i. 1489. die septima mēsis Martij. circa Viennā in Austria fuit & erat captiuatus & per quinq̄ annos p̄tinue se sequen̄. in captiuitate tentus & cōpedib⁹

ferreis in pedibus totaliter destructus, et rediens in L. in ecclesiam suam, aliquot annis super vinees laborañ. graui infirmitate, fuit extinctus et mortuus, ita quod ecclesia predicta per annos 15. cõtinue se sequeñ. incipieñ. ab anno dñi. 1482. caruit rectore et defensore. Et sic dictus T. plebanus in S. per eosdem annos continuauit possessionē predictarum decimarum. Cui succedēs prefatus S. huc usque continuat mala fide cum fame suo detrimēto ac in periculum anime sue, et in preiudicium non modicum et grauamen ipsius dñi M. et ecclesie sue predicte in L. Et sic fuit et est verum. etc.

7. Item ponit quod de omnibus premissis fuit et est publica vox et fama. ¶ Sciat iunior circa premissa. quod nullū esse prelatum circa ecclesiam, et inutilem esse equipollent c. ij. de transla. prela. x. Illa dicit ecclesia viduata. etc. Inhabilis enim ad agēdum nullus dicitur ff. quod cuiusque vniuersi no. l. j. §. pe. Sed infirmus vel captiuus, est inhabilis ad agendum, ergo reputabitur nullus.

¶ Exceptiones verbo.

¶ Die. etc. P. de B. dñi S. curati in N. procurator excepit generaliter verbo contra articulos discreti M. plebani in L. asserens ipsos de iure inadmissibiles. Ex aduerso F. procuratore dicti M replicante verbo et peteñ. interloqui, et dñs ad octauam diem prefixit terminū ad interloquendum Presentibus.

¶ Interloquutoria verbo.

¶ Die tali et mens. etc. P. ipsius S. in N. et F. ipsius M. in L. plebanorū procuratoribus, peteñ. interloqui super exceptiōibus verbalibus cōtra ar-

ticulos predicti M. oblatos, dñs interloqutus ẽ verbo, admitteñ. articulos, ⁊ terminum ad octauam diẽ prefixit ad rñdendũ eisdem articulis.

ℂ Responsio ad articulos verbo.

ℂ Die tali ⁊c. P. ipsius S. plebani in N. pcurator, rñdendo articulis p parte dñi M. plebani in L. vltimo oblatis, gñaliter ad omnes dixit, non credit ipos esse veros, ⁊ F. procuratore dicti M. approbañ. suas rñsiones ⁊ peteñ. compulsoriales contra Officia. Craco. ⁊ suos notarios pro actis prime instantie ⁊ instrumentis extradeñ. ad pbãdum suos articulos ex libello procedeñ. ⁊ ipsum S. compelli ad solutiõm medietatis dictorũ actoꝝ apud officialem Craco. fiendã, dicto P. recusañ. ⁊ contra diceñ. ac allegante q velit stare contentus de instrumento sententie prefato F. replicãte q sicut acta prime instantie essent sibi necessaria p iustificañ. sua appellatiõe ⁊ articulis probañ. ita aduerse parti pro sententia probanda pro ipsa lata. Et hincinde pcuratoribus altercãtibus ⁊ cõcertañ. dñs decretis cõpulsorialibus, mandauit acta extrahi, sumptibus duntaxat appellantis, ⁊ terminum trium mensium prefixit ad reproduceñ eadem acta. Presentibus. ⁊c.

ℂ Remissio ad examinandos testes.

ℂ Die tali: menß. ⁊c. F. de G. procurator M. plebani in L. citato P. procuratore dñi S. plebani in N. per M. nunciũ, iuratum pñte dicto P. allegauit coram dño V. vicario ⁊ offici. ⁊c. quomõ pter longam distantiam loci, ad articulos per ipsum vltimo productos non possit G nez. testes pducere petens examen cõmitti super dictis articulis, ali

cui ex prelatis vel canonicis, aut doctoribus in ciuitate Craco. Et partibus discordātibus dñs ex officio suo, cōmisit dño S. de L. decretorū doctori. ⁊c. vt assumpto notario, dictos testes examinaret Et ibidem dñs recepto iuramento a B. de G. cursore ꝙ fideliter portaret tam articulos inclusos cum interloquutoria ⁊ commissione: quā etiā cōpulsoriales alias decretas, mandauit sibi illa tradi: assignañ. mensem tantū ad reportandū rotulū cum examine testium. Presentibus. ⁊c.

¶ Compulsoriales contra iudicem ⁊ suos notarios.

VDe L. Archi. Reuerēdissimiqꝫ. ⁊c. vt in citatione §. fo. 87. salutem in dño. Noueritis nos in causa appellatiōis inter honorabilē M. plebanum in L. principalis appellantē ex vna ⁊ S. in N. plebanum partibus ex altera, occasiōe certarū decimaꝝ ac aliaꝝ reꝝ in ꝓcessu cause latius deductarū, ad nōnullos actus ⁊ terminos iudiciarios gradatim ⁊ successiue iuris ordine seruato cum ipsis partibus seu verius ipsarū ꝓcuratoribus, vsqꝫ ad articulorū hincinde, productionem ipsorumqꝫ admissionē ⁊ rñsionē, rite ⁊ legitime processisse. Tandē die inferius annotata coram nobis, iudicio pro tribunali ꝑsidentibus, cōparens personalit̄ circūspectus F. de G. magister causarum cōsistorij G. ⁊ dicti M. plebani in L. legitimus ꝓcurator, de cuiꝰ ꝓcuratiōis onere apud acta cause hmōi euidentissime dinoscitur constare, exposuit quō venerabilis vir dñs T. R. ⁊c. nec non notarij, tabelliones ⁊ coram eo scribe, depo-

sitiões siue dicta testium, instrumenta, priuilegia literas, scripturas ꝛ alia iura ꝛ munimenta in su is cistis, scrinijs, thecis, armarijs, actis, notis ꝛ ꝓthocollis habent ꝛ circa se detinent, sine quib⁹ veritas de merit̄ causę huiusmõi liquide ꝛ ad plenum constare non potest. Propter quod nobis debita iuris cum instantia supplicauit, quatinus sibi de remedio oportuno prouidere, nostrasq̨ compulsoriales literas contra ꝛ aduersus personas p̄nominatas in forma solita ꝛ fieri consueta ꝓ extradeñ. hmõi actis, dare ꝛ decernere dignaremur Nos tunc attendeñ. petitiõm hmõi fore iustam ꝛ rationi ꝯsonam, ꝛ q̄ iusta petentibus non est denegandus assensus, boniq̨ iudicis est cũcta rimari, ne ex ocultatiõe hmõi testium depositiõibus ꝛ aliorum iurium ꝛ munimentorũ alicui partiũ veritas deperire videretur, prepetitas nostras cõpulsoriales literas decreuimus fore dañ. damusq̨ ꝛ decernimus per p̄ntes. Quo circa vobis exequutoribus supra dictis ꝛ vestrum cuilibet in virtute sancte obedientię ꝛ sub excõis pena (quã in vos ꝛ vestrum quẽlibet trina trium duntaxat dierum canonica monitiõe premissa, si nostra hmõi mandata neglexeritis seu distuleritis cõtumacit̄ adimplere, ferimus in hijs scriptis) districte precipieñ mandamus, quatinus ꝑsonalit̄ accedeñ. venerabilem dñm T. ꝛc. ac ipsius notarios, tabelliones ꝛ coram eo scribas, si ipsorum p̄ntias cõmode adire poteritis al's vestris in eccl'ijs publice ꝓponeñ. ipsos ꝛ eorum quẽlibet salubriter induceñ. moneatis ꝛ requiratis, quos ꝛ nos tenore p̄ntium requirimus ꝛ monemus, vt infra vnius mensis spacium

quod spacium ipsis ꝛ eorum cuilibet pro omnibꝰ dilatiõibus trinaqꝫ canonica monitiõe ac termino peremptorio prefigimus ꝛ assignauimus, acta acticata, testium depositiões siue dicta eorum, literas, scripturas, priuilegia, instrumẽta ꝛ alia iura ac munimenta necessaria, causam ꝛ causas huiusmõi tangeñ. ꝛ tangentia in eorũ formis originalibus, seu eorum vera trãssumpta in publicam formam redactas ꝛ redacta ꝛ sigillis autẽticis sigillatas ꝛ sigillata, aliasqꝫ talibus modo ꝛ forma dispositis, ꝙ eisdem apud nos in iudicio ꝛ extra plena fides valeat adhiberi, nil addeñ. minueñ. mutañ. quod facti substantiã immutet, dent, tradant, ꝛ assignent nobisqꝫ versus locum ꝛ cõsistorium S. dirigant deferendas ꝛ deferenda, saluo nihilominus salario iusto ꝛ competeñ. illi vel illis, cui vel quibus hmõi satisfactio ob premissa fuerit impendeñ. Alioquin si dicti moniti ꝛ requisiti secus fecerint ꝛ premissa contumacit adimplere neglexerint, ex tunc ,p ex nunc, ꝛ ex nunc ,put ex tũc ipsos ꝛ eorum quẽlibet, lapso dicto vnius mensis spacio, Christi nomine inuocato excõicamus in hijs scriptis, quos ꝛ vos sic excõicatos, vestris in ecclijs, monasterijs ꝛ capellis singulis diebus dominicis ꝛ festiuis corã Christifidelibus ad diuina audienda congregatis, denuncietꝭ ꝛ denunciare curetis. Premissa tãdiu exequeñ. donec a nobis aliud habueritis in mandatis. Diẽ vero exequutiõis pñtium, ꝛ quicquid in premissis feceritꝭ, nobis per vestras pateñ. literas ꝛc. vt s. in citatione ad finem.

¶ Præsentatio compulsorialium.

¶ Pars itaq; que literas cōpulsoriales ad extra
denda acta prime instantie obtinuit vel suus pro-
curator, requirat in pñtia notarij publci exequu-
torem, vt moneat vigore illarum literarum iudi-
cem prime instantie ⁊ suos notarios iuxta vim ⁊
formam in prefatis literis compulsorialibus ex-
pressam, ⁊ prefatus iudex acta transsumpta ⁊ si-
gillata decernet tradeñ. saluo salario notariorum
Et super omnibus predictis fiat protestatio ⁊ pe-
tatur publicum instrumentū, vel saltem notarius
reponat premissa in suum ꝓthocollum.

¶ Hic nota. Quando decernunt cōpulsoriales
pro actis prime instantie, ⁊ iudex a quo: residet in
eadem ciuitate cum iudice ad quē, quando hmōi
acta debent cōportari p notariū monitū, procuret
altera partium, aliam citari ad videndū eadem
acta prime instantie, remitti seu cōportari ad iu-
dicem scōe instantie ad probandū suam intentio-
nem, seu ratiōes per modum exceptionū datas,
als ad ꝓbandum per acta prime instantie, de nul-
litate sententie, in prima instantia late. ⁊c.
Prima aūt instantia appellat, agitatio cause seu
negotij coram primo iudice, incepta a prima cita-
tione vsq; ad sententiam, a qua si appellatū fue-
rit. tunc secunda instantia erit coram iudice ap-
pellatiōis incipiendo iterum a prima citatiōe vs-
q; ad sententiam. A qua si iterum appellabitur,
tunc tertia instantia erit coram tertio iudice, sicut
prius, ⁊ sic cōsequenter de quarta. ⁊c.

¶ Remissio pro examinandis testibus in causa appellationis.

¶ U. de L. Archi. Rñdissimiq;. ⁊c. ⁊ Officia. G

gnalis venerabili ac egregio dno S. de E. decretorum doctori, salutē & fraternam in dno charitatem. Orta pridem coram nobis causa in vim appellatiōis ad sanctam sedem Metropo. ecclīamq S. per honorabilē M. plebanū in L. dioces. Craco. appellantem ex vna, & honorabilē S. curatum in N. eiusdem dioces. Craco. appellatū, de & sup decimis manipularibus in villa G. & eaꝝ occasiōe partibus ex altera. In qua quidē causa postq ad nōnullos actus iudiciarios gradatim & successiue cum dictis partibus immo verius cum ipsarū pcuratoribus vsq ad pductionē articuloꝝ ipsorumq admissionem & rñsionē processimus, tandē die inferius annotata coram nobis iudicio pro tribunali presidentibus cōparens personalit circūspectus F. de G. magister causarū cōsistorij Gne. & prefati honorabil dni M. legitimus pcurator: de cuius procuratiōis mandato apud acta cause huiusmodi per legitima cōstat documēta, exposuit quō testes ad probañ. sue partis articulos, ppt loci distantiam grauesq sumptus, fatigas & expēsas versus locum & ciuitatē Gne. cōmode inducere non posset. Propter quod nobis debita cū instātia supplicauit, quatinus vobis huiusmōi testiū examen cōmittere, eiq super hoc nostras commissionis siue remissiōis literas in forma solita, & fieri cōsueta in personā vestram dare decernere dignaremur. Nos tunc attendeñ. q iusta peteñ. nō est denegandus assensus, nostras cōmissiōis siue remissionis literas decreuimus fore dañ. p pñtes infra hinc & spacium vnius mensis exequeñ. Quocirca vos dñm supra dictū hortamur & monemus

in dño, quatinus, ne facti hmõi veritas obumbra
ri videatur, vocatis ad vestri pñtiã testibus quos
ipse dñs M. aut suus procurator inducere volue-
rit, ipsos in pñtia partis aduerse ad hoc legitime
citate, alias in contumaciam absentis recipiatis
ipsosq̧ scdm tenorem articulorum ⁊ interrogato-
riorum, quos vobis cum pñtibus clausos dirigi-
mus offereñ. adhibito vobis notario publico fide-
li ⁊ legali, quem ad hoc duxeritis eligeñ. fm pru-
dentiam vobis a dño deo datam, examinetĩ ⁊ exa
minare curetis, recepto prius a quolibet testiũ de
dicenda veritate iuxta cõditiõm ipsorũ corporali
iuramento. Attestationes vero siue dicta testium
hmõi in vno volumine cõscriptas, claus. ligatas
vestroq̧ sigillo sigillatas, ⁊ alias talibus modo ⁊
forma dispositis ꝙ ipsis apud nos in iudicio ⁊ ex-
tra plenaria fides valeat adhiberi, nulli partiũ
attestatiõibus publicatis nobis versus locũ ⁊ ci-
uitatem S. per fidem ⁊ iuratum nunciũ a data p̃-
sentium ad vnius mens. decursum, vel quanto ci-
tius poteritis: dirigatis. Testes vero qui nomina
ti fuerint, si se gratia, odio, timore, fauore, prece,
precio subtraxerint, per censuram ecclesiasticã co-
gatis testimonium veritati perhibere. In quorũ
omnium ⁊ singulorum fidem ⁊ testimoniũ premis
sorum, pñtes nostras cõmissionis siue remissiõis
literas seu presens hoc publicum instrumentum
per notarium nostrum ⁊ facti huius coram nobis
scribam. vt s. in citatiõe ad finem.

¶ Subscriptio.

¶ Et ego N. Joannis de P. clericus Pozñ. dio-
ces. publicus authoritate imperiali notarius ⁊

coram memorato Rñdo patre dño U. &c. causarũ & facti huius scriba, quia predictis literarum remissorialiũ pro examine testium petitioni & earũ decreto alijsq; omnibus & singulis dum sic vt premittitur fierent & agerent vna cum prenominatis testibus, pñs interfui, ideo hoc pñs publicum instrumentum cõfeci meq; huic signo & nomine meis solitis & cõsuetis subscripsi & consignaui in fidẽ & testimoniũ omnium & singulorũ premissorũ.

¶ Nota: q si pluribus facta fuisset huiusmõi cõmissio pro testibus examinandis, cautũ est vt añ illam pticulam. In quorum omniũ. &c. imponatur hec clausula. Qd si non ambo hijs interesse poteritis, ea nihilominus vnus vestrũ exequatur. In quorum omnium. &c.

Pñtatio remissorialium.

¶ Presentata cõmissione, seu literis remissorialibus pro examinandis testibus illi cui facta est cõmissio, petat ꝑcurator impetrantis vel ipsemet principalis sibi decerni citatiõm cõtra aduersam partem ad recognoscen dum sigillũ iudicis remitentis & ad videñ. aperiri rotulum. Et in termino aduersa parte compente & medio iuramẽto recognosceñ. sigillũ, vel per contumaciam absente, petat aperiri rotulum seu literas quibus inclusi sunt articuli & interrogatoria cum alijs correquisitis, super quibus testes dñt examinari. Et aperto rotulo petat sibi decerni citatiõm contra testes per ipsum nominatos & cõtra partẽ aduersam ad videndum induci, iurari & admitti hmõi testes, & omnia premissa in actis conscribant vt sequit.

¶ Notarius.

¶ Die tali: mens. &c. in domo & in presentia venerabilis domini. &c. in stuba inferiori, Magister. U. de E. procurator M. plebani in L. cum P. cursore laico de G. constitutus fecit eidem laico iurato: vt asseruit presentare prefato domino commissionem seu litteras remissoriales cum quibusdam articulis: vt asseruit, pro parte dicti M. plebani in L. Et facta huiusmodi presentatione. petijt citationem ad videndum recognosci sigillum & rotulum apiri. Et dominus decreuit, prout petebatur presentiam procuratorum ad primam diem. Presentibus.

¶ Productio testium.

¶ Die tali: mens. &c. U. de E. procurator M. plebani in L. oblata citatione legitime exequuta, produxit pro parte dicti M. xv. testes infra scriptos pro prima dilatione, alijs dilationibus renunciando & dominus receptis iuramentis a dictis testibus, commisit mihi N. &c. notario examen ipsorum D. de A. procuratore domini S. plebani in N. partis in hac causa aduerse, protestantis de excipiendo contra dicta ipsorum

¶ Examen testium.

¶ Anno domini. M. &c. die j. mensis. &c. testes infrascripti pro parte M. plebani in L. inducti: citati, iurati per me N. notarium publicum de mandato domini S. de E. &c. secundum interrogatoria & articulos desuper datos sunt examinati, vt sequitur.

¶ Primus testis. &c. prout in prima instantia. Et ponatur casus causa breuitatis vt omnes conformiter deponant ad articulos in forma meliori & optima probandi articulos & reddendi causas scientie sufficienter suorum dictorum cum alijs circumstantijs.

¶ Clausio rotuli.

¶ Die ix. mens. &c. U. de E. procurator M. plebani in L. citato A. procuratore discreti S. plebani in N. petijt rotulum claudi & sigillari & per nun-

cium fidelem ⁊ iuratum Gne. remitti, ⁊ dñs: di-
cto A. procuratore dicti S. pñte ⁊ cõsentiẽte, fecit
rotulum claudi ⁊ sigillari, ⁊ recepto iuramento
a S. laico de Craco. cursore ꝙ fideliter reportaret
attestatiões, fecit eidem tradi rotulũ cum attesta-
tionibus, inclusis ibidem articulis cum alijs que
prius erant inclusa. Presentibus. ⁊c. ¶ Remis-
sis actorum per cursorem iuratum.

¶ Die lune: mensis. ⁊c. U. de C. ipsius M. pleba-
ni in L. procurator, ad pñtiam dñi T. ⁊c. citato A
de D. procuratore S. de N. petijt eundem A. com-
pelli ad recognoscẽ. sigillum quod appendebat
circa acta primę instantię, ⁊ ad videndũ mitti ⁊
expediri prefata acta ad officialẽ G. ⁊ dicto A. re-
cognoscente sigillum ⁊ consentiẽte ad portandum
dicta acta, dñs recepto iuramẽto a P. de C. curso-
re laico ꝙ fideliẽ portabit ⁊ nulli tradet nisi Offi
ciali Gnez. aut suo locum tenenti: decreuit eidem
P. tradi acta ad reportandũ. Presentibus.

Presentatio rotuli & actorum.

¶ Die vltima. P. cursor laicus iuratus de Cra-
rotulum cum attestatiõibus a venera. magistro S
de C. decretorum doctore in pñtia honora. dñi U.
⁊c. pñtauit cum actis primę instan. in 38. folijs pa
piri conscriptis cum subscriptiõe N. notarij. ⁊c.
Et ibidem F. de G. procurator discreti M. pleba-
ni in L. citato P. de B. procuratore dñi S. pleba-
ni in N. petijt per iuramentum recognosci sigil-
lum quo rotulum cum attestatiõibus erat sigilla-
tum ⁊ aliud quod appendebat actis primę instan-
tię. Et dicto P. recognoscente vtrunqꝫ sigillũ per
iuramentũ, predictus F. petijt apiri rotulũ absqꝫ

eo q̄ dicta testium publicarent, dn̄oq; decernente rotulum esse apperiendū, predictusq; F. acta p̄me instantię verbo reproduxit ad probandū articlos ex libello in scd̄a instantia ꝓceden̄. ⁊ ad suā intētionē ꝓbandū, inquantū faciunt seu facere pn̄t ꝓ parte sua, ⁊ contra partem aduersam ⁊ non aliter nec alio modo, de quo protestatū est. Et ex aduerso P. procuratore, post aperturam rotuli peten̄. publicari dicta testium ⁊ copias sibi decerni terminumq; ad dicendum cōtra, tam cōtra attestatiōnes ⁊ dicta testium q̄ etiam contra dicta primę instantię, dn̄s publicatis attestatiōibus ⁊ decretꝭ copijs ꝓpter multitudinem testium ⁊ attestationū in xvj. folijs conscriptorū, prefixit terminū ad dicendum contra, vnius mensis. P̄n̄tibus. ⁊c.

¶ Exceptiones contra testes verbo.

¶ Die tali. mensꝭ talis. P. procurator dn̄i S. plebani in N. citato F. ⁊c. excepit gn̄aliter verbo cō tra attestatiōes ⁊ dicta testium pro parte dn̄i M. vltimo productorꝭ, dicens ipsos cum dictis ipsorū de iure inadmissibiles: allegan̄. causas generales Contra aūt acta primę instantię protestatus est, quod inquantum dicta acta cum contentis in ipsis facerent pro ipso aut facere viderentꝭ pro parte sua ⁊ contra partē aduersam, illa in ea pte non impugnat nec impugnare intendit, sed admittit ⁊ approbat, inquantum vero facerēt contra partē suam ⁊ pro parte aduersa extunc gn̄aliter verbo excipit. Et incontinēti hoc pacto produxit instrumentum sententię in prima instantia ꝓ parte dicti dn̄i S. plebani in N. late sub titulis venera. dn̄i T. R. Canonici ⁊ Offi. Era. gn̄alis, manu ⁊

signo B. de C. notarij impiali authoritate publici clerici dioces. Cra. subscriptũ, cum sigillo predicti officialis appendeñ. ad probandũ suos articulos ⁊ suam intentionẽ, petiuitq; dictã sententiã confirmari. Et ex aduerso F. excepit gñalit verbo contra instrumẽtum sentẽtię ⁊ contenta ipsius: ⁊ replicã. contra exceptiões partis aduersę verbo factas contra testes vltimo deponẽtes ac contra acta primę instantię, peteñq;. concludi: dñs decreuit vt ad videndũ cõcludi citaretur pars aduersa. Et incõtinenti P. de B. procuratore dñi S. citato p M. cursorem nunciũ iuratũ ad videñ. ⁊ audieñ. cõcludi, dñs ꝯclusit cũ ptãte recõcludeñ. Pñtib⁹.

¶ Hic nota ex cõsuetudine apud nos añ ꝓlationem diffinitiue, solet iudex sic dicere añ omnia, oẽs dilatiões si que date sint amputamus ⁊ reuocamus, ac super appellatiõibus si que interpositę sint, damus aplos refutatorios, ⁊ ex superabundanti in causa concludimus.

¶ Sententia diffinitiua.

Christi nomine inuocato pro tribunali sedeñ. deum solum pre oculis habentes de iurisperitorũ cõsilio ⁊ intra nos matura deliberatione habita diligenti, ac per ea que in presenti causa vidimus ⁊ videmus, cognouimus ⁊ cognoscimus, que inter discretum dñm M. plebanũ in L. actorem ex vna, ⁊ dñm S. plebanũ in N. reum partibus ex altera vertitur coram nobis vigore appellatiõis a sentenita venera. dñi T. R. canoni. ⁊ offi. Craco. gñalis, de ⁊ super decimis manipularibus ⁊ campestribus ac predialibus: post

agros ⁊ araturas nobilis A. ⁊ omnium ⁊ singu-
lorum sculteti ⁊ kmethonum in villa S. cōit no-
minata excrescen̄. in terra L. dioces. Craco. per
hanc nostram sententiam diffinitiuā q̄ ferim⁹ in
hijs scriptis, dicimus, decernimus ⁊ declaram⁹
omnes ⁊ singulas decimas supra descriptas, post
omnes ⁊ singulos agros ⁊ araturas dicti nobilis
A. omniumq̄ ⁊ singulorū sculteti ⁊ kmethonū in
villa S. predicta excrescen̄. ad predictū dn̄m M.
⁊ eccl'iam suam in L. iure cōi ptinuisse ⁊ spectasse
⁊ hodie pertinere ⁊ spectare ac predecessores suos
in possessione earūdē decimarū fuisse ⁊ extitisse pa-
cifica ⁊ quieta easdemq̄ decimas predicto domi-
no M. ⁊ eccl'ię suę predictę in L. adiudican̄. fore ⁊
adiudicamus. Predictoq̄ S. ⁊ eccl'ię suę in N. in
dictis decimis nullum ius cōpetisse: nec cōpetere.
Predictumq̄ dn̄m T. Cano. ⁊ offi. Craco. gn̄alem
in predicta causa, male, perperam ⁊ inique ꝓces-
sisse ⁊ sententiasse ac diffiniuisse, sententiam ipsius
latam pro predicto dn̄o S. ex nouis productis cas-
samus ⁊ annulamus, infirmamus ⁊ reuocamus,
Predictūq̄ dn̄m S. prefato M. ⁊ eccl'ię suę in fru-
ctibus perceptis a tp̄e mote litis, ⁊ inexpensis tā
in causa primę instantię q̄ coram nobis factis, cō
demnan̄. fore ⁊ cōdemnamus, quarū nobis taxa-
tionem in posterum reseruamus. Prefatoq̄ S. ⁊
dictę eccl'ię suę in N. super predictis decimis: quā
tum in nobis est perpetuū silentiū imponen̄. ⁊ im
ponimus ac nostra diffinitiua mediāte. Lecta: la-
ta. ⁊c. ¶ Notarius.

¶ Die tali: mensis. ⁊c. F. procurator discreti do-
mini M. plebani in L. citato P. de B. ꝓcuratore

discreti S. plebani in N. per M. cursorem nuncium iuratum, petijt ferri sententiam diffinitiuā et prefato P. similiter peteñ. dñs tulit in scriptis pro M. plebano in L. reuocañ. sententiā pro parte S. plebani in N. in prima instantia latam. Et idem P. statim a sententia predicta tanq̄ iniqua appellauit verbo ad sedem apl'icam, et apostolos cum debita instantia petiuit sub vno contextu sibi dari. Dñs aūt ob reuerentiam sedis apostolice detulit eidem appellationi dando apostolos venerabiles. Presentibus. etc.

¶ Apostoli venerabiles ad sedē apostolicā.

Sanctissimo in Christo patri et domino, dño nostro Cle. diuina prouidētia pape vij. sacrosanctę Romane ecclesię summo pontifici U. de L. Archidi. Reuerendissimiq; etc. vicari⁹ in spiritualibus et officialis G. generalis deuotas orationes et pedum oscula beatorum. Sanctissime pater: et domine multum metuende, quia causa appellatiōis pro parte discreti M. plebani in L. diocef. Cra. a sententia diffinitiua dñi T. cano. et offici. Cra. generalis, lata pro parte dñi S. plebani in N. dicte dioceß. Cra. et contra predictum dñm M. et ecclesiam suam in L. appellatiōe intꝑposita, ad sedem Metro. G. legitime deuoluta: super quibusdam decimis manipularibus et campestribus, tā predialibus post agros et araturas nobilis A. quam omniū et singulorū sculteti et kmethonum excresceñ. in villa G. cōiter nominata in terra L. dicte Dioceß. Cra. et coram me tanq̄ vicario et officiali dicte ecclesię Metropo. Gnez.

inter predictas partes agitata est ꝛ tractata: egoq́ꝫ in predicta causa seruato in omnibus iuris ordine processi, primitus de articulo appellationis expedito ad iurisditiōm spectañ. iurisditiōeq́ꝫ approbata, demũ in certis terminis libellis successiue, conuentionali pro parte actoris ꝛ reconuentionali pro parte rei, oblatis ꝛ productis, tandem super eisdem: citatis partibus lite legitime cōtestata: ꝛ certo termino ad poneñ. ꝛ articulandũ dictis partibus prefixo ꝛ assignato: oblatisq́ꝫ per dictum M. ꝛ productis nōnullis positiōibus ꝛ articulis ꝛ super eisdem habitis responsiōibus: ꝛ ex post ꝓbatiōibus sequutis super dictis positionib⁹ ꝛ articulis tam testium quã etiam aliarũ diuersarum ꝓbationũ: ꝛ signanter ad articulos nouos ex veteribus seu prioribus dependeñ. actisq́ꝫ prime instantie per cōpulsoriales nostras literas extractis ꝛ nobis reportatis ꝛ sententia diffinitiua lata per iudicem a quo pro parte rei producta ꝛ deinde oblata tam super dictis testium de quib⁹ s. q̃ etiam superactis prime instantie ac sententia ꝑ nōnullas exceptiōes ꝛ replicatiōes habitis disputatiōibus inter procuratores predictarũ partiũ Ultimo citatis partibus ꝛ procuratoribus in predicta causa: per dictos procuratores petitum fuit concludi: ꝛ ad petitiōm dictorũ procuratorũ cum eisdem conclusi, ꝛ habuerũt pro concluso. Tandẽ in alio termino certo citatis dictis procuratorib⁹ partium ad videndũ ꝛ audiendũ per me sententiam ferri: eandem sententiã diffinitiuã cum adiutorio dei: ex nouis productis pro parte discreti M. plebani in L. (reuocando primã sententiã

latam per venera. dñm T. &c. pro parte discreti S. plebani in N.) tuli & pronunciaui hmôi sub tenore Christi nomine. &c. & inseratur totus tenor sententię vsq; ad finem. Post cuiusquidē sententię diffinitiue lectionē: prolatiōm & pronūciationem per me factam: pro parte discreti S. mox & incontinenti verbo ad sanctitatē vestram sedēq; aplicam fuit & est appellatum, & apli cum debita instantia petiti. Et licet in predicta causa credide rim me iustam tulisse & pronunciasse sententiam: ob reuerentiam tñ sanctitatis vestre & sedis ante dicte aplice: eidem appellationi humiliter detuli: dañ. aplos reuerentiales & literas aplorū seu remissoriales decreui dañ. cum subscriptiōe notarij cause & sigilli officialatus appensione. In cuius rei testimoniū. &c. Datum & actum. Anno. &c.

¶ Infra quod tempus sententia exequutioni est demandañ.

¶ Nota q; reo cōdemnato ad soluendū: regulariter currunt quatuor menses: quod tñ tpus potest iudex ex causa arctare. vt not. in c. querenti de offi. del. & c. qd ad consultationē: de re iudi. j. rñ. In reali vero actione statim fit condemnatio nisi appellaret condemnatus. Et similiter in causa criminali. &c.

In personali post menses quatuor: in re
Protinus est omnis sententia perficienda
Sic in criminibus: sed casus excipe quinq;
Confessus: pregnans: iratus & insula seruus

¶ Horum declaratiōm ponit glo. in c. cum apud Tessalonicam xj. q. iij. in l. debitoribus & in l. si se non obtulerit §. si quis condemnatus ff. de re iu

dic. Primo si quis est confessus crimen. Nam differtur sententia donec appareat: an velit in confessione persistere C. de iusto. reo. l. ij. Scdo: cū sententia est lata cōtra mulierē pregnantē; differtur eius executio vsq ad tpus partus l. pregnant ff. de penis. Tertio: cum princeps ex ira tulit sententiam l. si vindicari C. de pen. & d. c. Cum apud Thessalonicā. Quarto si quis est bannitus per sententiam differtur executio donec insula assignetur per principem ij. q. vj. §. biduum. Quinto si sententia est contra seruum lata: differtur eius exequutio: donec seruus reddiderit dn̄o ratiocinia. l. j. C de bonis proscrip.

¶ Adhesio appellationi.

¶ Illud silentio non est trāseundū. Quia sepe in appellatiōibus suprascriptis dictum est de adherentibus: vel adherere volentibus: ipsi appellanti. Iccirco scias q ipsi adherentes: non admittēt ex virtute appellatiōis: nisi infra tempus: quo appelasse debuissent: appellatiōm expresse ratificauerint: & dixerint se adherere velle. ij. q. vj. non solent. Ita tenet Jo. An. in glo. super v. adherē, c. vt circa de elec. li. vj.

¶ Item quia s. folio 113. dictum est: q acta prime instantie debent extrahi sumptibus duntaxat ipsius appellantis. Ratio potest assignari. Quia licet acta debeant iudicem pro vtraq parte informare: non tn̄ appellans hoc intendit sed dūtaxat vt probet intentionē suam & ideo debet solus acta sumptibus suis extrahere. Nam semper debem9 inspicere magis id quod principaliter fit, q̄ id qd fit in consequentiā vt tenet glo. fi. in c. quamuis s

pac.li.vi. ad quod facit in si glo·in v. a producen te c. statutum §. In proferēdo li.vi. Et ibi Gemi. quem omnino videre te non peniteat.

¶ Additamenta sequuntur.

¶ Interloquutoria quando impetrans cōmissionem, fuit excōicatus per iudicem a quo, sic potest pronunciari per ipsum delegatū. Honorabilis N. eccl'ię parochialis in L. plebani: appellantis ex vna, et prouidi A: de B. appellati partibus ab altera de et super iure decimarum predialiū, ville N. dioces. Craco. In causa nobis per Reue. in Christo patrem et dn̄m: dn̄m Tho. miseratiōe diuina, tituli sancti Sixti, sancte Romane ecclesię Cardinalem etc. legatum de latere ad Hungarie Bohemie et Polonię regna deputatum, in secunda instantia cōmissa et delegata. Interloqueñ. pronunciamus, nos iudices cause et partibus prememoratis cōpeteñ. nostramq; iurisditiōm fundam⁹ Et nihilominus ipsum N. in L. plebanū, ac causam absoluimus, et literas in forma eidem dādas decernimus ad vlteriora coram nobis procedi mādañ. rōibus pro parte ipsius appellati datis, quas tanq̄ negotium principale concerneñ. in locum suum reponimus non obstantibus. Expensas ad finem litis reseruañ. hac nostra interloquutoria mediante.

¶ Petitio in causa testamenti suspecti aut conficti.

¶ Unde ex premissis et quolibet premissorū dict⁹ procurator suę partis nomine petit per vos V. patres tales iudices, etc. et vestram sententiā diffinitiuam dici, decerni, pronunciari et declarari, per

prefatum D. N: talem iudicem prime instantie: in eadem causa, male inique iniuste 7 perperā ꝓcessum 7 sententiatum fuisse, pro parteq; dicti A. iuste bene 7 legitime, ab eadem sententia diffinitiua 7 toto ipsius iudicis prime instantie processu, appellatum extitisse. Et propterea eandem sententiā 7 processum ipsius iudicis instantie prime quatenus de facto ꝓcesserunt per viam nullitatis 7 iniusticie, cassandum, irritandū, annulandū 7 reuocandum fore: cassariq; irritari, annulari 7 reuocari debere, atq; testamentū predictum tanq; inofficiosum 7 inordinatū falseq; 7 maliciose preter mētem 7 mandatum olim S. confectum 7 simulatū infirmandū: cassandum 7 annullandū fore, infirmariq; 7 cassari, omniaq; 7 singula bona tam mobilia q; immobilia parua 7 magna, ac pecuniarū summas 7 clenodia, morte predicti S. ab intestato derelicta ad eosdem. N. fratres suos iure ꝓpinquitatis ac successiōis naturalis, legitime deuolui debere, predictos quoq; scz S. 7 B. cōiuges in summa florenorū in ratiōibus corā iudice instātie prime specificata, cōdemnādos fore 7 cōdemnari debere. Cōdemnatosq; ad restituendū 7 extradeñ eandem summam cum clenodijs 7 alijs rebus in libello specificatis temerarie vsurpatꝭ 7 presumptuose occupatis, pro soluendis debitis per olim S. legatis, cōpellendos fore 7 cōpelli debere, vna cum expensis in lite factis 7 faciendis de quibus protestatur iusticia sancta 7 vestra diffinitiua mediantibus saluo iure ad. 7c.

¶ Sequitur diffinitiua ex precedēti petitiōe

¶ Christi noīe inuocato, 7 ipm solū pre ocul' habeñ. pro tribunali sedeñ. cōicato iurisperitorum

cōsilio ꝛ assensu, maturaqꝫ inter nos deliberatiōe p̄habita, per ea que vidimus, cognouimus ꝛ intelleximus, ac vidimus, cognoscimus ꝛ intelligimus in causa testamenti. Inter honorabilem N. plebanū ꝛ N. tutores seu vitricos eccl'ie parochial' in O. appellatos ex vna, ꝛ laboriosos Jo. ꝛ M. appellan̄. partibus ex altera vigore appellatiōis a snia venerabilis dn̄i N. scolastici ac viccarij Cra. gn̄alis de ꝛ super triginta marcis pecuniarum, post mortem olim S. C. ciuis Cra. pro dicta eccl'ia parochiali in O. ex titulo testamenti seu legati petitis, rebusqꝫ alijs in processu hmōi cause latius deductis ꝛ earū occasiōe, corā nobis in secunda instantia vertente ꝛ mota per hāc nostram diffinitiuam sententiā: quā ferimus in his scriptis dicimus, decernimus, diffinimus ꝛ declaramus: dictū testamentū per testes fide dignos: tā in eodē testamento instrumēto descriptos, quam alios in prima ꝛ scda instantia inductos, legitime reprobatū irritatū ꝛ annullatū, in suisqꝫ clausulis temerarie cōfictum, ac falsitati maliciose, subiectum fuisse ꝛ esse, predictisqꝫ N. plebano ꝛ N. tutoribus prefate ecclesię in O. in petit̄ triginta marcarum ex eodem conficto ꝛ falsato testamēto, nullum ius cōpetijsse neqꝫ cōpetere, prefatū quoqꝫ venerabilem dn̄m vicarium in spiritualib9 gn̄alem in predicta causa male procesisse, ꝛ perperā ac iniuste sententiasse. Et ob hoc sententiā ipsius pro dicta ecclesia in O. taliter latam, tam ex antiqs q̄ꝫ nouis productis cassandū, irritandū, annulandum ꝛ reuocandū fore prout cassamus, irritamus, annulamus ꝛ reuocamus. Pro parte vero prefa-

torum Jo. ꝛ M. germanorum bene ꝛ legitime appellatum: Quibus tam iure propinquitatis ꝙ iure eiusdem concordie, coram consulatu Crac. facte, in omnia ꝛ singula bona mobilia ꝛ immobilia, parua ꝛ magna, post mortem olim Sta C. eorum fratris germani: ab intestato derelicta ius successionis naturalis ꝛ proprietatis: legitime cõpetijsse ꝛ cõpetere, ac ad eosdem iure deuoluta fuisse ꝛ esse, dictãqꝫ concordiam coram prefato cõsulatu, tãquã inter alias factam, ad prefatã eccliam in D. minime spectasse ꝛ pertinuisse, nec spectare ꝛ pertinere, nec in aliquo eidem eccłie profuisse seu prodesse debere, prementionato quoqꝫ N. plebano ꝛ tutoribus dicte eccłie in D. occasiõe dictarũ triginta marcarũ perpetuũ silentiũ imponẽdum fore, prout quantum in nobis est imponimus ipsos nomine prefate eccłie in expensis litis tam coram iudice prime instantie, ꝙ coram nobis legitime factis, prefatis Jo. ꝛ M. fratribus cõdemnandum fore ꝛ cõdemnamus. Quarũ taxatiõm nobis in posterum reseruamus. Et nihilominus predict. Jo. ꝛ M. fratribus germanis actionẽ contra prouidũ S. Sadko ciuem in Crac. ꝛ B. eiꝰ vxorẽ, occasiõe nõnullarum rerũ per eosdem post mortem olim dicti Sta. C. ab intestato vsurpatarũ ꝛ damnabiliť occupatarũ, saluam ꝛ integrã coram iudice cõpetente reseruamus, hac nostra diffinitiua mediãte lecta ꝛ lata est supradicta sentẽtia per R. dñm. ꝛc. die Martis. ꝛc. Anno 1537.

¶ Notarius se subscribat more solito vt s.

Termini rote.

¶ Ordo terminorũ substantialiũ ꝛ obseruantia

eorundem iuxta stilum sacri palacij apostolici observari solitorū. Et primo in causis bñficialib⁹

¶ In causis beneficialibus.

¶ In prima instantia.

Ad dicendū contra ɔmissionē ad primam diem.
Ad libellandū ad primam diem.
Ad articulandū ad duodecimam diem.
Ad dicendum contra articulos ad secundā diem.
Ad producendū oĩa ad scđam diem.
Ad dicenđ contra producta ad scđam diem.
Ad declarandū (iura scz iam dudū per partē ꝓducta) ad primam diem.
Ad iurandū de calūnia ad primam diem.

¶ Omnes isti termini proximo loco positi sunt đ substantia iudicij, ergo ommissio alicuius eoꝝ reddit ꝓcessum nullū eo ipso sed aliorum terminorū ommissio non viciat ꝓcessum, dum tñ maliciose non fiat sed causa contingente.

¶ In secunda instan. omnes termini predicti seruantur ad primam diem excepto termino ad articulandum qui seruatur ad octauā diem.

¶ In tertia instañ. ijdem termini seruanť etiam ad primam diem excepto dicto termino ad articulandum qui seruať ad vj. diem.

¶ In causis prophanis.

¶ Ordo terminorū substantialiū in causis prophanis iuxta stilum palacij apostolici.

¶ In prima instantia.

Ad dicendum cōtra cōmissionē ad primā diem.
Ad libellandū ad octauam diem.
Ad respondendū libello litem cōtestandū, ꝛ đ calumnia iurandū ad primā. Et requiriť ꝙ quatu-

or. vicibus citetur pars. Primo simpliciter. Secundo ad primam diem. Tertio ad idem sub excomunicatiōis pena. Quarto ad idem ex superabūdanti. Alioquin ad videndū se declarari semper ad primam diem.
Ad articulandū ad quintādecimā diem.
Ad dicendum cōtra articulos ad scdam diem.
Ad producendū omnia ad secundā diem.
Ad dicendū contra producta ad scdam diem.
Ad declarandū & adiurādū d calūnia ad pmā diē
Ad dicendū contra declaratiōes ad primā si declaratiōes dantur facto & in scriptis: secus si verbo tm̄ cum repetitiōe actionꝫ
Et nō est substantialis sed accidentalis terminus
¶ In secunda instantia in prophanis.
Ad dicendū contra cōmissionē ad primā diē iuridicam. Ad libellandū ad primam diem.
Ad articulandū ad octauā diem.
Ad dicendū contra articulos ad primā diem.
Ad producendū omnia ad primam diem.
Ad dicendum contra producta ad primam diem.
Ad declarandū & iurandū de calumnia.
Ad dicendum contra declaratiōes ad primā diē si dantur declaratiōes.
¶ In tertia instantia omnes termini seruant̄ ad primā diem iuridicam, preter quā ad articulandū qui seruatur ad sextam diem.
¶ Nota: q̄ vna sententia absolutoria lata est ꝓ reo, & due sententie pro actore, & quando causa appellatiōis cōmittitur, tunc seruant̄ termini sicut in tertia instantia.
¶ Apud nos vero cōiter predicti termini pendēt ex arbitrio iudicis.

Conclusio operis.

Satis iam factum nostris promissis existimo, humanissime lector, cum exemplar formãcq̃ꝫ et telorũ et armorꝫ milicie fori iudicial' corã diverso iudice eccl'iastico in regno Polonie usitatã: depinximus. Nõ qdẽ nr̃a opa (aliene eñ laudis occupatores occultatoresq̃ꝫ, quod furto equat' ff. ad l. fal. l. Hereditatũ: esse nolumus) integre cõportatã: sed ab antiqs causarꝫ mgr̃is iãduð relictã, pulueribus excussis mẽdisq̃ꝫ qbus scatebat purgat̃: p cõi in sacra facultate canonica studere incipiẽtiũ et pficere volentiũ vtilitate in lucem eductã. Ubi si qppiam vtile pficuũq̃ꝫ et dignũ imitatiõe offẽderis deo q est oĩm sciẽtiarꝫ author §. deniq̃ꝫ xxxvij. dis. gr̃as supplex age. Si qd vo deuiũ aut erroneũ cõpies: id (dẽte mordaci, quẽ nihili pẽdimus, retracto) hũane fragilitati ascribito. Et labẽtẽ sublevãs in melius (mõ id efficias) errata restaura. Nec mirer' hec hũilia et pma incipiẽtiũ rudimẽta nos ad pñs tractasse. Altiora eñ doctioribus relinquẽ. tyrũcl'is iur' põtificij ɔsulere studuimus, vt vel hoc mõ eos ipsos ad maiora capessẽda cupidos efficeremus. Vale fœlix et viue.

Errata inter imprimendum.

Itẽ folio j. facie j. versu xviij. lege decimarum.
Item fo. ij. facie j. v. x. pro tn̄: lege rn̄so j.
Item fo. viij. fa. ij. ver. j. lege. xj. q. j.
Itẽ fo. xj. fa. ij. ver. vj. lege tutele.
Item fo. xiiij. fa. ij. ver. ij. lege album.
Item fo. xvij. fa. ij. ver. xxj. supfluit: non.
Item fo. xx. fa. ij. ver. xxix. lege dñm.
Itẽ fo. xxvij. fa. j. ver. xvj. lege notoria.
Itẽ fo. xlvj. fa. j. ver. xxiiij. supfluit vt s. in. Finis

Gr
S

PR
IVS
OR

CR
(